

Sündivuse liikumine Euroopa riikides.

Prinzingi, Mayri, Conradi ja teiste järele olen kokkuseanud järgmise tabeli.

Elusalt sündinud 1000 elaniku kohta aastas.

	1801- 1810.	1811- 1820.	1821- 1830.	1831- 1840.	1841- 1850.	1851- 1860.	1861- 1870.	1871- 1880.	1881- 1890.	1891- 1900.	1901- 1905.	1906- 1910.	1911- 1920.
Vene				48.3	48.6	49.3	49.1	48.5	48.1	48.5			
Serbia						44.7	39.9	45.1	41.9	37.2	39.5		
Rumeenia						33.0	35.0	41.4	40.6	39.0	40.8		
Bulgaaria								37.5		40.5	41.6		
Ungari					42.0	43.5	42.7	44.0	40.4	37.4	36.2		
Austria				38.7	32.8	38.5	41.8	38.0	37.2	35.5	34.3	22.1	
Saksa				36.1	35.3	37.2	39.1	36.8	36.1	34.3	32.3	22.2	
Itaalia						37.5	34.2	37.8	35.5	32.5	32.4		
Hispaania							36.2	36.4	35.3	35.3	32.1	29.6	
Portugaalia							35.5	33.8	32.1				
Hollandi				33.0	33.3	35.3	34.3	34.2	32.5	31.6	29.5	26.5	
Soome				35.5	35.9	34.7	33.8	35.0	32.0	31.5	21.2	24.7	
Belgia				30.5	30.4	31.6	29.0	30.1	29.1	28.0	24.7		
Daani				30.5	32.5	31.0	34.0	32.0	30.1	29.2	28.2	24.7	
Norra				30.7	33.0	30.9	31.2	30.7	30.3	28.4	26.3	24.7	

	1801- 1810.	1811- 1820.	1821- 1830.	1831- 1840.	1841- 1850.	1851- 1860.	1861- 1870.	1871- 1880.	1881- 1890.	1891- 1900.	1901- 1905.	1906- 1910.	1911- 1920.
Inglise					32.6	34.1	35.2	34.7	32.3	30.0	28.1		21.1
Schveitsi								27.8	28.3	28.4	27.8	26.2	19.8
Rootsi	32.6	33.4	34.8	30.6	31.1	32.8	31.4	30.2	29.1	27.2	26.1	25.5	21.4
Iiri							26.2	30.2	23.3	23.3	23.1		20.9
Prantsuse	32.2	31.6	30.8	29.0	27.3	26.7	26.3	25.5	23.9	22.3	21.0	20.0	15.2
Viljandi maak.	34.0	33.0	37.5	39.1	35.0	34.8	34.8	31.9	28.3	26.1		21.2	15.8

1) 1911-18, 2) 1908-13 ja 1916-19, 3) 1911-13 ja 1916-19, 4) 1911 ja 1914-19,
5) 1911-12 ja 1916-19, 6) 1911-13 ja 1916-19, 7) 1911-13 ja 1916-19, 8) 1911-13 ja
1916-18, 9) 1911-13 ja 1916-19, 10) 1911-13 ja 1916-19.

Kui vaatleme ajajärku 1841 - 1900 aastate vahel, siis võime jagada riiki-
 si liikidesse suure, keskmise ja vähese sündivusega. Esimesse liiki kuuluvad
 Slaavi tõugu rahvad, kus sündivus liigub 40 ja 50 vahel; teise liigi sündivus
 kõigub 30 ja 40 vahel ja siia kuuluvad vähenemise järgkorras: Austria, Saksa,
 Itaalia, Hispaania, Hollandi, Soome, Belgia, Daani, Norra ja Inglise; viimases lii-
 gis: Rootsis, Iiris, Schveitsis ja Prantsuses on sündivus alla 30.

Sündivuse arvude arenemise vaatlus näitab laenetamist ilma suurenemise ehk
vähennemise sihita Slaavi tõugu maades, tõusu möödunud aastasaja 60 ja 80 aasta-
 te vahel keskmise sündivusega riikides ja selle järele langemise tendentsi sääl-
 samas. Ülihuvitavad on arvud Prantsuse ja Rootsi kohta; nende kõrvale olen pai-
 gutanud ka Viljandi maakonna; on tähelepanna kavakindel sündivuse langemine neis
 maades, alates 1810, 1830 ja 1840 aastatest.

Sigivuse liikumine Euroopa riikides.

Sündivuse arvud näitavad sündimiste sagedust, kuid nad ei anna õiget pil-
 ti suguedasikandva võime suuruse kohta. Sündivuse saame võrreldes sündimiste ar-
 vu elanike üldarvuga, kus juures on ligi tõmmatud hulgad, kes sugu edasikand-
 misest osa ei võta; ka abiellumiste sagedus ei ole siin arvesse võetud, mis on
 kauniste kõikum oma suuruse poolest rahvaste juures; (viimane on väike Iiris,
 keskmine Skandinaavias, keskmine Prantsuses, kuid viimases hästi suurem, kui eel-
 mises ja suur Slaavi tõugu maades ja Ungaris). Iirist rändab välja palju kesk-

ealisi isikuid, et võõrsil tööd leida; sedasama nähtust pannakse tähele ka Skandinaavias; selle tõttu on sündivus ja abielluvus väiksed neis maades. Selleks, et tõelist seisukorda tunda, kas rahva loomulik paljunemine on kiire või aeglane, tuleb sündimiste arvusi võrrelda kas abieluvõimelistega ehk abielusolejatega. Sarnasel viisil saame kätte n.n. sigivuse arvud. L. March'i järele +) Mayr'i ja Annuaire international II köide lhk.54 täiendustega langes abielus elusalt sündinud lapsi 1000 abielulise 15-49 a. vanuses naisterahva kohta:

Maades.	1876/85.	1886/95.	1896/905.	1906/15.
1) Hollandi	293	286	272	233 ⁶
2) Iiri	250	245	264	250 ⁵
3) Norra	262	259	246	224 ³
4) Soome	259	246	244	230
5) Schotti	271	255	235	202
6) Saksa	268	258	243	196 ³
7) Austria	246	250	242 ¹	219 ⁴
8) Itaalia	248	249	232	226 ³
9) Daani	244	235	217	191
10) Rootsi	240	231	219	196 ⁴
11) Schveitsi	239	230	225	184
12) Belgia	264	236	213	161 ³

+) Tsit. I. Conrad. Politische Oeconomie IV T. lhk.159.

Maades.	1876/85.	1886/95.	1896/1905	1906/15.
13) Ungari	234	225	216 ²	198
14) Inglise	250	229	203	171
15) Prantsuse	167	150	132	114 ²
Wiljandi maak..	230 ²		188 ²	121 ¹⁰

Siin paistab jällegi arvude vähenemine selgesti silma; erandina on ainult Iiri, kes Hollandiga on esimesel kohal sigivuse suuruse poolest. Maade järgkord sigivuse suuruse poolest on hoopis teine, kui ta oli sündivusel; Iiri, Norra, Hollandi ja Soome on asunud esikohtadele, Belgia, Ungari, Inglise ja Prantsuse - viimastele. Ainult Prantsuse on oma viimase koha kinnihoidnud. Nagu sündivuse nii ka sigivuse poolest seisab Viljandi maakond Prantsuse arvude läheduses

- 1) 1896/904.- 2) 15-50 vanuslised.- 3) 1907/14.- 4) 1908/13. 5) 1909/12.-
6) 1905/14.- 7) 1910/11.- 8) 1878/83.- 9) 1895/99.- 10) 1918/22.

Sündivuse vähenemise põhjused.

=====

Rahvaarvu õpetus enne Malthust .

Kui sündivus läheb tagasi sõdade ajal ja ühiskondlik-majandusliku kitsi-
kuse puhul, siis on need sündimise vähenemise põhjused silmanähtavalt selged
ja vastuvaidlomata vastuvõetavad kõigile küsimuse uurijatele. Ja kui sündivus
sõdade ja taudide järele ajutiselt mõneks aastaks tõusu näitab, siis on samu-

ti tõenäolik, et siin on tegemist nõnda nimetatud "ajutiselt kinnipeetud" ning "aselastega". Hoopis raskema ülesande ees seisame meie, kui tahaksime sündivuse pikemat aega kestva, kavakindla tagasimineku põhjusi ja mõjusi selgitada ja lahendada. Siin peaksime katsuma neid tähtsuse seisukohalt liigitada pää- ja kõrvalpõhjusteks, väljaselgitada mis ja kunas on tingimused, põhjus, ehk mõju ehk koguniste tagajärg, tundma vaadete ja arvamiste ajaloolist arenemist ja teadma rahva liigkiire juurekasvu ja rahva kadu hädaohu kartuse õpetusi. Juba ühes riigis lähevad elanikud lahku hariduse, jõukuse, kasvatuslise arenemise, usutunnistuse, ilmavaate ja m. poolest; veel suuremad on need vahed, kui mitmeriigi kodanikka vaatlusele võtta. Ühes riigis võib teatav nähtus olla sündivuse vähenemise põhjuseks, teises - tema tagajärg. Harilikult on niipalju vastutõotavaid olusi ja tingimusi, et sagedasti võimata on tõendada, mis on põhjus, mis mõju, mis ainult tagajärg.

17. ja 18. aastasadadel valitses majandusteadlaste seas arvamine, et riigi tugevuse seisukohalt on tarvilik kõigiti hoolitseda rahvaarvu kiire kasvamise eest. Nii soovitasid 17. aastasajal Seckendorf ja Becher sel sihil laste ja vaestelaste varjupaikade avamist ja mõistliku maksupoliitika ajamist, et seega rahvast võörsilt sisse meelitada ja et rahva kihid saaksid võimalikult rahulikult areneda. Abielu sundus pidi läbiviitud saama, millest kedagi ilma tõsise põhjusega ei tulnud vabastada. Toitu tuli inimeste ja inimesi toidu järele jagada.

18. aastasajal õpetas Justi, et riik on alati seda õnnelikum ja tugevam, mida vähem ta teistest äraripub, sellepärast pidada sarnast seisukorda luua katsuma,

et ei oleks tarvis võersilt tähtsamaid aineid sissevedada; tulla põllupinna harimise tööstuse ja kaubanduse arenemise pääle enam rõhku panna. Selleks on jälle riigil Justi arvamise järele vaja rahvaarvu kasvamist püüda igal viisil edendada. Iseäranis tulla mehi abielule ergutada perekondade asutamise võimaluste soodustamisega. Poissmeestele tulla maksud pääle panna, nende päranduse jagamisel kitsendusi teha; selle vastu aga anda maksude kergendusi lasterikastele pereisadele ja kaasvara vaesematele naisterahvastele abielu puhul. Bortkieviczi⁷⁾ järele oli 17. ja 18. aastasadadel rahvaarvu edendamise püüete poolt teaduses ja tegelikus elus valitsemas täielik üksmeel. Mitmes riigis vabastadi poissmehed avalikkudest ametitest; teinekord tuli neil muretseda iseäralise maksu eest käsitöö pidamise õigus. Tehti kitsendusi poissmeeste vara pärandamisel ja maksukergendusi lasterikastele isadele. Said avatud pruudi ja abielu kassad.

Belpool puudutatud seisukoha vastu, et riik peaks kõige pealt huvitatud olema rahvaarvu tõusust, tõstsid üksikud oma häält; iseäralise tähelpanu osaliseks sai nende seast Inglise teadlane Thomas Robert Malthus, kes oma arvamisi rahva kasvu kiiruse kohta katsus põhjendada andmetega pääasjalikult Põhja-Ameerikast ja teistest asumaadest.

Malthuse õpetus .

Malthus ise on oma õpetust kolme lausesse kokkuvõtnud: 1. Rahvaarv on loomulikult piiratud elutarvetest. 2. Rahvaarv kasvab muutumata, kus elutarbed

+) L.v. Bortkievicz - Bevölkerungswesen, Berlin 1919.

kasvavad, ehk olgu siis, et ta saab selles takistatud mõnesuguste väga võimsate ja silmapaistvate kitsenduste läbi. 3. Need takistused ja ka takistused, mis rahvakasvu üleolevat jõudu tagasi suruvad ja selle tagajärgi hoiavad elutarvete piirides seisavad kõrblises ärahoius, pahes ja viletsuses.

Malthuse õpetus ilmus esimest korda trükis 1798 a. Ta on ilmunud kuues väljaandes, neist viimane 1826 aastal. Alatas parandas ja täiendas teda autor. Esimestes väljaannetes on puudunud kokkuvõtte teise punkti lõpuosa ja seega ka kolmas punkt. Ilma nende lisadeta on õpetusel hoopis teine sisu. Fahlbeck^{+) ütleb, et Malthus nähtavasti ise ei uskunud suurt nende sabadesse, vaid nägi omas õpetuses pimedat loodusseadust. Malthus on nad juure lisanud ägedate vastuvaieluste tõttu. Et see tõesti nii on selgub Malthuse õpetusest, kus on öeldud, et rahvaarv kasvab geomeetrilises progressioonis, elutarbed aga vaevalt aritmeetilises. Malthus arvab, et inimesed paljunevad, nagu loomad alludes loomussunnile, palju kiiremini, kui elutarbed ja toiduained saavad kasvada. Niisugusel kujul ei vasta Malthuse õpetus kindlasti tõelikkudele oludele kultuurrahvaste juures. Ja nähtavasti on Tallqvist, P. Fahlbeck, J. Volf, Leroy-Beaulien ja Levasseur Malthuse õpetuse sisu, mis kolmes väides on kokkuvõetud, ilma noide lõpuosadeta võtnud; nende teadlaste arvamise järel on õpetus maksev rahvaste kohta madalal arenemise astmel. Praeguse aja kultuurrahva kohta on maksev koguniste vastupidine seadus, mis umbes nii käib, et inimestel on kalduvus paljuned aeglasemalt, kui toiduained ja elutarbed juure võtavad. Malthuse rahvaarvu teoorial puudub ühtlus. Esimene punkt kõneleb, et elutarbed määravad ära rah-}

+) P. Fahlbeck. Adel Schvedens, Sena 1903, lhk. 307.

vaarvu; Teine punkt on esimese deklaratiivse punkti sisu lähem seletus, mille järel rahvaarv peab kasvama alalõpmata sääl, kus toiduvained ja muud elutarbed vastavalt paljunevad; kuid juba sama punkti teine osa tõmbab kriipsu sellele pääle, mis esimeses osas väidetud, ja nimelt, et esimene osa on maksev siis, kui mõistus inimese loomussundi ei taltsuta. Kolmas punkt loeb üles need juhtumised, millal inimene vabatahtlikult oma suguedasiandvat tungi piirab; need juhtumised on: ärahoid ja vaesus, mõlemad seega kaalumise ehk mõistuse mõjul. Paistab arusaamatu, kuidas selle õpetuse üle ägedalt aastasaja kestusel on suudetud vaielda. Pean ütleva ühes Fahlbeckoga, et sellel mis Malthus omas õpetuses öelnud, on rohkem ajalooline kui teadusline tähendus. Vaielda on nähtavasti võidud, kuna Malthus on omale taganemise tee lahtiseks jätnud. Õpetus kõneleb Bortkiewiczi järel rahva ülisigivuse tegelikust hädahust, tuues näitusi uutelt asumaadelt Ameerikast ja Austraaliast ja ka Prantsusmaalt; tema kokkuvõtted kolmes punktis ei paista aga õpetuse sisuga mitte täiesti kokkukõlas olema, ja kokkuvõtted on nagu tähendatud isekeskis vastolus. Malthuse õpetuse pooldajad on õpetust nii võtnud, nagu see on kokkuvõetud kolmes punktis, - õpetuse esitajad aga ilma punktide lõpuosadeta; tõelikult aga jääb õpetus püsima ühes nende lisadega ja kaob ilma nendeta. Kõik vaieldused aga, mis selle õpetuse ümber peetud, on väga kaasa avitanud, selgitada rahvaarvu küsimust. Malthusel jääb au, et ta pikemalt on põhjendanud rahvaarvu ja elutarbete vahetkorda.

Edasi on tekkinud Malthuse õpetuse arvustajate vahel vaadete lahkuminek selle poolest, mis Malthus olla mõistnud elutarbete all; ühede arvamise järel

on Malthus elutarbete all mõistnud ainult toiduained, - teiste järele kõiki tarvidusi. Kui kõneldakse Malthuse õpetuse järele rahva ülitihedusest ja liigkasvust, siis tuleb sarnase seisukorra äramääramiseks võtta ühiseid aluseid. Kui Indias ja Venemaal üksikutes riigi osades viljakalduste tõttu aegajalt rahvas nälga kannatab, ja otsa saab, siis peab seda seisukorda nimetama kohalikuks ajutiseks absoluutseks rahva ülitiheduseks, kus tarvilikult toitu ei jätku palja elu alalhoidmiseks. Alatoitmise ja mõnikord nälg on ainult ikaldusaastail, harilikul ajal jätkub toitu tarvilikult. Enamjagu Malthuse õpetuse pooldajatest näevad rahva liigtihedust aga juba, kui rahva liigetel raske on teenida inimeseväärilist ülespidamist. Seda seisukorda võime nimetada Fahlbecki ja teiste järele subjektiivseks ehk suhteliseks rahva ülitiheduseks. Aluseks võttes inimese väärilist ülespidamist, satume kõikuvale pinnale; mis üks ehk teine nimetab inimesevääriliseks ülespidamiseks, oleneb missuguseid nõudeid ta ülesseab elu kohta. Need nõuded on tarviduse järele täiesti piiramatud ja olenevad ära kodanikkude kultuurilisest tasapinnast, majanduslikust jõukusest, ühiskondlikust seisukohast, kasvatuslisest arenemisest, ilmavaatetest ja m. Kas 6 ehk 12 tunniline tööpäev; kas liha ja võid toiduks tarvitada kord päevas, nädalas ehk ainult pühade ajal; kas pidada toa- köögi- ja lastetüdrukuid; kas käia teatris, võersil, mererannas, kas osta kirjandust; missugust korterit pidada; kuidas end ja lapsi riietada; missugust haridust lastele anda ja lõpmata palju muude asjade, olude ja elamistingimuste suhtes lähevad inimeste vaated lahku inimeseväärilise elu ülespidamise kohta. Õige

inimeseväärilise elu ülespidamise mõiste on arusaadavalt väga veniv, ja kindlasti ei võinud Malthus omal ajal elutarbetele piiramata sisu anda. Kui inimene katsub laiemalt elada, kui ta sissetulekud, tuleb tal puudus kätte; kui rahvas ja valitsus ei rehkenda riigi sissetulekute, vaid hakkab tarvitama kogutud varandust, lõpeb see paari aastaga otsa.

Võib liig kitsas elada tunduda, kui elutarvidusi ja nõudeid õigel ajal ei panda tähele, kui teatavat ametit või elukutset omandab liig suur hulk kodanikke. Kui näit. praegusel ajal Eestis on nii suur tung kesk- ja kõrgematesse õppeasutustesse, siis kõige selle nähtuse meeldivuse juures võime otte ütelda, et meie seisame lähemas tulevikus nõnda öeldud ühiskondliku ülitiheduse ees. Ei või sarnase osalise kitsikuse puhul juttu teha üldisest rahva ülitihedusest Eestis ei nüüd ei lähemates aastasadades. Meie seisame nii põllupidamise kui tööstuse ja kaubanduse arenemise poolest laialistes edenemise võimalustes. Igasugune edu on võimalik sisemise surve kaudu, kus rahva juurekasvu tõttu rahvaliigetel ja kihtidel kätte võidetud oludes on liig kitsas elada. Kes praegusel ajal Eestis kõneleb rahva ülitihedusest ja nõuab enne leiba ja katet rahvale ja selle järele sündimisi, see ei tunne õiget seisukorda ja laulab uinutamise laulu meie rahva poegile ja tütrile. Ruumi jätkub elamiseks kõigile ka kanges tulevikus. Eluröömus rahvas teeb omale ruumi oma kätetööga.

Uus malthusianism.

Malthuse õpetus püüab näitustega põhjendada rahvakasvu avalduste rippuvust majanduslistest tingimustest. Uus malthusianism katsub suguedasiandmise ärahoidu propageerimise kaudu tegelikku ellu viia Malthuse teooriat. Uus malthusianism sai oma alguse, nagu malthusianismgi Inglismaalt. Selle liikumise propageerijateks olid alguses peamiselt arstid; hiljem leidis ta poolehoidu ka majandusteadlaste hulgas (Mill ja Rümelin). Uhti oli valdanud laste nõrkuse ja emade väljakurnamise kartus emade liig rohkete ja sagedate sünnitamiste tagajärjel, teisi - rahva ülipaljenumise hädaku hirm ja kolmandaid - püü ärahoida vaesust ja viletsust, mis olla sagedaseks nähtuseks rohkearvulises perekonnas. Uusmalthusianism on veel kahelapse süsteemi nime all tuttav, kuna selle liikumise mõtteosalised sarnast perekonna lastearvu kõige õigemaks ja kohasemaks peavad. Uus malthusianism on Inglismaalt laiali lagunenud Prantsusmaale; ka Rootsis on ta Fahlbecki järele toetust leidnud Vickselli poolt. Selle liikumise kaitseks ettetoodud põhjendusi ei saa praegusel ajal mitte maksvaks tunnistada. Ei või tõsiselt nõus olla ema keha ärakurnamisega sünnitamiste tagajärjel ühes M.v. Gruberiga +) ka 10 sünnitamise järele ema 20 aasta kandevõime kestusel. On arvamist avaldatud, et just esimesed lapsed on enam kurikalduvusega ja vähem elujõulisea kui järgmised. (Pearson, Crzellitzer, Rivers, Hansen; tsiteeritud Schallmageri järele, Vererbung u. Auslese).

+) Gruber - Ursachen u. Bekämpfung d. Geburtenrückgangs. München 1914. Lhk. 31.

Nende arvamiste vastu, on jälle teiselt poolt väideldud (Von den Velden). Mitte rahva liig kiire, vaid enim liig aeglaselt loomuliku juurekasvu ja täieliku seisaku hädaoht on mitmes Euroopa riigis üleskerkinud viimasel ajal. Ilmasõja tagajärjel on sellel kartusel veel rõhken alust. Edasi ei ole arvata, et viletsus ja vaesus väheneks lasterikastes perekondades suguarahoiu jutlustamise läbi. Viletsuse juhtumiste kordadel on harilikult tegemist kas toitjate surnaga, haigusega, joomisega või viimaks nende kohusetunde puudusega perekonna vastu, kui vanemad ei rehkenda oma võimalise arenematuselt tõttu, kuipalju tõelikult neil on võimalik lapsi äratoita ja riietada. Uusmalthusianismi jutlustus mõjub vastutustunde võimeliste päale, kellel lapsi ei ole, kes abielluvad siis, kui neil lootust on perekonda toita jõuda ja isegi piiravad lastearvu vabatahtlikult enam kui nende varandusline jõud lubab, kuid jätab tõelikult külmaks ja puutumata need perekonnad, kus isal perekonna vastu kohusetunne puudub ja ema oma võimalise arenemise poolest on allpool keskmist tasapinda. Missugune on paras lastearv ühes perekonnas ja kui suur on rahva õige juurekasv, selle kohta ei tohiks vaated mitte väga lahku minna. 17. ja 18. aastasadadel oli teaduses ja valitsustel arvamine, et riigi tugevuse seisukohalt tuleb igal tingimisel püüda jõuda rahva maksimaalse juurekasvuni. Selle vastu oli ja on uusmalthusianlaste arvamise järele üksiku perekonna käesoleva majandusliku seisukorra hõlbustamiseks tarvis piirata miinimumini lastearvu perekonnas. Päistab nagu peaks ühelt poolt riigi ja teiselt poolt üksiku isiku huvid ja kasud üksteisele vastu käima. Kuid see on selle tõttu, et need vaated on kaldunud vastasseisvatesse

77

äärmustesse ja sellepärast praegusel ajal vastuvõtmatad. Riigi tugevus ja olemasolu kindlus võib sõja- ja ärevilaeil lüüa kõikuma, kui valitsus ainult esimest vaadet pooldab ja jätab täiesti tähelepanemata kodanike elulised huvid ja ei katsu oma võimu abil korraldada perekondade viletsust. Samuti on saatuslik riigile, tema rahvale ja selle järele ka kodanikule, kui üldiseks kombeks saab kahelapse süsteem. Sarnane riik ei suuda vastupanna naaberriikide survele ja varem ehk hiljem ujutatakse vaenuliste poolt üle. Aluseks võttes sündivuse, surevuse, abielluvuse ja abielu kestuse andmeid on Fahlbeck välja arvanud, et kahelapse üldise kombe juures rahvaarv väheneks poole võrra 77 aasta kestusel. Gruber on veidi pehmemale otsusele jõudnud, nimelt, et rahvaarv väheneks ühe kolmandiku võrra saja aasta jooksul; kuid siiski kurvad tagajärjed sellal moodsal moieaja voolul mõlemil juhtumisel.

Õige rahvaarv, mis ühelt poolt kindlustab riigile tarvilikku rahva juurekasvu ja teiselt poolt rehkendab kodanike elamisvõimalustega, peab seisma kahe äärmuse vahel. Fr. Burgdörferi +) järele kõlab see rahva õige juurekasvu vormel järgmiselt: "Tuleb püüda kätte saada keskmist sündimissagedust, mis võimalikult allaviidud surevuse juures küllaldaselt kindlustab rahva kvantitatiivset ja kvalitatiivset edasikasvu ja samal ajal võimaldab olevikus ja tulevikus üksiku perekonna ja tema jõudude ülimvõimalikku arenemist, nii et vähemalt saaks alahoitud, kui aga võimalik, ka parandatud üldsuse kultuuri, majanduse, ühiskonna ja töuhügieeni standart." Kui suur tegelikult keskmine

+) Fr. Burgdörfer - Bevölkerungsproblem, München 1917, lk. 18.

sünnimiste arv perekonnas olema peab, oleneb ära muidugi nende komponendide suurusest, mis rahva juurekasvu ära määravad.

Üksikud teadlased on katsunud väljaarvata rahvaseisu alalhoidmiseks tarvilikku vähemat lastearvu perekonnas. Nende sünnimiste arvu juures jääks rahvaarv seisma ühel kõrgusel, juurekasvu ei saaks mitte olema. See arv seisab 2.7 - 3.4 vahel (Schlossmann, Grassl). Fahlbecki arvamise järel ei kindlusta keskmiselt kolm last igas perekonnas mitte rahvaseisu praegusel ajal kultuuri maades varlitsevate rahva juurekasvu tingimuste juures. Ilma rahva juurekasvuta on aga tingimata rahva hävinemine; sellest seisukohast tuleb rahvale selgitada, et rahva vähimaks juurekasvu võimaldamiseks on tarvis püüda kätte saada vähemalt neli last keskmiselt igas perekonnas. See lastearv perekonnas annaks Fahlbecki järel minimaalse, eduks tarviliku, rahva juurekasvu, 2 0/00 aastas. Selle minimaalse tarviliku juurekasvu puhul muutuks rahvaarv 350 aasta järel kahekordseks.

Sündivuse vähenemise seletused.

Möödunud aastasajal oli majandusteaduses valitsev vool mures rahva liigkiire juurekasvu pärast. Käesoleval aastasajal on üleskerkinud töuhügieeni statistika ja ühiskonna teadlaste keskel vastupidine kartus - kultuurrahvaste kadu hädakoht. Sündivuse ja sigivuse kavakindel vähenemine on Lääne-Euroopa riikides saanud üldnähtusoks. Sündivuse vähesuse poolest seisab eesotsas Prantsusmaa, kus 19. aastasaja lõpust sündivus järjekindlalt hakkas tagasi minema ja kus aastasaja lõpupoole nii kaugele jõuti sündivuse languse sihis, et mitmel aastal (90, 91, 92, 95, 900, 907, 911) sündimiste arvud enam ei katnud suuremisi. Ka absoluutsed sündimiste arvud näitavad Prantsusmaal, alates 1870 aastast, alalist vähenemist; 1861-65 a. oli keskmiselt aastas sündimisi 1.005.000 ja 1913 a. - 745.539. Alguses peeti sündivuse vähenemist Prantsusmaad iseloomustavaks; uuemal ajal on rahva muutuste küsimuse uurijad asunud seisukohale, et Prantsusmaale varem ehk hiljem lähenevad teised kultuurriigid+). Kõigis nois teistes riikides ilmutab sündivus, alates 1860-80 aastatest, kindlat vähenemise sihti. Rootsis, Schveitsis ja Belgias on 1901 aastast ka sündimiste absoluutsed arvud allapoole minemas.

Sündivuse vähenemise küsimus on nii keeruline, tema liikumise põhjused nii mitmesugused, et küsimuse uus uurija uusi arvamisi ja seletusi esile toob. Ühed val-

+) Ilmasõja aastad ei ole võetud vaatlemisele; elutingimused olid noil aastatel Euroopa riikides liig harukordsed ja lõhkumisevad.

gustades küsimust rõhutavad hariduslist kõrgust, teised - bioloogilisi aluseid, kolmandad- ühiskondlikka tingimusi, neljandad- majanduslikka olusid, viiendad- eetilisi momente jne.; on tekkinud nende arutuste põhjal kultuuri, kallinemise, jõukuse, suguelu korralduse, tööstuse edenemise ja m. teoorijad. On arvata, et üldiseid ühiseid põhjusi pääle kultuurilise edenemise, sündivuse tagasimineku aluseks rahvaste juures ei ole olemas. Ühel pool on teataval ajajärgul olnud enam mööduandvad ühed mõjudid, teisel pool ja teisel ajajärgul - teised motiivid. Kui tahame arvuliste andmete põhjal tõendada sündivuse vähendamise aluseid, peame jääma peatama täätava rahva juure ja võrdlema andmeid lähema ning kaugema mineviku kohta. Rahvaste võrdluse juures tuleb tähelepanna nende iseloomude, kombete ja harjumuste vahesi ja iseäraldusi, mis mitmeti reageerivad väliste põhjuste pääle. Pääle otsekoheste põhjuste on rida kaudseid ja kaasmõjusi, mis ühes ehk teises sihis sündivuse liikumist kiirendavad või takistavad.

On tähelepandud, et mida vähem on kuskil riigi osas kirjaoskajaid, seda suurem on sääl sündivus ja ümberpöördult. Seda on tõendanud Venemaa kohta M. Kovalevsky +), Itaalia kohta - Del Vecchios +), Belgia kohta - Leroy-Beaulien; seda näeme ko, kui võrdleme oma riigis Petseri maakonda teistega. Viimase rahvalugemise andmete järele oli 1000 elaniku kohta 10a. ja vanematest neid, kes ei oska kirjutada, Viljandi maakonnas 70.5, Saare maakonnas 153 ja Petseri maa-

+) Tsit. J.Volf - Geburtenrückgang, lhk.45.

konnas 487 isikut. 15 aastaste ja vanemate abieluliste naiste suhteline vahe-
kord lastearvule oli 100 kohta neis maakondades järgmine;

Maakonnad.	Abieluli- si naisi.	Lasteta naisi.	1 lapsega.	2 lapsega.	3 lapsega.	4 lapsega.	5 ja enam lastega.
Viljandi	66.2	13.4	19.7	17.1	14.2	11.2	24.5
Saare	65.3	10.8	18.0	14.0	12.0	10.8	34.6
Petseri	70.4	11.2	12.8	11.2	8.5	8.1	48.1

Siit näeme tõestuma väidet, et mida vähem on kirjaosaja rahvas, seda suu-
rem on lastearv perekondades. Mõistusline inimene ei allu pimesi loodusinstinkti-
le, maitstes ta vilja, hoiab ta ära soovimata tagajärgede eest.

Ühiskondliku olu tingimused avaldavad kahtlemata suurt mõju sündimiste
arvu pääle. Inimesed on olnud ja jäävad ka edasi enesekesupüüdlikkudeks olevus-
teks. Haritud perekondades ja üldse kõrgema kultuuri juures ei ole lapsed enam
nii tasutoovad, kui madalal kultuuri astmel seisva rahva juures. Esimeste juu-
res on lastele vaja lisapalgalisi hoidjaid, järelvaatajaid, kasvatajaid ja õpeta-
jaid; viimastele on lapsed juba väiksestpärasest abiks talituse ja majapidamise
juures.

Lastekaitse ja koolisunduse seadused on mõjunud tingimata halvavalt vane-
mate lastetahte päüle. Leroy-Beaulieu peab neid seadusi suureks sündivuse taga-
simineku põhjuseks Prantsusmaal.

Viimasel ajal iseäranis teravaks muutunud korterikitsikus on otsustava tä-

hendusega abiellumistele ja sündimistele. Rahvas rändab maalt liina lootuses linnas leida lähedamaid elutingimusi, kuid linnas muutuvad selle suure juurevoolu tõttu korteri olud ja teenistuse tingimused väga raskeks.

Rahalise majapidamise sisseseadmine naturaalse asemel tõrjub eemale perekondlise tööjõu. Teenistust leiab kergemini vallaline tööline, leppides ühis-korteriga. Väikepöllumajandamises on perekondline tööjõud peremehele mittesoovitatav nende öerumiste ja arusaamatuste pärast, mis kitsa korteri puhul tekkivad perekondade vahel. Tööstuse arenemisega leiavad alguses vabad käed teenistust, kuid maale on tööstuse edenemine teatava piirini kasulik. Tööstuse üliarenemisega, ehk maa industrialiseerimisega käib kaasas palju elueitavaid nähtusi, mis rahvale ja riigile võivad saada saatuslikuks, kui õigel ajal ei suudeta ettekujutada seisukorra tõsidust ja ei katsuta tõkkeid teha elu varjukülgede arenemisele. Oldenberg on seda sündivuse vähenemise tegurit rõnutanud ja Rootsi tööbioloogia instituudi juhataja ja Uppsalu professor (Lundborg+) on Rootsit ähvardava industrialismi vastu hädakella hüüdma pannud. Lundborg eitab, et need miljonid, mis tööstus sissetoob, kasuks on tõelikult rahvale. Jõukuse kiire kasv on piiramatult laiendanud ju vanal ajal kodanikkude elutarvidusi; seda paneme meie tähele igalpool ka tänapäev. Mõnu maiustamise tung suureneb, täähimu väheneb, tekib ärähellitus. Naised ei taha enam emaraskusi kanda. Sar-

+) Lundborg - Der Einfluss der Industrie auf die Rasse und Volksgesundheit.
Archiv f. soz. Hygiene u. Demographie 1921. lmk. 364.

nast nähtust nimetab Lundborg töu enesetapmiseks. Suur osa vabriku mees- ja naistöölisi vajub lõpulikult mülgastesse vabriku-elu ümbruse tõttu. Lõbu ja tants, alkohol ja prostitutsioon täidavad abielu aset vabriku töölisel. Piiramata suurtööstuse röövmajapidamise pärast inimmaterjale kallal on Lundborgi järele õigustatud võerastavalt paradoksina kõlav hüüe: "Tõesti meie ei või suurtööstust kasvada lasta", kuigi ta meile miljardisi sissetoob; sest meie elujõud ja meie tulevik iseseisvana rahvana seisavad kaalu pääl." Samuti leiab Oldenberg+) Saksamaa kohta, et linnalaadiliseks tööstusriigiks kiire ümbermuutumine viib Saksamaa hävinemisele eelpool kirjeldatud põhjustel.

Naisterahvaste osavõtt enam ja enam iseseisvatest elukutsetest ja tööst väljaspool kodu kooliõpetajana, ametnikuna, vabriku töölisena jne. tõrjub neid eemale otsekohetest ülesannetest perekonna eest hoolitsemisel ja laste kasvatamisel. Nais-õpetaja, ametnik, vabakutseline, tööline ei jäta abielludes ametit maha ja ei asu mitte perenaise ametisse, vaid jätkavad oma endist elukutset. Koduse talituse teeb ära nohe ehk naise ema, või võeras teenija. Abielud, kus mõlemad pooled käivad ametis, on kõige lastevaesemad. Lapsed on suureks takistuseks emal teenistuse kohuste täitmisel. Viisugustes perekondades ei ole harilikult üle ühe lapse. Naisterahva silmaringi laienemisega ja iseseisva elukutse valikuga ei ole niipalju mehe kui naise otsustada, kuipalju lapsi ja kes üldse lapsi saab olema. Kuidas meeste poolt kuulda on just naised, kes lastekasvatuse

+) Tsit. Müller - Geburtenrückgang, lhk. 59.

raskusi liig koormavaks peavad ja sellepärast läbiviivad oma mõju-võimuga laste piiramise nõusoleku meeste juures. Kes mees suudab naiste soovisi täitmata jätta! Lastepiiramise motiivideks on vanematel soov ise lähedamat elu maitseda, lastele paremat haridust anda ja enam pärandust maha jätta. Varanduse mitte jagadatahte soov avaldab kõige suuremat mõju iseseisvate põllupidajate pääle lastearvu piiramisel. Seda põhjendust on ettetoodud Schweitsi, Prantsus-, Saksamaa ja teiste riikide kohta, teda kuuleme kõnelema ka Eesti põllupidajaid. Soov, et lapsed lähedalt võiksid elada, et talukoht mitte ei saaks ära tükeldatud, sunnib talupidajaid ettehoolitsema väikse lastearvu eest oma perekonnas.

Suure võistluse tõttu on töö muutunud enam pingutust nõudvaks, äritavaks ja ergutava väsitavaks. Kurnatud aju vajab elustuseks ja värskenduseks suuremaid ergutusi, kui endistel aegil. Ikka enam paneb rõhku uuemaja inimeste välise rõnutunnete rahuldamise pääle. Rikkaliku sisemistunnotega, hingelise inimese asomele minevikus on asunud külma mõistusega alati kaaluv, kõiki kalkuleeriv isik olevikus. Fahlbeck, Volf, Grotjahn, Gruber, Marcuse, Müller ja t. rõhutavad enam-vähem praegusaja mõistusinimese kaaluvat tahet lastearvu määrajana perekonnas. Inimene olevat muutunud rohkem enesekasupüüdjaks nüüdsel ajal.

Edasi on Würzburgeri, Budge, Jurdscheki, Mayri, Zahni ja teiste järele viimastel aastakümnetel vähenenud rinnalaste ja laste surevus mitmel pool nähtavasti kaasmõjunud sündivuse tagasimineku pääle. Laste ja iseäranis rinnalaste kaotus surma läbi äratab vanemates suuremat tungi aselapse saamise järele, kuna soovitud lastearv on vähemaks jäänud. Rahva ja riigi tugevnemise ja elu edenenise seisukohalt

on tähtis rahva juurekasvu suurus. Viimane oleneb ära kahest tegurist - sündivuse ja surevuse suurustest. Meie võime ühesuguse juurekasvu saada esiteks suure sündivuse ja suure surevuse ja teiselt keskmise sündivuse ja keskmise surevuse juures. Rahvamajanduse kasulikkuse seisukohalt on parem, kui meie saame kätte paraja juurekasvu keskmise sündivuse ja rinnalaste väikse surevuse juures. Päärõhku tuleb panna laste ja rinnalaste surevuse vähendamise püüete peäle.

Sündivuse vähenemisel on leidnud kõige rohkem poolehoidjaid rahva jökuse tõusu õpetus. Bertillon, Lovasseur, Mombert, Brentano, Volf, Gruber, Goldstein, May, Vingon, Marcuse ja teised on enam-vähem katsunud tuua tõendusi selle arvamise kaitseks. On kogutud sel sihil andmeid hoiukassa raamatute rohkuse, tulumaksu määra, perekondade korterite ja korteri üüri suuruse kohta. Mitmed ettetoodud tõenduskatsed on leidnud teiselt poolt vastuvaielust; kuna sisulikul puudulik materjal mitte ei suutvat tõendada ülesseatud väidet. Mülleri +) poolt on tehtud etteheide just kahe esimese aluse - hoiukassade raamatute ja tulumaksu määrade vastu kodanike jökuse määramisel. Kassad ei ole ühtlaselt avatud mitmesuguses kauguses ja raskelt kättesaadavad. Raha paigutatakse sagedasti muiale, liikumata varandusse, hüpoteekidesse ja hoitakse kogumiste sukasääres. Hoiukassade raamatute arv ja hoiusummade suurus ei saa seega olla jökuse möödupuuks. Maksualused tulud ja maksustamise viisid on väga mitmesugused; ka nende põhjal on raske laiema piirkonna jökuse üle õiget otsust teha. Mis edasi puutub korteri ja üüri

+) Müller - Geburtenrückgang, lhk. 77.

suurusesse, siis suudavad need linna elanikude jõukuse üle pilti anda; kuid siiski ka mitte täielikult õiglast. Haritlane ja ametnik on harilikult paremas korteris, kui ärimees ning käsitöeline; kahelda tuleb, et esimesed oleksid teistest jõukamad. Kuigi on raske objektiivsete andmete põhjal tõendada, paistab olema siiski tõenäolik, et jõukus kaudselt ja ka otsekohe on perekonnas sündimiste arvu piirajaks. Jõukusega käib kaasas, Fahlbecki järele - geomeetrilises progressioonis, elutarviduste tõus ja mõnumaitsmise tung. Jõukuse abil on võimalik kõrgemat haridust saada. Jõukuse juures on võimalik laste eest paremini hoolitseda ja seega lastesurevust vähendada. Jõukus võimaldab väljaspool perekonda elulõbusi maitseda. Varandust ja eriti liikumata varandust ei soovita tükeldada ja sugukonnast ära anda. Suur lastearv perekonnas on tülik ja takistuseks kõigi nende ja teiste soovide ja ihalduste täitmisel ja läbiviimisel, ja sellepärast astub siin mõistuslik kaalumine ja arukus appi ja hoiab ette ära need takistused olevikus.

Suurem osa ühiskonna teadlasi ei pea J.Volfi järele kultuurrahvaste juures hilisemal ajal sündivuse ärarippuvust elutarbete hindadest, mis kül varem märgata on olnud. See arvamine oli minu arvates maksev aja kohta enne ilmasõda. Kuid ilmasõja järele, kus rahamärkidel ei ole kindlat väärtust ja teenistuse tasu ei jõua järele elukallinemisele, on elutarbete hindade tõusul kindlasti suur eitav mõju sündimiste sageduse pääle. Sõja järele ilmasikstulnud kindluseta olek nii majanduslises kui poliitilises elus määritseb vanemaid laste sootamisel ottevaatusele. Kohus- ja vastutustundega vanemad ei riskeeri lastele elu anda praegusel kergelt ühiskondlikult muutuda võival ajajärgul.

Usu ja usutunnistuste mõju sündimiste sageduse kohta on tõestatud saäl, kus usulik tunne on rikkumata ja sügav. Saksamaal on katoliiklaste juures sündivus suurem, kui protestantismi osas. Slaavi tõugu maades peetakse suurt sündivust osalt ühenduses usuliku tundega ja rahvatõuga. Ka Hebreala tõugu rahvaste suur sündivus on olnud ühenduses nende usu dogmadega. Brandlasi nähtusi katoliiklaste kohta Prantsusmaal ja Belgias seletatakse (J.Volf) esimese kiriklusetusega ja teise - esimese mõjupiirkonnas olemisega. Katoliiklises liris on sündivus väike rahva keskealiste rühmade maalt väljarändamise tõttu, kuid sigivus on saäl suur. J.Volf rõhutab kiriku mõju alt vabanemise eitavaid tagajärgi sündivuse sageduse kohta, tuues ette tõenduseks Prantsusmaad, kus Leroy - Beanlien arvanise järele sündivus on hakanud vähenema sest ajast, kui koolid kiriku mõju alt said vabastatud. Saksis on sündivus kümne aasta kestusel, 1900-1910a., kukkunud 39.40/00 päält 28.20/00 pääle, mida Volf peab tööstuslise maa sotsialistliku ilmavaate tagajärjeks. Meie teame, et juba Malthus soovitas töölistele sündimiste piirangist, kui kõige mõjuvamat abinõu tööliklassi olukorra parandamiseks. Teadlikud sotsialistlikud töölised on harilikult kirikuvastased sellepärast, et nende arvates on kirik rahu jutlustamisega takistuseks tööliste võitlusvõimsa ilmavaate ja võitlusvalmis iseloomu väljakujunemisel.

Abiellumise vanusel on suur tähendus lasterohkuse kohta perekonnas; esiteks juba sellepärast, et mida varem as elueas sõlmitakse abiellu, seda pikem on ta kestus ja järjelikult suurem lastearvu võimalus; teiseks sel põhjusel, et inimene on noorem as vähemkaaluva mõistusega, tormisemate kiredoga ja elavamate tunnetega, mis sunnivad vaikima mõistuse häält. Ma olen seda ülalpool, 227-229 lehe-

külgedel, näidanud, et sündivus on seda suurem sääl maal, mida varem as elueas kuskilpool abiellutakse, näituseks Venemaal; ja ümberpöörduvalt, mida hiljem abiellu astutakse kuskil maal, seda vähem on sääl sündivus, näituseks Viljandi maakonnas. Ernst Tomor - Budapestist^r nõuab, et rahva muutuste küsimust tuleb käsitada kõige päält bioloogilisest seisukohast, aga mitte teda alandades teda paigutada majandusliku poliitika sekka. Rahvamutused sünnivad suguelu kaudu ja sellepärast on nende alus- ja väljendusküsimused bioloogilise iseloomuga. Suguelu on loodusteadline küsimus. Ta seisab samal ajal enam-vähem majandusliste, kõlbliste ja teiste tegurite mõjude all. Rahvamutuste arenevad alus looduse seadustele ja inimese tahtmisest olenevad majanduslikul, poliitilised ja teised mõjudid suudavad teda äramuuta kuni teatavate piirideni. Rahvamutuste poliitika üige ülesanne on selle juures ilmsiltulevaid bioloogilisi motive järsult äraeraldada majanduslikkudest mõjunditest. Kui inimese loomust tahetakse asetada rahvamutuste küsimuse lahendamisel majanduslikkude seaduste alla, satutakse tingimata ummikusse. Elu vajab korraldamist looduse seaduste alusel; ei peaks aga mitte vastupidi talitama - loodust katsuma paenutada inimeste korralduste alla. Rahvamutuste küsimuse lahendamisel on Tomori järele kõige kurja alus ajalik kuristik sugulise küpsuse ja abiellumise vahel. Abiellumine lükatakse edasi

+) Tomor - Die Neubegründung d. Bevölkerungspolitik Würzburg - 1918a.

ebaloomulikult kaugesse tulevikku. Kõiksugused kitsendused ja tõkked takistavad sõlmida abielu suguliku küpsuse valmimise järele. Selle tõttu on abielu asemele tekkinud sugulik läbikäimine väljaspool abielu aktiivimas eas. Sugulik läbikäimine vallalises põlves ja väljaspool abielu, mille tagajärjel lokkavad suguhaigused ja laastub kõlblus, on inimese kultuuri suurim hädakoht. Ka suguhaiguste vastu võitlemisel on meie ajal satunud vildakule teele; abielu kaitsmise otsustarvel suguhaiguste eest on ~~on~~ suguhaigetele keelatud abiellu astuda ja ühele poolele lubatud nõnda abielu lahutamist juhtumisel, kui teine pool on haige. Selle juures on nähtavasti silmas peetud karistust ja äraunustatud inimese loomus ja teine asjaolu, et sarnaste korralduste juures ühe inimese asemel võivad sattuda hädakohtu kümned teised samuti ilmsüütud. Rahvamutuste küsimuste juures peab abielu olema abinõuks, aga mitte sihiks.

Suguhaigused tripper ja siifilis on sagedaseks ikaldussünnituse ja perekonnas väikse lastearvu põhjusteks. Minu arvates on väga mitmed ja tõelikult suurem arv perekondi, kui harilikult ettekujutakse, ühe lapsega leppima pidanud sellepärast, et naine oma mehelt tripperit omanud ja sel põhjusel enam kandjaks ei jää.

Suguedasikandva võime pääle mõjub tingimata kahjulikult füsioloogilise põhjusena hilise abielu ja suguhaiguste kõrval alkoholi tarvitamine; kuid et ta just viimastel aastakümnetel ilmsiltunud sündivuse vähenemise juures rohkem oleks kaasamõjunud, kui varemalt selle juures kahtleb Müller⁴⁾ Saksamaal äratarvitatud alkoholi rohkuse andmete põhjal.

+) Tsit. eespool. Lhk.

Laste ärahoiu viisidega laiemalt tutvunemine ja ärahoiu vahendite rahva sekka kandmine on A.Grotjähni arvates sündivuse tagasimineku ainus õige põhjus kultuurrahvaste juures. Minu arvates on see kül üksikutel juhustel tõelise põhjusena, kuna enamasti seda tuleb võtta abinõuna otsustatud sihi saavutamisel. Lihtne ärahoid "coitus interruptus'e" näol on väga vanasti olnud juba tarvitamisel ja ka meie maal üldiselt läbiviidud ilma juhusteta oma lihtsuse tõttu. Ejaculatio seminis inter abdomen, ehk coitus ~~in~~ completus, interruptus, on alati kättesaadav kõigile, alati kindlustav, täiesti maksuta, ilma tülita abinõu. Laste mittotahte motiivid peituvad vanemate liigsügavas ettekujutatavas kohuse-vastutustundes, ehk nende hariduslis-ühiskondlik-majanduslistes mõistuslistes kaalumistes. Põhjusi ärahoiuks on palju, motiivisi veel rohkem; nende mõjul otsitakse abinõusi ärahoiu läbiviimiseks ja leitakse kergelt üles katkestatud enneaegu sugulik läbikäimine.

Eeskujul on üldse elus suur tähendus, samuti ka lastearvu piiramisel perekonnas. Eeskuju võetakse mõjurikkadelt isikutelt ja neilt, kes hariduse poolest ja ühiskondlikult kõrgemal seisavad. Nagu seda on näidanud Fahlbeck Rootsi aadeli kohta, võtab lastepiiramine maad kõige päält kõrgemais ühiskonna kihtides ja laguneb säält eeskuju kaudu rahva sekka. Samasugune nähtus kordub mujal. Meie advokaadid, tohtrid, kooliõpetajad ja mitmesugused ametnikud näitavad halba eeskuju ühe-kahelapse süsteemiga ja neile sammub järele rahvas.

Seltskonna harituim osa on väikese sigivusega. Ta ei suuda end omal jõul üleval hoida. Vahetpidamata täiendatakse ta ridasi seltskonna alumistest

osadest. Seda liikumist alt ülesse on tõendanud Fahlbeck "Rootsi aadelis". Et ülesse jõuda, on tarvis viisat tööd enese kallal. Pääle keskaja kõrgema kooli lõpetamist on vaja veel iseloomu ja ilmavaadet välja arendada. See tarvitab palju aega ja elujõudu. Raskem on see seltskondlik edasipüüd veel sellel, kellel ainult omal jõul tuleb rühkida tööd toha. Samuti palju aega võtab, kui lihttööline on meistriks õppimas, ehk mõnda iseseisvat elukutset omaadamas. Põllumajanduslikudes riikides on rahalise majapidamise ja tööliste ühiskorterite tõttu töölistel raske perekonda asutada. Viiletsad olud sunnivad ülespoole rühkima. Perekonna asutamine on enamjaol inimestel elu-eesmärgiks. Kui seda on raske teostada olemasolevatel elutingimustel, katsutakse hariduse ja õppimise kaudu edasi jõuda, lootes saada sel teel lähedamatesse oludesse. Laste õppimist ja edasipüüdmist õhutavad vanemad näidates eeskujude pääle, kus töölise peres võrsunud lapsed õppides on saanud meistriks, tohtriiks, advokaadiks, õpetajaks jne. Ulespoole seltskondlise astmele jõudmine on ühenduses ajakaotusega ja väsitusega. Vähemalt on kümme kõige aktiivsemat eluaastat selleks vaja. Hingelisest, tundelikust inimesest on saanud õppimise aja kestel mõistuslik kaaluv isik. Nüüd on tarvis ringi vaadata, kus elama asuda, et õpitud ametit pidama hakata; alles nüüd, kümne aasta järole on võimalik abielu pääle mõtelda.

K i r j a n d u s .

1. Ammon, Otto. Die natürliche Auslese beim Menschen. Jena 1893.
2. Archiv f. soziale Hygiene u. Demographie 1921, 14. B., 4 Heft.
3. Nieländer J. Beiträge zur Bevölkerungsstatistik Estlands. Balt. Monatschrift 1888, B. 34.
4. Bauer Julius. Allgemeine Konstitution~~s~~ u. Vererbungslehre, Berlin 1923.
5. Baur, Fischer, Lenz. Erblichkeitslehre u. Rassenhygiene, München 1923.
6. Bortkiewicz, Bevölkerungsvesen, Berlin 1919.
7. Burgdörfer Fr., Bevölkerungsproblem, München 1917.
8. Conrad J. u. Hesse A., Bevölkerungsstatistik, Jena 1923.
9. " " , Nationalökonomie, Jena 1921.
10. Damaschke A., Bodenreform, Jena 1919.
11. Evald . Soziale Medizin.
12. Eison M. Eesti ajalugu.
13. Eesti Statistika kuukirjad.
14. Eesti Statistika Keskbüroo 1922 üldrahvalugemise andmed.
15. Eesti Tervishoiu Peavalitsuse aruanded 1921-1922 a.
16. Fahlbeck, Pontus. Der Adel Schwedens. Jena 1903.
17. Floxner, A., Die Prostitution in Europa. Berlin 1922.
18. Flügge Karl, Grundriss d. Hygiene, Berlin 1921.
19. Galton F., Genie u. Vererbung, Leipzig 1910.
20. Gornet. Geschichte u. System d. baurl. Agrarverfassung.
21. Grosset O. Biostatik d. Staat Dorpat u. inr Landgemeinde 1860-1881.

22. Grotjahn A., Geburtenrückgang u. Geburtenregelung, Berlin 1921.
23. Grotjahn A., Soziale Pathologie, Berlin 1923 a.
24. Gruber M.v., Geburtenrückgang, Ursachen u. Bekämpf. München 1914.
25. Havelock Ellis. Geschlecht u. Gesellschaft 2 B., Würzburg 1911.
26. Hoffmann C., Die Rassenhygiene in d. Ver. Staaten v. N.- Am. München 1915.
27. Jahresberichte d. Felliner liter. Gesellschaft 1896-1899.
28. Jung-Stilling, Anders. Ergebnisse d. livland. Volkszählung. Riga 1885.
29. Jung-Stilling. Beitrag zur Bevölkerungsstatistik Livl. 1847-1863.
30. Kaup J. Volkshygiene oder Selekt. Rassenhygiene, Leipzig 1922.
31. Kautzky K. Vermehrung u. Entwicklung in Natur u. Gesellschaft. Stuttg. 1910 u. ~~Klein-Johannis 1882.~~
32. Kieseritzky V. Biostatik d. Kirchspiele Oberpahlen, Pillistfer u. *Klein-Johannis*
33. Körber B. Literatur u. Geschichte d. balt. Biostatik Manuskript.
34. " " Die Stadt Dorpat.
35. Köstner. Rahvaarvu kasvamine Eestimaal. Noor Eesti.
36. Kiskalt. Einführung in die Medizinalstatistik.
37. Lorenz O. Lehrbuch d. Genealogie. Berlin 1898.
38. Mayr G. Moralstatistik. Tübingen 1917.
39. " " Bevölkerungsstatistik. Tübingen 1924. 2 L.
40. Marcuse J. Die Beschränkung d. Geburtenzahl ein Kulturproblem. München 1913.
41. Müller J. Der Geburtenrückgang. Jena 1924.
42. Mayo Smith. Stat. and Sociology.
43. Muckermann H. Kind und Volk I T. Freiberg 1924.

44. Prinzing, Handbuch d. Mediz. Statistik. Jena 1906.
45. Rahamägi H. Eesti rahva sündivuse vähenemise põhjused.
46. Reimann V. Eesti ajalugu.
47. Rubin u. Vestergaard. Statistik der Ehen in Dänemark. Jena 1890.
48. Schallmayer V. Vererbung u. Auslese. Jena 1920.
- 48a. Schnapper - Arndt, Sozialstatistik. Leipzig 1908.
49. Spengler O. Untergang des Abendlandes. München 1923.
50. Theilhaber F. Das sterile Berlin 1913.
51. Tomor E. Neubegründung d. Bevölkerungspolitik. Würzburg 1918.
52. Труды сессии по вопросам народонаселения и демографии в 1919 г.
53. Tobien V.A. Grargesetzgebung Livlands im 19 Jahrh.
54. Vilms J. Poligamiline abielu Eestis. Tartu 1920.
55. Vestergaard. Die Lehre v.d. Mortalität u. Morbidität.
56. Volf J. Der Geburtenrückgang. Jena 1912.
57. Väestön muutokset 1790 - 1919. Suomen virallinen tilasto.
58. Zahn Fr. Wirkung d. Deutschen Sozialversicherung. München 1915.

Rahva jagunemine vanusrühmade järel
 Tooned näitavad rühmade osa protsentides.

Lk 208
 juude

Vanus.

70a. ja üle selle

Mehed

Naised

60-69 a.v.

50-59 "

40-49 "

30-39 "

20-29 "

10-19 "

0-9 "

% 25 20 15 10 5 0 5 10 15 20 25 20 15 10 5 0 5 10 15 20 25

Uljanti maakond 1881 a.

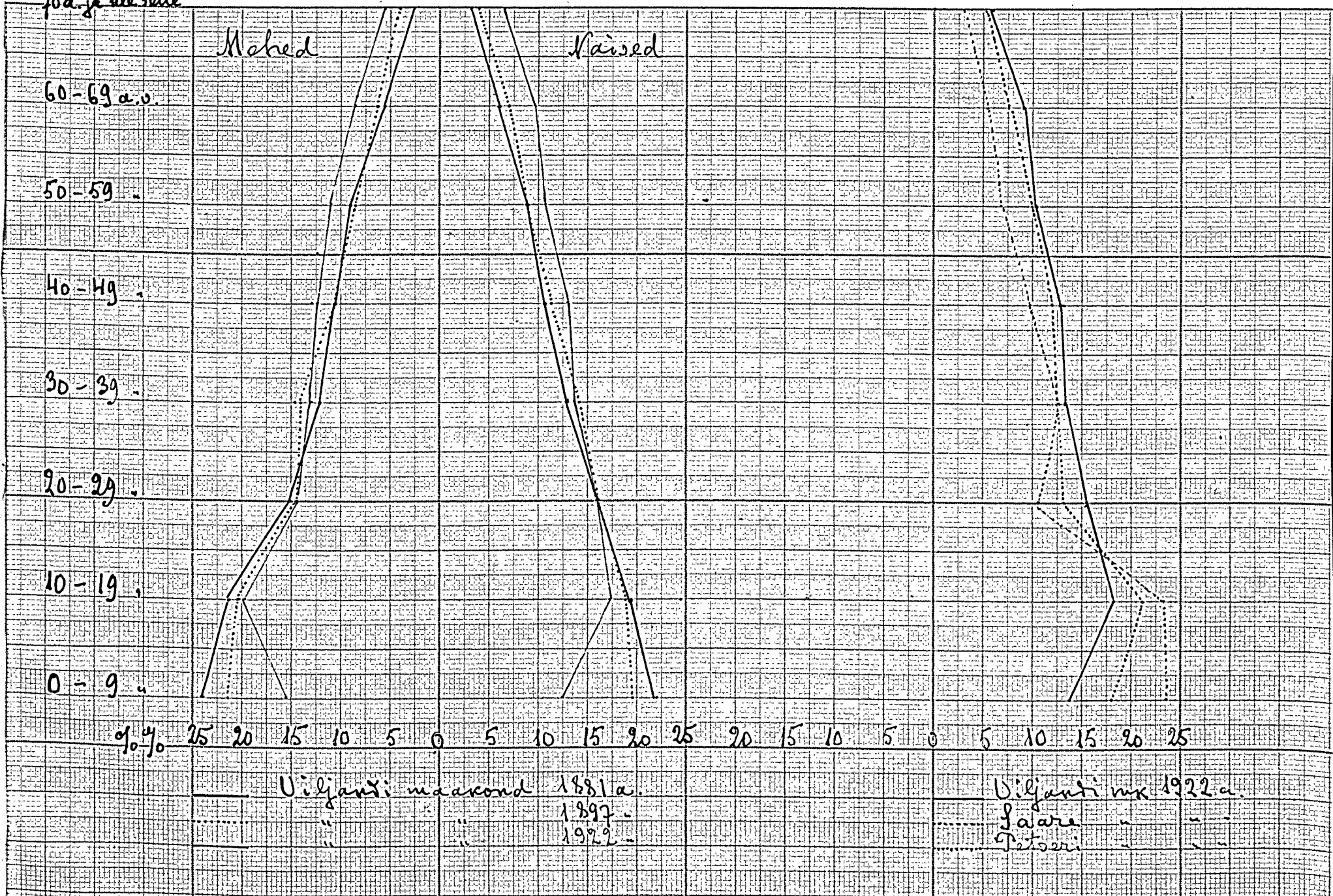
1897 "

1922 "

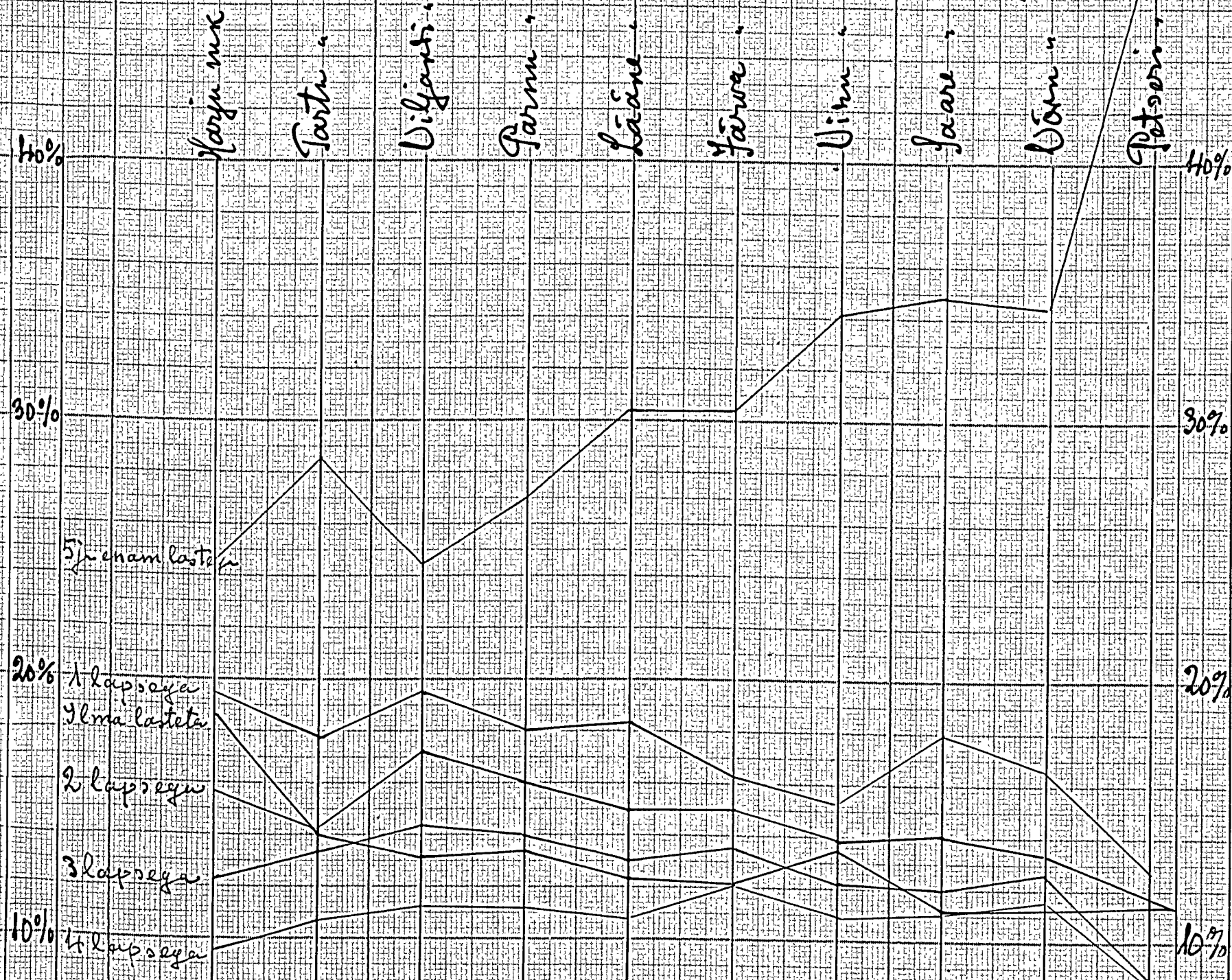
Uljanti m. 1922 a.

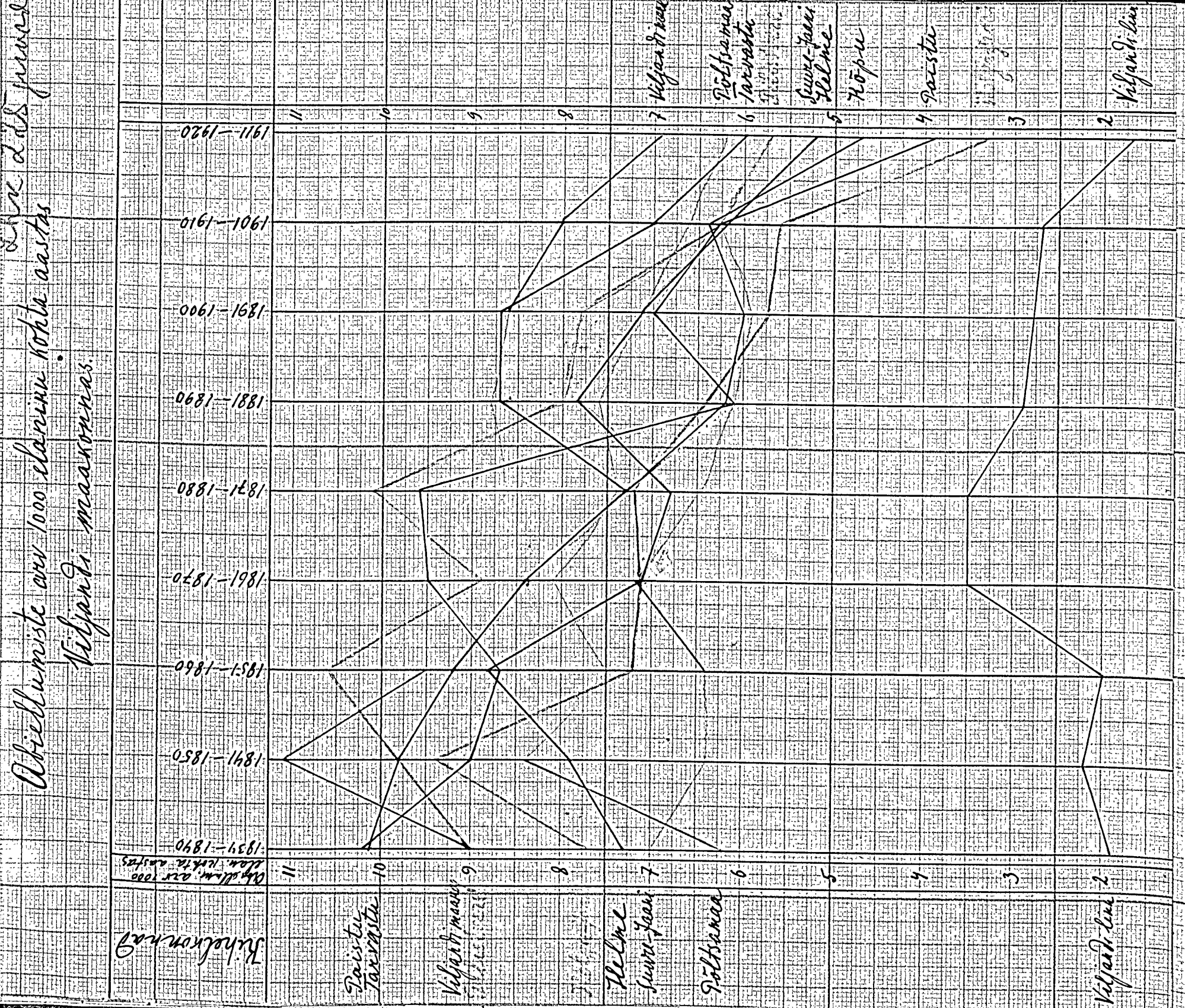
Jaara "

Petseri "

15 aastaste ja vanemate absoluutiste naiste suhteline vaherõrd laste arvu järel 1922 a. Lk 223 juunis

the 25th June

Sverus Viljandi maakonnas.

Wilhelmsund

Paistue

Pilostvere

Viljandi m.a.

Helme

Kõpu

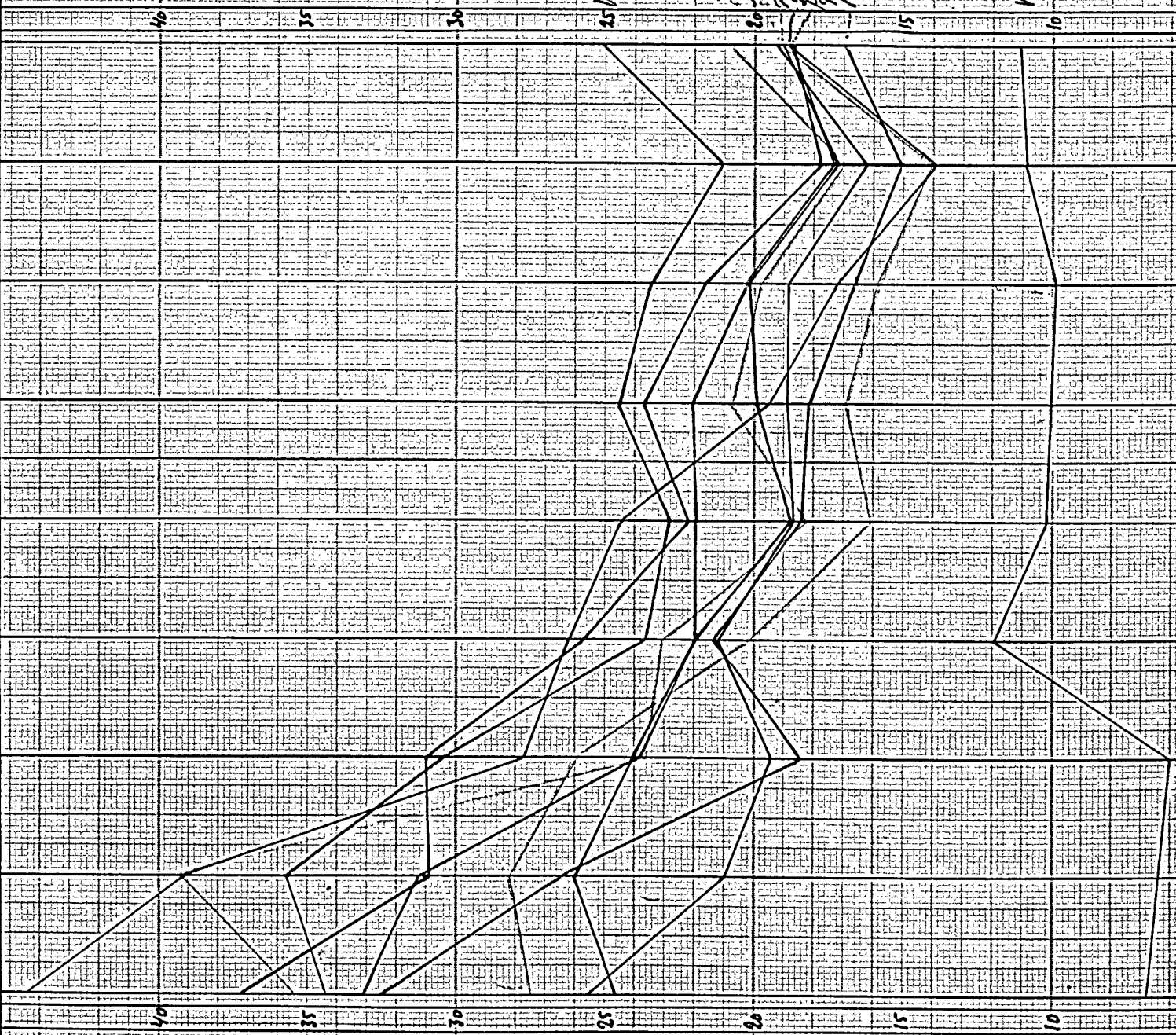
Paistue

Suure-Jaani

Põltsamaa

Viljandi linn

1837/40
1841/50
1851/60
1861/70
1871/80
1881/90
1891/1900
1901/10
1911/20

Sverus

Viljandi linn

Suure-Jaani

Põltsamaa

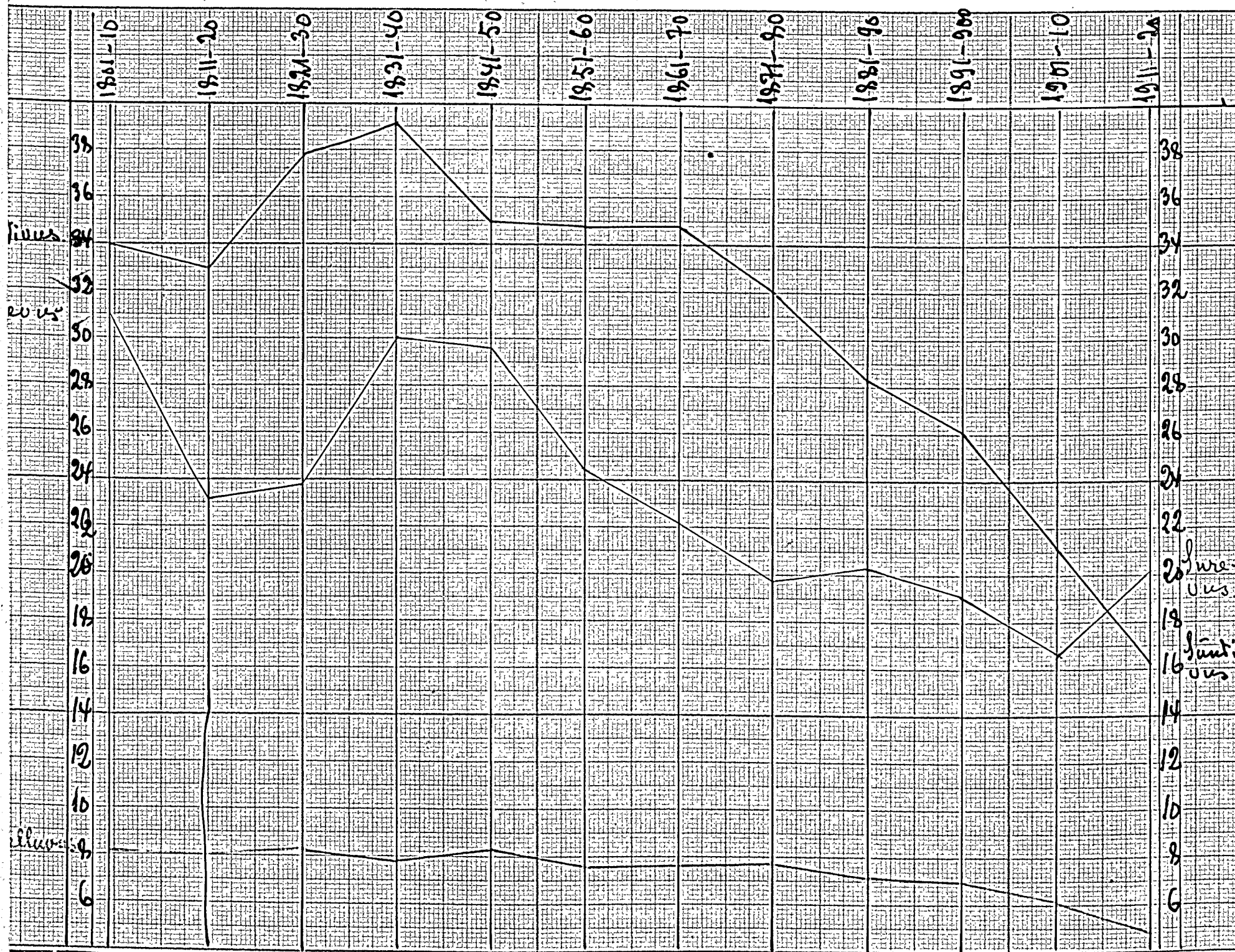
Paistue

Kõpu

Helme

Viljandi linn

Luontous, puuvävy ja abielisuus Viljandi maakonnas. Lkx 26.8 juunil

U. ss. Tartu,
G. 39,005,

R a h w a m u u t u s e d
W i l j a n d i m a a k o n n a s
1 8 0 1 - 1 9 2 3 a.

D e m o g r a a f i l i n e t ö ö

M a t s N ö g e e .

Wiljandi linna ja maakonna ühiskaitsemaja juhataja .

Bevölkerungsbewegung im Kreise Fellin

In Jahren 1801 - 1923 .

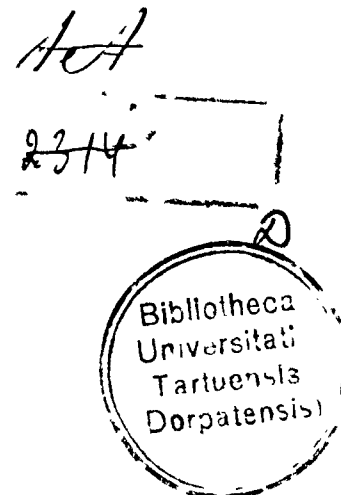
Eine demographische Untermachung

v o n

M a t s N ö g e e s

Leiter des Kreis- und Stadtkrankenhauses
zu F e l l i n .

(Deutsches Referat am Ende des Werkes).

470728

S i s u .

1
Lhk

4-5

Sissejuhatuseks.

- I. Kihelkondade, koguduste ja maakonna abiellumise, sündimise, suremise ja loomuliku juurdekasvu tabelid 1801 - 1923 a. 6-206
- II. **E l a n i k u d .**
1. Maakonna rahvaarv 1881, 1897 ja 1922 a. 207
2. Rahva vanusline koosseis. 208-212
- a) Vanusline koosseisu tähtsus sündimise arvude väljarehkondamisel.
- b) Vanusrühmade suhtelised arvud meestel, naistel ja mõlemil pool üheskoos.
- c) Laste- ja vanaduseis maakonnas.
- d) Vanusrühmade kvootid protsentides maakondade kaupa riigis.
3. Perikonna seis. 212-224
- a) Maakonna wallaliste isikute kvoot protsentides 1881, 1897 ja 1922 a.
- b) Kihelkondade wallaliste isikute kvoot protsentides 1922 a.
- c) Kihelkondade wallaliste isikute vanusrühmade kvoot.
- d) Kihelkondade wallaliste meeste vanusrühmade kvoot.
- e) Vanapoiste walled maakonnas.
- f) Wallaliste meeste kvoot vanusrühmade ja üksikendlike liikide järele.
- g) Wallalised töölised ja nende wallalise põlve arvatawad põhjused.
- h) Wallalised talupidajad ja nende wallalise põlve arvatawad põhjused.
- i) Lastearw perekondades protsentides - maakondade kaupa.
- III.
1. Abiellumised. 225-232

- a) Abielluwus kihelkondades.
- b) Iseäralised abielu arwud maakonnas ja mujal.
- c) Abiellunute wanus Wiljandi maakoguduses ja mujal.
- d) Ililise abielu arwatawad põhjused.
- e) Laulatused kuude kaupa Wiljandi maakoguduses.
- f) Abiellunute wanusline wahakord Wiljandi maakoguduses.

2. S ü n d i m i s e d .

233-256

a) Ühiskondliku elu arenemise käik Eestis ja eriti Wiljandimaal. Olud maal enne ja pärast Sakslaste siiaasumist. Pärisorjuse väljakujunemine. Kuldne dootsi aeg. Põhja sõja tagajärjed. Põllupidamise wiis 17. ja 18. aastajal. Talurahwa wabastamise eel. Talurahwa wabastamine 1819 a. Albrecht Thaer ja põllupidamine Eesti-Liwiimaal 19. aastasaja algul. Talupoegade korraldus 1849 a. Kohtade omandamine ostuteel Wiljandi maakonnas. Wiljandi maakonna kihelkondade jõukus tuluwaksu määra ja puhtakasv rublade järela.

- b) Sündiwus kihelkondades.
- c) Sündimiste absoluutsete ja suhteliste arwale kõikumine maakonnas ja selle põhjused.
- d) Kihelkondade sündiwuse suuruse arwatawaga mõjundid.
- e) Sündiwuse langemine kihelkondades ja maakonnas alates 1870 a. ja langemise arwatawad põhjused.
- f) Märkused ja õiendused sündiwuse tabeli kohta.
- g) Sündimised kuude kaupa Wiljandi maakoguduses.
- h) Surnult sündimised ja nende kwoot protsentides - kihelkondades ja

maakonnas.

i) Sündimised väljaspool abielu kihelkondades ja maakonnas ja nende kwoot protsentides.

3. Suremised.

257-267

a) Surevus kihelkondades ja maakonnas.

b) Kihelkondede järgkord sündivuse ja surevuse suuruse poolast.

c) Surevus hakatawatesse haigustesse Wiljandi, raistu ja kilistwero kogudustes.

d) Taudid minowikus.

e) Suremised surmapõhjuse järele Wiljandi maakoguduses.

f) Rinnalaste surevuse kwoot protsentides-kihelkondades ja maakonnas.

g) Rinnalaste surevus wõrreldes surmajuhtumistega.

h) Rinnalaste surmapõhjused maakonnas.

i) Rinnalaste surevus wõrreldes sündivuse suurusega.

j) Rinnalaste surevus surmapõhjuse järele Wiljandi maakoguduses.

k) Surmajuhtumiste wanusline wahekorid Wiljandi maakoguduses.

4. Loomulik juurdekasw.

268-272

a) Loomulik ja töölik juurdekasw maakonnas.

b) Wäljarändamised maakonnast ja selle arwatavad põhjused.

c) Loomulik juurdekasw kihelkondades ja maakonnas.

d) Juurdekasw enne sõda Euroopa riikides.

IV. *5. Kooswõte*
Deutsches Referat.

V. Juhtlaused.

272 a-b
273-277
278

S i s s e j u h a t u s e k s .

Käesolew uurimistöo on algatatud 1920 aastal. Lõpule wiimine wenis pikale selle tõttu, et andmed töö jaoks tulid koguda mitmest kogudusest kirikuraamatute järele. Wiljandi maakonnas on 10 Lutheruse ja 11 Apostlikku kogudust; kohtadel puudusid sagedasti õpetajad; päälegi on postiolud sarnased, et kirjad näit. Wiljandist Põltsamaale üle Tallinna ja Laanuse saadetakse. Mõnes koguduses olid kirikuraamatud 1834 aastast, teises 1845 aastast; warena aja kohta oli osa raamatuid hoiul konsistooriumi arhiwis, teine osa - kaugemast minewikust, nimelt 1750 - 1833, riigi keskarhiwis. Mitmes koguduses olid kirikuraamatud hooletult peetud, puudus sissekannetute järgkordne nummerdus; aasta kokkuwõtteid ei olnud; sarnases koguduses juba ühe aasta kokkuwõtete kättesaamine tarwitas palju aega ja jõudu.

Südamlikku ja tõsist tänu ütlen siinkohal kõigile õpetajatele ja walla sekretäridele, kes lahkelt mulle suureks abiks olid arwude wäljakirjutamisel ja teiste, soowitud andmete kogumisel.

Raske oli töö sellepärast, et riigiraamatukogus ja ka mujal allikaid ei leitud alade üle, mis tööga on ühenduses; 1861 aasta rahwalugemiste andmete saamise asjus tuli pöörata näit.: meie Riia konsulaadi poole, kes juhuslikult ühest Riia raamatukauplusest soowitawad wäljaanded leidis ja mulle kätte toimetas. Ma pean tunnistama, et minu uurimistöös nõrgem osa on rahwaarwu ärawääramine enne esimest rahwalugemist. Kuid teistsugust rahwaarwu kindlakstegemise wiisi võimalik ettekujutada ei olnud, kui see mis mul on wõetud. Minu arwates ei wõiks leitud arwad mitte üle 10 % lahku minna tõelikkudest. Mul oli waid walida, kas tööd üldse edasi

pikendada minewikku ehk mitte. Tahaksin arvata, et minu teosis rahwa muutused siiski nii tõetruult on kujutatud, kui see üldse ca võimalik meie puuduliku ja pääliskaudse algmaterjaali juures.

Allikatest, mis minu töö juures oli võimalik tarvitada, on nimetada peamislikult kolme rahwalugemise kokkuvõttod ja Gernet'i ning Tobien'i "Agraarseadusandluse tekkimine ja kujunemine Eesti- Liivimaal".

Utlen siinkohal tänu Tartu Ulikooli professoritele herradele A. Rammulile ja H. Koppelile, kes abiks olid nõuandmistega minu töö algatamisel ja läbiwiimisel

T a b e l N. I .

Põltsamaa Õv.Lutheruse koguduses 1834 - 1923 abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldse.			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poissl.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Neist sünd. väljaspool abielu.			Surnult sün- dinud.			100 sündi- rust üldse oli väljas- pool abielu	100 sün- dinust üldse surnult sündinud.
	p.	t.	kokku.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	227	245	472				4	3	7	9	16	25		
5	173	190	363				6	3	9	11	21	36		
6	194	175	369				5	5	10	18	12	30		
7	229	206	435				5	3	8	10	8	18		
8	195	217	412				3	3	6	12	7	19		
9	235	214	449				8	8	16	12	6	18		
40	212	213	425	100.7			3	4	7	8	8	16	2.1	5.5
1	216	196	412				6	4	10	6	6	12		
2	223	222	445				5	10	15	13	4	17		
3	209	236	445				4	12	16	4	14	18		
4	229	195	424				5	8	13	6	10	16		
5	198	193	391				4	10	14	9	6	15		
6	161	166	327				2	2	4	4	7	11		
7	138	159	297				1	3	4	8	9	17		
8	177	168	345				6	1	7	9	4	13		

1849	175	173	348		6	4	10	8	8	16		
50	155	152	307	101.1	2	6	8	9	6	15	2.7	4.0
1	177	162	339		1	1	2	6	7	13		
2	146	155	301		5	2	7	4	4	8		
3	159	157	316		8	11	19	2	2	4		
4	183	163	346		2	5	7	7	3	10		
5	150	170	320		2	3	5	5	-	5		
6	174	147	321		5	2	5	3	3	6		
7	164	155	319		3	6	9	1	2	3		
8	196	174	370		16	11	27	2	3	5		
9	192	190	382		9	2	11	3	5	8		
60	195	204	399	103.9	12	3	15	3	3	6	3.1	2.0
1	192	175	367		10	5	15	4	5	9		
2	189	183	372		4	4	8	8	3	11		
3	192	209	401		11	9	20	3	3	6		
4	222	212	434		8	9	17	8	7	15		
5	232	213	445		20	8	28	8	7	15		
6	201	222	423		8	9	17	5	4	9		
7	260	200	460		7	6	13	12	5	17		
8	216	173	389		16	14	30	14	2	16		
9	205	196	401		10	9	19	6	15	21		
70	192	186	375	107.2	5	7	12	10	12	22	4.4	3.5
1	188	187	375		10	6	16	6	12	18		

1872	195	181	376				7	9	16	8	2	10		
3	185	170	355				12	17	29	7	5	12		
4	187	175	362				9	8	17	5	6	11		
5	203	183	386				11	11	22	5	9	14		
6	185	187	372				5	9	14	14	7	21		
7	187	201	388				4	7	11	10	8	18		
8	135	148	283				2	4	6	9	2	11		
9	210	203	413				14	12	26	7	6	13		
80	184	155	339	103.8	-	-	7	5	12	9	2	11	4.0	3.8
1	181	185	366				9	12	21	6	5	11		
2	193	166	359				8	6	14	4	8	12		
3	176	158	334		8		10	5	15	9	5	14		
4	165	149	314		10		10	9	19	2	5	7		
5	163	171	334		10		8	5	13	2	4	6		
6	165	157	322		2		11	13	24	8	2	10		
7	170	155	325		8		8	7	15	5	2	7		
8	148	175	323		4		6	8	14	7	4	11		
9	163	158	321		8		4	13	17	6	5	11		
90	182	168	350	104.2	16		10	12	22	10	5	15	5.2	3.1
1	155	165	320		8	3	11	19	30	9	1	10		
2	165	155	320		10	-	10	7	17	3	9	12		
3	149	151	300		6		7	16	23	5	5	10		
4	132	167	299				14	14	25	2	1	3		
5	188	177	365		6	-	15	14	29	6	5	11		

1070	102	100	312		4	-	13	8	21	1	5	6		
7	162	160	322		10	-	9	9	18	12	8	20		
8	169	148	317		10	-	5	6	11	6	5	11		
9	144	149	293		4	3	15	13	28	10	4	14		
1900	159	116	275	104.1			12	6	18	7	2	9	7.1	3.4
1	130	157	287		8	-	8	10	18	6	2	8		
2	151	132	233		14	-	6	7	13	5	3	8		
3	149	131	280		12	-	9	11	20	5	5	10		
4	129	123	252				5	5	10	6	6	12		
5	131	139	270		8	3	7	6	13	4	5	9		
6	135	145	280		12	-	14	14	28	6	9	15		
7	122	113	235		4	-	9	6	15	4	8	12		
8	135	151	286		8	-	13	18	31	3	6	9		
9	134	123	257		10	-	7	7	14	2	4	6		
10	117	123	245	100.1	8	-	11	14	25	4	3	7	7.0	3.6
1	122	127	249		4	-	6	3	9	4	1	5		
2	127	126	253		6	-	9	11	20	3	1	4		
3	133	129	262		20	-	10	9	19	5	12	17		
4	120	119	239		10	-	4	1	5	1	4	5		
5	94	90	184		2	-	9	7	16	4	3	7		
6	66	74	140				9	6	15	4	6	10		
7	68	49	117				9	3	12	5	2	7		
8	81	90	171				8	8	16	2	3	5		
9	91	79	170		6	-	11	3	14	4	4	8		

1920	95	87	182	104.8	5	4	9	3	4	7	6.8	3.8
1	87	93	180		7	5	12	6	4	10		
2	98	84	182		11	10	21	6	5	11		
3	107	114	221		11	5	16	3	1	4		

T a b o l N. J a .

Sündimised, abiellu, astumised ja surmajuhtumised Iõltsamaa ap.õigeusu koguduses 1846-1923a

Kalendri aasta.	Laula- tatud paaride arv.	Sündinud üld- se.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud väl- jaspool abi- elu.			Surnult sündi- nud.			Surnud. (Uhes surnult sündinutega).		
		p.	t.	kokku.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1846	23	64	79	143								20	19	45	
7	101	119	109	228								65	44	109	
8	65	107	92	199								55	31	86	
9	38	80	67	147								69	47	116	
50	41	61	62	123			5	1	6			43	30	73	
1	34	76	70	146			2	1	3			21	18	39	
2	21	49	45	94			3	1	4			40	24	64	
3	16	46	43	89			2	3	5			49	40	89	
4	32	63	43	106	1	-	1	4	5			20	24	44	

1855	23	40	40	80	-	-	3	1	4				44	45	69
6	24	43	44	87	-	-	2	-	2				32	19	51
7	10	39	43	82	1	-	2	3	5	-	2	2	20	10	36
8	27	66	51	117	4	-	5	3	8	-	-	-	32	27	59
9	21	46	64	110	-	-	2	2	4	-	-	-	24	37	61
60	29	51	51	105	1	-	-	5	5	-	1	1	30	24	54
1	22	49	39	88	1	-	2	1	3	1	3	4	21	24	45
2	16	44	30	80	2	-	1	2	3	1	2	3	18	19	37
3	14	42	49	91	4	-	3	-	3	-	1	1	20	19	45
4	20	47	41	88	3	-	4	5	9	3	1	4	41	22	63
5	18	27	23	50	-	-	2	1	3	-	-	-	26	16	42
6	20	27	23	50	1	-	1	-	1	-	-	-	25	20	44
7	29	38	22	60	1	-	3	1	4	3	-	3	30	23	53
8	15	27	32	59	-	-	2	2	4	1	2	3	34	27	61
9	19	24	20	52	1	-	1	1	2	1	-	1	33	19	52
70	22	35	22	57	2	-	1	-	1	5	1	6	21	25	40
1	24	24	30	54	3	-	1	1	2	-	-	-	24	15	39
2	23	37	29	66	1	-	3	1	4	3	1	4	22	13	35
3	17	29	29	58	-	-	1	-	1	-	-	-	27	22	49
4	23	44	33	77	-	1	1	6	7	-	5	5	24	30	54
5	23	18	25	43	-	-	-	1	1	-	2	2	21	19	40
6	22	32	32	64	1	-	2	1	3	-	-	-	17	13	30
7	17	34	23	57	1	-	-	1	1	1	1	2	18	23	41

1878	20	25	27	52	3	-	2	5	5	-	-	-	19	16	35
9	15	28	31	59	-	-	3	2	5	-	-	1	39	25	64
80	23	26	18	44	1	-	1	1	2	-	1	1	11	14	25
1	16	30	19	49	-	-	2	-	2	-	-	-	18	10	28
2	13	30	26	56	2	-	2	1	3	-	1	1	19	22	41
3	16	20	20	40	1	-	1	3	4	1	-	1	10	23	39
4	14	26	27	47	-	-	1	3	4	1	-	1	22	12	34
5	12	23	18	41	-	-	2	1	3	1	1	2	21	13	34
6	22	23	25	48	-	-	-	-	-	1	-	1	10	11	21
7	25	36	25	61	1	1	1	2	3	2	1	3	20	12	38
8	13	26	39	65	1	-	1	3	4	1	-	1	22	13	35
9	20	32	20	52	1	-	2	1	3	1	-	1	25	18	43
90	16	37	25	62	1	-	2	4	6	-	-	-	19	23	42
1	22	34	36	70	1	-	3	5	8	-	2	2	26	25	51
2	19	31	31	62	1	-	1	5	6	1	1	2	36	16	54
3	18	33	39	72	1	-	2	3	5	-	2	2	38	39	77
4	26	37	29	66	-	-	1	2	3	-	1	1	32	42	74
5	27	45	34	79	2	-	2	3	5	-	2	2	18	30	48
6	15	33	33	66	-	-	3	-	3	1	1	2	20	21	41
7	12	32	25	57	-	-	5	3	8	1	3	4	14	21	35
8	22	26	20	46	-	-	-	1	1	1	-	1	26	12	38
9	20	33	34	67	-	-	-	2	2	2	1	3	17	10	27
1900	11	28	33	61	2	-	3	2	5	-	2	2	15	13	28
1	18	23	41	64	3	-	3	2	5	3	-	3	17	23	40

1902	16	20	21	47	-	-	3	1	4	1	-	1	10	14	24
3	15	30	25	55	2	-	1	-	1	-	1	1	18	17	35
4	21	26	24	50	1	-	1	2	3	3	-	3	17	11	28
5	17	26	21	47	2	-	2	-	2	-	-	-	21	22	43
6	14	14	19	33	-	-	-	1	1	1	-	1	9	12	21
7	22	22	24	46	1	-	-	1	1	-	-	-	23	12	35
8	13	29	19	48	1	-	4	1	5	-	-	-	21	10	31
9	14	19	15	34	-	-	2	2	4	-	1	1	10	11	21
10	20	15	18	33	-	-	-	1	1	1	-	1	17	10	27
11	9	16	18	34	-	-	3	2	5	1	-	1	17	11	28
12	18	10	23	33	2	-	2	2	4	1	-	1	9	18	27
13	26	20	22	42	-	-	2	2	4	1	1	2	14	9	23
14	11	15	19	34	-	-	1	3	4	-	-	-	20	15	35
15	14	12	13	30	-	-	1	-	1	-	-	-	16	8	24
16	6	12	12	24	1	-	1	1	2	-	-	-	22	15	37
17	13	6	5	11	-	-	2	-	2	1	-	1	14	10	30
18	19	10	13	23	2	-	1	1	2	2	-	2	22	21	43
19	9	10	10	20	1	-	-	1	1	1	-	1	32	19	51
20	16	8	8	16	-	-	-	1	1	-	-	-	13	14	27
1	19	10	10	20	-	-	-	4	4	-	-	-	16	9	25
2															
3	10	14	10	24	-	-	2	2	4	2	1	3	10	7	23

T a b e l N. 1**b** .

Sündimised, abiellu-astumised ja surmajuhtumised Piigewere ap.-õigausu koguduses .

Kalend- ri aasta.	Laulata- tud paa- ride arv	Sündinud üld- so.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Lündinud väl- jaspool abi- elu.			Surnult sündi- nud.			Surnud. (Ühes surnult sündinutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
		1857	-	7			2	9			3	-	3	-	-
2+)															
3+)															
4	0	13	10	29			1	2	3	-	-	-	10	11	21
5	8	10	12	22			-	1	1	-	-	-	5	12	17
6	0	9	15	24			1	-	1	-	-	-	5	6	11
7+)															
8+)															
9+)															
60+)															
1	11	13	10	23			-	1	1	-	1	1	14	9	23
2	10	16	23	39			2	1	3	-	-	-	9	8	17
3	11	15	12	27			-	2	2	-	-	-	4	7	11
4	10	14	8	22			-	-	-	-	-	-	14	10	24
5	3	6	13	19			-	-	-	-	-	-	11	9	20
6	6	13	2	15			-	-	-	-	-	-	3	5	8
7	4	10	6	16			1	-	1	-	-	-	5	7	12

+) Kiriku talitused on Arroosaaro ja Põltsamaa koguduste raamatutesse sissekantud.

1868	7	11	3	14	1	-	1	-	-	-	3	3	6
9	4	11	5	16	3	1	4	-	-	-	5	4	9
70	4	9	7	16	-	-	-	1	-	1	4	7	11
1	5	6	5	13	1	-	1	-	-	-	4	2	6
2	2	3	5	8	-	1	1	-	-	-	6	4	10
3+)													
4+)													
5+)													
6+)													
7+)													
8+)													
9+)													
80	6	3	3	6	-	-	-	-	-	-	2	1	3
1	11	8	5	13	1	1	2	-	-	-	6	3	9
2	6	7	3	10	1	-	1	-	-	-	2	4	6
3	5	7	4	11	1	-	1	1	-	1	7	4	11
4	4	7	6	13	-	-	-	1	-	-	4	5	9
5	4	4	6	10	1	2	3	-	-	-	7	3	10
6	8	10	10	20	-	-	-	1	-	1	2	6	8
7	2	5	9	14	-	1	1	-	-	-	8	5	13
8	5	7	5	12	-	1	1	-	1	1	5	2	10
9	5	8	10	18	1	-	1	-	-	-	1	4	5

+) Kiriku talitused on Arrosaare ja Põltsamaa koguduste raamatutöösse sissekantud.

1890	4	9	11	20	-	-	1	2	3	-	-	-	-	2	2
1	5	7	8	15	-	-	-	1	1	-	-	-	3	1	4
2	5	9	12	21	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2
3	7	13	7	20	-	-	1	1	2	-	-	-	2	7	9
4	8	9	16	24	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	20
5	9	19	12	31	-	-	2	-	2	-	-	-	6	6	14
6	3	13	14	27	-	-	1	-	1	1	-	1	10	6	16
7	5	7	10	17	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
8	3	11	12	23	-	-	1	-	1	-	-	-	2	3	5
9	2	8	8	16	-	-	2	1	3	-	-	-	6	6	12
1900	1	8	12	20	-	-	1	2	3	1	-	1	-	7	7
1	5	7	7	14	-	-	1	2	3	-	-	-	3	3	6
2	6	10	16	26	-	-	2	2	4	1	-	1	2	2	4
3	4	9	6	15	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	6
4	2	12	8	20	-	-	2	-	2	-	-	-	2	5	7
5	3	8	4	12	-	-	-	1	1	-	-	-	8	3	11
6	2	10	3	13	-	-	2	1	3	-	-	-	7	7	14
7	2	5	6	11	-	-	1	1	2	-	-	-	4	2	6
8	4	3	3	6	-	-	1	-	1	-	-	-	5	-	5
9	4	2	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	8
10	1	2	4	6	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2
1	2	8	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5
2	6	3	9	12	-	-	1	4	5	-	-	-	4	4	8
3	1	6	6	12	-	-	-	1	1	-	-	-	4	4	8

1974	2	7	9	16	-	-	3	2	8	1	1	2	3	5	8
5	2	4	2	6			1	-	1	-	-	-	2	4	6
6	1	9	4	13			3	1	4	-	-	-	7	3	10
7	2	5	3	8			-	1	1	-	-	-	8	2	10
8	2	1	6	7			1	-	1	-	-	-	7	5	12
9	4	1	7	8			-	1	1	-	-	-	4	2	6
20	4	3	2	5			-	-	-	-	-	-	8	6	14
1	5	3	1	4			-	-	-	-	-	-	3	1	4
2	-	1	6	7			1	2	3	-	-	-	4	3	7
3	6	1	1	2			-	-	-	-	-	-	5	1	6

17

T a b e l 1. 2.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Põltsamaa kihelkonnas (Lutheruse ja ap.-õigeusu kogudustes).

Kalend- ri aasta.	kesk- mine rahwa arv.	Abiellu- estunud paaride arv.	nende arv ‰	Elusalt sündinud	Sündimus ‰	Surnud (ilma surnult sündi- nuteta).	Suremus ‰	koost surnud 1 elu- aastas.	100 elu- salt sün- dinu keh- ta eli surmajuh- tusisi esimeses eluaastes	1000 ela- niku kob- ta oli + enam - vähem sündinud kui surnud
1801		54		316		219				
2		78		321		216				
3		69		377		245				
4		90		351		374				
5		94		348		261				
6		65		388		262				
7		39		305		427				
8		73		203		359				
9		99		309		252				
10		57		331		295				
1		94		299		207				
2		89		338		230				
3		92		326		344				
4		86		326		244				
5		47		340		210				
6		74		306		180				

1 517	-	48	-	295	-	230	-	-	-	-
8		80		327		235				
9		93		322		214				
20		117		340		216				
1		83		414		210				
2		63		341		247				
3		89		361		167				
4		81		372		166				
5		79		379		199				
6		92		370		357				
7		88		409		268				
8		69		430		264				
9		87		394		475				
30		93		414		228				
1		91		408		237				
2		69		392		284				
3		99		360		383				
4		69		447		274		55		
5		55		327		495		118		
6		103		339		303		50		
7		93		417		244		74		
8	12830	60	6.2	393	30.70	205	24.74	67	19.4	6.02
9		93		431		264		80		

1840	-	78	-	409	-	347	-	87	-	
1		92		400		401		83		
2		75		428		208		72		
3	12940	107	6.94	427	31.50	204	23.42	60		+ 8.08
4		92		408		209		47		
5		83		376		353		65	18.2	
6		93		921		308		44+)		
7		175		948		363		61		
8	13050	137	9.96	842	55.80	337	28.44	41		+ 27.36
9		116		507		454		52		
50		129		415		394		41		
1		92		481		220		30		
2		75		367		311		51		
3	13160	91	7.20	401	32.76	538	27.03	56		+ 5.15
4		113		471		355		54		
5		103		417		394		53	14.3	
6		87		426		202		35		
7		71		390		249		51		
8	13270	120	7.93	482	34.44	208	20.51	66		+ 13.93
9		110		484		240		40		
60		120		497		342		52		

+) 1840-1880 a. rinnalaste surewuse kohta arwad ainult Lutheruse kogudusest.

1861	-	120	-	464	-	273	-	43	
2		103		477		245		47	
3	13380	115	8.65	512	37.02	222	20.30	36	+ 16.72
4		119		525		334		53	
5		122		499		284		55	13.1
6		103		479		405		67	
7		111		516		250		52	
8	13490	82	7.63	443	34.20	340	23.65	73	+ 10.55
9		90		447		313		47	
70		123		422		287		44	
1		127		422		256		46	
2		107		436		268		57	
3	13600	84	7.70	401	30.81	329	19.23	61	+ 11.58
4		90		423		249		43	
5		115		413		200		29	13.1
6		94		415		233		48	
7		89		425		225		44	
8	13710	86	7.06	324	29.16	249	18.20	40	+ 10.90
9		106		458		280		20	
80		110		377		259		00	
1		98		457		265		50	
2	13800	108	7.25	412	28.13	257	20.43	00	+ 7.70
3		03		309		297		62	11.
4		110		300		291		60	

1985	-	97	-	377	-	272	-	68	14.2	
6		112		378		235		33		
7		117		390		330		45		
8	13930	119	8.05	357	28.01	284	19.34	56		+ 8.67
9		109		379		281		57		
90		104		417		217		41		
1		109		393		219		60		
2		97		389		297		60		
3	14040	99	7.65	360	28.62	378	22.80	50		+ 5.62
4		135		335		385		72		
5		103		462		322		67	14.1	
6		70		396		266		56		
7	14155	104	6.52	372	26.07	203	17.52	41		+ 8.55
8		108		374		261		42		
9		90		359		252		43		
1900		84		344		208		40		
1		115		354		252		45		
2		92		316		206		26		
3	14260	77	6.55	339	23.36	228	17.86	46		+ 5.50
4		91		307		253		25		
5		92		320		538		54	11.0	
6		75		310		240		33		
7		111		230		245		30		
8	14370	97	6.68	331	20.72	255	16.59	34		+ 4.13

1909	-	94	-	292	-	274	-	35	-	-
10		107		270		236		23		
1		93		289		274		30		
2		94		293		236		40		
3	14480	99	0.00	297	18.98	249	15.57	40		+3.47
4		107		282		209		37		
5		52		213		215		25	14.9	
6		28		107		289		22		
7		57		123		255		30		
8	12485	97	6.3	194	14.02	328	22.42	30		- 7.80
9		53		189		320		30		
20		91		190		290		25		
1		123		194		199		22		
2		98		210		252		25		
3		109		240		274		40		

T a b e l N.3.

Pilistvere Sw. Lutheruse koguduses 1834 - 1923 a. abiolus ja väljaspool abiolu sündinud lapsed sugu järel.

Kalend- ri	Sündinud üldse.			100 tü- tarlap- so koh- ta tuli poissi.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool abiolu sün- dinud.			Surnult sūr- dinud.			100 sündi- nust üldse oli väljas- pool abiolu sündinud.	100 sündi- nust üldse oli surnult sündinud.
	p.	t.	kokku.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	233	236	469				5	6	11	8	6	14		
5	219	172	391				5	5	10	12	8	20		
6	180	173	353				1	2	3	11	12	23		
7	207	238	445				2	2	4	6	7	13		
8	195	179	374				8	8	16	5	3	8		
9	211	219	430				4	3	7	8	4	12		
10	205	197	402	103.7			1	1	2	7	7	14	1.8	3.7
1	238	201	436		12	3	4	4	8	13	9	22		
2	210	241	451		8	-	8	7	15	7	13	20		
3	201	211	412		22	-	9	3	12	7	10	17		
4	208	190	398		14	-	10	7	17	9	6	15		
5	193	163	356		12	-	7	6	13	9	4	13		
6	164	151	315		8	-	3	4	7	11	10	21		
7	167	148	315		12	-	6	6	12	16	15	31		
8	141	148	289		6	-	9	7	16	5	7	10		
9	169	154	323		4	-	5	2	7	4	4	8		
50	140	141	281	105.0	4	3	5	5	10	4	2	6	3.3	4.5

1851	174	148	322	-	18	-	9	4	13	6	6	12	-	-
2	148	152	300		6	-	5	7	12	3	5	8		
3	135	152	287		8	-	3	5	8	12	7	19		
4	193	169	362		2	-	3	4	7	3	7	10		
5	139	147	286		6	-	5	7	12	3	6	9		
6	133	140	273		8	-	6	3	9	5	7	12		
7	165	143	308		12	-	-	3	3	6	6	12		
8	153	187	340		10	-	9	6	15	3	14	17		
9	201	159	360		10	-	6	7	13	7	5	12		
60	169	176	345	102.7	8	-	5	4	9	7	5	12	3.2	3.9
1	167	179	346		16	-	7	3	10	8	7	15		
2	181	184	365		10	-	6	5	11	7	4	11		
3	175	162	337		14	-	5	2	7	7	3	10		
4	193	186	379		10	3	7	6	13	3	5	8		
5	157	166	323		8	-	5	2	7	3	4	7		
6	188	165	353		20	-	6	3	9	7	10	17		
7	181	191	372		8	3	5	8	13	6	4	10		
8	176	160	336		8	-	4	8	12	4	4	8		
9	155	132	287		8	-	8	9	17	5	4	9		
70	161	173	334	102.7	10	-	3	4	7	5	5	10	3.1	3.1
1	170	149	319		24	-	11	10	21	8	6	14		
2	175	167	342		16	-	4	9	13	4	6	10		
3	179	151	330		12	-	6	5	11	9	4	13		
4	161	170	331		18	-	9	9	18	8	3	11		

1875	178	182	360	-	12	-	10	16	26	5	4	9	-	-
6	170	177	347		6	-	6	12	18	10	7	17		
7	197	165	362		6	-	11	6	17	5	3	6		
8	163	147	310		6	-	7	6	15	4	1	5		
9	157	165	322		8	-	7	10	17	8	3	8		
80	186	164	350	106.5	16	-	7	11	18	8	10	18	5.2	3.3
1	144	137	281		8	-	-		20			13		
2	130	139	269				7	15	22	5	2	7		
3	150	152	302		6	-			18			13		
4	170	160	330		10	-			20			9		
5	149	138	287		12	-			22			9		
6	128	164	292		8	-			18			15		
7	140	149	289		14	-			19			13		
8	135	125	260		8	3			19			10		
9	148	130	278		10	-			20			13		
90	132	128	260	100.8	10	-			26			14	7.1	4.1
1	119	129	248		4	-			9			9		
2	126	147	273		14	-			25			9		
3	129	123	252		10	-			21			12		
4	106	112	218		10	-			21			12		
5	140	117	257		10	-			25			12		
6	123	116	239		8	-			21			9		
7	120	132	252		12	-			31			5		
8	141	131	272		6	-			24			5		

24

1899	118	106	224	-	6	-	-	-	28	-	-	9		
990	109	113	222	101.0	10	-			27			8	9.3	3.7
1	118	122	240		6	-			18			10		
2	106	118	224		6	-			15			8		
3	100	97	197		12	-			12			6		
4	90	103	193		4	-			18			4		
5	102	79	181		10	-			16			13		
6	116	89	205		10	-			23			14		
7	92	84	176		8	-			12			4		
8	101	73	174		-	-	11	9	20	4	2	6		
9	117	84	201		10	-			17			9		
10	87	81	168	113.1	6	-			12			3	8.3	3.9
1	77	74	151		2	-			16			5		
2	97	100	197		6	-			17			7		
3	61	80	141		6	-			11			3		
4	76	62	138		4	-			12			2		
5	62	71	133		4	-			18			2		
6	43	55	98		2	-			5			2		
7	46	42	88		-	-	0	2	8	1	1	2		
8	55	63	118		-	-	4	6	10	1	2	3		
9	54	61	115		-	-			7			3		
20	66	49	115	93.5	-	-	8	3	11	3	1	4	9.0	2.5
1	85	95	180		-	-	6	11	17	4	3	7		
2	94	75	169		-	-	5	3	8	5	1	6		
3	64	62	126		-	-	0	7	13	5	-	5		

T a b e l N.3a .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Arusaare ap.õigeusu koguduses.

Kalend- ri aasta.	Laula- tatud paari- de arv.	Sündinud üldse.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud väl- jaspool abi- elu.			Surnult sündi- nud.			Surnud (ühes surnult sündi- nutega).			
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	r.	n.	k.	
1848	19	33	37	70										3	8	11
9	22	47	52	99										22	25	47
50	22	48	42	90										23	21	44
1	23	33	38	71										16	16	32
2	21	35	43	78										30	19	49
3	41	48	50	98										51	40	91
4	13	33	34	67										52	53	105
5	23	42	39	81										39	22	61
6	10	35	33	68										48	36	84
7	29	38	40	84										31	27	58
8	34	57	45	102										45	30	75
9	34	54	61	115										29	28	57
60	16	54	49	103										23	24	47
1	20	45	49	94										22	25	47
2	11	48	57	105										34	27	61
3	21	34	32	66										21	28	49
4	10	47	22	69										17	25	42
5	15	37	40	77										16	20	38

1866	20	34	42	76	-	-	1	-	1	1	-	1	32	35	67
7	15	46	28	74			1	2	3	1	-	1	21	14	35
8	20	29	25	54			1	1	2	2	-	2	26	16	44
9	8	30	25	55			3	2	5	-	1	1	22	18	40
70	24	30	23	58			1	1	2	2	-	2	31	25	50
1	24	41	32	73			5	3	8	4	1	5	24	22	46
2	21	24	26	52			2	1	3	1	-	1	27	13	40
3	31	39	32	71			4	2	6	2	2	4	32	44	76
4	24	42	25	67			1	3	4	1	2	3	15	25	43
5	24	24	35	59			1	-	1	2	-	-	27	25	52
6	23	34	35	69			-	1	1	-	1	1	15	15	33
7	28	33	29	62			2	1	3	-	1	1	15	18	33
8	18	29	28	57			2	4	6	2	3	5	23	24	47
9	24	35	28	63			5	1	6	-	-	-	25	27	52
80	31	32	22	54			2	1	3	-	-	-	25	16	43
1	27	32	25	57			2	-	2	1	-	1	21	20	41
2	25	28	36	64			2	2	4	1	3	4	29	28	57
3	17	33	28	61			-	-	-	-	-	-	31	29	60
4	13	28	23	51			-	2	2	1	-	1	16	16	32
5	19	31	29	60			-	2	2	1	-	1	20	17	37
6	19	31	25	56			-	4	4	1	-	1	19	16	37
7	20	33	25	58			4	1	5	-	-	-	19	15	37
8	12	33	33	66			2	2	4	-	-	-	19	20	39
9	16	25	30	55			1	2	3	-	-	-	15	16	31

1890	24	31	34	65	-	-	3	3	6	1	1	2	13	16	29
1	24	27	35	62			4	5	9	2	-	2	18	12	30
2	16	37	23	60			2	-	2	2	-	2	25	14	39
3	17	18	35	53			2	3	5	-	1	1	24	14	38
4	15	28	23	51			1	1	2	2	1	3	21	30	51
5	23	27	35	62			1	3	4	-	1	1	20	22	42
6		37	32	69			1	5	6	1	-	1	15	27	42
7	24	44	34	78			2	3	5	1	-	1	19	17	36
8	21	44	31	75			3	-	3	-	-	-	15	12	27
9	26	30	37	67			5	3	8	-	-	-	21	18	39
1900	23	48	37	85			3	-	4	1	-	1	18	19	37
1	11	27	41	68			1	3	4	-	2	2	13	23	36
2	10	37	33	70			2	2	4	-	-	-	15	9	24
3	19	31	33	64			5	2	7	1	-	1	13	11	24
4	14	17	29	46			1	4	5	-	-	-	20	15	35
5	16	31	25	56			-	1	1	-	-	-	22	21	43
6	15	16	23	49			-	2	2	-	-	-	14	14	28
7	23	22	30	52			-	6	6	-	-	-	7	7	14
8	20	21	27	48			1	1	2	1	-	1	16	18	34
9	9	25	22	47			2	1	3	-	-	-	17	15	32
10	25	23	24	52			1	3	4	-	-	-	21	12	33
11	12	26	27	53			3	3	6	-	1	1	10	9	25
12	24	26	21	47			2	2	4	-	1	1	15	12	27
13	13	16	22	38			1	5	6	1	-	1	14	16	30

1914	20	28	19	47	-	-	2	1	3	1	-	1	14	14	28
5	9	14	14	28			-	-	-	2	-	2	22	11	33
6	8	15	15	30			2	3	5	1	-	1	13	9	22
7	8	11	5	16			-	-	-	-	-	-	19	22	40
8	13	18	7	25			2	1	3	-	2	2	21	14	35
9	7	18	11	29			3	-	3	-	-	-	27	12	39
20	12	7	15	22			-	-	-	-	-	-	20	11	31
1	15	13	13	26			1	1	2	1	-	1	16	11	27
2	17	13	9	22			-	2	2	-	-	-	19	7	26
3	28	12	13	25			-	1	1	-	-	-	7	15	22

T a b o l N.4.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Pilistvere kihelkonnas (Lutheruse ja ap-
õiguse kogudustes kokku).

Kalond- ri aasta.	Keskmi- ne rah- wa arv.	Abiellu astunud paarido arw.	Wende arw ‰	Elusalt sündi- nud.	Sündiwus ‰	Surnud (ilma sur- nult sün- dinutota).	Sure- wus ‰	Neist surnud 1 elu- aastas.	100 elu- salt sün- dinu koh- ta oli surmajuh- tusisi.	1000 ola- niku kohta oli + enam -wähem sündinud kui surnud
1801				343		288				
2				304		201				
3				349		272				
4				347		293				
5				339		259				
6				367		277				
7				361		271				
8				237		579				
9				362		289				
10		74		330		237				
1		97		355		215				
2		78		377		188				
3		102		343		243				
4		72		371		245				
5		68		351		187				
6		59		333		223				

1817	-	69	-	319	-	270	-	-	-	-
8		79		348		389				
9		86		390		241				
20		132		347		197				
1		78		406		145				
2		88		367		247				
3		97		395		180				
4		98		370		188				
5		86		404		229				
6		100		403		204				
7		88		394		249				
8		98		429		309				
9		131		446		360				
30		109		415		195				
1		121		409		220				
2		93		447		276				
3		74		402		547				
4		69		455		284		45		
5		72		371		511		98		
6		104		330		367		35		
7		90		432		241		48		
8	8850	70	9.04	366	44.55	244	37.17	69	14.9	+ 7.38
9		76		418		297		52		
40		79		388		379		64		

1841	-	102	-	414	-	304	-	99	-	-
2		82		431		219		59		
3	9000	99	9.44	395	43.82	188	33.89	51		+ 9.93
4		70		389		240		72		
5		72		343		514		64	17.7	
6		85		294		286		53		
7		82		284		248		54		
8	9150	92	10.27	349	37.29	201	27.84	48+)		+ 9.45
9		114		414		302		48		
50		97		365		237		37		
1		91		381		186		33		
2		82		370		252		17		
3	9300	118	10.13	366	40.73	381	33.44	57		+ 7.29
4		75		419		448		58		
5		105		353		294		44	16.9	
6		70		329		319		70		
7		106		380		233		29		
8	9450	130	11.05	421	42.94	275	28.46	78		+ 14.48
9		117		463		223		29		
00		99		430		295		63		
1		89		424		285		46		
2		92		459		282		09		

+) 1848 - 1880 arvud rinnalaste suremuse kohta ainult Lutheruse kogudusest.

1863	9600	106	9.46	392	43.83	218	26.81	45		+ 17.02
4		78		436		225		45		
5		89		393		277		58	14.5	
6		96		411		275		51		
7		85		435		219		62		
8	9750	61	8.37	380	39.76	247	24.51	58		+ 15.25
9		61		332		217		34		
70		105		380		237		32		
1		93		373		202		44		
2		119		383		213		71		
3	9900	114	10.71	384	39.07	279	23.41	66		+ 15.06
4		107		364		216		52		
5		97		410		249		29	14.4	
6		97		358		171		55		
7		88		415		188		41		
8	10050	81	9.51	357	38.46	239	20.99	42		+ 17.47
9		104		377		239		30		
80		108		386		218		40		
1		85		324		255		32		
2	10165	101	8.33	322	33.41	269	25.86	45		+ 7.55
3		80		350		322		46		
4		87		371		272		55		
5		72		337		201		42	11.3	

1886		72		332		206		25	
7		62		334		206		39	
8	1^350	72	7.01	316	31.13	239	21.49	34	+ 9.64
9		79		320		235		40	
90		89		329		166		36	
1		94		293		178		42	
2		83		322		246		39	
3	1^500	60	7.75	292	28.53	260	23.45	32	+ 5.08
4		79		254		252		35	
5		91		326		265		48	11.0
6		78		298		242		31	
7		78		324		220		47	
8	1^670	96	7.91	342	28.94	179	19.80	31	+ 9.14
9		86		262		222		22	
1900		84		298		193		28	
1		79		296		206		34	
2		69		266		163		24	
3	1^800	75	6.35	254	23.98	168	18.66	27	+ 5.32
4		62		235		207		18	
5		58		224		204		41	11.5
6		66		240		202		18	
7		82		224		170		21	
8	1^950	70	6.32	215	20.73	200	17.10	24	+ 3.63

1909		62		239		190		32	
10		60		217		174		22	
1		72		198		184		22	
2		75		230		155		17	
3	11100	53	5.01	175	17.08	172	15.38	13	+ 1.70
4		49		162		103		19	
5		29		157		180		16	10.4
6		26		125		158		12	
7		30		102		240		10	
8		59		138		216		11	
9	8974	51	6.4	141	15.52	230	22.24	19	- 0.72
20		77		133		215		15	
1		75		173		138			
2		80		163		150		30	
3		93		140		142		17	

T a b e l i . 5.

Suuro-Jaani Ev. Lutheruse koguduses 1834- 1923 a. abiolus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järel.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldse.			100 tü- tarlap- se kohta tuli poisslap- si.	kaksi- kuid.	kolmi- kuid.	väljaspool abielu sün- dinud.			Surnult sün- dinud.	100 sündi- müst üldse oli väljas- pool abi- elu.	100 sün- dinust üldse oli surnult sündinud.		
	p.	t.	kokku.				p.	t.	k.					
1834	211	184	395				7	5	12	17	9	20		
5	198	191	389				4	2	6	6	9	15		
6	199	163	362				5	5	10	6	8	16		
7	183	184	367				8	7	15	11	8	19		
8	221	184	405				6	4	10	8	2	10		
9	199	182	381				8	2	10	9	10	19		
40	210	164	374	113.0			5	5	10	7	6	13	2.7	4.4
1	170	161	331				2	4	6	7	6	15		
2	228	186	414				9	7	16	11	8	19		
3	215	192	407				7	5	12	8	10	18		
4	195	165	360				10	5	15	8	3	11		
5	177	149	326				7	2	9	3	3	6		
6	128	134	262				4	5	9	-	5	5		
7	123	140	269				4	12	16	6	4	10		
8	144	127	271				3	5	8	5	5	10		
9	177	143	320				9	6	15	8	7	15		

1850	128	146	274	108.1	-	-	6	10	16	3	4	7	3.8	3.4
1	133	135	263				6	5	11	3	7	10		
2	153	134	287				8	8	16	8	2	10		
3	135	132	267				5	4	9	5	3	6		
4	145	144	289				9	5	14	4	-	4		
5	137	114	251				2	5	7	8	7	15		
6	140	129	269				4	6	10	4	3	7		
7	120	127	247				3	6	9	7	4	11		
8	110	147	257				11	13	24	5	3	8		
9	147	157	304				5	8	13	6	4	10		
60	149	139	282	101.5			7	12	19	10	9	19	4.8	4.1
1	156	148	304				11	9	20	4	5	9		
2	122	158	280				4	13	17	6	8	14		
3	166	150	316				9	8	17	6	7	13		
4	188	154	342				12	9	21	7	3	10		
5	168	160	328				14	2	16	4	4	8		
6	178	161	339				10	10	20	6	3	9		
7	174	180	354				10	8	19	9	4	13		
8	173	167	340				6	9	14	2	6	8		
9	144	145	263	103.1			7	4	11	12	8	20	5.2	3.6
70	174	173	347				6	9	15	6	4	10		
1	177	153	330				7	8	15	3	6	9		
2	177	166	343				15	10	31	7	4	11		
3	163	147	310				9	11	20	10	5	15		

1874	175	174	349	-	-	-	6	15	21	6	4	10	-	-
5	175	144	319				11	14	25	10	4	14		
6	173	157	330				9	15	24	6	6	12		
7	176	165	341				15	9	24	10	6	16		
8	187	175	362				9	13	22	12	3	15		
9	165	165	330				12	16	28	5	5	10		
80	181	197	378	107.1			11	10	21	10	7	17	6.8	3.8
1	151	163	314				7	15	22	6	2	8		
2	176	165	341				11	10	21	11	6	17		
3	168	171	339		8	-	18	16	34	4	5	9		
4	143	159	302		16	-	11	9	20	3	2	5		
5	167	151	318		4	-	12	18	30	4	4	8		
6	146	138	284		6	-	8	7	15	5	2	7		
7	135	152	287		5	-	11	14	25	3	9	12		
8	142	149	291		8	3	6	14	20	10	3	13		
9	156	149	305		8	-	15	4	19	6	4	10		
90	144	135	279	101.0	8	-	16	9	25	7	5	12	7.1	3.3
1	167	145	315		16	-	11	15	26	11	7	18		
2	164	120	284		8	-	16	10	20	4	3	7		
3	118	119	237		8	-	10	11	21	5	3	8		
4	130	133	263		6	-	14	7	21	3	4	7		
5	130	134	264		12	-	15	13	28	5	4	9		
6	155	130	235		4	-	9	5	14	9	2	11		
7	143	140	283		8	-	16	15	31	6	6	12		

1898	162	133	295	-	6	-	8	20	23	8	3	11		
9	136	131	267		10	-	13	20	33	3	2	5		
900	143	116	259	111.4			10	14	24	8	3	11	9.2	3.5
1	122	111	233		4	-	12	10	22	1	5	6		
2	161	135	296		12	-	11	11	22	7	6	13		
3	121	123	244		6	-	15	12	27	6	3	9		
4	102	117	219				8	16	24	4	2	6		
5	124	122	246				12	9	21	4	4	8		
6	131	114	245		14	-	12	9	21	2	2	4		
7	133	123	256		10	-	17	12	29	3	2	5		
8	123	94	217				10	10	20	4	1	5		
9	143	112	255		4	-	11	10	21	4	1	5		
10	121	124	245	108.7	6	-	9	6	15	4	6	10	9.0	2.8
1	137	114	251		12	-	12	10	22	7	6	13		
2	113	95	208		-	-	10	12	22	3	6	11		
3	130	105	235		12	-	15	10	25	5	2	7		
4	111	97	208		10	-	14	13	27	2	1	3		
5	99	79	178		4	-	11	7	18	5	1	6		
6	81	62	163		8	-	5	5	10	2	1	3		
7	61	55	116				4	1	5	1	1	2		
8	82	79	161				9	8	17	-	1	1		
9	81	69	150		4	-	9	6	15	5	3	6		
20	81	63	144	116.2			5	5	10	3	2	5	10.1	3.1
1	85	82	167				2	14	16	2	-	2		

1922	103	78	181	-	-	-	8	9	17	3	2	5
3	80	91	171				5	13	18	-	1	1

T a b e l N.5a .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Suure-Jaani ap.-õiguse koguduses.

Kalend- ri aasta.	Laulata- tud paa- ride arv	Sündinud üld-			Kaksi-Kolmi-		Sündinud väljaspool			Surnult			Surnud (ühes sur- vult sündinutega).		
		so. p.	t.	k.	kuid.	kuid.	abiellu. p.	t.	k.	sündinud. p.	t.	k.	m.	n.	kokku.
1847	7	11	10	21			-	-	-	-	-	-	7	2	9
8	19	24	16	40			1	2	3	T e a -			7	5	12
9	15	39	40	79			3	2	5	t e i d			17	8	25
50	17	23	25	48			1	2	3	e i			11	6	17
1	17	37	41	78			1	4	5	o l e .			11	5	16
2	18	30	26	56			1	-	1				15	7	20
3	16	25	36	61			2	3	5				17	6	23
4	10	33	32	65			1	8	9				29	24	53
5	16	41	28	69			1	1	2				45	18	63
6	10	28	24	52			2	2	4				16	13	29
7	13	31	21	52			2	1	3				21	9	30
8	13	43	34	77			3	5	8				19	16	35
9	11	26	23	49			2	3	5				16	8	24

1860	21	31	38	69	-	-	1	1	2	-	-	-	23	13	36
1	19	32	40	72			4	2	6				25	11	36
2	6	28	21	49			2	3	5				18	8	26
3	6	35	36	71			1	1	2				12	10	22
4	13	33	35	68			2	4	6	-	1	1	17	14	31
5	11	18	24	42			2	1	3	-	-	-	18	14	32
6	16	28	26	56			2	-	2	-	-	-	23	21	44
7	11	36	28	64			2	2	4	2	1	3	28	27	55
8	12	26	23	49			3	-	3	-	2	2	29	27	56
9	8	20	19	39			1	2	3	-	1	1	11	19	30
70	23	25	18	43			1	1	2	-	2	2	15	24	39
1	17	13	27	40			1	1	2	-	-	-	21	11	32
2	18	18	19	37			3	2	5	-	-	-	16	18	34
3	13	30	19	49			4	1	5	1	2	3	18	20	38
4	14	32	21	53			5	6	11	-	-	-	12	5	17
5	11	10	21	31			-	3	3	-	1	1	20	23	43
6	18	15	23	38			2	5	7	-	1	1	8	10	16
7	24	21	16	37			-	-	-	-	-	-	11	11	22
8	22	14	12	26			1	3	4	-	-	-	15	17	25
9	16	19	26	45			2	2	4	-	-	-	19	10	29
80	13	17	22	39			-	3	3	-	-	-	12	11	23
1	17	17	15	32			4	2	6	-	-	-	14	12	26
2	25	23	14	37			2	-	2	1	3	4	15	12	27
3	23	22	13	35			1	2	3	2	2	4	19	25	44

1884	17	18	13	31	-	-	1	2	3	1	-	1	12	11	23
5	31	24	20	44			5	2	7	-	-	-	20	19	39
6	14	28	22	50			4	1	5	-	-	-	16	13	29
7	14	27	23	50			7	2	9	-	-	-	15	9	24
8	19	29	24	53			3	3	6	1	-	1	31	17	48
9	18	38	26	64			4	2	6	-	-	-	28	16	44
90	19	30	26	56			3	3	6	1	1	2	22	21	43
1	25	40	33	73			3	3	6	3	1	4	26	20	46
2	20	38	20	56			1	2	3	-	-	-	25	12	37
3	14	27	29	56			2	2	4	1	1	2	19	13	32
4	16	33	33	66			2	3	5	1	1	2	14	11	25
5	15	31	28	59			2	2	4	-	-	-	16	14	30
6	26	33	38	71			5	2	7	-	1	1	14	24	38
7	17	31	29	60			4	1	5	1	2	3	17	27	44
8	15	43	28	71			2	4	6	2	1	3	34	22	56
9	23	26	30	56			1	-	1	1	1	2	16	13	29
900	11	32	27	59			4	-	4	-	-	-	10	16	26
1	26	38	20	67			2	2	4	1	-	1	15	18	33
2	13	35	21	56			1	1	2	1	1	2	20	10	30
3	16	28	33	61			2	6	8	-	-	-	10	12	22
4	9	38	23	61			2	-	2	1	-	1	19	9	28
5	14	15	20	35			1	1	2	-	-	-	17	17	34
6	11	23	15	38			3	2	5	-	-	-	27	11	38
7	20	20	21	41			4	2	6	1	-	1	14	10	24

1908	13	12	18	30	-	-	2	1	3	-	-	-	21	11	32
9	21	22	12	34			4	2	6	-	-	-	12	16	28
10	12	21	22	43			-	-	-	-	-	-	10	7	17
1	15	17	17	34			1	2	3	-	-	-	10	10	20
2	20	8	25	33			1	2	3	-	1	1	13	13	26
3	17	20	25	45			-	-	-	-	-	-	23	17	40
4	17	16	13	29			1	1	2	-	-	-	15	9	24
5	7	8	17	25			-	2	2	1	-	1	10	11	21
6	2	6	9	15			1	1	2	-	-	-	15	6	21
7	4	6	8	14			2	1	3	-	-	-	15	16	31
8	7	6	13	19			-	4	4	-	-	-	21	19	40
9	8	11	10	21			2	3	5	-	-	-	26	12	38
20	6	9	9	18			1	2	3	-	-	-	17	13	27
1	13	10	3	13			2	1	3	-	-	-	9	11	20
2	14	10	7	17			2	-	2	-	-	-	19	17	36
3	14	19	5	24			3	-	3	1	-	1	11	7	18

T a b e l N.5b .

Sündimised, abiolluastumised ja surmajuhtumised Paansoo ap.- õiguse koguduses .

Valend- ri aasta.	Laulata- tud paa- ride arv	Sündinud üld- se.			täksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud kül- jaspool abi- olu.			Surnult sün- dinud.			Surnud (ühes surnult sün- dinutoga).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1904	-	2	2	4			-	-	-	-	-	-	2	-	2
5	5	5	6	11			1	-	1	1	-	1	1	2	3
6	-	7	5	12			1	-	1	-	-	-	10	9	19
7	7	6	8	14			-	-	-	-	-	-	2	1	3
8	4	5	5	10			-	-	-	1	-	1	5	4	9
9	2	7	7	14			1	-	1	-	-	-	3	6	9
10	3	7	7	14			-	-	-	-	-	-	3	3	6
1	2	6	9	15			-	-	-	-	-	-	2	2	4
2	4	8	3	11			-	-	-	-	-	-	2	1	3
3	4	2	5	7			-	-	-	-	-	-	7	3	10
4	5	4	9	13			3	-	3	1	-	1	3	-	3
5	-	6	2	8			-	-	-	-	-	-	3	4	7
6	3	4	5	9			-	-	-	-	-	-	1	2	3
7	1	4	2	6			-	-	-	-	-	-	4	4	8
8	3	3	2	5			-	-	-	-	-	-	0	2	8
9	2	3	3	6			-	-	-	-	-	-	5	3	8
10	1	6	4	10			-	-	-	-	-	-	-	4	4
1	1	4	4	8			-	-	-	-	-	-	2	3	5

1922	1	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	3	3	€
3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1

I a b e l N.6.

Sündimisod, abielluastumisod ja surmajuhtumised Suure-Jaani kihelkonnas (Lutheruse ja ap.-õigeusu kogudustes kokku).

Kalond- ri aasta.	Kesk- mine rahva arw.	Abiellu astunud paaride arw.	Wende arw %	Elusalt sündind	Sündiwus %	Surnud (ilma surnult süüdi- nuteta).	Sure- wus ‰	keist I eluaas- tas surnud.	100 elu- salt sün- dinu koh- ta oli surrajuh- tumisi I eluaastas	1000 ela- niku koh- ta oli + enam - vähem sündind kui sur- nud.
1801		65		298		226				
2		66		203		185				
3		93		402		220				
4		71		365		189				
5		97		354		240				
6		54		377		167				
7		47		304		204				
8		89		219		509				
9		70		325		241				
10		60		320		216				
1		82		302		226				
2		88		350		218				

1813	-	68	-	344	-	207	-	-	-	-
4		56		291		214				
5		55		310		163				
6		58		277		283				
7		77		320		108				
8		55		206		211				
9		108		350		144				
20		103		323		163				
1		100		371		145				
2		81		327		193				
3		77		309		131				
4		75		341		140				
5		98		303		194				
6		80		399		202				
7		65		370		140				
8		97		440		230				
9		75		434		239				
30		95		359		202				
1		104		402		230				
2		71		370		240				
3		81		338		420				
4		109		309		300			66	
5		79		374		318			97	
6		84		340		186			60	

1637	10830	58	7.04	348	33.79	142	25.55	61	19.7	+ 8.24
8		65		395		262		74		
9		74		302		305		65		
40		62		301		358		61		
1		73		316		233		71		
2		66		395		157		61		
3	11130	69	6.09	389	32.08	183	20.92	69		+ 11.16
4		64		349		229		71		
5		58		320		352		72	19.6	
6		62		257		317		50		
7		62		280		188		37+)		
8	11230	104	6.75	301	27.37	220	21.09	69		+ 6.28
9		76		384		235		73		
50		75		315		234		39		
1		81		336		162		39		
2		74		333		180		48		
3	11430	76	6.39	320	28.76	201	21.21	40		+ 7.55
4		45		350		328		62		
5		89		305		341		54	18.2	
6		57		314		211		43		
7		84		208		201		41		
8	11630	75	6.50	326	27.07	193	17.50	47		+ 10.11

+) 1847 -1880 a.rinnalaste surewuse kohta arwud ainult Lutheruse kogudusest.

1859		72		343		189		41	
60		90		338		227		61	
1		101		367		217		63	
2		107		315		199		48	
3	11830	96	8.23	374	30.73	172	18.89	43	+ 11.84
4		104		400		216		52	
5		79		362		215		59	19.1
6		84		386		237		57	
7		78		402		327		86	
8	12030	68	6.18	380	30.80	326	23.47	60	+ 7.33
9		54		307		233		62	
70		88		378		289		61	
1		81		361		237		49	
2		78		369		223		59	
3	12230	69	6.31	341	29.40	252	18.46	75	+ 10.94
4		80		392		170		47	
5		78		335		246		40	19.3
6		92		355		166		43	
7		95		362		217		75	
8	12430	83	6.92	373	29.85	240	19.02	74	+ 10.83
9		93		365		325		69	
80		61		400		234		49	
1		65		338		201		37	

1882		79		357		218		53	
3	12630	57	5.78	361	27.50	274	17.26	65	+ 10.24
4		83		327		215		39	
5		81		354		182		39	13.8
6		65		327		280		45	
7		50		325		229		33	
8	12830	100	6.52	325	25.83	333	20.53	60	+ 5.30
9		92		359		264		60	
90		106		321		207		38	
1		91		300		253		64	
2		82		335		257		40	
3	13030	67	6.00	283	24.84	219	17.81	26	+ 7.03
4		80		320		218		38	
5		71		314		213		36	12.5
6		87		344		255		37	
7		87		328		251		38	
8	13215	60	5.87	352	24.93	343	19.90	62	+ 5.03
9		83		316		217		38	
900		71		307		245		29	
1		83		293		250		55	
2		98		337		183		30	
3	13415	66	6.05	290	21.85	182	15.70	39	+ 6.15
4		70		277		208		33	
5		83		283		224		27	11.7

Ex lib. univ. Bonn

1906		84		291		285		46	
7		99		305		191		27	
8	13615	97	6.65	251	21.11	254	16.85	35	+ 4.26
9		90		298		213		26	
10		83		292		204		24	
1		79		287		209		45	
2		76		240		205		29	
3	13815	79	5.09	280	18.20	281	15.56	26	+ 2.64
4		76		246		178		22	
5		41		204		202		25	12.9
6		22		184		234		23	
7		24		134		230		17	
8	11302	56	5.31	184	15.41	331	22.11	33	- 7.70
9		34		109		235		18	
20		65		107		255		27	
1		108		186		186			
2		111		190		237		25	
3		90		194		191		24	

T a b e l N.7 .

Kolga-Jaani Ev.Lutheruse koguduses 1834 - 1923 e. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldso.			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poiss- lapsi.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Meist sündi- nud väljes- pool abielu.			Surnult sün- dinud.			100 sündi- nust üldse oli väl- jaspool abielu.	100 sün- dinust üldse oli sur- nult sün- dinud.
	p.	t.	kokku.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	137	135	272				2	2	4	4	2	6		
5	108	103	211				1	2	3	1	1	2		
6	109	100	209				1	1	2	4	6	10		
7	136	124	260				2	1	3	9	6	15		
8	112	114	226				3	4	7	3	2	5		
9	122	103	225				3	4	7	6	3	9		
40	109	105	214	106.4			2	8	10	5	3	8	2.3	3.4
1	124	98	222		4	-	4	4	8	6	-	6		
2	106	90	196		-	-	7	1	8	3	4	7		
3	114	113	227		10	-	3	6	9	3	4	7		
4	126	120	246		2	-	4	4	8	3	1	4		
5	102	110	212		8	-	5	5	10	4	3	7		
6	74	80	154		6	-	1	1	2	2	2	4		
7	85	63	148		6	-	2	4	6	3	2	5		
8	75	75	150		4	-	5	4	9	4	5	9		
9	97	87	184		8	-	4	1	5	-	3	3		

1850	73	69	142	108.8	8	-	4	3	7	2	1	3	3.5	3.0
1	83	86	169		2	-	5	5	10	1	-	1		
2	57	70	133		2	-	5	2	7	-	2	2		
3	83	67	150		-	-	3	1	4	1	4	5		
4	73	72	145		6	-	2	1	3	5	1	6		
5	69	70	139		6	-	5	5	10	1	2	3		
6	71	67	138		14	-	6	3	9	2	4	6		
7	90	64	154		6	-	6	3	9	2	2	4		
8	75	70	145		6	-	6	2	8	4	3	7		
9	70	71	141		4	-	4	4	8	5	-	5		
60	79	85	164	104.2	8	-	3	4	7	5	3	8	5.1	3.2
1	69	70	139		6	-	3	2	5	1	1	2		
2	80	70	150		-	-	1	5	6	4	5	9		
3	68	70	144		6	-	2	7	9	3	4	7		
4	86	79	165		6	-	7	8	12	3	5	8		
5	81	74	155		6	-	4	4	8	1	5	6		
6	68	82	150		4	-	3	5	8	3	-	3		
7	80	92	172		8	-	5	3	8	3	5	6		
8	74	55	129		4	-	5	5	10	2	2	4		
9	74	56	130		8	-	4	2	6	2	3	5		
70	55	57	112	105.4	6	-	3	5	8	2	6	8	5.6	4.2
1	72	56	128		4	-	6	3	9	1	-	1		
2	60	57	117		-	-	6	2	8	2	2	4		
3	59	52	111		6	-	4	2	6	3	-	3		

1874	90	56	146		4	-	3	1	4	3	2	5		
5	57	57	114		4	-	5	3	8	3	4	7		
6	51	63	114		4	-	3	4	7	3	7	10		
7	59	57	116		8	-	3	6	9	2	3	5		
8	67	51	118		4	-	8	7	15	2	4	6		
9	67	52	119		-	-	2	2	4	2	1	3		
80	56	64	122	114.3	6	-	3	2	5	3	-	3		
1	63	45	108		-	-	6	3	9	2	2	4		
2	48	50	98		-	-	4	1	5	1	1	2		
3	52	51	103		-	-	5	7	12	1	2	3		
4	56	56	112		6	-	5	4	9	4	2	6		
5	57	58	115		2	-	3	2	5	2	-	2		
6	40	56	96		8	-	3	2	5	-	4	4		
7	40	46	86		-	-	3	4	7	-	4	4		
8	64	60	124		6	-	9	4	13	1	1	2		
9	45	47	92		6	-	6	4	10	2	2	4		
90	48	54	102	98.6	4	-	2	3	5	2	1	3	7.7	3.3
1	55	60	115		-	-	6	4	10	2	2	4		
2	52	42	94		2	-	4	3	7	2	2	4		
3	30	41	71		-	-	3	3	6	-	2	2		
4	53	42	95		4	-	7	2	9	2	3	5		
5	47	59	106		2	-	4	4	8	1	2	3		
6	44	56	100		4	-	4	7	11	-	1	1		
7	50	45	95		4	-	6	4	10	1	2	3		

1898	43	34	77		2	-	3	2	5	3	1	4		
9	40	37	77		-	-	4	3	7	1	1	2		
900	33	35	68	101.3	-	-	2	3	5	-	1	1	8.6	3.2
1	44	43	87		-	-	3	6	9	1	2	3		
2	47	34	81		6	-	4	2	6	1	-	1		
3	39	35	74		6	-	1	3	4	1	3	4		
4	34	35	69		-	-	4	3	7	1	3	4		
5	44	37	81				3	2	5	6	-	6		
6	45	41	86		2	-	5	4	9	-	-	-		
7	46	56	102		2	-	2	3	5	-	1	1		
8	44	41	85				3	1	4	2	1	3		
9	51	45	96		2	-	7	7	14	1	3	4		
10	31	33	64	107.4	6	-	1	1	2	2	-	2	7.7	3.5
1	39	52	91		4	-	4	2	6	2	-	2		
2	39	36	75		2	-	5	5	10	1	3	4		
3	45	44	89		2	-	3	-	3	3	1	4		
4	45	43	88		2	-	4	6	12	3	-	3		
5	24	33	57				1	1	2	-	-	-		
6	28	23	51		2	-	2	1	3	1	1	2		
7	26	15	41				3	-	3	2	-	2		
8	20	24	44				4	2	6	2	-	2		
9	26	24	50				5	2	7	-	1	1		
20	26	26	52	105.0			4	-	4	-	-	-	8.9	3.1
1	34	31	65				4	3	7	2	1	3		
2	29	21	50				-	3	3	1	1	2		
3	34	26	60				2	3	5	-	1	1		

T a b e l N. 7a .

ündimised, abiolluastumised ja surmajuhtumised Kolga-Jaani Ap.-Õiguse koguduses .

Kalond- ri	Laulata- tud paa- ride arw	Sündinud üld- so.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud wil- jaspool abi- elu.			Surnult sündi- nud.			Surnud (ühes surnult sündi- nutega).-		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1847	1	6	12	18								2	4	6	
	8	17	36	37	73							7	11	18	
	9	19	36	39	75							11	21	32	
50	20	26	36	62								20	14	34	
	1	16	49	40	89							8	12	20	
	2	5	38	26	64							20	14	34	
	3	4	25	38	63							47	36	83	
	4	18	32	29	61		o	-	l	-	e	44	45	89	
	5	18	43	29	72							24	16	40	
	6	15	35	30	65							29	16	45	
	7	12	34	43	77							11	6	17	
	8	22	27	34	61							14	17	31	
	9	19	32	28	60		t	-	e	-	a	-	t	-e-i-d.	
60	20	46	41	89								10	24	34	
	1	11	35	42	77							18	22	40	
	2	22	30	34	64							23	9	32	
	3	17	38	37	75							11	10	21	

1804	21	44	34	78	-	-	-	-	-	-	-	24	14	38
5	16	42	29	71								14	15	29
6	19	38	25	63								26	24	50
7	13	35	29	64								17	21	38
8	15	21	23	44								24	24	48
9	14	22	16	38			5	-			i	22	23	45
70	14	33	24	57								14	14	28
1	13	23	13	36								12	11	23
2	15	19	25	44								12	12	24
3	19	17	14	31								25	17	42
4	19	21	22	43			o	-		l	-		o	6
5	30	20	21	41								10	15	25
6	11	20	30	50								11	8	19
7	8	24	20	50								14	16	30
8	24	18	21	39			t	-		e	-		a	-
9	13	24	25	49								14	18	32
80	18	28	27	55								22	11	33
1	15	24	17	41								13	17	30
2	20	33	23	56			t	-		e	-		i	-
3	13	20	32	52								26	11	37
4	17	26	30	56								16	11	27
5	13	29	34	63								20	14	34
6	21	32	30	62								10	14	24
7	19	33	28	61								13	13	26
												20	19	39

1888	27	39	25	64	-	-	-	-	-	-	-	24	16	40
9	18	36	32	68								23	14	37
90	11	41	31	72								17	12	29
1	15	24	30	54								19	23	42
2	21	33	35	68								14	16	30
3	13	23	22	45								15	16	31
4	18	19	26	45								18	9	27
5	18	38	32	70								13	14	27
6	26	34	21	55								14	12	26
7	13	35	32	67								13	16	29
8	10	27	33	60								27	19	46
9	15	23	26	51								16	11	27
900	18	22	28	50								12	8	20
1	7	27	17	44								12	13	25
2	12	27	21	48								19	20	39
3	17	21	30	51								12	10	22
4	17	21	30	51								12	10	22
5	8	19	17	36								19	16	35
6	9	19	13	32								21	20	41
7	17	22	13	35								14	13	27
8	13	15	24	39								11	9	20
9	17	13	12	25								19	10	29
10	17	21	13	39								12	9	21
1	12	18	13	31								10	11	29

R - i

o - l - e

t - e - a -

t - e - i - d .

1912	11	25	23	48	-	-	-	-	-	-	-	-	17	12	22
3	14	17	17	27									12	9	21
4	15	15	13	28									15	9	24
5	9	14	16	37									14	13	27
6	3	15	13	28									16	15	31
7	4	12	3	15									24	15	39
8	13	9	12	21									22	11	33
9	3	9	9	18									26	11	37
20	6	17	6	23									14	15	29
1	23	11	12	23			-	1	1	-	1	1	9	15	24
2	12	17	14	31			2	1	3	-	-	-	16	11	27
3	17	18	11	29			1	1	2	-	1	1	9	6	15

T a b e l N.8.

Sündimised, abielluastumised ja surrajahtumised Kolga- Jaani kihelkonnas (Lutheruse ja Ap.-Jigeusu kogudustes).

Kalond- ri aasta.	Kesk- mine rahwa arw.	Abiellu astunud paarido arw.	Wende arw %	Elusalt sündi- nud.	Sündi- wus %.	Surnud (ilma sur- nult sün- dinuteta).	Sure- wus %.	Neist surnud 1 elu- aastas	100 elu- salt sün- dinu koh- ta oli sarmajuh- tunisi 1 eluaastas.	1000 elu- niku koh- ta oli + enam - vähem sündinud kui sur- nud.
1861		38		177		117				
2		34		170		55				
3		45		186		99				
4		50		180		133				
5		67		203		92				
6		45		210		129				
7		25		222		112				
8		33		147		257				
9		43		199		75				
10		48		218		179				
1		29		198		123				
2		41		216		132				
3		36		206		85				
4		37		215		89				
5		22		181		100				
6		22		181		87				

1817	-	33	-	181	-	124	-	-	-	-
8		50		190		146				
9		47		214		103				
20		52		202		98				
1		41		218		01				
2		43		209		111				
3		35		217		87				
4		48		199		96				
5		45		228		98				
6		45		222		207				
7		44		209		115				
8		57		244		162				
9		40		209		107				
30		55		211		134				
1		57		240		122				
2										
3										
4		54		206		152			29	
5		38		209		189			36	
6		56		199		119			16	
7		37		245		05			18	
8	5325	37	7.7	221	41.97	121	27.52	24	10.8	+ 14.38
9		27		216		150			18	
40		38		206		210			27	

1841		40		216		159		41	
2		37		189		138		18	
3	5425	74	9.81	220	39.26	111	35.25	21	+ 3.98
4		57		235		110		23	
5		58		205		439		42	12.4
6		53		150		123		15	
7		34		161		105		11+)	
8	5525	61	8.98	214	35.55	103	21.14	19	+ 14.41
9		40		256		130		22	
50		51		201		123		15	
1		38		257		95		7	
2		31		195		143		23	
3	5625	22	6.22	208	37.97	247	31.61	21	+ 6.36
4		41		200		254		25	
5		43		208		150		19	12.7
6		42		197		103		20	
7		43		227		80		9	
8	5725	53	8.28	199	37.17	116	20.22	25	+ 16.95
9		50		196		98		15	
60		49		245		122		18	
1		43		214		131		15	

+) 1847 - 1880 a.rinnalaste surewuse kohta arwud ainult Lutheruse kogudusest.

1962		60		205		112		18	
3	5825	37	8.68	212	36.94	61	18.78	10	+ 18.16
4		57		235		137		23	
5		56		220		106		20	11.6
6		40		210		135		21	
7		28		228		102		12	
8	5925	32	5.6^	169	31.42	168	21.47	18	+ 9.95
9		27		163		120		9	
70		39		161		111		15	
1		39		163		83		3	
2		54		157		68		13	
3	6025	39	8.00	139	26.25	114	14.44	10	+ 11.81
4		50		184		86		17	
5		59		148		84		11	10.3
6		35		154		73		8	
7		33		161		97		15	
8	6125	45	6.43	151	20.28	145	17.76	9	+ 8.52
9		34		165		142		12	
80		50		174		87		15	
1		33		145		113		11	
2		40		152		111		20	
3	6205	37	5.85	152	25.28	122	17.73	23	+ 7.55
4		44		162		111		13	
5		28		176		95		20	10.85

1886		42		154		81		12		
7		40		143		86		16		
8	6325	56	6.92	186	25.61	136	16.63	20		+ 9.58
9		40		156		124		28		
90		35		171		80		13		
1		36		165		127		18		
2		43		158		119		27		
3	6425	29	5.91	114	23.19	120	17.62	14		+ 5.57
4		40		135		89		12		
5		42		173		105		21	11.05	
6		49		154		89		17		
7		29		159		87		19		
8	6515	28	5.53	133	21.15	133	14.12	17	(AM)	+ 7.03
9		37		126		77		9		
900		39		117		74		6		
1		32		128		101		18		
2		46		128		95		17		
3	6615	33	5.62	121	18.26	84	14.30	13		+ 3.96
4		46		116		90		9		
5		29		111		97		19	10.95	
6		34		118		114		12		
7		40		136		100		11		
8	6715	43	5.59	121	17.66	74	13.73	8		+ 3.93
9		35		117		93		15		

1910		36		101		80		12	
1		27		120		94		14	
2		35		119		56		8	
3	6815	35	3.87	112	16.17	75	12.32	5	+ 3.85
4		21		113		92		7	
5		14		87		101		6	8.7
6		5	-	77		91		5	
7		14		54		120		10	
8	5175	27	2.8	63	13.4	95	19.1	5	- 5.7
9		4		67		97		7	
20		20		75		93		7	
1		59		84		79		9	
2		37		79		108		8	
3		41		87		64		8	

T a b e l N- 9.

Iljandi maakoguduses 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järelle.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldse.			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poiss- lapse.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool elu.			Surnult sün- dinud.			100 sün- dinust üldse oli väl- jaspool abielu.	100sün- dinust üldse oli sur- nult süni- nud.
	p.	t.	k.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	263	224	487				5	10	15	12	11	23		
5	231	233	464				8	10	18	12	7	19		
6	199	216	415				8	7	15	9	9	18		
7	220	218	438				8	13	21	9	7	10		
8	239	215	454				10	7	17	9	11	20		
9	243	197	440				6	9	15	14	7	21		
40	204	200	410	106.1			5	7	12	9	5	14	2.5	4.2
1	203	202	405				17	10	27	6	7	13		
2	227	210	437				14	5	19	8	11	19		
3	209	199	408				7	13	20	3	8	11		
4	238	216	454				11	9	20	15	3	18		
5	188	160	348				15	5	20	7	7	14		
6	125	158	283				5	6	11	4	10	14		
7	205	208	413				9	11	20	7	10	17		
8	178	199	377				10	10	20	5	9	14		
9	215	202	417				19	10	29	6	3	9		

185^	185	200	385	100.2	-	-	14	11	25	11	3	14	5.0	3.6
1	200	198	398				11	12	23	5	6	11		
2	198	169	367				13	8	21	3	2	5		
3	22^	178	398				7	6	13	9	7	16		
4	172	191	363				4	13	17	2	6	8		
5	188	163	351				10	11	21	4	5	9		
6	174	178	352				9	12	21	6	3	9		
7	183	202	385				16	18	34	5	9	14		
8	192	203	395				14	10	24	9	5	14		
9	196	206	402				16	7	23	5	8	13		
6^	188	167	355	103.8			14	13	27	6	1	7	6.0	2.8
1	194	191	385				5	11	16	7	2	9		
2	188	192	380				7	6	13	2	4	6		
3	185	196	381				10	9	19	3	6	9		
4	205	190	395				11	10	21	4	2	6		
5	157	202	359				6	11	17	4	2	6		
6	216	184	400				12	8	26	1	1	2		
7	206	208	414				11	10	21	7	2	9		
8	200	198	398				8	13	21	6	3	9		
9	148	163	311				7	13	20	5	1	6		
70	175	168	343	99.2			10	10	20	3	2	5	5.2	1.8
1	187	188	375				13	11	24	2	3	5		
2	160	180	340				6	10	16	2	2	4		
3	179	197	376				9	16	25	3	2	5		

1874	200	174	374	-	-	23	8	31	4	4	8			
5	161	164	325			18	5	23	-	-	-			
6	167	185	352			12	14	26	3	1	4			
7	195	185	380			7	9	16	4	4	8			
8	208	179	387			14	18	32	7	8	15			
9	193	208	401			15	19	34	9	6	15			
80	228	220	448	100.1		20	21	41	6	16	22			
1	197	179	376			15	15	30	4	2	6			
2	183	179	362			11	14	25	3	5	8			
3	196	177	373	12	-	19	16	37	5	3	8			
4	167	152	319	12	-	15	10	25	2	2	4			
5	184	189	373	12	-	19	11	30	3	1	4			
6	156	142	298	14	-	11	14	25	6	7	13			
7	157	178	335	18	3	15	9	24	10	7	17			
8	186	176	362			24	13	37	14	4	18			
9	177	167	344	20	-	9	9	18	10	4	14			
90	201	157	358	106.8	8	-	23	18	41	13	6	19	8.3	3.3
1	191	176	367			16	-	16	18	34	8	6	14	
2	195	154	349			14	-	20	15	35	5	4	9	
3	174	150	324			20	-	7	10	23	8	3	11	
4	153	146	299			8	-	4	14	18	3	3	6	
5	152	167	319			2	-	8	7	15	8	4	12	
6	150	165	315			8	-	7	14	21	9	5	14	
7	148	130	284			4	-	14	8	22	3	6	9	

1898	186	148	334		4	-	22	9	31	9	10	19		
9	191	151	342		10	-	13	15	20	10	9	19		
900	155	149	304	111.3	14	-	14	13	27	7	5	12	7.9	3.8
1	146	152	298		4	-	9	8	17	9	4	13		
2	171	106	337		14	3	16	13	29	2	6	8		
3	141	125	266		10	-	15	8	23	6	5	11		
4	156	143	239		4	-	19	13	32	5	-	5		
5	154	140	294		16	-	17	14	31	11	5	10		
6	140	129	209		10	-	11	11	22	6	-	6		
7	137	147	284		2	-	11	5	16	4	2	6		
8	130	106	236				17	9	26	5	3	8		
9	124	107	231		4	-	14	6	20	2	-	2		
10	131	110	241	109.0	8	-	11	9	20	5	6	11	8.0	3.1
1	120	134	254		6	-	10	10	26	3	6	11		
2	130	122	252		6	-	11	11	22	5	-	5		
3	133	109	242		4	-	11	17	28	8	2	10		
4	102	147	249		6	-	10	11	21	2	9	11		
5	93	98	191		2	-	8	7	15	4	2	6		
6	96	81	177		2	-	11	10	21	3	7	10		
7	66	69	135				4	4	8	3	2	5		
8	102	78	180				6	4	10	2	2	4		
9	96	89	165		6	-	11	13	24	5	6	11		
20	78	79	157	103.5			-	2	2	-	3	3		
1	119	96	215				9	13	22	-	3	3		
2	116	98	214				7	11	18	6	6	12		
3	116	100	216				16	6	22	5	4	9		

T a b e l 4.0a .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Viljandi Ap.-Üigausu koguduses 1846-1923 a.

Kalendi- ri aasta.	Laulata- tud pea- ride arv	Sündinud üld- so.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud väl- jaspool abi- elv.			Surnult sündi- nud.			Surnud (ühes surnult sün- dinutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	p.	t.	k.
1846	5	10	12	22			-	1	1	-	-	-	7	5	12
7	82	92	71	163			2	-	2	-	-	-	33	23	56
8	44	58	59	117			-	1	1	-	-	-	45	35	80
9	30	70	67	143			2	-	2	-	-	-	19	29	48
50	22	52	50	102			1	8	9	-	-	-	15	20	68
1	16	41	39	80			1	2	3	-	-	-	67	22	89
2	13	21	29	50			1	1	2	-	-	-	21	19	40
3	21	32	31	63			-	-	-	-	-	-	32	20	52
4	8	30	28	58			-	-	-	-	-	-	19	17	36
5	10	25	16	41			3	2	5	-	-	-	53	13	71
6	14	22	20	42			-	3	3	-	-	-	20	8	28
7	13	26	22	48			2	6	8	-	-	-	22	17	39
8	11	28	31	59			1	4	5	-	-	-	30	20	50
9	15	33	24	57			-	1	1	2	1	3	25	10	35
60	17	30	27	63			3	1	4	1	-	1	25	11	36
1	17	25	32	60			1	-	1	2	2	4	24	19	43
2	11	42	23	65			3	2	5	3	1	4	32	13	45
3	12	24	34	58			1	5	4	1	1	2	23	8	31

1884	9	20	19	39	-	-	1	1	2	-	-	-	20	12	32
5	17	10	14	30			3	1	4	-	-	-	20	13	33
6	14	20	10	30			1	2	3	2	-	2	21	12	33
7	9	13	10	23			1	1	2	-	-	-	19	11	30
8	12	14	5	19			1	-	1	1	-	1	21	11	32
9	8	15	14	29			2	-	2	1	-	1	20	12	40
70	12	6	8	14			-	-	-	1	-	1	20	13	33
1	19	11	11	22			-	1	1	-	-	-	12	7	19
2	17	19	19	38			1	2	3	-	-	-	17	18	35
3	10	19	16	35			2	-	2	-	-	-	13	12	31
4	12	21	14	35			-	-	-	-	-	-	14	5	19
5	13	23	9	32			1	-	1	1	-	1	17	4	21
6	15	25	11	36			1	-	1	-	1	1	16	11	27
7	6	15	20	35			1	-	1	-	1	1	16	9	25
8	12	24	12	30			1	1	2	2	1	3	15	11	20
9	13	25	7	32			1	2	3	2	-	2	9	14	23
80	16	19	14	33			-	1	1	1	2	3	13	8	21
1	14	20	21	41			-	1	1	2	-	2	21	9	30
2	14	23	10	33			3	-	3	2	-	2	21	9	30
3	18	22	11	33			3	-	3	-	-	-	9	13	22
4	16	15	7	22			-	-	-	-	-	-	16	6	22
5	12	22	21	43			1	3	4	-	-	-	9	5	14
6	15	16	27	43			2	3	5	-	-	-	7	6	15
7	13	25	18	43			2	1	3	-	-	-	19	13	32

1888	23	27	31	58	-	-	1	2	3	1	-	1	16	10	26
9	18	34	24	58			4	1	5	1	-	1	21	22	43
90	26	39	24	63			2	1	3	1	1	2	26	11	37
1	19	36	29	65			2	2	4	-	-	-	24	12	36
2	16	31	33	64			3	1	4	-	-	-	16	13	29
3	15	35	28	63			3	3	6	-	-	-	25	16	41
4	17	22	29	51			3	2	5	-	2	2	21	13	34
5	13	29	23	52			2	1	3	3	3	6	15	14	29
6	9	25	24	49			1	5	6	-	1	1	15	12	27
7	17	23	25	48			2	1	3	1	2	3	18	18	36
8	21	28	22	50			3	2	5	1	-	1	1	20	21
9	16	33	21	54			1	3	4	-	1	1	9	6	15
900	17	19	17	36			1	1	2	-	2	2	13	9	27
1	12	23	23	46			2	2	4	1	1	2	15	10	25
2	10	26	22	48			2	2	4	2	1	3	14	9	23
3	17	24	15	39			1	-	1	2	1	3	14	9	23
4	14	21	18	39			1	-	1	-	-	-	10	5	15
5	13	23	16	39			2	2	4	1	1	2	16	10	26
6	11	13	12	25			1	-	1	-	-	-	28	11	39
7	12	20	15	35			-	-	-	-	-	-	10	6	16
8	22	18	17	35			-	-	-	-	-	-	14	2	16
9	15	16	12	28			-	-	-	-	-	-	14	5	19
10	7	16	24	40			1	1	2	-	1	1	10	9	19
1	17	15	17	32			2	1	3	-	1	1	19	12	31

1912	18	20	16	36	-	-	1	-	1	1	1	2	10	12	22
3	23	21	15	30			3	3	6	1	1	2	21	10	31
4	10	24	27	51			2	2	4	1	1	2	10	9	25
5	10	22	27	42			4	2	6	-	1	1	19	14	33
6	12	21	19	40			2	2	4	-	1	1	42	11	53
7	12	6	17	23			-	4	4	-	-	-	33	15	48
8	7	14	8	22			2	1	3	-	2	2	25	12	37
9	9	9	6	15			-	-	-	-	-	-	32	19	51
20	12	5	5	10			-	2	2	-	1	1	20	10	42
1	15	10	19	29			-	-	-	1	-	1	16	11	27
2	20	6	10	16			-	-	-	-	-	-	17	4	21
3	21	13	12	25			3	3	6	-	-	-	14	7	21

T a b e l n.9b .

Sündimised, abiolluastumised ja surmajuhtumised Tänasilma Ap.- Jõgeva koguduses.

Kalend- ri aasta.	Laulata- tud paa- ride arv	Sündinud üld- se.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud väl- jaspool abi- elu.			Surnult sündi- nud.			Surnud (ühes surnult sündi- nutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1895	6	5	15	2 ^o			-	1	1	-	-	-	3	5	8
6	2	6	8	14			-	1	1	1	-	1	5	4	9
7	2	8	9	17			-	-	-	-	-	-	8	5	13
8	1	6	6	12			-	-	-	-	-	-	8	5	13
9	5	9	1 ^o	13			-	1	1	-	-	-	4	-	4
900	6	5	8	13			-	1	1	-	1	1	1	1	2
1	7	8	12	2 ^o			1	2	3	-	-	-	6	10	16
2	6	12	7	19			-	-	-	-	-	-	1	6	7
3	5	9	5	14			-	-	-	-	-	-	1	4	5
4	3	8	5	13			-	1	1	-	-	-	3	6	9
5	3	12	5	17			1	-	1	-	-	-	5	3	8
6	-	4	5	9			1	-	1	-	-	-	4	10	14
7	4	9	3	12			-	-	-	-	-	-	12	5	17
8	5	3	3	6			-	-	-	-	-	-	2	-	2
9	1	8	2	1 ^o			1	-	1	-	-	-	4	5	9
1 ^o	4	7	5	12			-	1	1	-	-	-	7	3	10
1	3	4	4	8			1	1	2	-	-	-	1	1	2

1912	7	3	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4	11
3	8	5	3	8			1	-	1	-	-	-	2	-	2
4	3	8	9	17			-	1	1	-	1	1	5	2	7
5	2	4	3	7			1	-	1	1	-	1	7	-	7
6	-	10	2	12			2	-	2	-	-	-	3	2	5
7	-	3	4	7			-	2	2	-	-	-	4	8	12
8	2	6	1	7			-	-	-	-	-	-	6	8	14
9	1	1	1	2			-	-	-	-	-	-	6	7	13
20	2	5	3	8			-	-	-	-	-	-	7	6	13
1	4	3	2	5			-	-	-	-	-	-	3	2	5
2	6	3	4	7			-	-	-	-	-	-	6	8	14
3	5	5	9	14			-	1	1	-	-	-	4	6	10

T a b e l N. 10.

Sündinised, abielluastumised ja surmajuhtumised Hiljandi kihelkonnas (Lutneruse ja Ap-õiguse kogudustes).

Kalend- ri aasta.	Keskmi- ne rah- wa arw.	Laulata- tud paa- ride arw	Pende %	Elusalt sündi- nud.	Sündi - wus %	Surnud (ilma sur- nult sün- dinuteta).	Surevus %	Keist surnud 1 olu- aastas	100 elu- salt sündinu kohta oli sur- majuhta- misi 1 eluaas- tas.	1000 ela- niku koh- ta oli + enam - vähem sündinud kui sur- nud.
1801		72		304		228				
2		85		383		240				
3		90		391		198				
4		91		483		294				
5		104		427		267				
6		103		415		217				
7		03		373		364				
8		102		294		031				
9		97		382		296				
10		01		402		301				
1		71		410		280				
2		63		409		289				
3		80		397		221				
4		88		373		253				
5		02		390		230				

1816	-	50	-	368	-	384	-	-	-	-
7		73		355		364				
8		83		384		364				
9		80		394		210				
20		129		410		244				
1		82		442		217				
2		95		392		267				
3		126		453		228				
4		99		481		191				
5		95		446		260				
6		82		469		311				
7		89		401		308				
8		107		498		376				
9		81		450		505				
30		85		448		279				
1		143		470		283				
2		94		437		391				
3		108		449		401				
4		126		464		281		50		
5		74		445		352		58		
6		98		397		399		53		
7	10175	97	9.03	422	41.79	245	34.30	50	15.2	+ 7.41
8		74		434		310		78		
9		95		419		340		73		

1040		79		396		313		45	
1		82		392		345			
2		90		418		273		59	
3	10350	115	8.85	397	36.20	211	36.81	45	+ 1.39
4		87		436		250		65	
5		84		334		126		86	10.5
6		99		291		347		56+)	
7		125		559		204		30	
8	10525	148	13.34	480	44.73	540	34.64	112	+ 10.09
9		132		551		295		61	
50		138		473		377		45	
1		99		467		270		41	
2		89		412		309		49	
3	10700	121	9.33	445	39.63	404	33.40	50	+ 6.23
4		96		413		317		50	
5		97		383		479		61	14.5
6		96		385		283		46	
7		93		419		286		53	
8	10875	100	9.55	440	38.56	305	27.44	58	+ 11.12
9		96		443		319		57	
60		134		410		299		40	
1		132		432		249		45	

+) 1846 - 1880 a.rinnalaste surevuse kohta arvud ainult lutheruse kogudusest.

1862		131		435		270		54		
3	11050	115	10.70	428	38.12	148	20.43	29		+ 17.69
4		85		428		206		34		
5		128		363		256		44	11.5	
6		101		426		303		51		
7		80		427		276		55		
8	11225	84	7.91	407	34.64	291	26.74	38		+ 7.90
9		78		333		298		41		
70		101		351		333		42		
1		110		392		249		44		
2		97		374		337		61		
3	11400	97	8.17	406	33.84	297	23.14	70		+ 12.70
4		84		401		215		45		
5		88		350		221		44	13.3	
6		102		383		216		41		
7		99		406		214		42		
8	11575	115	9.15	405	35.69	239	22.32	37		+ 13.37
9		103		416		349		50		
80		111		450		244		50		
1		81		409		309		58		
2		94		365		316		65		
3	11750	106	8.51	398	33.04	260	24.20	51		+ 8.54
4		116		337		277		43		
5		103		412		260		51	14.5	

1896		82		328		258		30	
7		99		361		313		63	
8	11925	130	9.26	401	31.47	266	24.94	54	+ 6.54
9		109		387		334		62	
90		125		400		294		55	
1		113		418		294		61	
2		104		404		241		50	
3	12100	84	8.41	376	31.02	297	22.15	67	+ 9.47
4		87		342		242		34	
5		121		373		206		56	14.6
6		113		302		277		47	
7		98		337		357		61	
8	12275	120	8.50	376	28.97	349	24.75	60	+ 4.19
9		108		395		247		39	
1900		109		338		291		59	
1		117		349		279		50	
2		91		393		210		40	
3	12450	116	8.26	375	27.71	204	20.40	40	+ 7.25
4		96		340		227		40	
5		94		332		213		40	13.4
6		104		297		302		40	
7		109		320		270		38	
8	12625	104	7.91	269	22.79	258	21.75	34	+ 1.04

1909		92		267		255		37	
10		84		281		236		35	
1		178		282		234		32	
2		119		291		274		35	
3	12500	119	7.89	274	21.59	286	21.19	27	+ 0.40
4		99		303		277		34	
5		60		232		285		32	11.3
6		50		218		362		29	
7		53		160		360		25	
8	12975	105	6.04	203	14.53	359	29.09	25	- 14.56
9		77		191		433		35	
20		107		171		363		17	
1		148		245		295		18	
2	8090+)	148		225		280			
3		137		246		283		20	

+) Viljandi kihelkonna elanikude arv oli viimasel rahvaloogemisel 8790 hinge, kuid siia juurde tuleb arvata 4000 - 5000 hinge, kes elavad linna piirides, ent on maakoguduse liikmed.

T a b e l N.11.

Piljandi linna Jaani koguduses 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üld-			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poiss- lapsi.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool abielu.			Surnult sūr- dinud.			100 sündi- nust üld- se oli väl- jaspool abielu.	100 sündi- nust üldse oli surnult sündinud.
	p.	t.	k.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	20	19	39				3	1	4	1	-	1		
5	21	16	37				2	2	4	-	2	2		
6	23	10	33				2	-	2	2	-	2		
7	19	21	40				-	2	2	-	1	1		
8	15	15	30				1	1	2	-	-	-		
9	20	21	41				1	-	1	-	-	-		
40	11	20	31	105.7			1	1	2	1	-	1		
1	19	20	39				-	1	1	-	1	1		
2	18	16	34				-	-	-	-	1	1		
3	21	14	35				-	-	-	-	-	-		
4	14	14	28				-	-	-	-	1	1		
5	15	23	38				-	-	-	-	-	-		
6	15	24	39				-	1	1	-	-	-		
7	12	17	29				-	1	1	-	-	-		
8	20	21	41				-	-	-	-	-	-		
9	20	17	37				-	1	1	-	-	-		

1850	24	19	43	96.2	-	-	-	-	-	-	-
1	23	14	37								
2	16	17	33						1	-	1
3	20	20	40						-	1	1
4	22	19	41						1	1	2
5	25	20	45						-	-	-
6	20	18	38						-	1	1
7	17	19	36						1	1	2
8	20	19	39						-	-	-
9	20	19	39						-	-	-
9	14	19	33						1	-	1
9	14	19	33						2	2	4
60	26	24	50	107.4					3	4	7
1	31	25	56						1	-	1
2	42	33	75						1	4	5
3	33	35	68						2	2	4
4	29	40	69						-	5	5
5	31	31	62						-	3	3
6	41	38	79						1	1	2
7	26	42	68						1	5	6
8	29	34	63						2	3	5
9	43	24	67						3	-	3
70	23	27	50	99.7					1	3	4
1	51	18	69						1	3	4
2	35	32	67						1	5	6
3	27	36	63						-	2	2

1874	30	32	62	-	-	2	2	4	-	1	1
5	32	32	64			3	3	6	1	1	2
6	30	30	60			4	2	6	-	2	2
7	25	38	63			1	6	7	-	-	-
8	25	24	49			-	1	1	1	-	1
9	28	30	58			-	-	-	1	-	1
80	31	23	54	106.4		1	-	1	-	1	1
1	34	15	49			1	1	2	-	-	-
2	25	36	61			-	3	3	-	-	-
3	32	19	51	4	-	1	1	2	2	1	3
4	25	24	49	-	-	-	3	3	-	-	-
5	31	28	59	-	-	1	2	3	1	-	1
6	27	23	50	-	-	1	-	1	1	-	1
7	19	26	45	-	-	1	5	6	-	2	2
8	28	26	54	-	-	2	4	6	1	-	1
9	24	20	44	-	-	1	1	2	1	-	1
90	18	21	39	110.5	2	1	1	2	-	1	1
1	24	20	44	-	-	2	2	4	2	1	3
2	25	21	46	-	-	2	-	2	1	2	3
3	18	25	43	4	-	1	1	2	-	-	-
4	22	24	46	2	-	3	3	6	-	1	1
5	17	17	34	-	-	2	2	4	-	-	-
6	26	30	56	2	-	3	3	6	-	-	-
7	27	25	52	2	-	2	1	3	1	-	1

1898	25	27	52	-	-	-	2	2	-	-	-
9	25	24	49	-	-	1	3	4	-	-	-
1900	24	26	50	97.5		1	3	4	2	1	3
1	20	13	33	-	-	3	-	3	-	-	-
2	29	25	54	-	-	-	1	1	1	-	1
3	25	23	48	2	-	2	2	4	1	1	2
4	31	14	45			3	-	3	-	-	-
5	29	23	52			1	3	4	1	-	1
6	29	23	52	-	-	4	2	6	1	-	1
7	28	26	54	2	-	6	1	7	-	-	-
8	33	26	59			4	1	5	3	1	4
9	29	32	61	4	-	4	2	6	-	1	1
10	30	31	61	119.9	-	-	1	2	3	-	-
1	27	22	49			3	1	4	1	1	2
2	39	25	63			3	3	6	1	-	1
3	24	23	47			2	3	5	1	-	1
4	22	19	41			1	2	3	1	1	2
5	21	33	54			4	6	10	2	1	3
6	13	15	28			2	-	2	1	1	2
7	11	17	28			-	2	2	1	-	1
8	16	16	32			-	-	-	-	-	-
9	5	11	16			-	1	1	1	-	1
20	20	21	41	97.5		3	-	3	1	1	2
1	14	19	33			-	1	1	1	-	1
2	32	14	46			2	1	3	-	-	-
3	16	27	43			2	-	2	-	-	-

T a b e l N.12.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Wiljandi linna Jaani koguduses.

Kalend- ri aasta.	Kesk- mine rahwa arw.	Abiellu astunud paaride arw.	Nende arw %	Elusalt sündi- nud.	Sündi- wus %	Surnud(il- ma surult sündinute- ta).	Sure- wus %	Neist sur- nud esime- ses elu- aastas.	1000 elani- ku kohta oli + enam - vähem sündinud kui surnud.
1801		6		41		19			
2		6		35		11			
3		6		38		24			
4		5		30		18			
5		4		37		21			
6		7		34		22			
7		4		20		44			
8		5		39		29			
9		4		28		22			
10		4		43		14			
1		5		35		18			
2		6		34		26			
3		7		27		17			
4		6		35		18			
5		8		39		19			
6		11		29		12			

1817	-	3	-	42	-	19	-	-	-	-
8		3		40		20				
9		13		25		14				
20		6		35		13				
1		8		38		15				
2		8		36		22				
3		10		39		15				
4		6		35		21				
5		5		41		8				
6		7		28		20				
7		6		32		20				
8		6		26		22				
9		3		25		21				
30		8		37		21				
1		4		31		24				
2		4		41		24				
3		7		23		26				
4		8		38		24			2	
5		8		35		35			4	
6		4		31		25			2	
7		10		39		30			-	
8	3600	6	1.9	30	9.7	16	6.8		-	+ 2.9
9		5		41		22			2	
40		7		30		20			-	

1841		8		38		28		2	
2		5		33		10		-	
3	3725	6	2.2	35	9.2	25	6.9	4	+ 2.3
4		10		27		17		6	
5		13		38		49		9	
6		5		39		22		2	
7		10		29		20		4	
8	3850	6	2.3	41	9.8	23	6.0	5	+ 3.8
9		10		37		22		2	
50		13		43		28		2	
1		10		37		21		-	
2		6		32		26		6	
3	3975	7	2.3	39	9.6	28	6.1	4	+ 3.5
4		10		39		20		4	
5		12		45		26		5	
6		5		37		29		2	
7		7		36		18		2	
8	4100	11	1.8	38	9.1	27	6.0	7	+ 3.1
9		3		32		20		6	
60		7		49		47		5	
1		9		55		40		9	
2	4200	20	3.54	74	13.12	59	10.03	14	+ 3.09
3		14		67		48		9	
4		21		66		38		2	

1865		30		58		43		10	
6		20		76		54		11	
7		17		65		66		8	
8	448 ⁰	23	3.48	60	14.17	59	14.1 ⁰	14	+ 0.07
9		14		66		50		6	
70		4		49		37		12	
1		2 ⁰		66		57		7	
2		21		65		55		8	
3	476 ⁰	23	4.12	63	13.32	35	9.50	3	+ 3.82
4		18		61		35		4	
5		16		62		44		8	
6		24		58		55		11	
7		11		63		46		8	
8	5 ⁰ 40	11	2.9 ⁰	48	11.66	48	11.00	7	+ 0.66
9		15		57		66		7	
8 ⁰		12		53		62		7	
1		15		49		55		6	
2		26		61		54		12	
3	5325	1 ⁰	2.85	48	9.96	68	10.60	7	- 0.64
4		9		49		49		5	
5		16		58		56		10	
6		15		49		55		8	
7		17		43		48		5	
8	545 ⁰	18	3.75	53	8.29	52	9.68	5	- 1.39

1889		23		43		46		4	
90		13		38		63		4	
1		13		41		63		6	
2		2^		43		46		4	
3	5575	17	2.76	43	7.40	59	9.56	4	- 2.16
4		11		45		54		8	
5		16		34		45		1	
6		13		56		39		4	
7		15		51		82		15	
8	5700	12	2.77	52	8.95	60	10.21	7	- 1.26
9		23		49		58		7	
1900		16		47		52		5	
1		17		33		57		6	
2		18		53		56		4	
3	5825	14	2.26	46	7.84	6^	9.48	4	- 1.64
4		8		45		52		3	
5		9		51		51		9	
6		17		51		81		10	
7		25		54		76		2	
8	595^	24	3.22	55	9.45	59	12.33	4	- 2.88
9		23		60		64		4	
10		7		61		57		14	
1		19		47		53		5	
2		14		62		57		4	

1913	6075	10	2.00	46	8.07	67	9.22	6	- 1.15
4		9		39		51		2	
5		8		51		52		4	
6		5		26		90		3	
7		8		27		102		5	
8	6200	9	1.4	32	4.5	64	13.06	2	- 8.56
9		9		15		65		3	
20		13		39		84		3	
1		24		33		61		7	
2	9405+)	23		46		72			
3		22		43		52			

+) Keist on umbes pooled maakoguduse liikmed.

T a b e l N. 13.

Kõpu Ev.-Lutheruse koguduses 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalendri aasta.	Sündinud üldse.			100 tütarlapse kohta tuli poiss-lapsi.	Kaksi-kuid.	kolmi-kuid.	Väljaspool abielu.			Surnult sündinud.			100 sündinust üldse oli väljaspool abielu	100 sündinust üldse oli surnult sündinud.
	p.	t.	k.				p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	75	71	146				4	3	7	2	-	2		
5	63	60	123				2	1	3	2	2	4		
6	58	59	117				1	3	4	5	2	7		
7	76	70	152				2	1	3	2	5	7		
8	58	57	115				4	4	8	3	2	5		
9	63	77	140				4	4	8	-	5	5		
40	74	63	137	101.6			3	5	8	4	-	4	4.4	3.7
1	56	73	129				5	6	11	4	1	5		
2	68	73	141				4	2	6	3	2	5		
3	60	71	131				2	4	6	4	1	5		
4	66	58	124				4	2	6	4	2	6		
5	58	55	113				4	1	5	2	1	3		
6	57	36	93				4	1	5	3	-	3		
7	55	62	117				1	1	2	-	-	-		
8	65	64	129				3	3	6	6	2	8		
9	61	63	124				2	3	5	2	1	3		

1850	53	56	109	101.4	-	-	4	8	12	-	-	-	5.1	3.0
1	68	63	131				3	1	4	2	4	6		
2	58	45	103				4	3	7	1	1	2		
3	53	64	117				2	3	5	1	5	6		
4	47	65	112				2	2	4	1	1	2		
5	49	61	110				2	6	8	2	-	2		
6	51	59	110				-	3	3	2	1	3		
7	40	54	100				1	2	3	2	2	4		
8	69	51	120				2	1	3	3	-	3		
9	50	51	101				6	3	9	-	-	-		
60	54	64	118	96.2			1	3	4	2	3	5	4.6	2.9
1	60	56	116				5	2	7	3	1	4		
2	73	61	134				5	3	8	2	2	4		
3	65	59	124				5	3	8	-	1	1		
4	49	64	113				3	3	6	2	2	4		
5	54	61	115				1	1	2	3	3	6		
6	63	56	119				1	8	9	2	-	2		
7	65	55	120				6	6	12	2	2	4		
8	84	54	138				8	1	9	1	-	1		
9	45	40	85				2	1	3	1	-	1		
70	53	63	116	103.6			5	7	12	2	2	4	6.3	2.6
1	59	66	125				1	10	11	1	2	3		
2	57	53	110				3	4	7	1	1	2		
3	61	57	118				2	4	6	4	-	4		

1874	69	61	130	-	-	7	5	12	2	-	2		
5	70	65	135			9	8	17	3	4	7		
6	69	62	131			6	2	8	2	2	4		
7	59	75	134			3	6	9	1	4	5		
8	74	66	140			8	8	16	2	3	5		
9	72	84	156			8	8	16	3	1	4		
80	75	61	130	104		5	6	11	-	1	1	8.5	2.8
1	62	67	129			5	6	11	1	2	3		
2	75	70	145			13	9	22	-	-	-		
3	61	70	131			6	7	13	2	4	6		
4	53	68	121			4	16	20	-	2	2		
5	55	71	126			8	6	14	1	2	3		
6	68	50	118			6	5	11	4	2	6		
7	45	50	95			3	5	8	-	2	2		
8	61	49	110			7	9	16	3	2	5		
9	70	58	128			10	9	19	4	1	5		
90	65	59	124	102.3		7	5	12	7	2	9	11.8	3.6
1	67	51	118			7	4	11	-	2	2		
2	55	60	115			7	3	10	2	1	3		
3	54	60	114			11	7	18	6	1	7		
4	54	53	107			6	6	12	3	2	5		
5	50	66	116			4	7	11	1	3	4		
6	45	30	81			6	12	18	1	1	2		
7	58	48	106			6	10	16	1	3	4		
8	44	35	79			6	5	11	3	2	5		

1899	52	45	97		2	-	3	5	8	2	3	5		
1900	48	42	90	109.2	-	-	5	4	9	3	2	5	12.4	4.2
1	48	30	78		-	-	6	2	8	-	1	1		
2	43	42	85		2	-	3	5	8	1	-	1		
3	39	35	74		-	-	5	6	11	4	2	6		
4	46	39	85		2	-	2	5	7	3	2	5		
5	45	41	86		-	-	5	4	9	-	1	1		
6	36	35	71		2	-	5	5	10	-	1	1		
7	49	45	94		2	-	6	6	12	-	1	1		
8	46	41	87				4	3	7	5	-	5		
9	39	33	72		2	-	2	1	3	-	-	-		
10	47	47	94	114.4	4	-	2	5	7	3	-	3	10.2	2.9
1	51	35	86		6	-	4	3	7	3	2	5		
2	36	44	80		-	-	2	4	6	-	2	2		
3	38	32	70		-	-	1	-	1	1	2	3		
4	47	35	82		-	-	4	2	6	1	-	1		
5	30	29	59		-	-	1	1	2	1	1	2		
6	33	23	56		2	-	2	-	2	3	3	6		
7	18	14	32		-	-	1	-	1	1	1	2		
8	24	35	59				2	2	4	2	2	4		
9	32	27	59				3	1	4	2	3	5		
20	27	20	47	117.8			-	2	2	1	-	1	5.2	5.1
1	40	30	70				1	5	6	1	2	3		
2	32	32	64				7	3	10	4	1	5		
3	33	29	62				4	3	7	-	-	-		

T a b e l k . 14 .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuutumised K ö p a kihelkonnas.

Kalend- ri aasta.	Kesk- mine rahwa arv.	Abiellu astunud paaride arv.	Nende %.	arv	Elusalt sündi- nud.	Sündimus %.	Surnud (il- ma surralt sündinute- ta).	Sure vus %.	Meist 1 elu- aastes surnud	1000lu- selt sün- dinu koh- ta oli	1000 elu- niku koh- ta oli + enam surmajuu- tumisi - vähem sündinud elueast. kui surn.
1834		22			144		65		14		
5		17			119		96		31		
6		34			110		65		16		
7	3300	20			145	38.79	57	32.60	14	14.0	+ 6.19
8		27			110		91		23		
9					135		80		13		
40					133		84		14		
1					124		120				
2					136		76		12		
3	3400				126	36.12	42	28.58	7		+ 7.54
4					118		65		18		
5					110		183		16	14.8	
6					90		68		19		
7					117		45		12		
8	3475				121	32.11	124	24.40	29		+ 7.71
9					121		59		19		

1850	-	-	109		128		25	
1			125		63		14	
2			101		59		17	
3	3550		111	31.27	51	18.02	7	+ 13.25
4			110		64		20	
5			108		83		5	12.85
6			107		62		13	
7			96		71		16	
8	3625		117	29.46	65	18.86	25	+ 10.60
9			101		71		14	
60			113		93		9	
1			112		78		18	
2			130		74		19	
3	3700		123	31.51	56	16.59	9	+ 14.92
4			109		49		9	
5			109		50		15	11.3
6			117					
7			116		99		15	
8	3775		137	29.99	118	26.03	17	+ 3.96
9			84		66		7	
70		24	112		110		21	
1		28	122		79		12	
2		30	108		60		18	
3	3850	32	114	31.17	77	17.56	14	+ 13.61

1874		32		128		67		15	
5		24		128		55		15	12.5
6		28		127		50		16	
7		26		129		71		30	
8	3925	25	7.03	135	34.55	83	19.15	24	+ 15.40
9		21		152		92		21	
80		38		135		75		19	
1		17		126		56		22	
2	4000	33	6.85	145	31.90	65	18.35	21	+ 13.55
3		38		125		73		20	
4		33		119		71		20	
5		16		123		72		25	16.2
6		14		112		57		9	
7		18		93		56		12	
8	4075	30	5.69	105	26.90	95	18.11	15	+ 8.79
9		19		123		80		30	
90		35		115		61		19	
1		27		116		77		22	
2		24		112		55		13	
3	4150	12	5.25	107	26.46	70	15.71	17	+ 10.75
4		25		102		65		8	
5		21		112		59		19	16.35
6		22		79		78		13	
7		40		102		77		10	

									100
1898	4200	30	6.81	74	20.57	89	17.76	16	+ 2.81
9		25		92		66		15	
1900		26		85		63		19	
1		28		77		67		13	
2		28		84		75		10	
3	4250	33	6.87	68	18.54	54	15.34	6	+ 3.20
4		35		80		74		14	
5		22		85		55		10	10.75
6		27		70		79		4	
7		29		93		72		7	
8	4300	33	5.91	82	18.98	64	14.84	6	+ 4.14
9		25		72		51		8	
10		13		91		53		8	
1		29		81		53		7	
2		21		78		52		5	
3	4350	20	4.27	67	16.73	54	13.21	8	+ 3.52
4		14		81		63		10	
5		9		57		59		7	12.1
6		6		50		66		10	
7		5		30		78		4	
8	3536	17	5.1	55	14.58	72	20.85	1	- 6.27
9		15		54		82		12	
20		25		46		64		6	
1		32		67		73			
2	3536	26		59		81		13	
3		26		62		12		6	

T a b e l N. 15.

Faistu kihelkonnas 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldse.			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poiss- lapsi.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool elu.	Surnult sün- dinud.			100 sün- dinust üldse väljas- pool elu.	100 sün- dinust üldse oli sur- nult sünd.		
	p.	t.	k.					p.	t.	k.				
1834	229	213	442				4	4	8	15	10	25		
5	193	182	375				1	3	4	25	18	43		
6	233	204	437				3	2	5	22	10	32		
7	208	212	420				4	2	6	5	9	14		
8	198	178	376				3	3	6	10	5	15		
9	212	206	418				3	5	8	16	7	23		
40	212	213	425	105.6			5	1	6	6	11	17	1.5	5.9
1	173	202	375				6	1	7	5	7	12		
2	208	187	395				3	2	5	12	5	17		
3	225	195	420				1	4	5	12	7	19		
4	199	181	380				2	4	6	7	8	15		
5	151	157	308				3	1	4	6	7	13		
6	131	144	275				2	1	3	10	8	18		
7	142	139	281				5	3	8	14	6	20		
8	112	104	216				1	-	1	9	8	17		
9	156	155	311				1	1	2	4	9	13		

1850	102	103	205	101.5	-	-	3	3	6	4	4	8	1.5	5.0
1	123	135	258				5	1	6	6	4	10		
2	91	113	204				1	4	5	4	3	7		
3	111	116	227				1	3	4	8	4	12		
4	133	127	205				4	4	5	6	5	11		
5	116	106	222				6	4	10	4	2	6		
6	115	117	232				2	3	5	5	5	10		
7	104	114	218				1	2	3	5	6	11		
8	129	108	237				6	5	11	6	5	11		
9	112	115	227				3	3	6	11	2	13		
60	105	129	234	97.4			5	2	7	5	3	8	2.7	4.3
1	117	130	247				1	3	4	8	5	13		
2	136	110	252				6	8	14	8	3	11		
3	134	115	249				8	5	11	1	1	2		
4	142	123	265				2	3	5	4	1	5		
5	127	138	205				5	9	14	2	2	4		
6	135	138	273				5	7	12	9	-	9		
7	148	152	300				4	5	9	4	1	5		
8	137	143	280				8	4	12	2	3	5		
9	118	94	212				2	4	6	3	1	4		
70	112	108	220	104.4			4	3	7	2	-	2	3.7	2.3
1	131	143	274				4	5	9	4	3	7		
2	141	115	256				6	6	12	4	1	5		
3	121	122	243				4	7	11	3	5	8		

1374	138	157	295	-	-	7	8	15	6	4	10			
5	130	119	249			5	6	11	6	5	11			
6	123	125	248			4	6	10	3	2	5			
7	141	112	253			9	8	17	4	2	6			
8	112	120	240			11	7	18	4	3	7			
9	128	123	251			7	6	13	2	2	4			
8 ⁰	124	128	252	102.3		11	13	24	4	1	5	5.5	2.4	
1	107	115	222			9	3	12	1	5	6			
2	122	110	232			6	7	13	2	2	4			
3	111	121	232			7	8	15	7	2	9			
4	113	99	212		4	-	10	11	21	6	12			
5	114	112	226		6	-	6	7	13	4	10	14		
6	104	89	193		4	-	11	10	21	1	6	7		
7	97	78	175		4	-	4	6	10	5	5	10		
8	110	85	195		8	-	6	7	13	2	1	3		
9	109	89	198		8	-	12	7	19	5	3	8		
9 ⁰	113	95	208	112.4	4	-	12	4	16	3	1	4	5.9	3.7
1	90	107	203		10	-	9	8	17	3	6	9		
2	97	91	188		4	-	9	8	17	6	1	7		
3	92	92	174		6	-	4	8	12	3	1	4		
4	94	87	181		4	-	10	11	21	2	3	5		
5	89	104	193		2	-	5	10	15	3	5	8		
6	80	85	165		6	-	8	10	18	6	4	10		
7	96	89	185		4	-	9	5	14	5	3	8		

1898	96	86	182		10	-	7	12	19	5	1	6		
9	98	85	183		8	-	11	5	16	4	1	5		
1900	79	69	148	102.2			8	4	12	9	3	12	9.0	4.2
1	81	86	107		10	-	8	9	17	3	4	7		
2	81	85	166		-	-	6	9	15	5	2	7		
3	69	76	145		-	-	7	11	13	2	4	0		
4	90	69	159				6	4	10	8	3	11		
5	79	60	139		6	-	6	6	12	4	-	4		
6	20	71	151		2	-	4	2	6	5	3	8		
7	86	79	105		8	-	8	7	15	3	-	3		
8	78	75	153		2	-	8	6	14	6	10	16		
9	68	62	130		6	-	6	5	11	6	2	8		
10	66	66	132	107.7	2	-	3	1	4	3	1	4	8.0	4.9
1	89	60	149		4	-	8	6	14	2	2	4		
2	73	58	131		2	-	7	5	12	-	1	1		
3	71	63	134		2	-	6	4	10	3	6	9		
4	63	58	121		2	-	6	5	11	1	5	6		
5	63	49	112		4	-	6	1	7	6	1	7		
6	31	41	72		-	-	4	5	9	3	2	5		
7	56	42	98				5	3	8	-	2	2		
8	33	28	61				4	1	5	-	-	-		
9	50	36	86		-	-	1	5	6	4	2	6		
20	42	43	85	118.7			3	(3)4=7		-	2	2		
1	51	54	105				2	7	3	1	1	2		
2	48	42	91				4	2	6	-	2	2		
3	44	40	84				9	3	12	2	1	3		

T a b e l H. 15a .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Tuhalaane Ap.-õigeusu koguduses 1850-1923 a.

Kalendri aasta.	Laulatutud paaride arv	Sündinud üldse.			Kaksi-kuid.	Kolmi-kuid.	Sünninud väljaspool abielu.			Surnult sündinud.			Surnud (ühes surnult sündinutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1850	14	26	27	53									21	23	44
1	19	46	50	96									21	20	41
2	12	65	50	115									28	20	48
3	21	51	39	90	1	-							40	32	72
4	23	67	59	126	4	-	1	1	2	-	-	-	50	38	88
5	35	54	46	100	1	-	1	1	2	-	-	-	56	65	121
6	20	53	68	121	2	-	4	-	4	-	-	-	40	32	72
7	15	52	60	112	1	-	1	4	5	-	-	-	38	48	86
8	26	61	41	102	1	-	5	1	6	2	-	2	36	32	68
9	19	58	59	117	2	-	1	1	2	1	-	1	33	26	59
60	22	53	57	110	3	-	1	6	7	1	1	2	30	24	54
1	24	68	84	152	3	-	-	3	3	3	-	3	30	33	63
2	28	63	44	107	1	-	7	1	8	1	1	2	24	26	50
3	12	75	71	146	1	-	2	3	5	-	1	1	22	21	43
4	23	45	50	95	2	-	2	1	3	2	3	5	30	35	65
5	17	31	37	68	2	-	-	1	1	-	2	2	28	37	65
6	12	42	28	70	1	-	2	3	5	2	-	2	37	41	78

1867	30	39	39	78	3	-	2	1	3	2	-	2	39	32	71
8	12	48	37	85	2	-	1	1	2	-	-	-	32	19	51
9	20	31	31	62	1	-	1	1	2	-	-	-	24	25	49
70	26	40	24	64	2	-	1	3	4	-	-	-	22	41	63
1	40	39	22	61	1	-	1	-	1	-	-	-	32	21	53
2	21	35	24	59	3	-	5	3	8	-	-	-	17	26	43
3	21	27	29	56	2	-	4	2	6	-	-	-	41	31	72
4	13	30	24	54	-	-	1	2	3	2	-	2	29	20	49
5	28	26	22	48	-	-	2	2	4	1	-	1	13	24	42
6	12	37	23	60	-	-	2	2	4	-	1	1	21	21	42
7	10	40	11	51	1	-	8	1	9	2	-	2	21	14	35
8	24	33	20	53	2	1	3	4	7	2	3	5	23	19	42
9	19	17	28	45	-	-	3	2	5	-	1	1	31	21	52
80	26	32	19	51	1	-	1	3	4	-	-	-	24	19	43
1	8	27	16	43	1	-	5	1	6	3	-	3	21	14	35
2	15	22	9	31	-	-	2	2	4	-	-	-	22	14	36
3	9	22	11	33	-	-	2	2	4	2	-	2	20	17	37
4	19	24	24	48	3	-	1	1	2	2	1	3	22	7	29
5	10	15	17	32	-	-	1	2	3	2	1	3	14	6	20
6	12	21	18	39	-	-	1	3	4	1	1	2	12	22	34
7	15	14	19	33	-	-	1	5	6	-	-	-	16	16	32
8	12	15	17	32	-	-	2	2	4	2	-	2	15	16	31
9	10	20	14	34	-	-	1	1	2	1	-	1	20	23	43
90	18	16	20	36	1	-	2	4	6	-	-	-	14	7	21

1891	15	19	21	40	1	-	2	1	3	-	-	-	11	7	18
2	10	28	18	46	2	-	2	1	3	2	-	2	13	14	27
3	13	15	25	40	2	-	-	2	2	-	1	1	13	20	33
4	9	15	18	33	1	-	-	3	3	-	1	1	9	9	18
5	14	20	29	49	1	-	3	2	5	1	-	1	12	9	21
6	10	28	19	47	1	-	3	1	4	-	-	-	12	12	24
7	22	22	19	41	-	-	1	-	1	1	-	1	23	18	41
8	16	26	16	42	1	-	-	1	1	-	-	-	14	13	27
9	17	29	20	49	2	-	-	1	1	-	-	-	13	10	23
1900	11	23	17	40	2	-	-	-	-	1	-	1	21	16	37
1	11	27	18	45	-	-	2	1	3	-	-	-	11	15	26
2	20	14	25	39	-	-	2	1	3	1	2	3	11	16	27
3	13	18	25	43	-	-	-	2	2	-	-	-	15	12	27
4	15	19	19	38	1	-	1	-	1	-	2	2	9	5	14
5	6	17	12	29	-	-	2	1	3	-	1	1	9	14	23
6	10	12	11	23	1	-	1	-	1	-	-	-	8	5	13
7	5	9	7	16	-	-	-	1	1	-	-	-	7	8	15
8	6	14	9	23	-	-	-	-	-	-	-	-	11	7	18
9	13	7	12	19	-	-	2	-	2	-	-	-	11	7	18
10	18	9	7	16	-	-	1	-	1	-	-	-	5	8	13
1	15	18	15	33	1	-	-	2	2	-	-	-	12	11	23
2	11	10	14	24	-	-	-	-	-	1	-	1	15	19	34
3	8	10	11	21	-	-	1	1	2	-	-	-	8	13	21
4	1	6	8	14	-	-	-	-	-	-	-	-	7	10	17

1915	3	10	5	15	-	-	-	-	-	-	-	-	5	12	17
6	2	8	8	16	-	-	1	-	1	-	-	-	12	7	19
7	4	9	17	16	-	-	-	-	-	-	-	-	19	14	33
8	4	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	6	9	15
9	3	5	-	5	-	-	2	-	2	-	-	-	20	24	44
20	7	8	5	13	-	-	1	-	1	-	-	-	10	15	25
1	7	6	3	9	1	-	2	-	2	-	-	-	9	15	24
2	7	10	5	15			-	-	-	-	-	-	8	3	11
3	9	3	5	8			1	-	1	-	-	-	3	10	13

T a b e l n.16.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised aistu kihelkonnas (lutheruse ja Ap.-Õigsuse kogudustes kokku).

Kalend- ri aasta.	Kesk- mine rahwa arw.	Abiellu astunud paaride arw.	Nendo arw %.	Elusalt sündi- nud.	Sündi- wus %.	Surnud (ilma surnult sündinu- teta).	Surewus %.	Keist] eluaas- tas surnud.	100 elu- salt sün- dinu koh- ta oli surmajuh- tusisi] eluaast-	1000 elani- ku kohta oli + enam - vähem sündinud kui surnud.
1801		76		322		315				
2		100		298		206				
3		77		365		178				
4		96		341		207				
5		117		392		227				
6		89		353		253				
7		53		265		272				
8		106		208		768				
9		80		325		165				
10		86		323		171				
1		80		326		302				
2		95		355		212				
3		120		307		193				
4		83		326		200				
5		66		320		212				
6		75		310		260				

1817	71		328		221				
8	79		317		235				
9	125		310		207				
20	93		386		201				
1	78		309		217				
2	95		322		357				
3	57		434		196				
4	84		347		230				
5	86		375		348				
6	60		401		245				
7	93		379		166				
8	90		433		201				
9	71		391		352				
39	95		385		340				
1	111		412		218				
2	90		371		203				
3	90		352		274				
4	96		417		248		49		
5	73		332		515		91		
6	114		405		263		41		
7	7510	59	10.19	406	51.82	232	44.40	48	15.0 + 7.42
8	60			361		271		66	
9	67			395		530		63	
40	60			408		275		50	

1841		67		363		234		54	
2		54		378		240		66	
3	7660	80	8.95	401	47.05	203	46.55	44	+ 0.50
4		59		365		254		63	
5		83		295		852		82	18.0
6		119		257		330		38	
7		57		261		213		44	
8	7810	55	9.04	199	32.34	325	31.68	66	+ 0.66
9		46		298		117		25	
50		76		250		252		56+)	
1		61		346		191		30	
2		49		312		180		32	
3	7960	86	8.67	305	41.68	218	30.70	32	+ 10.98
4		68		380		275		23	
5		81		316		358		38	13.3
6		54		343		208		20	
7		68		319		234		24	
8	8110	81	8.85	326	40.49	202	24.04	39	+ 15.85
9		77		330		185		26	
60		79		334		172		33	
1		103		383		185		32	
2		86		346		185		37	

+) 1850 - 1880 rinnalaste surewuse kohta arwud ainult lutheruse kogudusest.

1863	8260	66	9.79	392	43.51	159	24.86	32	+ 18.65
4		77		349		265		50	
5		72		327		233		32	14.6
6		74		332		249		35	
7		88		371		267		49	
8	8410	45	8.32	360	38.41	195	27.09	45	+ 11.32
9		62		270		200		23	
70		81		232		228		31	
1		114		328		193		27	
2		83		310		213		27	
3	8560	74	10.35	291	36.24	270	24.04	41	+ 12.20
4		86		337		187		29	
5		86		285		166		27	12.3
6		69		302		167		34	
7		64		296		131		24	
8	8710	79	8.91	281	33.71	204	20.85	43	+ 12.66
9		85		291		232		25	
80		91		293		174		30	
1		51		256		172		40	
2		45		259		203		40	
3	8860	28	5.00	254	28.32	173	19.30	24	+ 9.02
4		46		245		170		35	
5		56		241		137		38	15.75
6		56		223		146		24	

1887		65		196		180		31	
8	9000	67	7.11	222	24.57	187	19.68	37	+ 4.89
9		67		223		234		52	
90		67		240		138		19	
1		70		234		179		37	
2		69		225		145		34	
3	9135	61	7.01	209	24.28	153	16.73	31	+ 7.55
4		54		208		133		27	
5		60		233		154		27	14.1
6		59		202		183		32	
7		64		217		202		28	
8	9275	53	6.96	218	22.40	182	17.72	26	+ 4.68
9		90		227		142		25	
1900		57		175		143		36	
1		64		205		163		30	
2		60		195		128		21	
3	9400	77	6.55	182	19.76	140	14.76	29	+ 5.00
4		57		184		111		17	
5		50		163		155		27	10.65
6		63		166		123		14	
7		45		178		144		15	
8	9525	48	6.17	160	16.50	121	13.02	12	+ 3.54
9		69		141		123		11	
10		69		144		109		12	

1911		58		178		121		12	
2		42		153		177		21	
3	9650	32	3.69	146	15.15	122	14.34	20	+ 0.81
4		26		129		117		6	
5		20		125		155		9	9.55
6		12		83		171		13	
7		28		112		171		7	
8	7921	41	4.17	65	11.13	205	23.51	8	- 12.38
9		38		85		206		7	
20		40		96		178		6	
1		52		111		140		17	
2	7921	48		104		126		10	
3		55		89		114		8	

T a b e l N. 17 .

Tarvastu Ev.-Lutheruse koguduses 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järelo.

Kalend- ri aasta.	Sündinud se.		Üld- k.	100 tä- tarlap- se koh- ta tuli poissl.	Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool abi- elu sündinud.			Surnult sünd.			100 sün- dinust üldse oli väl- jaspool abielu.	100 sün- dinust üldse oli sur- nult sündinud
	p.	t.					p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	185	190	375				3	3	6	14	14	28		
5	210	189	399				1	1	2	14	9	23		
6	194	169	363				5	5	10	11	6	17		
7	179	174	353				2	3	5	5	5	10		
8	207	159	366				6	1	7	8	7	15		
9	210	180	390				4	3	7	15	6	21		
40	186	178	364	110.3			3	6	9	10	4	14	1.8	4.9
1	157	168	325				5	3	8	2	4	6		
2	189	182	371				7	5	12	11	10	21		
3	169	195	364				2	5	7	2	6	8		
4	185	165	350				4	1	5	6	6	12		
5	144	140	284				-	2	2	7	9	16		
6	126	143	269				3	5	8	4	4	8		
7	157	177	334				4	4	8	7	10	17		
8	147	116	263				3	1	4	9	5	14		
9	189	148	337				2	1	3	6	10	16		

1850	151	150	301	102.9	-	-	2	2	4	6	7	13	1.9	4.1
1	151	144	295				3	6	9	9	7	16		
2	143	135	278				5	6	11	3	5	8		
3	147	141	288				5	2	7	8	4	12		
4	164	152	316				3	-	3	5	4	9		
5	132	139	271				1	3	4	8	3	11		
6	135	144	279				3	2	5	6	7	13		
7	147	124	271				4	7	11	8	4	12		
8	151	182	333				7	6	13	6	6	12		
9	148	125	273				5	2	7	7	6	13		
60	142	154	296	102.3			9	5	14	6	10	10	2.9	4.2
1	176	144	320				13	3	16	3	3	6		
2	162	138	300				7	5	12	6	10	10		
3	159	156	315				2	8	10	7	6	13		
4	142	151	293				9	3	12	5	6	11		
5	153	160	313				5	5	10	5	6	11		
6	136	143	279				4	5	9	7	4	11		
7	165	125	290				5	6	11	4	2	6		
8	149	155	304				3	6	9	5	6	11		
9	113	98	211				4	1	5	2	3	5		
70	127	119	246	107.6			4	6	10	7	3	10	3.5	3.5
1	130	125	255				7	5	12	6	4	10		
2	126	149	275				7	8	15	4	3	7		
3	119	128	247				5	11	16	7	3	10		

1874	132	124	256	-	-	7	4	11	7	3	10			
5	146	121	267			9	5	14	3	5	8			
6	142	126	268			7	3	10	9	2	11			
7	152	118	270			6	6	12	7	5	12			
8	117	104	221			12	8	20	6	5	11			
9	136	118	254			8	5	13	7	3	10			
80	128	113	241	108.8		8	12	20	8	3	11	5.7	3.9	
1	106	113	219			9	8	17	7	2	9			
2	134	103	237			12	6	18	10	1	11			
3	119	142	261		8	-	11	12	23	3	2	5		
4	109	109	218		8	-	9	7	16	1	2	3		
5	121	114	235		6	-	11	9	20	7	2	9		
6	112	103	215		10	-	10	3	13	8	2	10		
7	107	121	228		4	-	8	12	20	2	1	3		
8	89	95	184		6	-	6	9	15	1	3	4		
9	125	106	231		6	3	10	4	14	4	5	9		
90	104	93	197	113.4	14	-	6	2	16	5	2	7	7.7	3.1
1	109	96	205		6	-	7	6	13	4	1	5		
2	110	111	221		8	-	9	9	18	1	5	6		
3	88	101	189		4	-	6	14	20	3	2	5		
4	91	108	199		2	-	7	7	14	1	1	2		
5	109	103	212		18	-	8	8	16	3	7	10		
6	112	92	204		8	-	10	11	21	10	2	12		
7	138	95	233		2	-	16	12	28	4	2	6		

1898	92	115	207		2	-	9	7	16	3	5	8		
9	127	121	248		8	-	8	6	14	3	6	9		
1900	99	106	205	103.6	2	-	6	7	13	4	5	9	8.2	3.4
1	104	89	193		4	-	7	6	13	4	3	7		
2	126	95	221		10	-	14	4	18	6	1	7		
3	91	99	190		10	-	7	12	19	3	5	8		
4	109	83	192		10	-	6	9	15	9	8	17		
5	92	84	176				8	7	15	3	4	7		
6	100	85	185		6	-	10	8	18	4	4	3		
7	107	91	198		12	-	6	4	10	6	1	7		
8	80	96	176				2	8	10	1	5	6		
9	80	58	138		6	-	6	9	15	8	3	11		
10	87	80	167	114.7	8	-	8	5	13	4	2	6	8.1	4.6
1	97	74	171		-	-	7	5	12	5	-	5		
2	87	75	162		4	-	10	5	15	8	1	9		
3	89	80	169		2	-	3	2	5	2	2	4		
4	73	77	150		6	3	8	10	18	4	4	8		
5	61	64	125		2	-	7	6	13	6	3	9		
6	42	61	103		2	-	5	5	10	1	2	3		
7	52	48	100				2	3	5	4	-	4		
8	58	50	108				2	6	8	2	3	5		
9	67	55	122		8	3	3	5	8	3	1	4		
20	57	50	107	107.7			4	-	4	3	3	6	6.7	4.2
1	75	59	134				7	5	12	1	2	3		
2	79	65	144				9	10	19	4	1	5		
3	73	76	149				4	6	10	2	6	8		

T a b o l N. 17a .

Sündinised, abielluastumised ja surmajuhtumised Suislepi Ap.-Jigeusu koguduses .

Kalend- ri	Laulata- tud paa- ride arv	Sündinud üld-			Kaksi- kuid.	kolmi- kuid.	Väljaspool ebi- elu sündinud.			Surnult sün- dinud.			Surnud (ühes surnult sündi- nutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1861	3	15	13	28			2	-	2	-	-	-	4	-	4
2	-	13	18	31			-	-	-	-	1	1	14	10	24
3 +)															
4	1	20	24	44			2	2	4	-	-	-	23	12	35
5	10	23	17	40			-	-	-	-	1	1	12	8	20
6	5	14	12	26			1	-	1	1	-	1	14	10	24
7	4	6	5	11			-	-	-	-	-	-	15	6	21
8	4	7	5	12			1	-	1	-	1	1	2	3	5
9	4	3	3	6			-	-	-	-	-	-	4	3	7
70	1	8	2	10			1	-	1	-	-	-	4	3	7
1	1	7	6	13			-	1	1	-	-	-	2	3	5
2	3	3	-	3			-	-	-	-	-	-	4	1	5
3	-	2	1	3			-	-	-	-	-	-	5	2	7
4	3	6	2	8			-	1	1	-	-	-	2	3	5
5	2	1	2	3			-	-	-	-	-	-	3	-	3
6	2	3	-	3			-	-	-	-	-	-	2	2	4
7	2	2	1	3			-	-	-	-	-	-	1	-	1

+) Selle aasta kohta teateid ei leidunud.

1878	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
9	3	7	7	14			1	3	4	-	-	-	2	2	4
80	-	5	4	9			-	-	-	-	-	-	3	1	4
1	9	7	5	12			-	-	-	-	-	-	12	8	20
2	4	11	5	16			1	-	1	-	2	2	12	4	16
3	13	18	4	22			-	1	1	-	-	-	10	4	14
4	10	11	6	17			1	2	3	-	-	-	10	5	15
5	10	11	6	17			2	-	2	1	-	1	10	5	15
6	6	19	13	32			3	3	6	-	-	-	7	3	10
7	9	9	4	13			1	-	1	-	-	-	3	4	7
8	8	13	12	25			3	1	4	-	-	-	6	6	12
9	10	17	21	38			1	3	4	-	-	-	14	7	21
90	8	8	9	17			1	1	2	-	-	-	10	8	18
1	8	13	9	22			1	1	2	-	-	-	11	8	19
2	12	22	23	45			3	4	7	2	2	4	11	7	18
3	9	7	11	18			-	2	2	-	2	2	7	10	17
4	15	18	12	30			2	2	4	1	-	1	12	7	19
5	12	10	10	20			1	1	2	-	-	-	7	6	13
6	11	12	10	22			1	1	2	-	-	-	6	4	10
7	7	17	8	25			2	2	4	-	-	-	10	5	15
8	1	10	14	24			-	1	1	-	1	1	6	8	14
9	9	9	14	23			1	2	3	-	-	-	6	8	14
1900	8	15	10	25			2	1	3	-	-	-	10	1	11
1	4	7	12	19			2	2	4	-	-	-	6	10	16

1902	7	11	8	19	-	-	-	1	1	-	-	-	7	2	9
3	9	11	11	22				-	1	1	-	-	7	8	15
4	8	13	7	20			3	1	4	1	1	2	9	12	21
5	4	8	2	10			-	1	1	-	1	1	6	8	14
6	5	9	4	13			2	-	2	-	-	-	9	13	22
7	5	4	6	10			1	-	1	1	-	1	4	6	10
8	8	9	2	11			1	-	1	-	1	1	8	2	10
9	4	1	3	4			-	-	-	-	-	-	3	3	6
10	4	1	1	2			-	-	-	-	-	-	5	1	6
1	4	6	3	9			-	1	1	-	-	-	3	4	7
2	5	6	6	12			1	1	2	1	2	3	10	7	17
3	4	4	4	8			-	-	-	-	-	-	1	7	8
4	3	1	7	8			-	1	1	-	-	-	2	4	6
5	-	3	4	7			1	-	1	-	-	-	7	3	10
6	1	3	3	6			1	-	1	-	-	-	6	8	14
7	2	2	3	5			-	-	-	-	-	-	4	4	8
8	5	2	3	5			-	-	-	-	-	-	5	4	9
9	-	1	4	5			-	1	1	-	-	-	7	2	9
20	2	2	2	4			-	-	-	-	-	-	2	1	3
1	-	2	1	3			-	-	-	-	-	-			2
2	-	3	-	3			-	-	-	-	-	-			2
3	1	1	2	3			-	-	-	-	-	-			2

T a b e l N. 18.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Tarwastu kihelkonnas (lutheruse ja Suislepi Ap.-õigeusu kogudustes kokku).

Kalend- ri aasta.	Keskmi- ne rah- wa arw.	Abiollu astunud paaride arw.	Nende arw %.	Elusalt sündi- nud.	Sündimus ‰.	Surnud (ilma surnult sündi- nuteta).	Sure- mus %.	Neist surnud 1 elu- aastas.	100 elusalt sündinu koh- ta oli sur- majuhtumisi esimeses eluaastas.	1000 elani- ku kohta oli + enam - vähem sündinud kui surnud.
1801		61		293		261				
2		83		286		249				
3		79		294		191				
4				346		177				
5		67		316		316				
6				364		257				
7				310		327				
8				158		871				
9				268		219				
10		75		284		234				
1		61		277		179				
2		65		272		203				
3		65		307		334				
4		64		278		203				
5		54		270		160				
6		64		245		253				

1817	74		295		327					
8	71		270		225					
9	70		286		117					
20	84		294		169					
1	62		308		164					
2	87		298		164					
3	73		345		182					
4	78		299		225					
5	91		264		401					
6	82		404		184					
7	77		348		232					
8	77		337		193					
9	68		333		350					
30	98		357		265					
1	107		355		193					
2	66		362		169					
3	97		313		293					
4	91		347		337		98			
5	64		372		427		87			
6	86		346		213		41			
7	7285	72	10.09	343	48.59	182	35.51	43	18.0	+ 13.08
8		58		351		185		68		
9		80		369		200		63		
40		64		350		211		45		

1841		74		319		262		46	
2		62		350		267		47	
3	7435	90	9.63	356	43.87	164	42.48	23	+ 1.39
4		68		338		218		40	
5		64		268		668		58	15.5
6		111		261		325		37	
7		77		317		217		63	
8	7560	84	10.00	249	38.00	356	35.90	58	+ 2.10
9		59		321		215		48	
50		47		283		244		57	
1		64		279		223		56	
2		62		270		154		34	
3	7685	74	9.32	276	36.22	225	26.72	48	+ 9.50
4		88		307		208		38	
5		70		260		217		28	13.9
6		45		266		125		30	
7		65		259		129		28	
8	7810	83	9.09	321	35.49	185	20.46	52	+ 15.03
9		85		260		194		33	
60		77		280		166		40	
1		88		342		179		33+)	

+) 1861 - 1880 a.rinnalaste surewuse kohta arwud ainult Lutheruse kogudusest.

1862		107		314		201		36	
3	7935	50	9.50	302	40.95	125	22.53	21	+ 18.42
4		70		326		213		43	
5		62		341		176		34	13.6
6		65		293		224		43	
7		55		295		253		75	
8	8060	69	7.24	304	33.50	168	23.62	49	+ 9.86
9		48		212		154		20	
70		55		240		153		24	
1		61		256		144		29	
2		65		271		144		45	
3	8185	67	8.13	240	31.39	194	17.39	24	+ 14.30
4		64		254		113		28	
5		76		262		117		34	13.8
6		50		200		161		42	
7		48		261		135		28	
8	8310	58	6.52	212	29.60	201	19.18	40	+ 10.42
9		61		256		146		24	
80		54		230		154		45	
1		75		222		225		45	
2		73		240		152		43	
3	8385	76	8.91	278	28.78	187	21.95	52	+ 6.83
4		88		232		169		35	
5		64		242		173		44	17.4

1886		59		237		142		28	
7		69		238		138		36	
8	8570	79	8.56	205	26.76	206	19.62	47	+ 17.14
9		89		260		208		52	
90		73		207		147		29	
1		93		222		177		30	
2		66		256		193		39	
3	8775	69	8.66	200	25.87	173	19.48	35	+ 6.39
4		75		226		164		22	
5		74		222		141		44	15.5
6		79		214		149		37	
7		75		252		175		43	
8	8830	94	8.78	222	26.52	204	20.02	62	+ 6.50
9		87		262		152		17	
1900		53		221		154		21	
1		64		205		163		40	
2		77		233		144		29	
3	8955	65	6.99	204	22.62	136	15.97	26	+ 5.65
4		56		133		159		19	
5		51		178		158		28	13.75
6		73		190		145		15	
7		57		200		173		32	
8	9080	83	6.98	180	19.03	152	17.11	23	+ 1.92
9		50		131		134		21	

1910		54		163		163		24	
1		61		175		130		20	
2		63		162		154		13	
3	9205	43	5.08	173	17.05	163	16.10	16	+ 0.09
4		40		152		132		11	
5		21		123		158		18	9.4
6		20		106		232		11	
7		18		101		170		16	
8	7068	48	6.91	108	16.54	202	25.42	13	- 3.90
9		41		123		218		25	
20		65		105		154		8	
1		70		134		151		14	
2	7068	80		142		131		10	
3		55		144		124		10	

T a b e l N. 19.

Helme Sw.-Lutheruse koguduses 1834 - 1923 a. abielus ja väljaspool abielu sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üld-			100 tü- tarlap- se koh- ta tuli poissl.	Paksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Väljaspool abi-			Survalt sün- dinud.	100 sündi- nust üld- se oli väljas- pool abi- elu.	100sün- dinust üldse oli sur- nult sündind		
	p.	t.	k.				p.	t.	k.				p.	t.
1834	281	252	533				3	3	6	1	4	5		
5	238	220	458				4	5	9	9	7	16		
6	237	227	464				3	4	7	6	5	11		
7	234	263	502				5	6	13	4	5	9		
8	209	243	452				8	6	14	5	5	10		
9	243	250	493				5	4	9	11	3	14		
40	242	259	501	98.1			8	3	11	14	8	22	2.0	2.6
1	236	250	486				10	6	16	12	2	14		
2	271	230	507				9	4	13	7	1	8		
3	237	254	491				6	4	10	8	8	16		
4	226	249	475				8	11	19	7	2	9		
5	205	180	385				5	9	14	9	3	12		
6	206	180	386				1	5	6	3	4	7		
7	179	175	354				-	1	1	7	2	9		
8	185	158	343				4	4	8	2	4	6		
9	181	193	374				5	1	6	6	4	10		

1850	179	138	317	106.5	-	-	6	2	8	2	-	2	2.4	2.2
1	201	213	414				5	3	8	5	5	10		
2	175	209	384				2	6	8	3	4	7		
3	180	183	363				3	5	8	3	2	5		
4	183	196	379				7	6	13	4	3	7		
5	180	167	347				2	2	4	4	5	9		
6	195	163	358				8	2	10	2	2	4		
7	200	164	364				6	2	8	2	-	2		
8	216	242	458				8	16	24	5	8	13		
9	209	184	393				7	4	11	8	5	13		
60	236	225	461	102.7			8	3	11	9	5	14	2.6	2.1
1	242	225	467				7	7	14	13	7	20		
2	210	211	421				3	9	12	8	8	16		
3	234	245	479				15	3	18	8	3	11		
4	237	218	455				7	5	12	5	6	11		
5	268	245	513				9	10	19	10	7	17		
6	265	259	524				7	8	15	8	8	16		
7	281	269	550				12	9	21	8	6	14		
8	243	239	482				12	12	24	7	5	12		
9	260	232	492				6	9	15	10	5	15		
70	232	207	439	105.3			3	5	8	9	9	18	3.2	3.1
1	261	226	487				13	5	18	8	8	13		
2	248	273	521				9	9	18	8	6	14		
3	256	246	502				10	3	13	14	8	22		

1974	287	267	554	-	-	8	11	19	14	2	16			
5	268	205	533			7	9	16	2	12	14			
6	297	202	559			13	10	23	12	7	19			
7	242	243	485			7	10	17	9	2	11			
8	259	257	516			7	18	25	9	9	18			
9	288	270	558			12	8	20	8	5	15			
80	235	265	500	102.9		10	11	21	12	9	21	3.6	3.1	
1	245	230	475			8	11	19	14	6	20			
2	276	246	522			12	9	21	4	8	12			
3	268	253	521	16	-	7	13	20	7	5	12			
4	261	230	491	10	-	7	6	13	7	13	20			
5	260	251	511	30	3	16	14	30	11	16	27			
6	225	207	432	24	-	10	11	21	9	5	14			
7	217	218	435	14	-	12	16	28	6	5	11			
8	218	233	451	34	-	12	11	23	6	9	15			
9	227	225	452	18	-	13	17	30	14	5	19			
90	204	212	416	104.0	16	-	10	7	17	3	12	15	4.7	3.4
1	240	231	471		26	-	15	23	38	14	9	23		
2	231	219	450		12	-	20	16	36	11	6	17		
3	231	208	439		14	-	11	8	19	8	4	12		
4	217	196	413		18	-	14	12	26	13	10	23		
5	242	213	455		18	-	16	16	32	6	7	13		
6	223	244	467		12	-	18	15	33	7	10	17		
7	215	220	435		22	-	15	22	37	6	5	11		

1898	262	227	469		12	-	18	10	28	5	7	12		
9	217	223	440		14	-	19	15	34	10	5	15		
1900	213	235	448	103.7			25	17	42	1	5	6	7.2	3.3
1	220	194	414		12	-	15	25	40	7	4	11		
2	206	218	424		10	-	9	13	22	4	5	9		
3	195	175	370		12	-	20	11	31	4	5	9		
4	200	177	377				16	14	30	7	4	11		
5	192	183	375				15	8	23	5	4	9		
6	195	199	394		14	-	9	10	19	6	9	15		
7	170	162	332		6	-	13	9	22	6	-	6		
8	185	172	357				19	14	33	7	3	10		
9	137	166	303		6	-	11	13	24	3	2	5		
10	189	154	343	105.3	6	-	18	11	29	7	3	10	7.4	2.5
1	152	165	317		10	-	15	14	29	3	11	14		
2	102	142	304		12	-	8	8	16	4	6	10		
3	154	127	281		10	-	12	11	23	-	3	3		
4	140	139	279		10	-	10	6	16	4	1	5		
5	141	142	283		4	-	7	2	9	4	3	7		
6	101	111	212		14	-	7	13	20	-	4	4		
7	86	96	182				7	9	16	1	2	3		
8	134	117	251				6	8	14	4	3	7		
9	98	97	195		4	-	2	7	9	1	2	3		
20	101	116	217	101.1			7	4	11	-	2	2	6.3	2.2
1	142	117	259		8	-	5	2	7	5	4	9		
2	148	149	297				10	7	17	5	2	7		

T a b e l N. 19a .

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised H e l m e Ap.- Üigeusu koguduses.

Kalend- ri aasta.	Laulata- tud paa- ride arw.	Sündinud üld- so.			Kaksi- kuid.	Kolmi- kuid.	Sündinud väl - jaspool abielu.			Surnult sün- dinud.			Surnud (ühes sur- nult sündinutega).		
		p.	t.	k.			p.	t.	k.	p.	t.	k.	m.	n.	k.
1880	7	6	8	14	-	-	-	-	-	-	2	6	8		
1	8	8	6	14	1	-	1	-	-	-	12	9	21		
2	14	11	7	18	-	-	-	-	-	-	7	4	11		
3	13	9	11	20	-	-	-	-	-	-	9	6	15		
4	10	17	6	23	4	-	4	2	-	2	8	2	10		
5	6	16	9	25	1	2	3	-	-	-	11	7	18		
6	4	17	15	32	2	2	4	1	-	1	8	9	17		
7	13	23	16	39	2	-	2	-	-	-	9	7	16		
8	7	20	12	32	1	1	2	-	-	-	20	6	26		
9	10	13	17	30	-	1	1	-	-	-	11	13	24		
90	13	19	12	31	2	1	3	1	-	1	14	12	26		
1	12	23	17	40	3	1	4	-	-	-	5	10	15		
2	5	16	22	38	2	-	2	-	-	-	13	9	22 22		
3	7	19	18	37	1	-	1	-	1	1	12	17	29		
4	4	13	15	28	-	1	1	1	-	1	19	15	34		
5	7	23	14	37	1	1	2	1	-	1	22	2	24		
6	8	14	17	31	2	2	4	-	-	-	8	10	18		

1897	6	10	17	27	-	-	-	-	-	1	1	12	22	34
8	9	20	18	36			-	4	4	-	-	14	7	21
9	7	15	18	33			2	1	3	1	-	13	5	18
1900	6	17	16	33			-	1	1	-	-	10	5	15
1	5	14	15	29			-	-	-	-	-	11	11	22
2	10	26	10	36			3	-	3	-	-	9	6	15
3	10	15	12	27			2	3	5	-	1	10	8	18
4	5	19	13	32			3	1	4	-	-	12	6	18
5	3	8	12	20			1	2	3	1	2	10	11	27
6	4	10	8	18			-	-	-	-	-	8	4	12
7	8	8	4	12			-	-	-	1	-	8	5	13
8	7	9	8	17			-	1	1	-	-	8	15	23
9	5	8	14	22			1	-	1	1	-	3	7	10
10	8	9	7	16			1	1	2	-	-	7	5	12
1	5	5	7	12			1	1	2	-	-	7	6	15
2	6	13	5	18			2	-	2	-	-	7	7	14
3	10	11	3	14			-	1	1	-	-	8	8	16
4	8	2	11	13			-	-	-	1	-	8	6	14
5	4	6	8	14			-	1	1	1	-	14	7	21
6	5	8	7	15			2	-	2	1	-	11	8	19
7	2	6	1	7			-	1	1	-	-	4	8	12
8	-	3	1	4			-	-	-	-	-	7	8	15
9	-	3	1	4			-	-	-	-	-	10	3	13
20	1	3	-	3			-	-	-	-	-	10	3	13
1	3	3	3	6			-	1	1	-	-	4	4	8
2	3	4	2	6			-	1	1	-	-	6	8	14

T a b e l N. 20.

Sündimised, abielluastumised ja surmajuhtumised Helme kihelkonnas (lutherase ja Ap.-Jigoudu kogudustes).

Kalend- ri aasta.	Keskmi- ne rah- wa arv.	Abiollu astunud paaride arw.	Mõnde %.	arw	Elusalt sündi- nud.	Sündi- wus %.	Surnud (ühes surnult sündi- nutoga).	Surewus %.	Neist 1 eluaas- tas sur- nud.	100 elu- solt sündinu kohta oli sur- majuhtu- misi 1 eluaast.	1000 ela- niku koh- ta oli + enam - vähem sündinud kuõ sur- nud.
1801		81			308		303				
2		95			337		325				
3		92			377		182				
4		109			390		304				
5		102			387		202				
6		84			332		233				
7		44			336		398				
8		67			255		942				
9		87			295		288				
10		85			363		230				
1		98			327		282				
2		77			305		271				
3		102			292		318				
4		76			331		258				
5		90			296		337				

1816	120		239		342					
7	114		385		262					
8	86		319		304					
9	141		377		215					
20	94		302		215					
1	85		348		193					
2	102		368		257					
3	94		418		252					
4	86		424		344					
5	115		416		347					
6	115		408		349					
7	83		464		253					
8	85		463		249					
9	91		385		341					
30	129		416		381					
1	114		524		236					
2	74		446		273					
3	105		362		493					
4	84		528		458		107			
5	131		442		633		160			
6	99		453		312		80			
7	13000	83	7.35	493	36.44	282	33.08	98	22.1	+ 3.36
8		72		442		410		123		
9		113		479		304		88		

1840		87		479		359		96	
1		103		472		401		115	
2		113		499		332		99	
3	13140	126	8.02	475	34.78	285	34.06	66	+ 0.72
4		82		466		342		100	
5		103		373		878		129	22.2
6		112		379		370		55	
7		81		448		380		103	
8	13250	118	7.85	448	32.44	301	28.31	65	+ 4.13
9		115		462		335		68	
50		94		412		502		114	
1		98		518		372		93	
2		100		469		269		81	
3	13360	103	7.63	472	35.37	341	23.84	55	+ 11.53
4		106		469		310		51	
5		103		435		501		94	21.0
6		109		449		301		76	
7		108		458		291		70	
8	13470	115	9.02	558	36.91	321	23.69	96	+ 13.22
9		119		482		378		123	
60		157		539		305		84	
1		126		514		269		102	
2		112		454		251		83	
3	13580	98	7.54	520	36.91	251	20.21	67	+ 16.70

1864		101		482		355		105	
5		75		530		246		86	19.9
6		97		531		460		117	
7		84		561		246		90	
8	13690	86	6.81	486	36.51	318	23.90	139	+ 12.61
9		81		487		254		80	
70		118		434		358		89	
1		91		487		284		63	
2		109		510		265		97	
3	13800	97	7.05	455	36.90	377	22.10	104	+ 14.80
4		100		542		326		122	
5		119		522		271		98	18.1
6		71		549		272		99	
7		98		479		270		80	
8	13910	89	6.78	502	36.96	408	21.97	130	+ 14.99
9		109		548		258		72	
80		105		493		260		78	
1		107		469		398		106	
2		124		528		242		74	
3	14000	116	7.82	529	36.16	376	23.26	119	+ 12.90
4		102		500		318		92	
5		99		509		297		86	18.65
6		105		449		277		94	
7		115		463		270		78	

1888	14130	117	7.82	468	32.19	353	21.02	95	-	+ 11.17
9		117		463		315		81		
90		99		431		270		64		
1		91		488		238		76		
2		97		471		291		92		
3	14240	88	6.92	463	32.54	295	19.87	79		+ 12.67
4		105		417		332		104		
5		112		476		259		75	16.65	
6		113		481		429		43		
7		121		450		270		115		
8	14360	104	7.32	515	33.12	297	20.65	73		+ 12.47
9		89		457		233		52		
1900		99		475		254		71		
1		98		432		274		96		
2		107		451		244		53		
3	14470	85	6.12	387	28.36	260	16.24	75		+ 10.12
4		85		398		214		35		
5		68		384		323		83	14.6	
6		101		397		203		39		
7		91		337		256		49		
8	14580	95	6.32	364	24.22	259	16.32	50		+ 7.90
9		86		319		211		44		
10		88		349		261		38		
1		82		315		196		29		

1912		86		312		241		39	
3	14690	87	4.59	292	20.34	214	15.58	35	+ 4.56
4		51		286		233		31	
5		31		289		257		31	12.95
6		41		222		274		44	
7		37		186		303		40	
8	13000	64	5.83	248	17.82	352	22.20	30	- 4.38
9		49		196		404		36	
20		100		218		257		24	
1		135		256		209		23	
2	13000	105		296		221			

T a b e l N. 21.

Wiljandi maakonnas 1834 - 1923 a. abielus ,väljaspool abielu ja surnult sündinud lapsed sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sündinud üldse .			100 tütar- lapse koh- ta tuli poisslap- si.	Neist sündi- nud väljas- pool abielu.			Neist surnult sündinud.			100 sündi- nust üldse oli sündi- nud väljas- pool abi- elu.	100 sündi- nust üldse oli surnult sündinud.
	p.	t.	kokku.		p.	t.	k.	p.	t.	k.		
1834	1881	1778	3695		43	41	84	84	72	156		
5	1675	1572	3247		36	36	72	96	86	182		
6	1649	1506	3155		36	34	70	98	70	168		
7	1717	1742	3452	104.87	38	44	82	61	62	123	2.39	4.25
8	1664	1576	3240		53	42	95	63	44	107		
9	1778	1670	3448		47	42	89	61	51	142		
40	1676	1638	3314		37	42	79	72	52	124		
1	1679	1589	3198		60	42	102	61	46	107		
2	1767	1658	3425		66	43	109	75	59	134		
3	1679	1684	3363	105.46	41	56	97	61	68	119	3.13	3.57
4	1700	1573	3273		58	51	109	65	43	108		
5	1431	1337	2761		50	35	85	56	48	104		
6	1261	1307	2568		25	31	56	41	51	92		
7	1547	1550	3097		34	46	80	68	59	127		
8	1568	1466	3034	102.73	45	44	89	52	48	100	2.85	3.24
9	1778	1638	3416		58	32	90	44	52	96		

1850	1478	1461	2939		53	61	114	41	32	73		
1	1675	1639	3314		55	45	100	43	49	92		
2	1463	1478	2941		53	48	101	30	29	59		
3	1532	1499	3031	102.37	41	46	87	49	47	96	3.15	2.49
4	1640	1587	3227		41	55	96	38	30	68		
5	1489	1415	2904		45	56	101	39	30	69		
6	1483	1441	2924		51	42	93	35	37	72		
7	1503	1446	2949		49	65	114	35	37	75		
8	1660	1665	3325	101.96	93	84	177	49	37	86	4.05	2.72
9	1651	1575	3226		68	49	117	55	39	94		
60	1002	1679	3341		72	66	138	56	46	102		
1	1730	1678	3408		72	55	127	58	44	102		
2	1691	1629	3320		62	73	135	57	55	112		
3	1712	1697	3409	103.67	78	64	142	41	41	82	4.05	2.78
4	1779	1675	3454		77	73	150	52	41	93		
5	1747	1664	3411		77	59	136	41	45	86		
6	1717	1631	3348		71	69	140	55	29	84		
7	1823	1694	3517		76	75	149	64	36	100		
8	1677	1537	3214	107.55	82	78	160	49	37	86	4.34	2.94
9	1467	1325	2792		64	59	123	48	44	92		
70	1497	1420	2917		49	64	113	56	47	103		
1	1600	1461	3061		82	73	155	45	45	90		
2	1533	1524	3057		78	88	166	46	26	72		
3	1525	1448	2973	105.85	70	83	159	63	41	104	5.46	2.99

1874	1668	1532	3200		89	89	176	58	41	99		
5	1543	1469	3012		92	86	178	40	52	92		
6	1579	1531	3113		76	86	162	02	50	112		
7	1604	1488	3092		77	70	153	55	42	97		
8	1493	1402	2895	104.73	87	107	194	62	48	110	5.81	3.34
9	1601	1571	3172		100	98	198	52	35	87		
80	1598	1527	3125		86	102	188	61	50	111		
1	1463	1378	2841		97	88	185	57	29	86		
2	1550	1397	2947		97	85	182	44	42	86		
3	1506	1448	2954	106.00	99	102	201	55	36	91	6.61	2.99
4	1434	1342	2776		89	94	183	38	39	77		
5	1476	1443	2919		109	94	203	46	46	92		
6	1368	1314	2682		95	85	180	55	38	93		
7	1332	1340	2672		95	103	198	39	44	83		
8	1390	1370	2762	104.74	100	104	204	55	32	87	7.26	3.41
9	1467	1343	2810		108	86	194	64	33	97		
90	1441	1314	2755		120	98	218	65	41	106		
1	1446	1401	2847		106	123	229	67	40	107		
2	1465	1337	2902		126	98	224	50	40	90		
3	1263	1284	2547	102.28	84	108	192	48	35	83	7.81	3.42
4	1246	1268	2514		97	102	199	39	41	80		
5	1411	1389	2800		108	103	211	48	54	102		
6	1355	1320	2675		106	112	218	59	37	96		
7	1386	1298	2684		126	109	235	48	47	95		

1898	1455	1234	2739	176.74	102	97	199	48	38	86	8.16	3.44
9	1363	1292	2655		114	109	220	54	33	92		
1900	1279	1212	2491		108	95	203	51	36	87		
1	1234	1212	2446		94	103	197	44	36	80		
2	1345	1234	2579		91	86	177	45	27	72		
3	1165	1114	2279	177.07	96	97	193	38	43	81	7.76	3.32
4	1183	1021	2204		94	86	180	53	32	85		
5	1164	1048	2212		94	73	167	46	29	75		
6	1154	1049	2203		95	79	174	44	31	75		
7	1117	1063	2180		90	70	160	33	17	50		
8	1093	1010	2103	108.19	100	83	183	40	33	73	7.82	2.90
9	1060	939	1999		94	69	163	35	21	59		
10	1042	931	2033		76	67	143	32	23	55		
1	1050	931	2041		89	83	172	33	30	69		
2	1034	975	2009		82	85	167	33	20	63		
3	1003	925	1928	103.78	76	75	151	34	33	67	8.14	3.26
4	925	940	1805		80	74	154	24	30	54		
5	791	797	1588		71	53	124	37	16	55		
6	637	603	1300		65	57	120	21	29	50		
7	560	505	1065		44	35	79	20	12	32		
8	680	647	1327	105.79	51	52	103	17	20	37	7.70	3.26
9	671	610	1281		55	54	109	20	23	51		
20	606	613	1279		39	29	68	13	21	34		
1	807	740	1553		40	69	117	20	24	49		
2	867	732	1599		71	62	133	34	20	54		

T a b e l k. 22.

Sündinised, abielluastumised ja surmajuhtumised Viljandi maakonnas 1834 - 1923 a.

Kalend- ri aasta.	Keskmine rahvaarw.	Laulata- tud paa- ride arw.	enne arw %aastas.	lusalt sündinud. %aastas.	Sündinud %aastas.	Surnud (il- ma surnult sündinute- ta).	Surevus %aast.	1000 elaniku kohta oli sündinud enar (+), wä- hen (-), kui surnud.	Surnud esi- mesol elu- aastal.	100 elusalt sündinust oli surmajuhtum. esimesel elu- aastal.	100 surnust oli surmajuh- tumisi esime- sel eluaastal.	1000 elaniku kohta oli surmajuhtu- misi esime- sel eluaas- tal.
1801		527		2467+)		1976+)						
2		637		2667		1748						
3		635		2779		1539						
4		671		2533		1989						
5	74000	736	8.2	2553	34.0	1891	31.0	3.0				
6		598		2540		1797						
7		436		2496		2499						
8		631		1760		5735						
9		637		2405		1847						
10		570		2614		1877						
1		617		2529		1832						
2		602		2655		1769						
3		684		2549		1962						
4		563		2540		1724						
5	77000	492	3.1	2497	33.0	1626	23.3	9.7				

+) 1801 - 1833 a. on arwud ühes surnult sündinutega.

1816	547		2294		2034								
7	567		2526		1915								
8	592		2460		2129								
9	763		2690		1465								
20	810		2699		1516								
1	617		2914		1387								
2	662		2660		1865								
3	658		3050		1468								
4	655		2868		1601								
5	80000	700	2916	37.5	2084	23.8	13.7						
6		663	3104		2079								
7		633	3066		1757								
8		686	3350		1942								
9		647	3067		2830								
30		767	3042		2045								
1		852	3248		1757								
2		611	3074		2016								
3		711	2805		3037								
4		728	3503		2538								
5		611	3065		3579								
6		782	2907		2160								
7		619	3329		1719								
8	82165	535	3133	59.14	2213	30.01	+ 9.13	3813	16.9	22.1	6.6		

1839		654		3306		2498							
40		584		3190		2555							
1		671		3091		2462							
2		678		3291		2784							
3	83635	790	7.86	3244	30.94	1616	31.75	+ 5.19					
4		613		3165		2001							
5		605		2657		5114							
6		734		2476		2496			4837+)	17.7	20.1	5.8	
7		753		2963		2943							
8	85100	799	8.69	2934	34.22	2530	27.60	+ 6.02					
9		707		3320		2164							
50		707		2966		2511							
1		563		3222		1811							
2		562		2882		1883							
3	86565	587	7.01	2935	34.73	2634	27.13	+ 7.60					
4		632		3159		2579							
5		691		2335		2938			3900+)	16.2	21.4	4.4	
6		560		2652		1963							
7		638		2474		1792							
8	88030	763	7.93	3239	34.84	1955	22.02	+ 12.82					
9		735		3132		1915							
60		813		3239		2068							
1		811		3306		2006							

+) 1846- 1880 rinnalaste surevuse kohta arvud on ainult Lutheruse kogudustelt.

1862		818		3208		1878							
3	89495	697	8.38	3327	35.93	1460	20.71	+ 15.22					
4		712		3361		2038							
5		713		3325		1886			4115+)	15.1	24.0	4.5	
6		680		3204		2332							
7		626		3417		2105							
8	90960	550	6.85	3125	33.69	2230	23.67	+10.02					
9		521		2770		1905							
70		738		2814		2193							
1		764		2971		1784							
2		853		2985		1846							
3	92425	706	8.21	2869	32.12	2225	19.87	+ 12.25					
4		711		3101		1666							
5		753		2920		1601			3980+)	14.9	24.6	4.2	
6		664		2993		1502							
7		641		2995		1624							
8	93890	672	7.33	2785	31.69	2116	19.61	+ 12.08					
9		731		3005		2135							
80		740		3014		1707							
1		627		2755		2079			415				
2	95060	723		2361		1928			445				
3	95355	641	7.00	2863	29.37	2142	20.67	+ 8.70	481	15.45	21.96	4.54	
4		719		2099		1970			388				

+) 1846- 1880 • rinnalaste suremuse kohta arvad on ainult lutheruse koondustelt

1885		626		2557		1735			435			
6		629		2549		1740			308			
7		678		2540		1931			356			
8	96820	788	7.42	2675	27.30	2132	19.78	+ 7.52	423	14.31	19.75	3.97
9		750		2713		2118			486			
97		746		2649		1655			318			
1		743		2740		1809			426			
2		679		2712		1887			398			
3	98285	586	6.04	2404	26.55	2031	19.37	+ 7.18	363	14.87	20.39	3.95
4		691		2434		1964			360			
5		711		2693		1629			394			
6		683		2579		1977			317			
7		725		2549		1924			423			
8	99745	705	6.57	2653	25.64	2147	18.96	+ 6.08	402	13.54	18.31	3.47
9		724		2603		1666			267			
1900		638		2404		1741			322			
1		697		2306		1812			413			
2		686		2157		1556			260			
3	101.210	641	6.3	2138	22.50	1573	16.73	+ 5.77	312	13.57	18.24	3.05
4		612		2179		1601			216			
5		550		2137		1926			344			
6		644		2123		1824			236			
7		688		213		1697			232			

1978	102.675	694	6.33	2 37	19.88	1698	16.31	+ 3.57	227	11.23	13.69	2.23
9		626		1940		1548	- 1		233			
10		601		1978		1807			218			
1		628		1972		1490			222			
2		625		1946		1626			211			
3	104.140	577	5.00	1881	17.53	1683	15.34	+ 2.18	202	10.84	12.38	1.90
4		492		1811		1523			179			
5		285		1833		1665			175			
6		215		1250		1987			172			
7		280		1833		2119			170			
8	86.956	522	4.66	1290	14.03	2235	24.89	- 10.86	158	13.22	7.50	1.86
9		371		1230		2406			162			
20		609		1248		1946			138			
1		841		1874		1550						
2	86.956+)	773	9.41	1845	17.76	1685	20.02	- 2.26				
3		720		1400		1432						

+) Tõelikult oli Viljandi maakonnas elanikke vähenen ja nimelt 77.017 hinge, sest osa Helme kihelkonda 9 wallaga - 11144 elanikuga sai Walga maakonna külge liidetud 1921 aastal.

Wiljandi maakonnas oli siviisus (sündinisi 1000 naesterahwa kohta 15-50 a.wanuseni) 1881 - 1885a. - 114.1 ; 1896 - 1900 a.-92.9 ja 1918 - 1922 a. - 66.7 .

T a b e l N. 23.

Wiljandi maakoguduses laulatatud mehed wanusrühmade järele 1834 - 1846 a.

Kalend- ri aasta.	Perekondl. seis.	15-16 a.	17-19 a.	20-24 a.	25-29 a.	30-34 a.	35-39 a.	40-44 a.	45-49 a.	50-54 a.	55-59 a.	60 a. ja wanemad.	Kokku .	Uldse.
1834	Wallasised lesed lahutatud.		3	56 1	20 2	16 2	4 3	3 3	1 3			1 5	104 26	130
1835	Wallasised lesed lahutatud		5	17	25 1	7 1	1 2		3 1	1 2		3 1	56 14	70
1836	Wallasised lesed lahutatud		3	44	20 1	9 4	1 5	5 3				1 3	82 18	100
1837	Wallasised lesed lahutatud.		3	18	25	11 3	2 6	5 3				4 3	64 25	89

1844	Wallaalised	-	1	28	26	13	5	2	1	-	-	-	76	88
	lesed	-	-	-	-	1	-	3	3	3	1	1	12	
	lahutatud.													
1845	Wallaalised	-	1	18	27	7	2	1	-	-	-	-	56	80
	lesed	-	-	-	-	5	3	4	6	3	2	1	24	
	lahutatud.													
1846	Wallaalised	-	1	20	22	10	3	3	-	-	-	-	59	78
	lesed	-	-	-	-	1	2	4	6	3	1	1	18	
	lahutatud	-	-	-	-	-	-	1					1	
Kokku:	Wallaalised	-	23	311	297	117	35	30	6	4	2	1	826	1053
	leski	-	-	3	7	26	37	44	38	20	22	29	226	
	lahutatud	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
	%	-	2.2%	30%	29%	13.5%	6.8%	7%	4.0%	2.2%	2.2%	2.8%		

T a b e l N. 24.

Wiljandi maakoguduses laulatatud pruudid vanusrühmade järel 1834 - 1846 a.

Kalend- ri aasta.	Perekondl. seis.	15-16 a.	17-19 a.	20-24 a.	25-29 a.	30-34 a.	35-39 a.	40-44 a.	45-49 a.	50-54 a.	55-59 a.	60 a. ja vanemad.	Kokku.	Uldse.
1834	Wallalised	-	21	55	26	6	4	2	1	-	-	-	115	
	lesed	-	-	-	3	2	4	1	3	-	-	-	13	130
	langenud						1			1			2	
1835	Wallalised	-	13	27	10	6	2	5	-	-	-	-	63	70
	lesed			1	2		1	3					7	
	langenud.													
1836	Wallalised	-	19	42	18	10	4	-	-	-	-	-	93	
	lesed	-	-	1	1	1	1	1	-	-	1	-	6	100
	langenud.				1								1	
1837	Wallalised	-	17	26	17	5	5	2	-	-	-	-	72	
	lesed	-	-	-	-	7	3	2	-	-	-	1	13	89
	langenud.	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	4	

1838	Wallalised	-	12	27	9	4	-	-	-	-	-	52	154 62
	lesed	-	-	2	-	2	-	3	-	-	-	7	
	langenud	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	3	
1839	Wallalised	-	15	33	13	8	1	1	2	-	-	73	89
	lesed	-	1	2	-	-	5	5	-	-	1	14	
	langenud.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	
1840	Wallalised	-	7	21	14	3	4	1	-	-	-	50	58
	lesed	-	-	1	1	-	2	-	-	-	1	5	
	langenud	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	3	
1841	Wallalised	-	11	20	13	5	3	-	-	-	-	52	59
	lesed	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	5	
	langenud	-	-	-	-	1+)	1	-	-	-	-	2	
1842	Wallalised	-	15	15	14	7	7	2	1	2	-	63	71
	lesed	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	3	
	langenud	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	5	
1843	Wallalised	1	6	42	7	8	3	2	-	1	-	70	79
	lesed	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	3	
	langenud	-	-	-	1	2	2	1	-	-	-	6	

+)lahutatud.

	Wallalised	1	9	28	26	11	2	2	1	-	-	-	60	
1844	lesed	-	-	-	-	-	5	1	2	-	-	-	8	88
	langonud.													
	Wallalised	-	11	24	22	7	5	-	-	-	-	-	69	
1845	lesed	-	-	1	2	3	2	1	1	-	-	-	10	80
	langonud	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
	Wallalised	1	11	22	15	9	5	1	1	-	-	-	65	
1846	lesed	-	-	2	1	2	3	2	1	1	-	-	12	78
	langonud	-	-	-	-	-	-	1+)	-	-	-	-	1	
	Wallalised	3	167	382	204	89	45	18	6	3	-	-	917	
Kokku:	leski	-	1	10	12	18	28	24	8	1	2	2	106	1053
	langenuid, lahut.	-	-	2	6	$\frac{7}{1+}$	8	$\frac{4}{1+}$	-	1	-	-	$\frac{28}{2+}$	
	% %	0.3	16.0	37.4	21.0	11.0-7.7	4.4	1.3	0.5	0.2	0.2			

+) lahutatud.

	lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	lang.	-	-	1	-	1	2	-	1	-	-	-	-	6
	poiss	-	1	9	37	19	8	4	-	-	-	-	-	78
peig	loesk	-	-	-	-	1	3	1	2	1	1	-	-	9
	lahut.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
1899	tüdruk	1	11	37	18	6	3	3	1	-	-	-	-	80
	loesk	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
pruut	lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	lang.	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	6
	poisse	-	2	19	19	13	11	5	3	1	1	-	-	74
peig	loesk	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	-	6
	lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1904	tüdruk	1	8	28	14	11	4	-	-	-	-	-	-	66
	loesk	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	4
pruut	lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	lang.	-	-	3	2	3	1	-	1	-	-	-	-	10

88

88

80

80

	poiss	-	2	9	21	15	14	7	-	-	-	-	-	68	
	peig	lesk	-	-	-	-	1	2	2	1	1	1	4	12	80
		lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1905		tüdruk	1	11	23	19	8	3	6	2	-	-	-	73	
	pruut	lesk	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	80
		lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		lang.	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	5	
	poiss	-	1	13	26	21	8	7	3	1	-	-	-	85	
	peig	lesk	-	-	1	1	-	1	2	1	-	-	2	8	93
		lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1906		tüdruk	-	17	35	13	8	4	4	-	-	-	-	81	
	pruut	lesk	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	93
		lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		lang.	-	-	1	5	1	-	1	1	-	-	-	9	
	poiss	-	3	13	38	11	10	3	3	1	1	-	-	83	
	peig	lesk	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	1	6	90
		lahut.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
1911		tüdruk	1	6	33	18	14	1	1	1	-	1	-	76	
	pruut	lesk	-	-	-	1	-	1	3	1	-	-	-	6	90

T a b e l N. 26.

Wiljandi maakoguduses laulatatud kuudel.

Kalend- ri aasta.	Jaanu- ar.	Feb- ruar.	Märts.	Aprill.	Mai.	Juu- ni.	Juuli.	August.	Sep- temb.	Okto- ber.	Nov.	Dets.	Kokku
1882	4	9	20	10	11	7	2	2	2	10	2	5	84
1883	4	11	21	13	3	7	6	1	2	8	3	9	88
1884	4	14	21	23	5	4	5	6	4	3	3	9	101
1897	3	5	21	11	8	11	3	7	-	4	-	8	81
1898	4	8	21	16	8	6	6	3	5	7	5	9	98
1899	6	12	14	14	6	6	4	2	1	4	9	10	88
1904	7	7	18	7	11	4	4	6	2	7	2	5	80
1905	4	7	11	15	5	1	7	6	7	5	3	9	80
1906	4	4	13	16	11	6	6	9	9	4	7	4	93
1911	9	5	13	10	11	2	6	10	6	4	4	10	90
1912	4	5	20	7	10	6	8	3	11	8	7	7	96
1913	4	11	11	11	5	13	6	3	12	6	-	7	89
1918	2	5	7	13	12	18	7	7	9	3	11	5	99

1919	3	3	2	5	4	13	6	9	2	7	10	5	69
1920	4	1	8	10	12	10	10	3	7	12	8	10	95
Kokku:	66	107	221	181	122	114	86	77	79	92	74	112	1331

T a b e l N. 27.

Wiljandi maakoguduses sündinud kuude ja sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Sugu.	Jaan.	Feb.	Märts.	Apr.	Mai.	Juun.	Juul.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.	Kokku.	Üleüld- se.
1882	m	23	16	15	16	16	15	9	10	17	13	17	16	185	360
	n	17	19	17	13	17	8	12	11	21	9	14	19	177	
1883	m	27	22	12	21	14	14	19	11	20	14	14	21	209	393
	n	16	21	14	16	11	12	18	14	13	11	19	19	184	
1884	m	9	19	12	12	17	11	17	11	19	23	11	5	166	316
	n	16	21	17	7	9	9	9	16	17	11	9	9	150	
1897	m	13	14	14	9	5	15	17	18	15	7	10	17	154	306
	n	10	10	9	12	8	15	23	17	10	10	14	14	152	
1898	m	20	14	17	8	17	21	12	17	16	8	13	16	184	323
	n	13	13	8	14	12	10	11	10	17	11	11	9	139	
1899	m	15	14	15	11	10	18	18	23	16	12	8	19	179	326
	n	10	19	13	14	7	12	8	16	15	14	7	9	147	
1904	m	6	12	9	16	13	13	12	13	9	21	9	16	149	298
	n	15	13	13	10	15	12	13	12	10	9	11	10	149	

1905	m	10	10	9	17	15	12	11	10	12	17	9	14	146	276
	n	10	13	11	14	7	14	17	9	11	6	7	11	130	
1906	m	18	13	11	10	3	7	15	15	12	15	5	13	137	267
	n	13	11	11	13	8	16	9	12	6	5	12	14	130	
1911	m	16	11	7	11	12	9	9	12	13	5	7	12	124	249
	n	5	9	13	6	9	9	23	17	8	8	6	12	125	
1912	m	10	9	6	8	9	15	9	14	11	13	13	10	127	254
	n	11	10	13	9	11	7	9	10	10	14	11	12	127	
1913	m	13	9	11	6	6	12	10	9	8	14	10	12	120	228
	n	9	5	10	8	13	10	9	5	6	10	10	13	108	
1914	m	8	13	3	8	8	8	11	6	8	9	7	11	100	227
	n	14	9	9	10	14	11	7	9	17	17	4	6	127	
1918	m	6	3	6	7	7	8	9	11	10	16	13	11	107	191
	n	4	2	11	4	6	4	11	6	7	12	5	12	84	
1919	m	5	10	8	10	8	7	2	8	6	2	8	8	82	157
	n	8	6	6	9	4	6	6	5	12	5	3	5	75	
1920	m	8	8	9	5	6	3	4	10	12	11	6	5	87	168
	n	4	8	5	9	9	5	9	5	6	6	9	6	81	
Kokku	m	207	197	164	175	160	188	184	198	204	200	165	206	2254	
	n	175	189	180	168	160	160	194	174	189	158	152	186	2085	
Uleüldse		382	386	344	343	326	348	378	372	393	358	317	392	-	4339

T a b e l N. 23.

Wiljandi maakoguduses 1882 - 1885, 1897-1900, 1904-1907, 1911-1915 ja 1918-1921 a.a.
sündinud kuude kohta.

Kalendri kuud.	Sündinute arv.	Kalendri kuud.	Kontseptsjoo- vide arv.
Jaanuar	382	Aprill	382
Febbruar	386	Mai	388
Märts	344	Juuni	344
Aprill	343	Juuli	343
Mai	326	August	326
Juuni	348	September	348
Juuli	378	Oktober	378
August	372	November	372
September	393	Detsember	393
Oktober	358	Jaanuar	358
November	317	Febbruar	317
Detsember	392	Märts	392

T a b e l N. 29.

Wiljandi maakonnas Lutheruse kogudustes surnud 1834 -1923 a. sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Wiljandi linna kogudus.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.	Wiljandi maako- gudus.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.	Kõpu kogudus.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.
	m.	n.	k.		m.	n.	k.		m.	n.	k.	
1834	15	10	25		173	156	329		30	37	67	
5	17	20	37		210	208	418		54	46	100	
6	14	13	27		172	182	354		34	38	72	
7	17	14	31		141	151	292		29	35	64	
8	9	7	16		173	161	334		50	46	96	
9	11	11	22		177	184	361		39	46	85	
40	13	8	21	115.6	169	158	327	99.6	38	50	88	92.0
1	15	14	29		178	180	358		70	55	125	
2	6	5	11		129	163	292		39	42	81	
3	12	13	25		90	132	222		18	29	47	
4	7	11	18		138	130	268		35	36	71	
5	24	25	49		401	439	840		177	183	360	
6	15	7	22		154	195	349		47	24	71	
7	11	9	20		88	137	225		12	33	45	
8	12	11	23		238	236	474		60	72	132	
9	7	15	22		129	127	256		34	28	62	
50	17	11	28	104.1	160	157	323	90.8	63	65	128	94.7

1851	9	12	21	-	109	91	200	-	39	30	69	-
2	14	13	27		126	148	274		31	30	61	
3	16	13	29		152	216	368		23	34	57	
4	10	12	22		134	155	289		30	36	66	
5	15	11	26		136	231	417		41	44	85	
6	18	12	30		123	141	264		35	30	65	
7	11	7	18		125	136	261		31	44	75	
8	12	16	28		142	127	269		33	35	68	
9	9	12	21		134	166	300		36	35	71	
60	26	22	48	107.7	138	133	271	88.7	49	49	98	94.8
1	24	17	41		108	111	219		37	45	82	
2	30	30	60		116	119	235		43	35	78	
3	27	22	49		58	70	128		27	30	57	
4	22	19	41		106	74	180		22	31	53	
5	20	27	47		117	112	229		29	27	56	
6	28	29	57		122	152	274					
7	43	26	69		132	123	255		46	57	103	
8	27	35	62		133	136	269		67	52	119	
9	28	23	51		126	139	265		36	31	67	
70	44	44	88	107.7	140	160	306	97.3	43	71	114	92.3
1	31	29	60		121	114	235		32	50	82	
2	29	28	57		149	157	306		35	27	62	
3	19	16	35		125	146	271		40	41	81	
4	21	15	36		97	107	204		35	34	69	

1875	27	19	46	-	91	110	201	-	32	30	62	-
6	27	30	57		99	95	194		29	25	54	
7	24	22	46		111	117	228		35	41	76	
8	27	22	43		124	107	231		40	48	88	
9	37	30	67		182	161	343		47	49	96	
80	32	31	63	113.2	102	146	248	95.3	40	36	76	98.4
1	29	26	55		127	100	287		49	40	89	
2	33	21	54		160	136	296		32	33	65	
3	34	37	71		119	127	246		35	44	79	
4	31	18	49		120	139	259		37	36	73	
5	35	22	57		146	104	250		38	37	75	
6	28	28	56		129	127	256		29	34	63	
7	22	28	50		145	155	300		33	25	58	
8	24	29	53		151	123	279		49	51	100	
9	30	17	47		146	160	306		43	42	85	
90	30	34	64	113.8	131	147	278	99.4	49	41	90	102.8
1	34	32	66		123	149	272		40	30	70	
2	28	21	49		119	102	221		31	27	58	
3	34	25	59		135	132	267		37	40	77	
4	28	27	55		95	121	216		36	34	70	
5	20	25	45		122	125	247		29	34	63	
6	24	15	39		124	133	257		44	36	80	
7	43	40	83		171	149	320		30	51	81	

1898	37	23	60	-	144	171	315	-	43	51	94	-
1899	26	32	58		134	114	248		28	43	71	
1900	28	27	55	113.1	132	145	277	96.8	29	39	68	90.1
1	31	26	57		121	132	253		46	22	68	
2	28	29	57		124	105	229		40	37	77	
3	38	24	62		114	136	250		38	22	60	
4	30	22	52		119	89	208		35	44	79	
5	24	28	52		125	115	240		27	29	56	
6	49	33	82		156	149	305		39	41	80	
7	39	37	76		115	128	243		35	38	73	
8	32	31	63		123	125	248		34	35	69	
9	39	26	65		118	111	229		36	15	51	
10	57	30	87	128.3	106	115	221	101.3	30	26	56	116.5
1	27	28	55		109	104	213		30	28	58	
2	33	25	58		128	120	248		30	31	61	
3	38	30	68		135	130	265		27	30	57	
4	30	23	53		129	130	259		26	38	64	
5	27	28	55		127	126	253		30	31	61	
6	40	52	92		145	170	315		35	37	72	
7	48	55	103		148	157	305		38	42	80	
8	33	31	64		176	148	324		36	40	76	
9	29	37	66		226	154	330		56	31	87	
20	56	30	86	106.5	144	168	312	104.2	38	27	65	103.3
1	30	29	59		126	141	267		33	43	76	
2	39	33	72		128	129	257		50	36	86	
3					135	117	252		106	86	100	

T a b e l N.29 (järg).

Wiljandi maakonnas lutheruse kogudustes surnud 1834 - 1923 a. sugu järele.

Kalend- ri aasta.	Põltsamaa ko- gudas.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.			Pilistwore kogudus.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.			Suure-Jaa- ni kogud.			100 nais- terahwa kohta tu- li mehi.			Kolga-Jaa- ni kogud.			100 naiste rahwa kohta tul- mehi.			
	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	m.	n.	k.	
1834	142	157	299				162	136	298				197	195	392				81	77	158				
5	247	284	531				260	271	531				170	163	333				93	98	191				
6	160	173	333				187	203	390				100	96	202				71	58	129				
7	122	140	262				113	121	234				87	74	161				50	50	100				
8	147	167	314				128	124	252				130	142	272				70	56	126				
9	143	139	282				169	140	309				176	143	324				73	81	159				
40	182	181	363	92.1			183	210	393	96.5			179	192	371	103.4			115	103	218	106.7			
1	213	200	413				178	208	386				129	119	248				80	85	165				
2	159	146	305				110	129	239				94	82	176				75	70	145				
3	102	120	222				106	99	205				100	95	201				61	57	118				
4	114	171	285				120	129	255				120	120	240				70	51	121				
5	171	197	368				250	271	527				180	179	359				210	236	446				
6	113	161	274				140	167	307				150	160	322				61	66	127				
7	128	143	271				130	149	279				80	103	189				42	62	104				
8	135	129	264				95	105	200				110	108	218				40	54	94				
9	150	174	324				135	128	263				112	113	225				49	52	101				
50	141	195	336	89.0			96	103	199	92.5			113	101	214	101.2			38	54	92	92.2			

1851	89	104	193	-	71	95	166	-	78	78	156	-	30	46	76	-
2	126	129	255		99	112	211		82	89	170		40	65	111	
3	202	251	453		149	160	309		93	93	186		69	100	169	
4	144	156	300		172	181	353		126	153	279		93	78	171	
5	130	164	294		99	137	236		141	152	293		48	65	113	
6	93	113	206		101	144	245		94	95	189		53	71	124	
7	105	113	218		95	92	187		82	100	182		30	29	67	
8	93	121	214		97	124	221		76	90	166		48	44	92	
9	89	98	187		94	84	178		86	89	175		29	40	69	
60	154	141	295	88.0	115	145	260	85.7	96	114	210	90.7	43	47	90	85.0
1	105	114	219		110	144	254		146	144	290		40	52	92	
2	108	97	205		115	117	232		97	90	187		49	40	89	
3	85	86	173		87	93	180		91	72	163		13	34	47	
4	124	142	266		89	106	195		86	110	196		49	58	107	
5	108	129	237		109	137	246		91	100	191		46	37	83	
6	170	182	352		110	116	226		105	97	202		40	43	88	
7	100	111	211		91	104	195		132	156	288		32	40	72	
8	152	140	292		90	123	213		137	143	280		66	58	124	
9	115	159	274		100	87	187		107	117	224		36	44	80	
70	122	137	255	91.5	84	109	193	86.7	114	148	262	93.9	37	54	91	87.7
1	107	121	228		80	95	175		97	117	214		24	37	61	
2	113	124	237		80	104	184		101	99	200		19	29	48	
3	144	148	292		105	115	220		126	107	233		40	35	75	

1874	102	109	211	-	90	97	187	-	88	75	163	-	31	43	74	-
5	79	103	182		96	110	206		115	103	218		36	30	66	
6	111	113	224		67	89	156		66	95	161		27	37	64	
7	95	109	204		90	74	164		101	110	211		35	37	72	
8	117	108	225		99	103	202		125	105	230		55	55	110	
9	112	124	236		99	96	195		168	138	306		56	57	113	
80	135	108	243	95.5	96	97	193	92.0	117	111	228	104.1	25	32	57	88.9
1	122	117	239		122	106	228		85	98	183		45	42	87	
2	125	128	253		115	108	223		104	108	212		37	40	83	
3	137	126	263		143	132	275		104	139	243		44	44	88	
4	119	137	256		118	132	250		100	98	198		43	47	90	
5	101	135	236		72	102	174		76	75	151		29	34	63	
6	105	113	218		91	94	185		129	129	258		28	33	61	
7	132	157	289		119	123	242		94	123	217		30	34	64	
8	119	133	252		111	99	210		143	150	299		46	53	99	
9	113	132	245		103	114	217		113	117	230		43	45	88	
90	97	91	188	92.2	86	67	153	100.3	84	94-176		90.8	23	23	46	90.0
1	94	82	176		78	81	159		113	116	229		44	45	89	
2	114	141	255		105	110	215		104	123	227		44	49	93	
3	141	163	304		117	118	235		98	99	197		49	48	97	
4	148	142	290		120	126	246		106	96	202		32	35	67	
5	149	124	273		118	118	236		96	96	192		32	49	81	
6	105	113	218		100	110	210		111	118	229		29	35	64	

1897	94	91	185	-	98	92	190	-	108	114	222	-	25	36	61	-
8	116	104	220		73	84	157		162	139	301		41	50	91	
9	117	113	230		80	112	192		94	101	195		26	26	52	
1900	133	112	245	102.2	78	87	165	93.1	123	111	234	101.2	29	26	55	88.0
1	111	100	217		97	85	182		110	114	224		39	40	79	
2	87	101	133		82	65	147		86	84	174		32	25	57	
3	94	101	195		71	80	151		92	77	169		33	33	66	
4	107	126	233		84	92	170		93	92	185		35	43	78	
5	148	145	293		126	106	234		89	107	196		38	30	68	
6	114	107	221		110	75	186		122	110	232		39	34	73	
7	117	99	216		80	80	160		96	74	170		34	40	74	
8	120	108	228		102	71	173		112	107	219		26	31	57	
9	92	100	192		84	83	167		93	88	181		40	28	68	
10	115	102	217	100.9	68	76	144	110.5	97	94	191	104.1	32	29	61	104.5
1	100	87	187		91	74	165		99	99	198		31	36	67	
2	101	105	200		78	55	136		94	94	188		22	18	40	
3	114	123	237		76	70	146		138	100	238		31	27	58	
4	92	81	173		84	54	138		91	64	155		35	36	71	
5	98	94	192		72	79	151		94	91	185		36	36	74	
6	129	123	252		74	65	139		100	113	213		29	33	62	
7	131	122	253		104	98	202		126	127	253		50	33	83	
8	135	145	280		85	101	180		133	131	284		36	28	64	
9	153	95	273		131	113	244		149	108	257		33	28	61	
20	134	122	256	110.9	104	84	188	112.9	122	107	229	100.7	27	37	64	106.4
1	87	84	171		73	72	145		100	82	163		29	30	59	
2	118	114	232		82	83	165		103	97	200		40	43	83	
3	106	86	192		67	58	125		95	89	184		24	27	51	

T a b e l n.29 (järg).

Wiljandi maakonnas lutheruse kogudustes surnud 1834 - 1923 a. sugu järele.

Kalendri aasta.	Faistu kogudus.			100 nais- torahwa kohta tu- li mehi.	Tarvastu kogudus.			100 nais- torahwa kohta tu- li mehi.	Helme kogudus.			100 nais- torahwa kohta tu- li mehi.
	m.	n.	k.		m.	n.	k.		m.	n.	k.	
1834	138	135	273		206	209	415		228	235	463	
5	300	258	558		237	213	450		336	313	649	
6	156	139	295		120	110	230		148	175	323	
7	119	127	246		97	95	192		128	163	291	
8	159	127	286		103	97	200		189	231	420	
9	292	261	553		125	102	227		152	166	318	
40	157	125	282	111.8	123	102	225	108.9	178	203	381	91.5
1	125	121	246		137	131	268		194	221	415	
2	108	149	257		141	147	288		165	175	340	
3	117	105	222		94	78	172		137	164	301	
4	140	129	269		104	126	230		164	187	351	
5	441	424	865		331	353	684		414	476	890	
6	153	195	348		159	174	333		170	207	377	
7	90	137	233		105	129	234		148	199	347	
8	159	183	342		132	158	290		120	137	257	
9	53	77	130		134	97	231		147	140	287	
50	107	109	216	92.0	120	137	257	96.6	211	198	409	88.9

1851	60	98	158	-	118	121	239	-	150	166	316	-
2	75	64	139		79	63	162		95	127	222	
3	71	67	158		121	116	237		124	151	275	
4	104	94	196		106	112	217		117	144	261	
5	116	125	243		123	105	228		233	221	424	
6	73	73	146		63	75	138		136	121	257	
7	71	85	159		78	63	141		133	126	259	..
8	76	71	147		92	98	197		129	136	265	
9	74	64	138		99	108	207		133	190	323	
60	65	63	128	95.2	92	90	182	100.6	137	127	264	89.9
1	71	67	133		87	94	181		124	124	248	
2	79	69	148		99	96	194		122	119	241	
3	65	54	119		73	65	138		111	121	232	
4	110	101	211		90	99	189		163	158	321	
5	87	87	174		86	88	168		162	132	234	
6	79	103	182		120	92	212		208	217	425	
7	87	116	203		119	119	238		112	122	234	
8	70	73	149		82	86	175		169	142	311	
9	77	76	155		66	84	152		141	197	238	
70	80	87	167	108.8	77	79	156	99.9	151	196	347	91.8
1	65	82	147		78	71	149		144	131	275	
2	92	83	175		81	65	146		131	135	266	
3	86	120	206		89	108	197		181	198	379	

1874	80	70	150	-	61	57	118	-	167	165	332	-
5	65	67	136		55	67	122		139	133	272	
6	69	62	131		92	74	166		131	141	272	
7	50	54	104		70	76	146		134	134	268	
8	86	88	174		114	94	208		261	209	470	
9	99	86	185		73	79	152		135	125	263	
80	66	70	136	97.4	83	73	161	103.5	131	142	273	102.9
1	66	80	146		105	109	214		200	197	397	
2	86	88	171		73	75	153		117	133	243	
3	75	72	147		90	88	178		187	186	373	
4	74	52	156		87	90	177		167	156	323	
5	69	65	134		88	80	168		158	148	306	
6	62	59	121		75	67	142		129	146	275	
7	84	74	158		75	64	134		120	145	265	
8	84	77	161		94	104	193		168	174	342	
9	101	99	200		90	106	196		159	151	310	
90	68	53	121	103.1	65	71	136	93.6	119	141	260	96.2
1	76	94	170		80	83	163		132	114	246	
2	67	60	127		82	103	185		146	140	286	
3	67	55	125		86	77	163		129	150	279	
4	57	64	121		74	74	148		163	159	322	
5	64	78	142		66	72	138		115	134	249	
6	63	76	139		76	75	151		211	217	428	
7	87	83	170		62	84	166		125	123	248	

1898	84	77	161	-	143	116	259	-	144	144	298	-
9	63	61	124		77	70	147		138	93	231	
1900	66	53	119	95.5	74	73	152	101.0	120	125	245	
1	72	72	144		77	77	154		135	128	263	
2	55	50	109		74	69	142		126	112	238	
3	60	59	119		62	67	129		121	131	252	
4	48	62	110		80	77	157		102	105	207	
5	72	65	137		70	82	152		161	151	312	
6	54	64	118		70	61	131		103	103	206	
7	75	57	132		91	80	171		124	126	250	
8	62	57	119		70	73	149		132	114	246	
9	58	55	113		73	66	139		102	105	207	
10	59	41	100	106.2	87	76	163	109.0	140	119	259	104.4
1	45	57	102		73	49	128		114	83	197	
2	67	78	145		85	64	149		111	126	237	
3	54	56	110		83	76	159		97	104	201	
4	52	54	106		71	70	141		129	90	225	
5	65	72	140		70	87	157		129	115	244	
6	84	73	157		104	117	221		138	122	260	
7	67	73	140		85	81	166		145	149	294	
8	99	91	190		104	95	199		174	170	344	
9	95	73	168		112	101	213		222	172	394	
20	73	82	155	99.3	94	63	157	110.4	108	131	239	107.8
1	59	69	128		84	68	152		109	101	210	
2	68	49	117		73	61	134		107	107	214	
3	57	47	104				130					

1904	m	5	12	-	-	2	1	-	-	1	-	-	2	13	33	4	-	7	1	3	9	-	6	6	4	2	-	1	1	1	2	1	-	3	-	
	n	1	18	1	-	2	-	1	1	1	-	-	-	7	10	1	0	1	-	3	7	-	7	5	3	-	-	-	1	-	2	-	-	2	-	
1905	m	2	22	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	7	24	3	3	5	3	5	10	-	11	5	3	-	-	2	3	1	3	2	-	3	1	
	n	3	34	-	4	-	-	-	-	3	-	1	-	4	23	5	1	7	1	4	5	-	9	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
1906	m	6	16	-	20	3	-	-	-	-	-	-	-	7	29	3	3	7	1	4	5	2	9	1	13	3	-	3	1	19	-	2	-	1	1	
	n	2	29	5	22	3	2	-	-	-	1	1	-	9	27	2	6	4	-	9	4	2	17	2	2	-	-	-	1	-	2	2	-	2	2	
1911	m	6	26	-	1	-	1	3	-	-	-	1	-	12	12	3	7	5	4	3	2	-	4	3	1	4	-	1	-	2	-	3	-	2	-	
	n	2	36	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	10	10	3	6	5	1	7	6	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
1912	m	5	23	-	-	1	2	2	1	-	-	-	-	19	11	4	3	9	1	6	12	3	4	5	-	1	-	-	2	1	2	1	-	4	-	
	n	3	34	1	2	-	1	5	1	-	-	-	-	11	10	6	4	7	1	5	8	3	5	1	-	2	-	-	-	-	6	2	-	3	1	
1913	m	4	32	-	5	2	-	-	1	-	-	-	-	16	13	7	5	7	3	3	5	1	14	1	1	1	-	1	5	-	-	-	-	3	-	
	n	4	33	1	8	-	1	-	1	-	1	-	-	8	12	3	12	6	3	6	4	-	16	2	1	1	-	-	2	-	3	-	-	2	-	
Kokku:	m	62	215	-	70	50	51	6	14	12	15	3	2	127	310	45	37	77	21	64	97	9	74	52	18	15	2	12	23	26	12	10	8	28	9	
	n	40	300	25	66	42	52	10	12	11	26	5	1	80	245	38	45	65	10	111	73	5	89	42	18	18	-	5	9	1	23	8	4	22	10	
Uldse:		102	515	25	136	100	103	10	20	23	41	8	3	207	555	83	82	142	31	175	170	13	153	94	35	33	2	17	37	27	35	18	12	50	19	3099
% :		33	166	8	44	33	33	5	9	3	14	2.7	1	69	185	28	27	47	10	58	57	4	54	31	12	11	0.7	6	12	9	12	6	4	17	6	1000

Päritud nõrkus	3.3	%
Tanadus nõrkus	16.6	%
Hakatawad haigused	15.0	%
Tiisik	7.0	%
Kopsuhaigused	19.5	%
Ajukeelme haigused	2.8	%
Südame ja vereoonete haigused	7.4	%
Nooru haigus - westöbi	6.8	%
Seedimisorganide haigused	6.1	%
Sisemised haigused	5.4	%
Kranbid	3.1	%
Enesetapmine	0.6	%
Mitmesugused haigused	6.4	%
Kähk	1.0	%

100 % .

T a b e l l. 31 .

Wiljandi maakoguduses 1918, 1919 ja 1920 a.a. surnud sugu, vanaduse ja surmapõhjuste järele.

Surnud aasta vanuses.

№	Surma põhjused .	Su- gu.	0 - 1	1 - 5	5 - 10	10 - 20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	Ule 80.	Kokku.	Üleüld- se.
			1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.	1918-20.		
1	Sünd. nõrkus	m	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	22
		n	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
2	Vanad. nõrkus	m	-	-	-	-	-	-	-	2	4	27	39	72	220
		n	-	-	-	-	-	-	-	-	14	42	72	128	
3	Sünnit.palavik	n	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
4	Sarlak	m	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	7	17
		n	-	-1	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
5	Diftõria	m	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	15
		n	-	4	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	Leetrid	m	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3
		n	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
7	Läkakõha	m	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
		n	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	Soetõbi - kõhu	m	-	-	-	3	1	2	2	1	-	1	-	10	18
		n	-	2	-	1	1	-	3	-	1	-	-	8	

9	Soetöbi plekil.	m	-	-	-	2	4	-	1	-	-	-	-	7	10
		n	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	3	
10	Influents	m	2	2	3	2	13	4	8	7	6	9	-	56	90
		n	2	2	1	5	1	4	1	7	7	3	1	34	
11	döuged	m	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	6
		n	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
12	Verine köhutöbi	m	1	1	2	3	2	1	-	1	1	2	1	15	25
		n	1	-	-	2	-	1	-	2	3	1	-	10	
13	Terekihwtitus	m	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	-	5	6
		n	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
14	Tiisik	m	-	1	-	7	10	7	9	7	5	1	-	47	82
		n	1	1	-	6	11	10	2	1	3	-	-	35	
15	Kopsuhaigused	m	6	2	2	3	5	2	6	3	16	5	-	50	95
		n	6	8	4	5	5	1	-	3	10	3	-	45	
16	Ajupöletik	m	-	-1	1	1	1	2	1	-	1	-	-	8	23
		n	6	5	-	3	1	-	-	-	-	-	-	15	
17	Roos	m	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4
		n	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	3	

18	Südame haigus	m	-	-	-	1	-	1	6	3	3	8	-	22	35
		n	-	-	-	1	1	-	2	3	4	2	-	13	
19	Rabandus	m	-	-	-	-	-	-	-	8	7	6	-	21	33
		n	-	-	-	-	-	-	2	3	4	3	-	12	
20	Neoru haigus	m	1	-	1	1	-	1	-	1	3	3	-	11	14
		n	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	3	
21	Teetöbi	m	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	14
		n	-	-	-	2	-	-	-	2	4	3	2	13	
22	Kõhuhaigus	m	-	-	3	2	2	3	3	5	9	-	-	27	38
		n	-	-	-	1	1	2	1	2	1	3	-	11	
23	Maksahaigus	m	-	-	-	-	1	1	-	1	2	-	-	5	8
		n	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	
24	Krambid	m	6	3	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	10	15
		n	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
25	Üldine haigus	m	2	-	-	3	-	2	3	10	12	11	1	44	84
		n	1	1	1	1	2	1	2	10	16	5	-	40	
26	Tähk	m	-	-	-	-	-	-	1	6	3	-	-	10	23
		n	-	-	-	-	1	-	3	4	3	2	-	13	
27	Enesetapmine	m	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
		n	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	

28	Õnnetu juhtumise	m	-	-	-	2	4	3	-	3	2	-	-	14	18
		n	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	4	
29	Muud haigused	m	2	2	-	1	-	2	3	4	1	3	-	18	39
		n	3	-	-	-	2	2	1	4	6	3	-	21	
30	Lahingus lang.	m	-	-	-	12	26	16	2	1	-	-	-	57	57
		n	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kokku:			72	49	34	79	97	76	64	111	155	149	116	1002	

T a b e l N. 32.

Wiljandi maakoguduses surnud (ilma surnult sündinuteta) wiaeaastaste wanusrühmale ja sugu järele.

Kalend- ri aastad.	.																			Vanadus teadmata.	Kokku.	Ululdse.			
	0-5.	5-10.	10-15.	15-20.	20-25.	25-30.	30-35.	35-40.	40-45.	45-50.	50-55.	55-60.	60-65.	65-70.	70-75.	75-80.	80-85.	85-90.	90-95.				95-100.	Ule 100.	
1882	m	57	7	4	2	5	6	4	3	6	7	8	5	5	9	14	4	3	1	1	-	-	4	155	286
	n	47	3	3	1	1	1	4	2	4	2	11	9	7	11	6	6	6	1	-	-	-	4	131	
1883	m	43	4	2	1	1	3	1	4	5	6	9	10	11	6	4	3	2	2	-	-	-	-	117	236
	n	26	4	2	3	3	2	2	3	6	1	8	8	12	5	13	11	9	1	-	-	-	-	119	
1884	m	36	6	4	2	4	1	2	1	5	5	7	9	8	7	11	5	2	2	1	-	-	-	118	253
	n	37	1	3	3	3	1	3	1	2	4	11	9	15	9	16	9	6	1	-	1	-	-	135	
1897	m	66	14	6	5	2	2	5	3	1	3	3	6	14	14	10	10	3	6	-	-	-	-	173	326
	n	59	13	3	2	3	3	1	2	5	10	5	4	7	11	11	10	3	1	-	-	-	-	153	
1898	m	50	11	5	1	3	1	5	1	4	5	1	5	10	10	12	11	3	1	-	-	-	-	139	296
	n	57	6	4	3	5	3	2	5	2	4	6	12	6	12	11	10	7	2	-	-	-	-	157	
1899	m	23	2	2	4	3	3	6	6	1	4	4	13	7	18	13	10	8	1	-	-	-	-	128	240
	n	18	3	1	5	2	2	6	2	4	4	4	11	3	11	14	15	6	1	-	-	-	-	112	
1904	m	28	5	-	4	9	2	3	3	8	6	8	6	5	5	8	10	6	4	-	-	-	-	120	209
	n	11	4	1	2	4	3	2	2	3	1	2	6	9	12	16	8	1	2	-	-	-	-	89	

1905	m	30	2	1	5	1	6	3	1	3	2	9	8	8	9	13	8	9	2	-	-	-	-	120	236
	n	21	3	6	3	1	2	-	2	2	4	4	6	13	7	19	11	9	2	1	-	-	-	116	
1906	m	31	14	4	5	3	10	3	6	7	2	9	12	11	8	12	5	5	4	1	-	-	5	155	306
	n	32	10	3	5	3	4	3	7	4	4	6	9	8	10	12	17	8	6	-	-	-	-	151	
1911	m	22	1	1	1	1	-	6	5	2	5	4	8	9	10	13	7	7	3	1	-	-	-	106	201
	n	11	5	3	2	-	1	3	1	-	5	5	1	7	7	15	16	10	3	-	-	-	-	95	
1912	m	28	1	2	2	6	2	3	5	5	11	3	8	13	13	9	9	7	1	-	-	-	-	128	250
	n	20	5	4	4	2	3	-	4	2	5	4	11	8	8	12	12	11	5	2	-	-	-	122	
1913	m	18	8	3	2	1	1	6	1	4	4	15	6	9	12	10	9	17	2	2	-	-	-	130	259
	n	22	4	3	2	3	2	3	2	4	5	10	6	11	8	15	10	15	3	1	-	-	-	129	
1918	m	18	3	3	9	7	9	5	6	12	8	13	11	15	23	15	9	3	6	1	-	-	3	179	322
	n	18	2	4	9	1	9	4	4	6	2	8	8	9	13	12	6	21	5	1	-	-	1	143	
1919	m	23	8	8	17	20	16	20	6	4	6	9	12	9	16	15	19	9	2	2	-	-	3	224	377
	n	26	11	5	6	3	3	2	6	3	1	3	8	10	15	16	9	10	9	1	-	-	-	153	
1920	m	14	5	3	7	13	5	6	5	9	8	11	9	5	8	9	7	7	7	2	-	-	2	142	305
	n	18	7	6	4	6	4	9	3	2	4	14	5	13	16	11	17	11	8	2	1	-	-	163	
Kokku:	m	487	91	48	67	79	67	78	56	76	82	113	128	139	108	168	125	91	44	11	-	-	15	2134	4102
	n	423	81	51	54	40	43	44	46	49	56	101	113	138	157	195	167	141	50	5	2	-	5	1968	
Uleüldso:		910	172	99	121	119	116	122	102	125	133	214	241	277	325	367	293	232	94	19	2	-	20	-	4102

Kokku ilma viimaste 3 aastata:

m	432	75	34	34	39	37	47	39	51	60	80	96	110	121	129	91	72	29	6	-	-	7	1589	
n	361	61	36	35	30	27	29	33	38	49	76	92	106	111	160	135	93	28	4	1	-	4	1509	
	793	136	70	69	69	64	76	72	89	109	156	188	216	232	289	226	165	57	10	1	-	11	-	3098

T a b e l N. 33.

Wiljandi maakoguduses kuni 5 eluaastani surnud sugu järele.

Kalendri aasta.	0 - 1a.		1 - 2a.		2 - 3a.		3 - 4a.		4 - 5a.		Kokku.	
	m	n	m	n	m	n	m	n	m	n	m	n.
a) Abielus sündinud:												
1882	30	25	13	11	8	3	3	1	1	1	55	41
1883	30	16	6	3	3	1	-	2	1	3	40	25
1884	15	19	7	5	6	1	3	1	1	4	32	30
1897	20	23	13	13	10	8	11	6	8	6	62	55
1898	18	18	6	8	10	7	4	9	6	7	44	49
1899	14	11	4	4	-	-	1	-	1	-	20	15
1904	19	7	4	1	-	-	-	-	1	-	24	8
1905	18	10	2	3	-	2	1	2	2	-	22	17
1906	16	11	1	9	5	5	1	3	3	2	26	30
1911	17	6	1	-	-	1	1	1	1	-	20	8
1912	14	12	5	1	2	3	2	3	-	-	23	19
1913	8	10	3	1	-	4	2	2	2	2	15	19
1918	11	11	2	2	2	1	-	3	1	-	16	17
1919	15	10	5	4	-	3	1	3	-	1	21	21
1920	6	7	1	3	1	2	1	5	5	-	14	17
Kokku:	251	196	73	68	47	41	31	41	33	25	436	371

b) Pülsjaspool abiolu sündinud.

1882	2	4	-	1	-	-	-	1	-	-	2	6
1883	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	1
1884	1	4	1	1	1	2	1	-	-	-	4	7
1897	1	2	2	1	-	-	1	1	-	-	4	4
1898	6	4	-	1	-	-	-	2	-	1	6	8
1899	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
1904	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3
1905	6	4	-	-	1	-	-	-	-	-	7	4
1906	2	2	2	-	-	-	-	-	1	-	5	2
1911	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	2	3
1912	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	5	1
1913	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	3	3
1918	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
1919	2	4	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5
1920	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Kokku:	38	36	7	5	4	4	2	5	1	2	52	52

T a b e l N. 34.

Tiljandi maakoguduses osimesel olusaastal surnud vanaduskaude järel.

Kalendri aasta.	Surnutest elid kuudes.												Kokku.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		Tead- mata.
A) Abielus sündinud.														
1882	16	4	4	3	8	2	-	1	1	3	5	1	-	55
1883	19	9	7	2	2	1	1	2	-	2	1	-	-	46
1884	11	3	2	1	1	1	3	4	3	2	3	-	-	34
1897	15	4	5	2	5	-	1	3	5	1	2	-	-	43
1898	12	5	3	3	-	1	2	-	2	2	3	3	-	36
1899	11	4	-	-	2	1	1	1	-	2	2	1	-	25
1904	15	5	1	-	1	-	-	1	-	1	2	-	-	26
1905	10	4	5	2	-	1	-	1	1	-	2	2	-	28
1906	11	3	1	2	1	3	-	1	-	-	2	3	-	27
1911	9	2	1	2	-	1	2	2	-	2	-	2	-	23
1912	12	1	1	-	1	4	3	1	-	-	1	2	-	26
1913	7	3	1	-	1	3	1	-	2	-	-	-	-	18
1918	8	1	4	1	1	1	1	-	2	2	1	-	-	22
1919	9	7	1	1	1	1	1	1	1	2	-	-	-	25
1920	6	-	1	1	1	-	-	-	2	1	-	1	-	13
Kokku:	173	55	37	25	25	20	16	18	19	20	24	15	-	447

b) Väljaspool abielu sündinud.

1882	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	6
1883	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
1884	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	5
1897	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	3
1898	4	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	10
1899	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6
1904	4	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6
1905	3	1	3	1	-	1	-	-	-	-	1	-	10
1906	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	4
1911	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
1912	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1913	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
1918	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
1919	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1920	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokku: 37	9	9	6	5	4	3	2	1	1	2	4	-	74

T a b e l N. 35.

Tiljandi maakoguduses esimesel elukuul surnud päevade järelis.

Kalend- ri aasta.	Surnutest said vanaks päeva.																
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15-30	Kokku
	a) Abielus sündinud.																
1882	1	4	-	1	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	3	4	18
1883	-	0	-	1	-	-	-	5	1	-	-	1	1	-	4	-	19
1884	-	2	-	-	-	1	-	4	-	-	-	1	-	-	-	3	11
1897	2	1	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	4	3	15
1898	1	2	1	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	3	12
1899	-	-	1	-	1	2	-	1	1	-	1	1	1	-	1	1	11
1904	2	2	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1	2	2	15
1905	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	10
1906	4	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1	11
1911	1	1	1	-	-	1	-	1	1	-	2	-	1	-	-	-	9
1912	4	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	4	12
1913	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	7
1918	1	2	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8
1919	3	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	9
1920	1	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	6
Kokku: 26	23	6	8	3	14	3	13	9	3	7	5	4	2	18	24	173	

b) Väljaspool abielu sündinud.

1882	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
1883	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1884	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1897	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
1898	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	4
1899	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	5
1904	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	4
1905	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	3
1906	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1911	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
1912	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	5
1913	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
1918	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1919	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4
1920	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokku:	7	2	1	2	-	1	1	1	2	3	2	2	3	2	2	6	37

T a b e l A. 36 .

Siljandi maakonnas surnud (ilma surnult sündinuteta) kuude ja sugu järel.

Kalend- ri aasta.	Jaanuar.		Febbruar.		Märts.		Aprill.		Mai.		Juuni.		Juuli.		August.		September.		Oktober.		November.		Detsember.		Kokku.		Üleüldse.
	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.	
1882	20	9	11	6	14	10	14	11	10	14	13	14	12	14	15	8	11	14	9	10	15	13	11	8	155	131	286
1883	15	15	11	16	17	12	9	14	11	6	7	4	10	4	5	7	7	5	4	13	8	15	13	8	117	119	236
1884	9	19	9	14	12	17	18	27	14	7	9	5	4	3	10	7	6	7	7	11	9	10	11	8	118	135	253
1897	26	29	15	10	14	12	11	11	9	5	6	4	13	10	11	10	16	14	9	12	17	12	26	24	173	153	326
1898	17	22	22	12	15	14	11	10	13	20	8	12	9	11	6	12	9	8	6	13	11	9	12	8	139	157	296
1899	13	17	16	11	15	4	11	11	5	5	5	6	5	4	13	13	14	13	13	12	8	6	10	10	128	112	240
1904	13	5	4	2	3	9	17	10	11	8	8	7	12	5	10	6	5	7	9	6	14	14	14	10	120	89	209
1905	13	13	7	17	7	10	7	11	10	7	11	3	7	6	10	9	12	9	13	6	14	8	9	17	120	116	236
1906	25	15	9	7	14	11	12	20	13	11	6	13	9	8	12	8	10	17	16	17	14	13	15	11	155	151	306
1911	13	12	12	6	9	5	10	9	8	10	4	9	9	11	7	6	12	7	10	8	6	5	6	9	106	95	201
1912	11	11	11	12	18	11	10	10	8	8	11	8	10	12	5	6	13	8	10	11	6	13	15	6	128	122	250
1913	11	10	16	14	12	12	10	13	8	10	16	14	10	9	4	10	10	10	12	6	12	9	9	12	130	129	259
1918	8	10	4	7	14	9	4	9	10	9	12	11	8	8	11	0	11	10	27	28	45	24	19	10	179	143	322
1919	36	13	19	14	14	20	20	14	17	13	17	7	23	9	12	9	19	11	19	14	8	14	11	15	224	153	377
1920	23	22	23	17	12	23	5	12	11	9	7	16	10	9	8	12	9	13	14	11	11	7	9	12	142	163	305
Kokku:	253	222	189	165	190	179	170	24	151	142	140	133	151	123	139	131	164	153	178	176	198	172	190	168	2134	1968	4102
Üleüldse:	475		354		369		382		300		273		274		270		317		384		370		358				

T a b e l N. 37 .

Viljandi maakogudus.. hinnalaste sarnajuhuridised sarnapõhjuste järele,

Kalendi- aasta.	Sündi- ri miss nõrkus.	Hinnala- hoid- gused.	Mõu- geid.	Serla- kid.	leest- rid.	Läka- kõha.	Krupp.	Eräu- ne.	Kao sool- de h.	Kram- bid.	Hann- bad.	Aju- kel- me h.	õitme- sugus. muud.	Kokku
1859	20	22	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49
60	25	18	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45
1	32	6	-	6	1	-	-	-	-	1	-	-	-	46
2	37	15	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	59
3	13	14	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	32
4	21	10	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	35
5	27	16	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	45
6	21	4	-	-	23	-	-	-	-	1	1	-	-	50
7	22	18	17	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	60
8	23	9	-	4	-	-	-	1	1	1	-	1	-	40
9	19	12	1	5	-	-	-	2	1	1	-	-	-	41
70	26	21	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-	53
1	28	7	-	-	-	-	3	6	-	-	-	-	1	45
2	22	14	15	-	-	-	-	5	4	4	-	-	-	64
3	19	8	25	-	-	14	-	-	-	1	-	-	-	67
4	18	18	1	-	1	-	-	-	1	3	1	-	-	43
5	21	18	-	-	2	-	-	-	2	2	-	-	-	45
6	17	18	1	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	41
7	19	15	-	2	2	-	1	-	1	2	-	-	-	42

1878	16	11	-	3	3	-	2	1	1	2	-	-	-	39
9	20	3	-	27	-	-	1	-	2	2	-	-	-	55
80	35	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49
1	13	19	5	-	-	-	3	-	1	6	-	-	4	51
Kokku:	522	308	66	63	34	14	10	17	22	32	2	1	5	1096

Südamise nõrkus 47.6 % .
 sinna haigused 28.1 % .
 Külgehakkavad haigused 18.7 % .

Mao-soolte haigused - 2.0 % .
 Krambid - 2.9 % .
 Vitmesugused - 0.6 % .

T a b e l N. 38.

ninnalaste surmajuhumised surmapõhjuste ja sugu järelo.

Wiljandi maakoguduses.

Kalendri aasta.	Sündnõrkus.		Ieetrid.		Sarlakid.		Difteri.		Läskõha.		Nõuged.		Kopsuhaigus.		Aju-põletik.		Kõhuhaigus.		Krambid.		Hambad.		Sisemine haig.		Mitmesugus. haig.		Kokku		
	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.	t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.	t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.	p.t.		
1882	6	10	1	2	-	-	-	2	1	1	1	-	12	6	1	1	4	3	7	2	-	-	-	-	-	3	33	30	
1883	11	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	11	7	1	-	4	2	5	2	-	-	-	-	-	-	33	17	
1884	4	6	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5	2	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	1	17	25	
1897	4	1	6	11	3	5	7	4	-	-	-	-	7	7	2	1	3	1	3	4	-	2	-	-	1	-	36	36	
1898	5	1	-	-	2	4	3	1	-	-	4	7	6	6	-	1	2	1	6	4	-	1	1	1	-	-	29	27	
1899	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	7	3	-	-	6	3	4	6	1	-	-	-	-	-	22	14	
1904	5	1	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	8	-	-	-	4	3	4	3	1	-	-	-	1	1	25	10	
1905	2	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	6	4	1	-	8	4	4	3	2	-	2	-	1	-	26	16	
1906	6	2	-	1	7	6	-	2	-	-	-	-	2	3	-	-	1	1	-	1	2	2	2	-	-	1	20	19	
1911	6	2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	3	-	-	1	2	2	1	3	-	-	-	-	-	18	8	
1912	5	3	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	3	-	1	7	2	3	1	1	2	-	-	-	-	19	13	
1913	4	4	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2	1	-	1	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-	10	12	
1918	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	1	-	-	5	1	-	-	-	1	2	3	13	11	
1919	5	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	3	-	-	1	2	-	-	2	1	1	1	16	16	
1920	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	5	5
Kokku:	75	48	15	25	14	17	12	13	4	2	7	8	74	54	7	11	44	25	46	35	10	7	7	3	7	11	322	259	
Kõiki:	123		40		31		25		6		15		128		18		69		81		17		10		18		581		

Ainlaste surmajuhtumised surma põhjuste järel Viljandi maakoguduses 1882,-83,
-84, -97, -98, -99, 1904, -05, -06, -11, -12, -13, -18, -19 ja -20 a.a.

Sündimise nõrkus	123	juhtumisel	ehk	21.18 %
Külgehakkavad haigused	117	"	"	20.14 %
Kopsade haigused	123	"	"	22.03 %
Seedimise organide haigused	69	"	"	12.0 %
Krambid	81	"	"	13.81 %
Ajupõletik	18	"	"	3.10 %
Muud tähendamata haigused	45	"	"	7.74 %

Kokku: 581 juhtumisel ehk 100 % .

T a b e l n. 32 .

Hakatawatesse haigustesse surnud piljandi maakonnas.

Kalen. aasta.	P ö l t s a m a a .							P i l j a n d i m a a k o n n a s .					S u u r e - J a a n i .					K o l g a - J a a n i .													
	Sar- la- kid.	Rõu- ged.rid.	Leet- töbi.	Kõhu- soo- töbi.	Kõhu- ra.	Kõle- te- rii.	Dif- te- rii.	Sar- la- kid.	Rõu- ged.rid.	Leet- töbi.	Kõhu- soo- töbi.	Kõhu- te- rii.	Dif- te- rii.	Läka- kõha.	Sar- la- kid.	Rõu- ged.rid.	Leet- töbi.	Kõhu- soo- töbi.	Kõhu- soo- töbi.	"Fric- seln".	Sar- la- kid.	Rõu- ged.rid.	Leet- töbi.	Kõ- hu- tö- bi.	Kõh- soe- töbi.	Ko- le- ra.	Dif- te- rii.	Lä- ka- kõ- te- ha.	Bl- te- ha.	Rin- ha- hai- sik- gus.	Tif- sik- gus.
1834	-	-	-	-	-	-	-	17	31	1	17	10	-	25	-	-	-	-	44	66	7	4	5	2	10	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	71	15	17	54	-	10	-	-	-	-	-	40	10	12	8	-	9	-	1	1	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	19	27	-	9	67	-	8	-	-	-	-	-	-	2	9	-	4	10	-	-	1	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	5	32	-	8	13	-	16	33	22	-	-	-	33	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-	-	27	1	12	3	-	44	-	-	-	-	-	-	3	7	2	2	1	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-	-	1	25	-	9	1	1	13	-	-	-	-	-	-	7	22	-	2	-	-	-	-	1	6	-
40	-	-	-	-	-	-	-	3	35	-	4	-	13	5	140	1	-	-	-	3	70	22	-	-	-	-	7	-	4	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	25	75	2	20	-	-	4	35	-	-	-	-	-	16	-	1	3	-	-	6	8	2	35	-
2	-	-	-	-	-	-	-	12	21	1	6	5	26	53	-	-	-	-	-	-	14	2	-	1	3	-	8	-	4	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	8	10	-	11	3	1	9	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	10	-	6	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	19	19	-	10	2	-	18	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	6	-	5	-	1	-	-
5	-	30	16	31	-	-	-	21	15	139	61	9	-	6	7	2	26	33	-	20	3	-	50	250	13	-	1	1	3	-	-
6	-	7	-	19	-	-	-	5	27	-	30	34	3	17	-	-	-	57	-	-	1	4	-	5	40	-	-	-	3	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	7	25	3	7	17	2	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	-	-	10	1	-	-
8	26	-	-	8	-	33	-	7	11	-	8	5	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	-	-	-	3	-	-
9	121	-	-	-	-	-	-	77	14	1	5	1	6	24	-	-	-	-	-	-	19	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-
50	31	-	81	7	-	-	-	14	12	1	20	3	2	20	30	-	-	-	-	-	14	-	-	7	4	-	1	-	1	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	16	1	7	3	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-
2	-	-	-	41	-	-	-	3	17	2	20	4	-	18	-	-	-	-	-	-	3	-	-	12	-	-	2	-	1	-	-
3	13	-	-	90	-	-	-	30	20	1	45	3	-	17	-	-	-	-	-	-	4	-	-	23	-	26	1	4	2	-	-
4	74	-	-	-	-	2	-	162	15	1	19	6	-	18	00	-	24	-	-	-	51	-	3	-	3	-	-	-	3	-	-

1855	33	25	26	-	-	2	-	16	19	-	15	7	-	7	-	-	79	24	11	-	6	-	-	11	4	-	-	-	2	-	-
6	-	10	-	-	-	-	-	-	57	-	7	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	35	-	4	-	-	-	-	-	-	-
7	-	54	-	-	-	-	-	3	36	-	3	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-	4	-	-	-	-	-	-	
8	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	8	3	-	9	-	-	20	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	
9	-	-	-	-	-	-	-	18	17	-	1	6	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
60	-	9	-	13	-	-	-	15	13	2	11	-	3	12	-	-	4	-	-	-	2	-	-	1	2	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	44	21	7	6	2	3	2	111	-	10	-	-	-	1	-	8	2	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	5	12	-	3	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	19	
3	-	-	-	-	-	-	-	4	9	-	3	1	10	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	5	
4	54	-	-	-	-	-	-	23	12	-	4	2	3	11	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
5	10	-	-	-	-	-	-	43	7	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	85	-	-	-	-	-	-	13	8	43	2	1	-	1	-	-	20	-	-	-	1	-	8	-	2	-	-	-	-	-	
7	-	-	-	-	-	-	-	55	10	1	1	-	1	-	100	-	28	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
8	9	26	-	-	-	-	-	52	13	-	19	4	-	1	37	-	-	88	-	-	5	6	-	12	-	-	25	-	-	-	
9	-	-	-	-	-	-	-	40	14	1	10	2	2	5	-	-	-	40	-	-	5	2	-	-	1	-	6	1	-	-	
70	-	-	-	10	-	-	-	19	2	2	3	3	16	5	30	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	11	3	12	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2	-	2	-	2	-	
2	-	7	-	-	-	-	-	3	36	-	5	7	1	6	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	
3	5	99	-	-	-	-	-	3	69	-	-	-	5	4	-	30	-	-	-	-	-	37	-	1	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	-	-	-	-	-	15	4	-	2	1	4	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	-	-	-	-	-	-	-	2	9	2	29	3	4	-	-	-	-	30	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	
6	-	-	-	-	-	-	-	3	7	-	5	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	
7	-	-	-	-	-	-	-	1	11	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
8	-	-	-	-	-	-	-	13	11	2	12	4	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	4	-	-	-	-	3	-	
9	-	-	-	-	-	-	-	43	3	-	15	-	12	-	111	-	20	-	-	-	38	-	2	-	-	-	2	-	-	-	
80	10	-	-	-	-	-	11	32	4	2	13	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	2	-	-	15	

v - i - l - j - a - n - i - i										K - ö - p - u				P - a - i - s - t - u							T - a - r - w - a - s - t - u										
Kalen.	Sar-la-	Röu-ged.	Leet-rid.	Kö-hu-tö-	Köhu-töbi.	Ko-le-ra.	Dif-te-rii.	Inf-ka-sik.	Sün-lu-ents.	Sar-la-kid.	Röu-ged.	Leet-rid.	Kö-hu-tö-	Köhu-töbi.	Dif-te-rii.	Sar-la-kid.	Röu-ged.	Leet-rid.	Kö-hu-tö-	Köhu-töbi.	Ko-le-ra.	Sar-la-kid.	Röu-ged.	Leet-rid.	Kö-hu-tö-	Köhu-töbi.	Ko-le-ra.				
1834	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43	-	5	3	-	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-	-			
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	17	-	6	1	-	-	15	154	2	-	-	20	-	-				
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	7	2	-	8	1	1	-	3	-	-	-	-				
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	39	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-				
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	2	28	3	-	-	-	7	91	-	-	-	-	-	-				
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	193	19	3	5	-	-	30	-	2	-	2	-	-	-	-				
40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	20	3	-	-	-	19	-	7	-	5	-	-	-	-				
1	87	-	-	2	-	-	1	-	-	13	-	-	2	-	-	2	3	2	-	1	-	-	7	-	2	-	-				
2	9	-	-	1	1	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	4	3	1	2	-	-	-	3	-	2	-	28				
3	20	-	-	-	5	-	-	4	-	1	-	-	1	-	-	4	8	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-				
4	6	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	4	-	-	-	6	-	2	-	-				
5	-	-	5	513	26	-	-	-	-	-	-	-	107	18	-	1	3	4	560	18	-	-	1	3	-	2	-	18	375	43	
6	-	11	-	30	68	-	-	-	-	-	1	-	6	9	-	-	2	36	50	-	-	-	2	-	1	-	28	66	58		
7	-	4	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	1	40	-	5	2	-	-	-	-	6	-	-	8	31		
8	1	-	68	23	-	-	-	6	-	7	-	5	12	2	-	2	-	-	7	12	-	-	-	-	1	69	-	-	20	73	
9	22	-	-	5	4	-	-	-	-	5	-	-	1	1	-	1	2	3	-	8	-	10	-	-	1	56	-	-	-	21	
50	38	12	6	32	3	-	-	-	-	18	8	-	58	6	-	-	3	-	28	4	-	13	-	-	48	3	11	24	-	19	
1	11	8	5	10	2	-	-	-	-	4	16	-	3	3	-	-	17	-	1	4	-	-	-	-	4	23	72	-	-	-	
2	1	1	14	40	4	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	38	1	2	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	
3	-	-	-	4	4	111	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	10	-	-	-	64	-	-	-	19	-	9
4	51	4	25	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	34	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	18	2	66	34	20	-	-	-	-	-	-	21	8	3	-	101	2	31	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	12

E l a n i k u d e a r w .

Uldrahwalugemisi on olnud kaks; neist esimene 1881, teine - 1897 ja viimane 1922 aastal.

Esimese lugemise kokkuvõtted ilmusid Lõuna Eesti kohta 1885 aastal Jung-Stillin-
gi ja Andersi toimetusel. Toos kannab päälkirja "Ergebnisse der livl. Volkszählung".

Teise lugemise andmed ilmusid Troinitzky väljaandel 1905 aastal päälkirja all
"Esimene üldine rahwalugemine Kõneriigis 1897 J. 21".

Viimase Eesti rahwa lugemise andmed ilmusid Viljandi maakonna kohta statistika kesk-
büroo poolt 1924 aastal.

Noide rahwalugemiste järele oli Viljandi maakonnas elanikke:

29 detsembril 1881 -	95061	100 % .
28 jaanuaril 1897 -	99747	104.8 % .
28 detsembril 1922 -	87595	89.5 % .

Tõelikult registreeriti Viljandi maakonnas 1922 a. 77013 elanikku; kuid sõrdluste
võimaldamiseks eelmiste rahwalugemistega peame Viljandi maakonna 1922 aasta üldarwu-
dele juurelisama 9 administrat. üksust Valga maakonnast 10582 elanikuga, mis eelmistel
rahwalugemistel Viljandi maakonda kuulusid.

1881 aasta rahwalugemise arvulised teated on ülalloetletud tões avaldatud kihelkon-
dade kaupa. 1897 aasta andmed on ilmunud üldkokkuvõttena kogu maakonna kohta. Kihel-
kondade elanikude arv on saadud nii, et on suurendatud 1881 aastal rahwalugemisel saa-
dud kihelkondade rahvaarvu proportsionaalselt elanikude juurekasvule teisel rahwaluge-
misel. 1922 aasta andmed on avaldatud valdade kaupa.

Maakonna elanikude arvu kohta on teated enne esimest rahvalugemist ligikaudsed. Mina olen nad väljaarvanud 1881 ja 1897 aasta rahvalugemiste andmete põhjal sellel oletusel, et elanikude arv on enne 1881 aastat samasuguse kiirusega kasvanud, kui 1881 ja 1897 aastate vahel. Jung-Stillingi +) poolt ilmus 1880 aastal ülevaade rahvaarvu kohta Liivimaal, kuid Jung-Stilling on need arvud kogunud politsei kaudu. Need andmeid aluseks võtta on liig riskantne, nad võivad tõelikkudest arvudest lahkumina kuni 50 %, nagu meie seda nägime Viljandi linna elanikude arvu kohta enne viimast rahvalugemist. Mõõdamises olgu tähendatud, et Jung-Stillingi "Beitrag'i" järel ole liivjandi maakonnas 1847 ja 1854 aastatel elanikke 106040 ja 1855 ja 1862 aastatel 109489. Seitsekümnendates ja üheksakümnendates aastates oli maakonnas loomulik juurekasv 12% aastas. Kui maakonnast lahkunute arv mitte ei ole suur olnud ja kui Jung-Stillingi arvud oleks tõelikele seisukorrale vastanud, siis oleks pidanud Viljandi maakonnas 1881 aasta lugemisel registreeritama 135 tuhande ümber elanikke. Tõelikult oli maakonna elanikude arv 40 tuhande võrra väiksem.

Rahva vanusline koosseis.

Rahvamutuusi järeluurides ei tule jätta tähelepanemata rahvalühikute vanuslist koosseisu, vastasel korral võime ebaõigetele järeldustele väljajõuda, näit., sündimiste väljaarvamisel tuhande elaniku kohta aastas. On väljarändamiste tõttu rahva keskealine,

+) J. St. Beitrag zur Bevölkerungstatistik Livl. 1847-1863. nr 1000.

suguedasikandew osa tuntawalt wähenenud ja mõlemad äärmised osad tublimini esitatud, siis on niisugusel korral sündiwus / sündimiste arw 1000 elaniku kohta / väiksem kui rahwa juures, kus wäljarändamisi on wähe ja rahwa wanuseline koosseis mitte ei ole muutunud. Jigema pildi saame rahwa suguedasikandwast wõimest, kui ühes sündiwusega on teada sigiwus, mis wäljaarwatakse 1) suguwõimeliste naesterahwaste ja 2) abieluliste naesterahwaste arwu kohta. Si tule loomulikuks pidada sääl elutingimusi, kus on sündiwus väike, aga sigiwus suur. Yujuka pildi niisugusest seisukorrast pakub lirimaa. Lirimaalt rändab wälja töö puudusel osa rahwast elujõulisemas eas, et wõersil osale ülespidamist teenida ja koduaset ehitada.

Rahwa wanuselist koosseisu Wiljandi maakonnas saame wõrrelda noil aastail, mil on olnud rahwalugemised. Ulewaate saamiseks heidame pilku eelseiswatele, mis olu kokkuseadnud rahwalugemiste andmete põhjal.

Rahwa wanusrühmade suhtelised arwud Wiljandi maak.

S u g u .	Alla 10a. w.	10-19a. w.	20-29a. w.	30-39a. w.	40-49a. w.	50-59a. w.	60-69a. w.	70a. ja wanemad.	
Mehi %	1881a.	24.1	21.3	15.1	12.0	10.7	9.0	5.4	2.5
	1897a.	21.4	20.3	14.7	14.1	10.7	8.5	6.3	3.9
	1922a.	15.1	19.9	14.6	12.9	12.3	11.0	8.6	5.4
Naisi %	1881a.	22.0	19.5	16.9	12.8	10.7	8.8	6.0	3.1
	1897a.	19.7	18.7	16.1	14.3	11.3	8.7	6.9	4.1
	1922a.	12.4	17.2	16.0	13.6	13.0	11.7	9.5	6.0

Kokku %	1881 a.	23.0	20.4	16.0	12.4	10.7	8.9	5.7	2.8
	1897 a.	20.5	19.5	15.4	14.2	11.0	8.6	6.6	4.0
	1922 a.	13.7	18.3	15.4	13.3	12.6	11.4	9.2	6.0

Kõvasti on vähenenud esimese ja viimase rahvalugemise vahel alla 10 aasta vanuste laste seis pois- ja tütarlaste juures, nimelt üle 30 %. Silmapaistvalt on vähenenud 10 - 20 aastaste noorte seis, nimelt 10 % ümber. Edasi on vähenenud 3% võrra 20 - 30 aastaste suhteline arv. 30 aastastest alates on märgata vastupidist liikumist - keskealiste ja iseäranis vanade suhtelise arvu kasvumist viimasel rahvalugemisel.

G.v.Mayr +) nimetab lasteseisu ebanormaalseks, kui esimestesse 15 vanusrühkadesse kuuluvate isikute arv on rahva üldarvust alla kolme kümnendiku ehk tuntavalt üle ühe kolmandiku. Samuti on Mayri järele vanade seis ebanormaalne, kui 60 aastaste ja vanemate isikute arv on üldisest arvust alla ühe kahekümnendiku ehk üle ühe kümnendiku.

Wiljandi maakonnas oli 1000 elaniku kohta lapsi alla 15 a. van.

	1881 aastal	331,
	1897 "	304,
	1922 "	229 ja vanu
60a. ja üle-18al	"	85,
	1897 "	106,
	1922 "	153.

+) G.v.Mayr. Moralstatistik, Tübingen 1917. Lhk. 40.

1881 aastal võime Viljandi maakonnas laste- ja vanadeseisus nimetada Mayri järele normaalseteks. - 1897 aastal olid nad peaaegu normaalsed, kuid 1922 aastal olid nii laste- kui vanadeseisud üpris ebanormalsed; lapsi oli 0.33 asemel 0.23 ja vanu 0.10 asemel 0.15. Viidugi ei või sellest nähtusest, et vanadeseis oli tubliste esitatud, ilma tõendamata järele anda, nagu oleks rahva keskmine eluiga pikemaks muutunud. Iohkuse mõju on avaldanud kindlasti sündimiste vähenemine nii absoluutselt kui suhteliselt.

Kuidas vanusrühmade võrdluse suurus protsentides oli 1924 a. teistes maakondades näeme allseisvast tabelist, mis kokku on seatud statistika keskbüroo andmete põhjal.

Maakond.	0-9a.v.	10-19a. w.	20-29a. w.	30-39a. w.	40-49a. w.	50-59a. w.	60-69a. w.	70-79a. w.	80-89a. w.	90-99a. w.
1) Viljandi	13.7	18.3	15.4	13.3	12.7	<u>11.4</u>	<u>9.2</u>	<u>4.6</u>	<u>1.3</u>	0.1
2) Harju	14.3	18.1	<u>17.9</u>	<u>16.7</u>	<u>13.4</u>	9.7	6.5	2.7	0.7	-
3) Pärnu	14.7	19.7	15.2	13.5	<u>13.0</u>	10.4	8.1	4.2	1.1	0.1
4) Valga	14.6	19.9	<u>15.8</u>	13.5	12.9	11.0	7.9	3.5	0.9	-
5) Tartu	14.9	19.7	<u>15.8</u>	<u>13.8</u>	12.2	10.6	8.3	3.6	1.6	-
6) Lääne	15.8	19.6	14.6	12.7	12.3	10.6	<u>8.5</u>	<u>4.4</u>	<u>1.2</u>	-
7) Järva	15.9	21.0	15.4	13.5	11.9	9.9	7.7	3.7	0.9	0.1
8) Võru	16.7	20.9	<u>15.3</u>	13.4	11.8	9.8	7.3	3.3	0.9	-
9) Viru	16.5	<u>21.5</u>	<u>15.8</u>	13.4	12.1	9.9	7.3	2.9	0.7	0.1
10) Saare	<u>18.0</u>	21.2	13.1	12.4	11.9	10.1	7.6	4.3	1.1	-
11) Põlva	<u>23.4</u>	<u>23.3</u>	10.8	12.6	9.8	6.8	5.4	2.2	0.8	0.2
Üldse riigis:	15.7	19.9	16.6	14.0	12.3	9.9	7.4	3.4	0.9	0.1

Alla on tõmmatud igas vanusrühmas suuremad arvud kane ja ühe kriipsuga.

Meie näeme, et lasteseis ^{on} kõige suurem metseri maakonnas; sellele järgnevad Saare, Kiru ja Võru maakonnad. loomulikult peab nois maakondis sündivus ka kõrge olema. Koskealisi on rohkem seal, kuhu koguvad töövõimelised, s.o. tööstus-keskkohadesse suuremates linnades. Nii seisabki esimesel kohal 20-40 a. vanustest Harju maakond Tallinna linnaga; teinole järgneb Tartu, edasi - Pärnu, Valga, Võru maakonnad. 50 aastaseid ja vanemaid on võrdlemisi kõige rohkem Iljandi maakonnas, tema järele Iäma-, siis Tartu ja Valga maakonnad. Kus lasteseis suhteliselt vähen, seal on vanadeseis suurem ja überpöördult.

P e r e k o n n a s e i s .

Meid huvitab pääasjalikult abieluliste ja wallaliste isikute vahakord. Lugu edasikandva võime suuruse määramisel on vaja teada sigiwuse arvusi; samuti on tähtis abielumiste arvude võrdlemine abielumismõimelistega. Seda ei ole teatavasti senini läbiwiidud; küll on võrreldud wallaliste isikute arvusi 15 aastaste ja vanemate isikute arvudega. Iljandi maakonnas oli protsentides 15 a. ja vanemate isikute arvust wallalisi isikuid:

1881 aastal	mehi 42.5, naisi 39.6,	üldse 40.8.
1897 "	" 42.2, " 38.9,	" 40.4.
1922 "	" 42.1 " 38.0	" 39.8.

Huvitaw on nähtus, et tol ajal, kui sündivus kiirelt vähenes, on wallaliste isikute kwoot ka kergelt vähenemise kalduwast awaldanud. Hinnitame siinkohal, et wiimase koljakümne aasta kestusel ei ole Iljandi maakonnas abielusolejate isikute arv suhteliselt mitte vähenenud, vaid weidi suurenenud.

+) C avaldatud... Londoni Register...
 General...
 ...

Filjandi maakonnas oli 1897 aastal naisi sünnitusvõimses eas, 20-45 aasta vahel 19105, ehk 191.5 tuhande elaniku kohta; Rootsis oli neid 169 - 1890 aastal ja Saksa- maal 175 tuhande elaniku kohta.

Missugune oli 1922 aastal 15 aastaste ja vanemate wallaliste isikute kvoot prot- sentides üksikutes kihelkondades, näeme järgnevast tabelist.

	Mehi.	Naisi.	Üldse.
Tarwastu kihelk.	39.3	32.2	35.3
Kolga-Jaani kihelk.	38.6	36.5	37.5
Põltsamaa "	40.6	36.0	38.5
Filjandi linn	40.3	38.4	39.2
Paistu kihelk.	42.3	36.7	39.5
Filistvere kihelk.	41.3	38.4	39.9
Suure-Jaani "	43.3	41.1	42.1
Köpu kihelk.	44.0	40.6	42.1
Filjandi kihelk.	46.5	41.4	43.7

Maakond	42.2	38.0	39.8
Linn ja alevid	40.2	38.5	39.2
Wallad ja alevikud	42.2	37.9	39.9

Kihelkonnad on asendatud wallaliste isikute suhtelise arvu kasvamise järgkorras. Kuna mehed abiellu astumisel aktiivsemat osa etendavad, siis üigem olnud kihelkonnad wallaliste meeste arvu suurenemise järele järgkorda seada ja nii peaks esimese koha

omama Kolga-Jaani kihelkond. Mis paistab silma sellest järgkorrast? See tõsiasi, et mida kaugemal on linnast ja raudteest kihelkond, seda väiksem on suhteline wallaliste ja järjekult seda suurem abieluliste arv. Ürandina seisab Köpu kihelkond, mille kaks kolmandikku elanikka linnast ja läbikäimise teedest peaaegu sama kaugel elavad kui Tarvastu kihelkonna elanikud.

10 aasta vanusrühmade kaupa oli 1922 aastal kihelkondades wallaliste isikute kwoot protsentides selle rühma üldarvust järgmine:

	20-29a.w.	30-39a.w.	40-49a.w.	50-59a.w.	60-79a.w.
Kolga-Jaani kihelk.	66.6	31.8	18.8	12.9	11.4
Tarvastu "	67.8	27.0	16.3	12.4	9.1
Põltsamaa "	69.2	30.8	19.3	12.4	10.0
Viljandi linn	67.0	31.7	22.6	20.4	16.1
Paistu kihelk.	67.4	31.7	22.1	13.9	13.3
Pilistvere kihelk.	71.8	32.1	18.4	13.7	9.4
Suure-Jaani "	74.1	37.4	22.0	16.4	14.9
Köpu kihelk.	75.1	31.7	24.5	15.3	14.2
Viljandi kihelk.	77.7	45.8	23.0	16.7	13.4
<hr/>					
Maakond	71.7	33.1	20.1	14.5	11.8
Linn ja alevid	67.0	31.7	23.2	19.1	17.4
Wallad ja alevikud	72.3	33.6	20.1	14.1	11.6
Maakond 1897 a.	70.0	28.0	14.5	11.9	11.9
Maakond mehi 1922 a.	60.2	37.2	19.4	11.7	7.7
" naisi 1922a.	64.9	29.7	20.7	16.8	14.9

Tabelist näeme, et 1922 a. rahvalugemise päeval oli maakonnas wallalises põlves: 20-29 a. vanustest ligi kolmveerand, 30-39 a. w. üks kolmandik, 40-49 a.w. üks viiendik, 50-59 a.w. - üks seitsmendik. Arvud kõikusid kihelkondades kuni 30 %.

Wallalisi mehi oli 10 a. vanusrühmades protsentides 1922 aastal:

	20-29 a.w.	30-39 a.w.	40-49 a.w.	50-59 a.w.
Filjandi linnas	76.1	32.0	19.7	15.3
Kolga-Jaani kihelk.	76.2	33.0	17.6	9.3
Tarwasta kihelk.	76.3	33.0	15.2	11.2
Põltsamaa kihelk.	78.8	34.4.	17.8	17.8
Hilistvere kihelk.	79.2	37.0	16.0	16.0
Paistu kihelk.	82.7	37.1	23.3	13.0
Kõpu kihelk.	83.0	40.5	23.6	15.0
Suure-Jaani kihelk.	83.1	41.1	24.8	12.9
Filjandi kihelk.	86.6	51.3	24.3	13.9

Maakonnas	80.2	37.2	19.4	11.7

Kihelkondade järgkord on wallaliste meeste juures samasugune, kui ta oli ülalpool wallaliste isikute juures.

W a n a p o i s t e w a l l a d .

Et pääle 40 eluaasta harilikult inimene aegamööda mäest alla liigub, siis on wana-
poiss see, kes kuni 40 eluaastani abiellu ei ole astunud.

Wallalises põlwes olid 1922 a. rahwalugemisel meestest 40-60 eluaastate wahel:

	40 - 49 a.w.	50 - 59 a.w.
Wana-Wõidu wallas	40.3 %	21.1 %
Õisu "	33.9 "	21.6 "
Uue-Wõidu "	33.0 "	14.0 "
Heintali "	32.2 "	8.0 "
Puiatu "	29.0 "	13.0 %
Tuhalaane "	26.5 "	11.7 "
Taewere "	24.8 "	12.2 "
Loodi "	24.5 "	12.1 "
Sürgawere "	22.3 "	16.3 "
Wiljandi "	22.4 "	13.4 "
Suure-Köpu "	21.3 "	16.0 "

Wallalised mehed wanusrühmade ja ühiskondlikkude liikide järele Wiljandi maakonna
32 wallas ja 3 alewis.

Wallawalitsuste kaudu kogutud andmete põhjal oli 26 wallas ja alewis 678 30 aas-
tat wanad ja wanematest wallalistest meestest:

talumanikka, -pidajaid	18.3 %
talu rentnikka, asunikka	12.9 %

popse	1.5	%
majaomanikka, kaupmehi	1.2	%
ametnikka, õpetajaid ja toi- si haritlasi.....	4.1	%
käsitöölisi	16.5	%
töölisi, sulaseid	45.5	%

Samal wiisil kogutud teadete järele oli 35 wallas ja alewis 864-st 40 aastat wanad ja wanematest wallalistest meestest :

talumanikka, -pidajaid...	22.4	%
talurentnikka, asunikka....	7.3	%
popse	1.7	%
majaomanikka, kaupmehi	2.8	%
ametnikka, õpetajaid	3.1	%
käsitöölisi	18.6	%
sulaseid, töölisi	44.0	%

Põllutöölistel ehk talusulastel ei ole omaette korterit perekonna asutamiseks ning naisemehi - sulaseid ei soovita ja ei saada pidada taludes tavaliselt wastawate korterite puudumisel ja muil põhjustel, sellepärast enamasti on sulased sunnitud olnud jääma wallalisse põlwe seni, kuni nad mitte ei ole leidnud popsi- ehk meenamise kohta, wõi linna elama asunud käsitöölisena.

Talusulastest olid ligi pooled peremehe lähedased sugulased, - pojad ehk wennad. Uhiskondlised ja seisuslised wahed olid kaunis tugewad; perepoeg-sulane ei kolinud tavaliselt talutüdrukut omale naiseks; wastupidi põlgasid talutütred sagedasti ära perepoja-sulase selguseta wahekorra tõttu peigmehe sugulastega ja kitsate korteri-

olude pärast ja muil põhjustel. Tihti lükkavad mõlemad pooled abiela määramata ajaks edasi; kuni viimaks enesele tähelepanemata abiellumise aastad olid möödanud.

399 wallalisest töolisest 30 a. ja vanemad olid vanusjärgkudes 26 wallas ja alewis:

30-39 a. w.	186
40-49 a.w.	118
50-59 a. w.	50
60 a. ja van.	45

380 wallalisest töolisest 40 a. ja vanemad olid vanusjärgkudes 35 wallas ja alewis:

30-39 a.w.	-
40-49 a.w.	184
50-59 a.w.	100
60a. ja van.	90

792-st wallalisest sulasest ja käsitöolisest 30 a. w. ja üle selle oli waimuhai-geid ja langetõbiseid 39, wigaseid ja põdejaid 20, kurttumme 17 ja pimedaid 2, kokku 9.8 %.

566 talusulasest oli 70, ehk 12.3 protsendil, omaette korter, teistel oli ühine. Neist 70, kellel omaette korterid, olid 30 peremehe wennad ehk pojad.

Kuna tööliste hilisel abielul ja wallalisse põlwe jäämisel sõjawäeteonistus ja sotsiaalsed olud, korteri puudumine peamisjalikult on enamwähem mööduardwad, ei ole taluomanikkude juures motiivide otsimine mitte nii kõrge.

161-st wallalisest taluomanikust 30 a.w. ja üle selle olid wanusjärgkudes 26 wallas ja alewis:

30 - 39 a. w.	52 isikut.
40 - 49 a. w.	55 "
50 - 59 a. w,	34 "

194-st wallalisest taluomanikust 40 a. w. ja üle selle olid wanusjärgkudes 35 wallas ja alewis:

30 - 39 a. w.	- isikut.
40 - 49 a. w.	95 "
50 - 59 a. w.	61 "

60 a. ja vanemad 20 isikut.

60 a. ja vanemad 38 isikut.

Suurema osa meeste hilise abieliu ja wallalise põlve põlvõnjusteks tuleb pidada sõjaväe-teenistust. Pääle selle mõjuvad abieliu edasilükkamisele kaasa:

- 1) hiline koha kätteandmine,
- 2) wahakord ema-, wendi- ja õdedega,
- 3) võimalikud omandatud kehalised haigused ja wead.

201-st kohaomanikust olid kohad kättesaanud pidamiseks wanusjärgkudes:

Alla 20 a.w.	20-24 a.w.	25-29 a.w.	30-34 a.w.	35-39a.w.	40-44a.w.	45-49a.w.	50 a. ja wan
3	21	38	55	39	26	10	9
1.5 %	10.5 %	19.0 %	27.5 %	19.8 %	13.0 %	5.0 %	4.5 %
	29.5 %		47.0 %		22.5 %		

Toodud arwud tõendawad asiolu, et kohad isadelt ülelähewad poegadele ebasoodsail eluaastail abieliu suhtes. 31 % poegist olid kohad saanud oma isadelt alla 30 eluaasta ja 69 % - 30 eluaastas ja hiljem.

Rahwaste juures, näit. Wenemaal, kus abiellu õigel ajal astutakse, teisiti, nois eluaastail, mis järgnewad kehalisele täiskaswamisele, on wanemate ja laste wahakord pääle abiellumist endiselt selge, lapsed jääwad harilikult wananemate käsutusse ja juhatada seni, kuni wanemate silmad kinni wajuwad, ehk kui nad wananemate jöuetuse pärast wajakoidmise juhtimise lastele on üleannud. Ei kaaluta sääl nii kaua, kui meil, kas ema soovib perenaese ametit kiiret ära anda ja kas noorik küllalt lähelt mehe wanematega, õdede ja wendiga läbisaab; sääl on juurdetuleja kui tütar ja õde, kes omi uute wanemate sõna kuulab ja mehe wendi ja õdede pääle kui lihaste sugulaste pääle waatab.

Kuna Wiljandimaal mehed abiellu hilja astuwad, siis on nad arusaadawalt harjunud

iseseiswalt talitama pruudigi wäljawalikul. Isa ja ema on end wanast ilusast laste abiellumise kombest lahti ütelnud. Harilikult on isakoha pärijaks wanem poeg, kuid igakord ometi mitte. Koha pääl töötawad wennad ja öed ilma et neil isa riimane soow teada oleks. Wiljandimaal, kus wördlemisi laialised talukohad, on ühiskondlik wabe kohapärija lapse ja teiste laste wahel suur. Ühe wenna kohapärimisel jääwad teised wennad ja öed sulase seisukohale. Isa kohapidamise ajal olid lapsed kõik ühiskondlikult ühesugused talulapsed. Kui isa päranduse teinud, olgu see maksew tema elu ajal, ehk pääle surma, siis on kohapärijal pojalt wõimalik abiellu astuda. Uue perenaise ilmumisel wõtaw see koduse majapidamise juhtimise oma kätte ja endine peronaene jääb tawaliselt kõrwale. Kohasaajal pojalt tuleb teiste sugulaste soowidega ja arwamistega rehkendada. - Nende sugulaste hulka, kellel sõna kaasa ütelda, kuulub kõige pealt see, kellelt perenaise au ja amet äravõtakse, s.o. ema, siis isa, öed ja wennad. Pojal ei ole mitte kerge oma ema, kes senini sagedasti eeskujulikult, onrast, salgawalt isale talupidamisel kaasaawitanud ja kõigiti oma poja eest koolitsenud, perenaise ametist tagandada. Poeg teab pealegi, et ämm ja minija harwa hästi läbi saawad. Karsal perenaisel on ühtlasi kallid kõik lapsed; ta soowiks tütardele ja teistele poegile talusaagist oma südame järele annetusi teha. Noorel perenaisel on waid mees ja "tema" talu esikohal, ta ei näe mitte häämeelega, et ämm talu warandusest kingitusi teeb. Waated karjasõotmise ja talitamise kohta lähewad sagedasti lahku noorel ja wanal perenaisel. Tokiwad noore ja wana wahel sagedasti seletused ja ööruusid, mis mõnikord umbusaldust äratawad ja kooselamist raskendawad.

Öedgi ja wennad ei lepi hästi selle uue olukorraga, kuhu nad seaduslikult on paigutatud ühe wenna kohapärimisel; nende seisukord muutub raskemaks weel, kui wend - neremees naise wõtaw. Peromees hakkab kitsamat perekondlist elu korraldama; wennad

ja õed, kes enne kallid olid, jäävad aedgamööda eemale.

Lahkhelide puhul minija ja ämma, uus perenaine ja peremehed õdede vahel leiab uus peremees loomulikult oma abikaasa poole.

Wiljandi maakonna 32 vallast on teated olemas 41 vallalise 30 aastase ja vanema taluomaniku üle, selle kohta, kes lähemaist sugulastest nende juures elavad.

Nende teadete järele elavad sugulastest vallalise taluomaniku juures talus:

1) isa, ema ja õed	9	juhtumisel,	
2) isa ja ema	19	"	,
3) isa ja õde	7	"	,
4) isa	6	"	,
5) ema ja õed	18	"	,
6) ema	62	"	,
7) õed	44	"	105 juhtumisel,
8) ilma isa, ema ja õdedeta	70	"	.

Meie näeme, et 68.5 % juhtumistest on vallalisel taluperemehel ema ehk õde perenaise asetäitjaks, ema 45 % juhtumistel. Isa elab kohal poja juures pääle koha üleandmise 41 juhtumisel ehk 17.0 % juures.

Uksikutel juhtumistel käivad poisid oma vanematega pääle koha kättesaamist halvasti ümber ja osalt sellepärast ja muil motiividel lükkab isa pojale koha üleandmise sagedasti kauaks ajaks edasi, kuigi ta ise tegelikult enam ei juhi majapidamist.

Haigustest, mis abielu takistavad, ja mitte harva, on vallalise põlve põhjuseks, seisavad esikohal suguhaigused. On elus nagu siingi mitu nähtust vahelduva mõjuga, hiline abielu on suuremaks suguhaiguste laialilagunemise põhjuseks ja vastupidi -

suguhaigused lükkawad tihti mitmeks aastaks abielu edasi. Sõjateenistuses olles satuwad noored mehed maalt kõige agressiivimas ja kõige vähen kaalutamas eas linna, ümb-
 rusesse, kus ühisel õhinal elu warjukülgedega tutvutakse, kus juhtumistel, kui aur
 peas, ei küsita tagajärgedest, waid nopitakse seda, mis ette juhtub wulitsal ehk õlle-
 poodides. Ühtuste rännakute tagajärjeks on harilikult tripper, rahel ka siifilis.
 Et neid haigusi sagedasti raske on lõpulikult wäljaarstida, on teada.

Laste arv perekonnas.

Perekondade sigiwuse suurust möödetakse perekondade keskmise lastearwu järele. Rahwalugemiste andmete põhjal on see suurus wäljaarstatud mõnes riigis. Nii tuli pere-
 konna kohta Prantsusmaal 1906 a. lugemisel 2.93 last, Preisimaal 1911 a. 4.04 last, Schotimaal 1911 a. 4.01 ja Iirimaa 4.09 last. Eestiis toimetati wiimast 22 rahwaluge-
 mist individuaalsete kaartide järele, milledele emade kohta perekonna suhtes kaks kü-
 simist juurelisati abielu kestuse ja lastearwu üle. Kus ema oli surnud, jäi lastearw
 märkimata; juba sellepärast ei ole Eesti arvud hästi wõrreldawad teiste maadega.
 Teine suur puudus on juhtunud arwude ärakasutamisel; statistika keskbüroo on omas üle-
 riiklises kokkuwõttes awaldanud üheskoos arwud emade kohta, kellel 5 ja enam last on
 olnud. Nende seas võib olla emasi, kellel on olnud 15 last, mis ettetuleb. Nii ei ole
 sellepärast Eesti arvud wõrreldawad; ei saa wäljaarwata perekondade lastearwu rohkest.
 Oletades siiski, et harwa üle 5 lapsi emal oli, mis muidugi mitte ei wasta tõelisole
 seisukorrale, saaksime statistika keskbüroo andmete põhjal keskmise lastearwu pere-
 konnas Wiljandi maakonnas 2.18, Saaremaal - 2.98, Võrumaal - 2.99 ja Petseri maakon-
 nas - 3.34 last. Teiste maakondade kohta ei saaks arvuasi ettetulema, sest et neil tähen-
 datud puuduste pärast ei ole tarwilist wäärtust. Veel üks väga suur puudus on arwude

kokkuseadmisel juhtunud, ei ole ühiskondliste kihtide järele emasi liigitatud, mis oleks oma maa kohta üpris väärtuslisemaid otsusi teha lubanud.

Kõigi puuduste päälle vaatamata on büroo siiski huvitavat materjali avaldanud emade kohta lastearvu suuruse üle, mis üldist pilti kujutab ja võrdlust teostada võimaldab maakondade vahel. Järgnevalt huvitav tabel on statistika keskbüroo andmete põhjal kokku seatud.

15 a. ja vanemate abieluliste naiste suhteline vahakord laste arvu järele 100 kohta.

Maakond.	Abielulisi naisi.	Lasteta naisi.	1 lapsega naisi.	2 lapsega naisi.	3 lapsega naisi.	4 lapsega naisi.	5 ja enam lapsega naisi.
Wiljandi	66.2	13.4	<u>19.7</u>	<u>17.1</u>	<u>14.2</u>	11.2	24.8
Pärnu	<u>67.9</u>	13.5	18.1	<u>16.0</u>	<u>14.0</u>	11.2	27.1
Tartu	65.8	<u>14.1</u>	17.8	15.3	13.3	10.8	28.6
Võru	66.3	11.3	16.6	13.6	12.6	<u>11.5</u>	34.4
Saare	65.3	10.8	18.0	14.0	12.0	10.8	<u>34.6</u>
Lääne	<u>67.4</u>	12.6	18.2	15.0	13.0	10.8	30.5
Järva	<u>67.4</u>	12.2	16.4	15.1	13.3	<u>12.2</u>	30.7
Harju	64.3	<u>18.8</u>	<u>19.3</u>	15.8	12.4	9.5	24.1
Kiru	66.7	13.5	15.5	13.8	12.2	10.6	34.2
Petseri	<u>70.4</u>	11.2	12.8	11.2	8.5	6.1	<u>48.1</u>
Uld riik.	66.2	14.1	17.6	14.9	12.7	10.6	30.0

Abieluliste naiste kvoot protsentides kõigub võrdlemisi weidi, olles kõige suurem Petseri ja kõige vähem Harju maakondades, esimeses 70.4 ja teises 64.3 % . Lastearvu-

se poolest on wahel maakondade wahel kaunis suur. Emasi, kes 5 ja enam last sünnitanud, on Petsari maakonnas 48.1 %, Saare, Võru ja Viru maakondades 34.6 %, 34.4 % ja 34.2 %, Järva ja Lääne maakondades 30.7 % ja 30.5 %, Tartu - 28.6 %, Pärnu - 27.1 %, Viljandi ja Harju maakondades 24.5 % ja 24.1 %. Lasteta ja ühe lapsega emade rohkuse poolest seisavad maakonnad vastupidises järjekorras.

A b i e l l u m i s e d .

Abiellumiste arv 1000 elaniku kohta aastas kõigub Euroopa riikides 5 kuni 10 vahel, olles kõige vähem Skandinaavias ja Iirimaa ja kõige suurem Slaavi tõugu maades.

Kuidas need suhtelised arvud on kõikunud Wiljandi maakonnas ja tema kihelkondades, näemo järgnevast tabelist.

Abiellumiste arv 1000 elaniku kohta aastas.

Kihelkonnad.	1801 -10	1811 -20	1821 -30	1834 -40	1841 -50	1851 -60	1861 -70	1871 -80	1881 -90	1891 -900	1901 -15	1911 -20	1921 -23
Põltsamaa				6.2	8.4	7.5	8.1	7.4	7.6	7.1	6.6	6.2	
Pilistvere				9.0	9.8	10.6	8.9	10.1	8.0	7.8	6.3	5.7	
Suure-Jaani				7.0	6.4	6.4	7.2	6.5	6.1	5.9	6.3	5.2	
Kolga-Jaani				7.7	9.4	7.2	7.1	7.2	6.4	5.7	5.6	3.3	
Köpu								7.3	6.2	6.0	6.4	4.7	
Wiljandi maa kog.				9.0	11.1	9.5	9.3	8.6	8.8	8.6	8.0	6.9	
Wiljandi linna kog.				1.9	2.2	2.0	3.5	3.5	2.9	2.6	2.7	1.7	
Paistu				10.2	9.0	8.7	9.5	9.6	6.1	7.0	6.3	3.9	
Tarvastu				10.1	9.8	9.2	8.4	7.2	6.7	8.7	7.0	8.0	
Helmo				7.3	7.9	8.8	7.1	6.8	7.8	7.1	6.2	5.2	
Maakond:	8.2	8.1	8.4	7.8	8.2	7.5	7.6	7.7	7.2	7.0	6.3	4.8	9.4

Wõttes üldmaakonna arvusi koskmistena maakonnas, võime jagada kihelkondi liikidesse: suurema, keskmise ja vähema abielluvusega. Esimesse liiki kuuluvad: Hilistvere, Tarvastu, Paistu ja Viljandi maa; teise - Põltsamaa ja Helme; kolmandasse - Suure-Jaani, Kolga-Jaani, Kõpu ja Viljandi linna kih. Üldse võime tähelepanna Viljandi maakonnas keskmisi kindlaid arvusi kuni 1900 aastani väikese tõuduga 1845/50 aastate vahel, milline tõus võiks olla soletatav 1846-51 aastatel Greeka orthodoxsaalsete koguduste asutamisega ja kroonumõisate täkeldamise tagajärjel uute võimaluste loomisega perekondade asutamiseks. 1900 - 1920 aastate vahel langes abielluvuse Viljandi maakonnas alla Euroopa keskmisi arvusi. Ebanormaalselt väikse lasteseisu tõttu kiirasel rahvalugomise ajal ei ole saadud abielluvuse hilisema arvu Viljandi maakonnas hästi võrreldavad eelmiste arvudega; õiglasema pildi saame meie, kui vaatleme iseäralisi abieluarvusi, kui abiellumiste arv on väljaarvatud 1000 abieluvõimelise kohta.

1000 abieluvõimelise kohta (15 a. ja vanemad vallalised, losed ja lahutatud) tuli keskmiselt abiellumisi aastas:

	Wiljandi maak.	Soomes.	Ungaris.	Rootsis.	Daanis.	Inglismaal.	Iiris .	Saksamaal.	Serbias
1881-85a.	20.9	23.3	40.5	18.3	24.0	25.8	11.0	24.4	-
1896-900a.	20.3	22.8	36.6	27.8	22.5	24.9	11.0	25.8	59.4
1900-02a.	-	21.7	36.6	17.7	23.1	24.4	11.5	27.5	59.7
1918-22a.	17.9	-	-	-	-	-	-	-	-

Kinnitame tõsiasja, et abiellu astutakse Viljandi maal harvem, kui enamjaos Euroopa riikides.

A b i o l l u n u t e w a n u s .

Hilise abiellumine on suurimaks põhjuseks sündimiste tagasiminekul. See iseenesest solge ja loodusseadusel tugenew põhjus saab waid liig harwa esile toodud ja weel harwemini toonitatud.

Olon Wiljandi maakoguduse kirikuraamatutest abiellunute kohta teated wäljakirjutanud warajasema ja hilisema aegade üle ja sellekohase tabeli kokkuseadnud, mis on ilmunud eelpool. Siin osildan kergema ülowaate saawutamiseks lõpu kokkuvõtted sellest tabelist.

Selle järele sai laulatatud 1000 abiellunu kohta eluaastates:

N a i s i :

	15/16	17/19	20/24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60a. ja
	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	aast.	wanem.
1834-1846 a.	3	160	374	210	110	77	44	13	5	2	2
1882/84, 97/99, 904/06, 11/13, 18/20 a.a.	4	122	360	246	136	66	40	19	3	4	-

M e h i :

1834-1846 a.	-	22	298	289	136	68	69	42	23	23	29
1882/84, 97/99 a.	-	-	153	315	250	122	56	41	42	5	15
1882/84, 97/99, 904/06, 11/13, ja 18/20 a.a.	-	8	162	308	211	131	72	36	35	16	17

Mis selgub noist arwudost: Abiellu astuti 1880 - 1900 aastates biljonas elueas, kui 1834 - 1846 aastates; esimesel ajajärgul oli pruutidest alla 25 aasta wanad 53.7%,

teisel - 48.6 %; peigmeestest esimesel - 32 %, teisel - 15.3 %.

Wiljandi maakogudus on suur ja laialine. Oletades, et osildatud arwud wastawad tervele maakonnale, wõime siit tulemusi teha, et Wiljandinael astutakse abiellu hiljemas elueas, kui enamas jaos Euroopa riikides.

Lovasseuri⁺) järele (Population Française) oli meeste ja naiste wanusline wahetord laulatustel 1872/82 a. järgmine:

m e h i :

	Alla 20a. w.	20-29 a. w.	30-39 a.w.	40 a. ja wanemad.
Wenemaa	37.8	43.9	11.8	7.4
Inglismaa	3.3	73.4	14.4	8.9
Preisimaa	0.6	67.2	22.6	9.6
Baijeri	8.2	55.5	30.0	14.3
Italia	1.1	61.9	26.1	10.9
Prantsusmaa	2.4	62.3	25.1	10.3
Rootsi	0.1	58.9	28.8	12.2
Soomet ⁺⁺)	3.1	66.7	20.0	10.9
Wiljandi maak.	-	46.8	37.2	15.9

n a i s i :

Wenemaa	58.0	32.2	6.2	2.6
---------	------	------	-----	-----

+) Tsit. n. Mayo-Smith, Stat. and. Sociology lhk. 114.

++) Wäestön muutokset vuosina 1891 - 1900.

Inglismaa	14.4	66.6	10.9	5.9
Preisimaa	10.3	69.7	14.9	5.9
Baieri	6.4	64.8	20.6	8.1
Itaalia	16.9	65.6	12.5	4.7
Prantsusmaa	21.2	59.6	13.7	5.6
Rootsi	5.5	65.0	22.2	7.2
Soomo++)	10.0	64.6	13.0	6.1
Viljandi maak.	12.6	60.6	20.2	6.6

Sellest tabelist näeme, et pruutide vanusline vahetoru Viljandimaal ja lääne-Euroopa riikides on ligikaudu ühesugune, kuna aga põhjed meil hiljemal eluas abielluvad. Hilise abiolu mõjundisi tuleb otsida : 1) ühiskondlikes elutingimustes, 2) sõjaväe õppuse kohustuse viisis, 3) haritud ja jõukama seltskondlise kihi eeskujus, 4) hilise abiolu kombes ja 5) tungis oma jõuga majanduslikes ja seltskondlikes arehemise käigus kõrgemal astmole peaseda, kui olid vanemad.

Viljandimaal on vallaliste culaste pidamise süsteem võrdlenisi laialiste taludega takistusoks perekondade asutamisel. Kui siia juure arvata vakutalude tükeldamise raskusi populaarsete asutamisel, siis ei tohi imestada, et abiolu ja sündimiste arvud meil aastaastali tagasi lähuvad. Tuleb ära muuta 1880 aasta Liivimaa talurahva seaduses paragraaf 114, mis keolab lahutada taluma küljest ^{asa} alla 10 taalri väärtuses.

Loomulik on, et inimese koha täiskasvamisele järgneb abiolu ja sellepärast tuleb eluülesandeid ja riiklisi kohustusi nii korraldada, et loomulik sugubiha saaks loo-

++) Väestön muutokset vuosina 1891 - 1900 .

mulikul wiisil abielus ja õigel ajal rahuldatud. Kõige suuremaks takistuseks sellele on olnud sõjawäeteenistus kuni wiimase ajani. Juba Katarina II walitsemisest saadik oli Eesti-Liivimaa kohustatud mõisaomanikkude ajalooliste oesõiguste tagasisaamise ja kinnitamise puhul nekrute wäljapanema.

1874 aasta 1 jaanuari seadus kaotas nekrutide andmise korralduse ja pani maksa üldise sõjawäe õppuse kohustuse. Kuipalju ahastust sünnitas lahkujatel kuni 25 aastaks äraminek loolamaale ehk Siberisse on mees mõil, wananematel inimestel selgesti. Sõjawäe õppuse otsekohene eitaw mõju abielu kohta on wastuwaidlema kindel. Noormehed satuwad maalt linna kõige elujõulisemas eas, harjuwad sugutungil rahuldama wäljaspool abielu ja jüüwad selle tagajärjel tihti suguhaigeks. Sõjawäe õppusele minnes said teenistuse kohad ülesõeldud; tagasi kojutulles peawad noormehed sagedasti ametit õppima ja teenistust otsima kakkana. Kõige selle tõttu tuleb abielu pikemaks ajaks edasi lükata. Eesti iseseiswusest saadik on mõnigi paha wähemaks jäänud, kuid mulle paistab, et weelgi soowida wõiks õppuse aja lühendamist. — "Kümne tuhande" haritu eeskujul on abielule halvaks eeskujuks. Kui need haritud rahwa pojad peawad olude sunnil abielu kõrmekand aastat edasi lükama ja selle aja sees teisest küljest suguelu tundra õpiwad, siis ei aimagi nad, et nende eeskujul abielu edasilükkamisel ahwatlet sadasid tuhandeid neile järeltogene.

Wananemate inimeste tõenduste järele olla meie eelwanematel kauniks kombeks olnud omi lapsi paaripanna; lapsed kuulunud ja austanud wananemate sõna, täitnud nii kui neid olla õpetud ja elanud abielus õnnelikult ja puhtalt.

Tol ajal oli see wiis kõige parem, sest et ta oli loomulikust elunõudest wäljakaswanud. Nüüd on lapsed kõrgema hariduse osaliseks saanud kui nende wananemad,

Senised meie koolid on oma kasvandikka tööst ja omi wanematest ära wöörutanud; ei olegi wöimalik ettekujutada, et wanemato sõna oleks lastele endiselt püha, mis tuleks täita ilma arwustamata.

Tung majanduslises heitlemises lähedamaid elamistingimusi kätte wöita, soow seltskondlises ja ühiskondlises elus kõrgemale peaseda hariduse kaudu sunnib paljudel mitmeks aastaks waikima sügawamad südame soowid ja aset andma wahetpidamata rükkimisele, kus peale töö, midagi ei kuulda ega nähta, ja uurimisele ^Wüwenemisele, mis awab waatlejas koguniste uue arusaamise elu ja töö ja eesmärgi wäärtuse üle. Mis enne wöitluse algust loomulikuna lõpu tähisena paistis helkima, on aastate kestel palju oma unistuslisesest iludusest kaotanud. Et õige mitmed andokad isikud selles suures eluheitluses oma rahwale kasuta kaduma lähewad, on paratamata nähtus.

Missugustel kuudel sõlmitakse sagedamini abielu?

1882/84, 97/99, 1904/06, 11/13 ja 18/20 aastatel said Viljandi maakoguduses 1000 abielust laulalatud kuudel:

jaanuaris	50,	mais	92,	septembris	59,
weebruaris	80,	juunis	85,	oktoobris	69,
märtsis	106,	juulis	65,	nowembris	56,
aprillis	136,	augustis	58,	detsembris	84.

Kõige rohkem oli laulatusi märtsis; sellele järgnes aprill, mai, juuni. Wähem laulatusi tuli ette jaanuaris ja nowembris, augustis, septembris. Laulatuste tõus - kewadel, langus - sügisel; täiesti kokkukölas loodusega.

Abiellunute meeste ja naiste vanusline vahukord.

On tähelpanud abiellumisol järgmist tõsiasja:

- 1) kui mehed on alla 20 eluaasta, siis on naised üle 20 eluaasta;
- 2) kui mehed on 20 - 25 aastat vanad, siis on naised sellesamas eas;
- 3) kui mehed on üle 25 aasta vanad, siis on naised alla 25 aasta vanad.

Samasugune vahukord oli laulatustel Viljandi maakoguduses 1834 - 1846 a., mis näha allpoolseisvast tabelist.

Meeste vanus.	Meeste arv.	Naiste vanus.	Naiste arv.
Alla 20 a. w.	23	Alla 20 a. w.	3
		üle 20 a. w.	20
20a- 24 a. w.	314	Alla 20 a. w.	72
		20a. - 24a.w.	156
		25 a. ja van.	86
25a. - 29 a.w.	303	Alla 25 a. w.	190
		25 - 29 a. w.	72
		30 a. ja van.	41
30 a. - 39 a.w.	214	Alla 30 a. w.	162
		30 a. - 39 a.w.	44
		40 a. ja van.	8
40 a. ja vanem.	198	Alla 40 a. w.	189
		40 a. ja van.	9

S ü n d i m i s e d .

Katsume lühidalt silmi eest möödaminna lasta ühiskondliku elu arenemisekäiku meie maal enne ja pärast talurahva pärisorjusest vabastamist.

13. aastasaja algul said Läänemere ranniku elanikud Sakslaste poolt allahoidetud, elanikke sunnitud künnest maksma ja võitjatele sõjas jälgima. Kui maa valitsejad olid end enamvähem kindlustanud, hakasid nad omi sissetulokute suurendamiseks talupoegilt maad harimisoks oma kätte kiskuma +).

Allahoidmine, maksu- ja tegukohustus ei piiranud algusel talupoegi isiklikke vabadusi ega maaomanduse õigusi. Liikumise vabadusi hakati kitsendama 15. aastasaja esimesel vöörandil ja algusel noil, kes omi kohustusi ei olnud täitnud. Teguniing maksukohustused suurenesid alatasa ühes mõisate majapidamiste laieneemisega. Koha külge köitmine "koldekohus" arenes täiesti välja 16. aastasajal. Õigused talupoegil said niivöörd piiratud, et olukorda võis juba tol ajal pärisorjuseks kutsuda. Talupojal ei olnud ühtegi isiklikku õigust ega õigust maad ja varandust omandada. Ta ise oli muutunud asjaks oma peremehe käes.

Rootsi valitsemise aega nimetab rahvasuu "hääks, kuldseks rootsi ajaks". Talupoegi kohustused said Rootsi ajal kindlaks määratud n.n. vakuraamatutes, nende liikumata varanduse omandamine sai tunnistatud. Põhimöte, et mõisamaa on maksuvaba, talumaa ainult maksualune, sundis kindlat vahet tegema mõlema maade vahel. 1690 aastal kuulusid maksuvaba mõisamaa hulka kõik mõisa põllud ja heinamaad, mis olid mõisaomaniku onese käes pidada enne 1633 aastat. Köik muu rüütlimõisate päralt olöw maa oli

+) Gernet, Geschichte u. System d. bäurl. Agrarrechts in Estland. Lhk. 22 .

maksualune talumaa. Rootsi ajal olid mõisaomanikud kohustatud maksvalust talumaad talupoegi kasutamises hoidma. 1630 a. seadis Gustaw Adolf kodanlis- ja kriminaalasjus maakohtu sisse. Talupoegi kaebusi rõhujate mõisaomanikude vastu arutas läbi hoovikohus. Sellega oli lõpp mõisaherra omavolil-talupoja elu ja surma üle otsustada. Mitte pärisori ei olnud Rootsi valitsuse ajal, vaid pärandataw alam, keda kui isikut wõrandada ei wõidud ja kellel ei puudunud õigus erawaranduse omandamiseks.+) Kirikuolu hakati korraldama, rahwahariduse eest hakati rohkem hoolitsema.

Põhja sõja tagajärjel sai maa hirmsasti ära laastatud. Pärisorjus kujunes välja Peeter I ja tema lähemate järeltulajate walitsemiste ajal ja kestis terve aastasada. Talupoeg, keda pärisorjaks kutsuti, oli nagu iga teine asi mõisaherra omandus. Mõisaherra wõis teda müüa, kinkida, wahetada ja pantida. Orjal ei olnud ühtegi õigust: tema poolt haritud maatüki kohta; igal ajal wõis ta muiale paigutatud ehk äraaetud saada, selle järele, kas mõisaherral oli soow tema kohale teist asetada, ehk kohta omale kasutamiseks wõtta. Nii said torwed külad ära lõhutud ja nende asemel e karjamõisad asutatud.- Talupoeg allus mõisahorra kohtule. Karistuseks määras mõisaherra sagedasti ihunuhtluse.

Mõisa põldu hariti 17. ja 18. aastasadadel teguorjuse kaudu, põlluharimine oli ekstensiivne, see põlluharimise wiis pidi wiima rööwmajapidamisele ja tööjõu raiskamisele.

Külwati peasjalikult rukist, otre ja kaeru. Põllupidamise puuduste olulised põhjused 18. aastasajal peitusid A. Gernoti järele talupoegi pärisorjuses ja teguorjuses. Pinnakasutamise tekkimine ja harenemine ca

+) V.A. Tobien, Agrargesetzgebung Livlands im 19 Jahrb. B. I, l'rk. 96 ja 97.

tingitud torve egoismi walitsemisest. See tarwilik egoism saab waid tegu- ja päris- orjuse läbi halwatud. Talupoeg, kes isiklikult mitte waba, ei ole huwitatud oma koha harimisest. Talusulane, kes sunniwiisil töötab, on laisk ja saamatu. Sarnasele seisukohale asusid juba tol ajal mõned mõisaomanikud ja kirikuõpetajad. Üksikud neist lasid oma talupojad wabaks, andes noile selloks wälja seadusi; teised selgitasid seda küsimust eri wäljaannetes ja märgukirjades. (Baron Schoultz Ascheradenist, pastor Schwarzenberg - Tormast, pastor Jannau - Laiusest, Friebe, Gotlieb Merkel, von Sievers, von Samson).

Paul I andis ukaasiga 28.XI. 1796 mõisniku seisusele wana korralduse tagasi, mis Katerina II ajal osalt oli muudetud kuid nõudis selle tasuks ukaasidega 22.VIII. 98 ja 23. VIII. 99. läänemere maialt suuremal arwul nekruutide wäljapanu. See koorm la- sus talupoja seisuse pääl. Esimese käsukirja järele tuli iga 500, teise järele iga 350 hinge kohta 1 nekruut.

Wili ikaldas 1795, 1796 ja 1797 aastail. Kui näljaaastad 1807 ja 1808 ja Napo- leoni sõja tagajärjed olid möödunud, tuli läänemere põllupidamise saadustele lühike kuid üpris õnnelik ajajärk. Elukallinemine Euroopas oli 19 aastase ja kakel esime- sol aastakümnel otsekohesoks sõdade tagajärjeks. Wiljahindade tõus läänemere mail selle tõttu oli wõimsaks põlluharimise tõstmise ergutajaks. Kuid lühikesole õitse- ajale järgnes pea saatuslik kriis. Nida häid saake kesk-Euroopas tõstis wiljade ta- gawarad nii kõrgelo, et need tarwidusest üle ulatasid ja wiljakauplus täiesti seis- ma jäi. Wiljahinnad langesid kuulumata madalale. Nii maksis+) Hiias last nisu ja last rukkid (45 wakka):

+) Hagenstr, Materialien zu einer Geschichte Landgüter Livl. I Th. lkk. 26. diea 1836.

1806 - 1810 a. 143 ja 100 rbl., 1816 - 1820 a. 125 ja 66 rbl.,
 1811 - 1815 a. 105 ja 59 rbl., 1821 - 1825 a. 81 ja 51 rbl.,
 1826 - 1829 a. 79 ja 45½ rbl.

Madalate wiljahindade tõttu langesid mõisate hinnad; aegasid raskete aegade all nii mõisaherra kui ori.

Talurahwa korraldusega 26.III.1819, mis järkjärgult 1823 kuni 1826 teostadi, omandas talupoeg kül isikliku liikumise wabaduse, esimesel 3 aasta kestol kihelkonna piirides, järgmise 3 - väljapoole kihelkonda ja 6 aasta järele kubermangu piirides, kuid selle korraldusega kadusid 1804 ja 1809 aastail maksmapandud politsei seadused, mis takistasid talumaade mõisate külgi liitmist ja talupoegi tööjõu väljakurnamist. Algas n.n. linnupriiuse ajajärk, mill talupoeg majanduslikult ära olenes mõisaherra armust ja mill mõisaherra politseilik omawoli talupoega tema kodaniku õigustes ja poliitilis riigiõiguslikes wabaduses tuntawalt kitsendas+).

Ülalpool sai tähendatud, et 17. ja 18, samuti ka 19. aastasaja kolmekümnendis aastais põllupidamine ei olnud mitte intensiivne, waid ekstensiivne. Albrocht Thaeri õpetuse mõjul hakati 19 aastasaja teisel aastakümnel mõisates kartulid kasvatama, taludes hiljemalt; ristikheina külwati 30. aastates laialisemalt; samal ajal edenes Meerino lamba kaswatus. Kartul oli toiduks inimestele ja loomile ja palju tulusam wiinapõletamisel, kui terawili. Põllupidamise wiisi muutmine tõi esesege kaasa mõisate põllupinna suurendamise tarwiduse. Endise 3 välja asemel oli igal pool mõisates 7- 10 välja wiljawahelduse süsteemiga. Lähemal seiswad talud, kcguniste terwed

+) A. Tobien B.I, lhk.437, ülalpool tsiteeritud.

külad said lõhutud s.t. hooned mahakistud ja põllud külge liidetud ja talupojad maiale eemale sunnitud asuma. Gerneti+) järele ei peetud sageli silmas talude lõhkumisel tarvilist ettevaatust ja mitmel korral ei olnud motiiveks kaalutud majanduslised põhjused; mitmed talukohad ja torwed külad said kasuta lõhutud; talupoegis võttis maad õigusetunde kindlusetus ja waenulikkus mõisaomaniku vastu. Talupoegiga tehti rendi lepinguid ühe aasta päüle; renti tasuti endiste wakuraamatute normis teguorjuse teel. Teguorjus oli uue põllupidamise süsteemi juures palju koormavam, kui warem. Päälegi oli alaline lõhkumise kartus. Maapinna omaduse järele talude koormamine wiis talud niisuurele tükeldamisele, et ühel talul kuni 150 tükil tuli tööd teha.

Kõige selle tagajärjel langes suurem osa talupoegi waesusse ja wiltsusse. Kokkuvõetult olid waesoks jäämise põhjused: 1) lühikesoajalised rendilepingud, 2) teguorjuse süsteem ja 3) wiinapõletamise ja tarwitamise wiis. Wiinawahetus terawilja ja lina vastu suurendas väga põletatud wiina tarwitamist. Laialdane wiina tarvitamine ruineeris majanduslikult, häwitas rahwa kohalise ja hingelise jõu ja laastas tema kõlbluse. Lisaks kõigile puhkes 1845 aastal näljahäda lahti, mis 1846 edasi kestis üle terve maa. Enne seda juba 1840 - 1843 oli sadude tagajärjel orelisi wiljaikaldusi (Kõru ja Falga maakonnas).-

Talupoegi korraldus 1849 aastast, katsus kõrwaldada 1819 aasta seaduse puudusi, kaitstes talupoegi mõisaherra wägivaldsete talumaade ärakiskumise vastu, kõrwaldades pikkamööda renditasumise naturaali kohustuste näel ja edenlades talupoegi maaoandust. Esimesed talukohad Tiljandi maakonnas omandati ostu-müügi teel rüütlimõisate omani-

+) Gernet tsit., lhk.161.

kolt 1852 aastal Tarwastu ja Uue-Suislopi wallas, kumbegiüks; järgmisel aastal Uue-Suislopi wallas neli talu; 1857 aastal Uue-Suislopi wallas 3 talu; Koopse wallas 4 talu; 1858 aastal Kaerli wallas 1 talu, Helme wallas 2 talu; 1859 a. Uue-Suislopi wallas 2 talu, Jögewoste wallas 1 talu, Iocpre wallas 3 talu; 1860 aastal Leebiku wallas 16 talu, Assikasi wallas 5, Kärsi wallas 1 talu. Järgnevail wiis-aastail kreposteeriti ostu-müügi lepinguid talude pääle Wiljandi maakonnas:

1861 - 65 a. 12,	76 - 80 a. 484,	91 - 95 a. 163,	1906 - 10 a. 47,
66 - 70 a. 513,	81 - 85 a. 334,	96 - 100 a. 85,	11 - 15 a. 46.
71 - 75 a. 694,	86 - 90 a. 208,	901 - 905 a. 57,	

Kroonuwaldade talusi hakati kreposteerima uute omanike nimole 1877 aastal ja nimelt Uue-Suislopi wallas 27 kohta. Kreposteeritud sai kroonuwaldade kohti:

1877 - 80 a. - 72,	1881 - 85 a. - 140,	1886 - 90 a. - 88,	1891 - 95 a. - 94,
1896 - 900 a. - 210,	1901 - 05 a. - 212,	1906 - 10 a. - 630,	1911 - 15 a. - 252

ja 1916 - 20 a. - 158. - Siin kohal peab täbondama, et koha omandamise ja koha kreposteerimise ajad mitte ühte ei lange; omandamine võis kümnekond aastat enne kreposteerimist sündinud olla. Krawaldade talukohad pidid vastama vähemalt 10 taalri väärtusele; kroonuwaldade kohtade ajamisel seda kitsendust ei olnud; on palju "hingemaa" kohti 3 wakamaalisi ja suuremaid, sageli väga laialdasi 100 tiinulisi ja veel suuremaid. Kroonuwalla kohapidajad maksid koha wõla eest 5% aastas, kus 1% 49 aasta jooksul wõla ära kustutas.

Esimene raudtee Läänemere maal ehitati 1858 - 61 a. Riia - Düüna kindluse wahel. Tallinna-Paltiiski-Narwa-Peterburgi liin awati detsembris 1870. Jürgisel aastal ühendati libau eno sisemaaga. 1869 aastal sai walais liin iapa-alga-riia ja walga-Fihkwa wahel. 1897 - 1901 aastate wahel ehitati walmis kitsarööpeline liin Pärnu-

Valga ja Möisaküla - Tallinna vahel. Kõigil meie ühenduste oli maa arenemise kohta suur tähendus; maasaaduste turgu saatmine Venemaa pealinnadesse ja vabrikute saaduste kohale toimetamine oli palju enam hõlbustatud, kui enne raudteid. Läänemere elanikud ei kannatanud enam niivõrd kui enne kohalike viljakaldus aastate tagajärjel. Ikaalus-aastale järgnesid harilikult laastavad taudid, nagu meie sõda näinud oleme meie juures 1867/08, 1845/46 aastail.

Rahva jõukusel on suur mõju sündimiste suurenemise ehk vähenemise päüle. Jõukuse kindlaks määramisel on tarwis õiglast rahva varanduse hindamist heritud maas, hoonetes, tööstusettevõtetes, hoiusummades ja saaduste tagavarades. On tarwis perioodilisi ümberhindamisi, et tulomusi teha rahva jõukuse kõikumise üle.

Mul on võimalus olnud koguda teateid tulumaksu summade suuruse üle waldades wio aasta kohta, 1920 - 1924 a., ühes maksjate ja deklaratsioonide arwudega. Olen need andmed liigitanud kihelkonde kaupa ja wõtnud wio aasta keskmised arwud wõrdlemiseks. Wõrdluse aluseks on iga maksja ja iga deklaratsiooni kohta langow keskmine tulumaksu määr aastas. Helme kihelkonna kohta puutuwad andmed on ainult 1920 aasta eest.

Teated tulumaksu suuruse kohta Wiljandi maakonnas.

	Maksjate arw.	Deklaratsioonide arw.	Tulumaksu summa.	maksja kohta keskmiselt.	Deklaratsiooni kohta keskmiselt.
	F ö l t s a m a a kihelk.				
1920 a.	2451	4571	3080380		
1921 a.	2753		4926770		

	Maksjate arw.	Deklaratsioonide arw.	Tulumaksu summa.	Maksja kohta keskmiselt.	Deklaratsiooni kohta keskmiselt.
1922 a.	2587	4160	2106997		
1923 a.	2496	3728	1964367		
1924 a.	2494	3558	1713417		
Kokku:	12774	16017	13792417		
Keskm.aastas:	2555.8	4004.25	2758483.4	1079 m.	889 m.

P i l i s t w e r e k i h e l k .

1920 a.	1722	2747	1790688		
1921 a.	2197		3226500		
1922 a.	2158	3051	1352357		
1923 a.	1880	2750	1271750		
1924 a.	1838	2691	1040610		
Kokku:	9798	11239	8081898		
Keskm.aastas:	1959.6	2809.75	1736379.6	886 m.	618 m.

S u u r e - J a a n i k i h e l k .

1920 a.	2098	3371	1992268		
1921 a.	2584		3229340		
1922 a.	2567	3669	1615157		
1923 a.	2508	3762	2265200		
1924 a.	2530	3720	1916480		

	Maksjate arv.	Deklaratsioonide arv.	Tulumaksu summa.	Maksja kohta keskmiselt.	Deklaratsiooni kohta keskmis.
Kokku:	12287	15022	11018430		
Keskm.aastas:	2457.4	3755.5	2203680	697 m.	587 m.

K o l g a - J a a n i k i h o l k .

1920 a.	1017	1816	811313		
1921 a.	1468		1471700		
1922 a.	1153	1805	588700		
1923 a.	895	1874	283390		
1924 a.	854	1728	317020		
Kokku:	5387	7223	3472123		
Keskm.aastas:	1077.4	1805.6	694424.6	645 m.	385 m.

V i l j a n d i k i h o l k .

1920 a.	1642	3605	2357690		
1921 a.	2064		7879365		
1922 a.	1927	2813	1941150		
1923 a.	1840	2844	1785550		
1924 a.	1921	2753	1234460		
Kokku:	9394	12015	11198254		
Keskm.aastas:	1878.8	3004	2239650.8	1192 m.	745 m.

F ö p u k i h o l k .

1920 a.	709	1392	827433		
1921 a.	823		1199350		
1922 a.	836	1230	757020		

	Makejate arv.	Deklaratsioo- nide arv.	Tulumaksu sum- ma.	Maksja kohta keskmiselt.	Deklaratsioo- ni kohta kesk- miselt.
1923 a.	830	1300	598340		
1924 a.	809	1218	415860		
Kokku:	4007	5146	3798003		
Keskm.aastas:	801.6	1286.5	759600.6	948 m.	590 m.

P a i s t u k i h e l k .

1920 a.	1513		2432386		
1921 a.	2249		3389510		
1922 a.	2039		1408440		
1923 a.	2081	3351	1980340		
1924 a.	1524	3265	1144790		
Kokku:	9706	6616	10325466		
Keskm.aastas:	1941.2	3308	2065093.2	1064 m.	624 m.

T a r w a s t u k i h e l k .

1920 a.	1131		1815834		
1921 a.	1702		2796080		
1922 a.	1616		1246060		
1923 a.	(2117)1402	2117	1413920		
1924 a.	1527	2217	790560		
Kokku:	7378	4334	8062454		
Keskm.aastas:	1475.6	2167	1612490.8	1093 m.	744 m.

	Maksjate arv.	Deklaratsioonide arv.	Tulumaksu summa.	Maksja kohta keskmiselt.	Deklaratsioonide kohta keskmiselt.
--	---------------	-----------------------	------------------	--------------------------	------------------------------------

H e l m e k i h e l k .

1920 a.	2074	4405	3241841	1563	736
---------	------	------	---------	------	-----

W i l j a n d i l i n n .

1920 a.	1608	4002	1476361		
1921 a.	2701		6374050		
1922 a.	2121		3391650		
1923 a.	2532	4716	6366820		
1924 a.	3166	4986	9386610		
Kokku:	12128	13704	27495441		

Keskml. aastas:	2425.6	4569	5499088.2	2267 m.	1207 m.
-----------------	--------	------	-----------	---------	---------

Meie näeme, et iga maksja kohta langes keskmiselt üle 1000 marga Helme, Wiljandi, Tarvastu, Põltsamaa ja Paistu kihelkondis ja alla 1000 marga Köpu, Suure-Jaani, Pilistwere ja Kolga-Jaani kihelkondis. Deklaratsioonide järele tuli iga iseseisva tuluga isiku kohta tulumaksu keskmiselt üle 700 marga Wiljandi, Tarvastu ja Helme kihelkondis, üle 600 marga Põltsamaa, Paistu ja Pilistwere kihelkondis, üle 500 marga Köpu ja Suure-Jaani kihelkondis ja üle 300 marga Kolga-Jaani kihelkonnas. Maksud olid määratud 1920, 1921 ja 1922 aastatel põllupinna suuruse ja häduse järele ja 1923 ja 1924 aastatel puhtakasu rublade alusel.

1924 aasta puhtakasurublade summade ja viimase viie aasta keskmiste maksjate ja deklaratsioonide arvude järele langes kihelkondis puhtakasu rublasi järgmiselt maksja kohta ja deklaratsiooni kohta:

	Maksja kohta.	Deklaratsiooni kohta.
Põltsamaal	67.7	43.0
Pilistweres	59.3	41.4
Suure-Jaanis	58.6	36.3
Kolga-Jaanis	35.5	21.2
Wiljandis	61.5	38.4
Köpus	51.8	32.3
Paistus	64.4	37.8
Tarvastus	62.4	42.6
Helmes 1920 aastal	64.6	30.4

Nende andmete põhjal võiksime kihelkondi jagada enam ehk vähem jõukamateks; esimeste hulka kuuluksid Põltsamaa, Helme, Tarvastu, Paistu, Wiljandi ja Pilistwerre kihelkonnad ja viimaste liiki Suure-Jaani, Köpu ja Kolga-Jaani kihelkonnad.

Sündimiste vähenemine Wiljandi maakonnas absoluutselt ja suhteliselt alates seitsmekümnendatest aastatest teeb igatühte tõelikult rahutuksaks rahwa tulewiku pärast. 1801 - 1920 a. langes aastakümne kaupa järjesti iga aasta kohta keskmiselt sündimisi 2517, 2543, 3004, 3164, 3301, 3337, 3155, 2972, 2722, 2534, 2259 ja 1517. Viimase 90 aasta kestusel ei ole märgata suhteliste arvude laenetamist, on waid olemas väikesed rahutused kindlas langemise sihis. Sündimiste arvude ja nende kõikumiste wõrdlemiseks Wiljandi maakonnas ja tema kihelkondades toon järgmise tabeli.

Sündimiste arv 1000 elaniku kohta aastas.

Kiholkonnad.	<u>1801</u>	<u>1811</u>	<u>1821</u>	<u>1834</u>	<u>1841</u>	<u>1851</u>	<u>1861</u>	<u>1871</u>	<u>1881</u>	<u>1891</u>	<u>1901</u>	<u>1911</u>
	1810	1820	1830	1840	1850	1860	1870	1880	1890	1900	1910	1920
Põltsamaa				30.7	43.6	33.0	35.0	30.0	26.0	27.3	22.0	16.3
Filistvere				44.5	47.5	41.8	41.8	38.8	32.3	28.7	22.4	16.3
Suure-Jaani				33.8	29.7	28.2	30.3	29.6	26.6	24.9	21.5	16.8
Kolga-Jaani				41.9	37.4	37.5	34.2	26.3	25.4	22.1	18.0	14.7
Kõpu				33.8	34.1	30.3	30.7	32.8	29.4	23.9	18.7	15.6
Wiljandi maa				41.8	41.5	39.1	36.4	34.7	32.2	30.3	25.2	18.0
" linna				9.7	9.5	9.4	13.6	12.5	9.1	8.1	8.6	6.2
Paistu				51.8	39.7	41.1	41.0	35.0	26.4	23.3	18.1	13.1
Tarvastu				48.6	40.9	35.8	37.2	30.5	27.8	20.2	20.8	16.8
Helme				36.4	33.6	36.1	30.7	26.9	34.2	32.8	26.3	19.1
Maakond:	34.0	33.0	37.5	39.1	35.0	34.8	34.8	31.9	28.3	26.1	21.2	15.8

Kui vaatleme sündimiste absoluutseid ja suhtseid arvu si kogu maaandras 120 aasta kestusel, siis paneme tähele kõige pealt nende arvude tõusu 1820 - 1840 aastate wabal, mis wististe kuidagi on ühenduses talurahwa priikslaskmisega pärisorjusest. Kuigi majanduslised elutingimused endiselt raskoks jäid ja maa tüülikult mõisaomaniku meeleralla all oli, wõis talupoeg siiski wabalt teise kohta kolida ja rõhumise kergendust otsida kas naabruses ehk teises kiholkonnas ja osale warandust koguma hakata. Juba sarnane talupoja seisuse kohtadelt lahkumise wõimalus sundis mõisaomanikka inimlikumalt talurahwaga ümberkäima; nuidu ehwardas türanni tööliste üldine lahkumine ja maa karinatuke jäämine. 1840 - 1870 aastail jäid sündimise arvud seisma ligikauda daesugusel kõrgusel, awaldades

isegi väheldast tõusu 60 ja 65 aastate vahel, millal kohtasi suuremal arvul päris-omanduseks müüma hakati ja linakasvatus jõukust otendas. 1876. aastast algab sündimiste mõlemi arvude langemine kihelkondis ja kogu maakonnas ja langemise lõppu ei ole ette näha, kui elutingimused sõdade laastamise tagajärjel niipea ei parane. Sündimuse langemist viimasel ajal on arvanud parandada rahva vanusl. koosseisu muutumise. Sündimiste vähenemine suhteliselt, alates 80. aastastest, on üleeuroopaliseks nähtuseks, kuid Viljandi maakonnas on see langemine alanud 10 aastat enne ja olnud palju kiirem. On täheldatud sündimiste arvu vähenemist majandusliku kitsikuse aegil, sõdade järel ja viljaikalduste aastail; nii oli päle 1807 - 1808 aasta nälja 1808 aastal maakonnas sündimisi 1760 kümneaastase keskmise arvu 2517 asemel; 1833 aastal, viljaikalduse järel pikaliste sadude pärast 31/33 aastail, 2805 sündimist keskmise arvu 3164 asemel ja 1845 ja 1846 aastail 2657 ja 2476 sündimist keskmise arvu 3001 asemel nälja pärast viljaikalduse tagajärjel. Friisi sõja tagajärgi sündimiste vähenemisel 60. aastate alguses Viljandi maakonnas märgata ei ole; samuti ei ole täheldatav otsekohene Bene-Türgi sõja mõju sündimuse langemise juures 80. aastail. Sündimuse kiire langemise põhjusi päle lähikest rahvuslise elutõusu aoga tahaksime häämeoluga otsida majanduslikust kitsikusest ja ühiskondliku olu raskest tingimustest, kuid objektiivseid arvusi meil selle tõenduseks ette tuua ei ole. Kuna meil ise selle ajajärgu kaasaegsed oleme olnud ja hästi mäletame noid pigistusi nii majanduslise kui rahvuskultuurilise elu alal, siis tungib tahtmata hingesse säält otsida eluvaibumise põhjusi. Meie arvamise (kandeks) kaudselt tõenduseks võiks olla sündimuse mitmesugune suurus üksikuis kihelkondis, mis paistab kuidagi viisi ühenduses olnud olema kihelkondi relatiiivse jõukusega. Meie nägi-

me eespool, et tulunaksu määre ja puhtakasurublade arvude järele üksiku meesualuse ja maksja kohta võiksime maakonda jagada kahto osasse - enar ning vähem jõukasse. Esimeses oleksid kõik kihelkonnad pääle Kolga-Jaani, Suure-Jaani ja Köpu, mis kõik kolm kuuluksid toise, vähem jõukasse, osasse.

Sündivuse suuruse järele 90 aasta kestusel võime jagada maakonda nelja liiki: 1) võrdlemisi suure sündivusega kuni 1900 aastani - Filistwere ja Filjandi kihelkonnad, 2) suure sündivusega ja järsu langemisega - Raistu ja Tarvastu kihelkonnad, 3) keskmise ja võrdlemisi kindla sündivusega - Helme ja Põltsamaa kihelkonnad ja 4) vähese sündivusega - Kolga-Jaani, Köpu ja Suure-Jaani kihelkonnad. Upris väikse sündivusega oli Filjandi linna kogudus. Kui vaatleme viimase liigi kihelkonde relatiivset jõukust, siis näeme, et Kolga-Jaanis nii puhtakasurublasti kui ka tulunaksu keskmiselt iga maksja ja deklaratsiooni kohta palju vähem tuleb, kui esimestes kolme liigi kihelkondes; Köpus ja Suure-Jaanis on wahet teistega võrreldes ka olemas, kuigi väike. Viimased kaks kihelkonda sarnanevad Filistwerele relatiivse jõukuse poolest, kuid Filistwere kuulub sündivuse suuruse poolest paremate hulka, Köpu ja Suure-Jaani on aga pahematest. Nagu näeme, ei saa sündivuse suuruse vahet kihelkondis seletada ainult jõukuse teoriga; peavad pääle selle mõõduandvad olnud olemas kohalikud põhjused, mida mitte võimalik ei ole kindlasti tõerdada, vaid siiski tõenäolikuks on. Nendest arvatawatest põhjustest on esimesel kohal kurbete saanud uus - maltusianism ehk ühe- ja kahelapse süsteem kartuse pärast raskuste eest lastekasvatamisel ja teadlik laste ärashoid tahtmise puudusel. Siin puutume kokku juba rahwa hingeomadustega, mis eluedasiandwa jõu nõrgenemisest tunnistust annavad ja mis degeneratsiooni tundemärkide hulka kuuluvad. Eesti rahwa wisa wastupanu tõttu wintsu-

tamistele aastasadade kestusel ei tahaks uskuda, et rahva keha ja hing on kädunenise teel. Rahva keha terwiselise seisukorra ära määramiseks on vaja teada suhtelisi arwusi waimuhaigete, nördameelsete, langetöbiste, wigaste, alkoholismi põdewate, siifilise-, podagra- ja tiisikuhaigete kohta. Edasi on tarwilik teada, kas kuritegewus on tõusnud ehk langenud; on vaja antropomeetrilisel teel seadud normeid massiliselt ettewõetud mõetiste abil selle kohta, kas rahwaliikmete kasv- pikkus ja rinnamõet- on edasi ehk tagasiminekul. Alles siis, kui on küepärast saarnased andmed minewiku ja olewiku kohta, wõime ütelda, kas rahva juurdekaswu, resp. sündiwuse wähenemistne on ajutiseks nähtuseks, wõi tõsine hädaoht, mis on tingitud rahva keha pikalisest mürgitamisest alkoholiga, tubaku suitsetamisega, liig raske tööga, alatoitlusega ja muuga. Kuni mitte tõendatud ei ole, et sündiwuse tagasiminekul wõiks olla möödu- andew sügawam sisemine põhjus, tahame uskuda, et wälised aõjundid ja elutingimused selleks tõuko on amud ja edasi selleks kaasa awitawad.

Paistab nii, et kiire majanduslik tõus tavaliselt esile kutsub suuremaid elumait- miso- ja mõnutunge, et lapsed perekonnas mitte enam rõõmuks ja õnneks ei ole, waid tihti takistuseks elumaitsemisel ja jõukuse wõistlusel. Jõukus on kaswanud kümnekord- solt, elutarbed sajakordselt, kinnitab P. Fahlbeck "Hootsi aadelis". Samesuguse tõsidusega wõime meie seda korrata Eesti kodaniku kohta. Lasterikas peroisal ei suu- da wõistelda elumõnu maistmisel naabriga, kes ühe ehk kaheleapse süsteemi juurde on peatama jäänud. Meie oleme nii kaugelt jõudnud, et lapsi perekonna uhkuseks ei pee- ta, waid hurjutamiseks. Si wõigi meie süüdistada selles harilikku kodaniku, kui 19 aastasaja kestusel teadlastel arwamine oli, et rahwas ülisiginab, et ülisigine- misele nälj ja taudid paratamata järgnewad.

Edasi on minu arvates Viljandi maakonnas sündivuse vähenemise arvatawateks põhjusteks olnud : hiline abiolu, viletsad korteriolud, konbluse langemine, steriilsete haritlaste halb eeskuju, põllupidamise süsteemi^l wallaliste sulastega ja kohtade täkeldamise keeld alla 10 taalri, wildak maksusüsteem, mis pääsjalikult lasterikkaid perekondi rõhub, pikk sõjawäe teenistuse aeg, suguhaigused, alkoholism ja muud mitmed kultuuriga ja jõukusoga kaasaskäiwad lopsakad wesikaswud elumajamise alal.

Kihelkondi sündiwuse tabelis esildatud arwude kohta peab tegema järgmisi märkusi ja öiendusi. Põltsamaa kihelkonnas on registreeritud 1840 - 48 a. ebaloomalikult palju sündimisi. See on ühenduses sellega, et tol ajal said asutatud greeka ortodoksaalsed kogudused Wiljandi maakonnas ja et üksikute noide kihelkondi Põltsamaa piirid ulatasid Tartu maakonda, kus arwatawasti need kogudused hiljem tekkisid. Kõõdunud aastasaja nelikümnendisaastais / 1840 - 43 ja 1845 - 46 / oli Eesti-Liivimaal mitmeaastase wiljaikalduse järele suur puudus. Käljahäda suurendasid weel taudid: köhutõbi, sarlakid, rõuged ja lootrid Wiljandimaal; 1845 a. suri maakonnas köhutõwesse 2000 inimest üldise suremiste arwu 5114 juures. Keskmise suremiste arw oli aastast 2100. Rasket aega katsuti ära kasutada lda waimu ja mõju lowitamiseks; üle idapiiri tulnud saadikud töötasid rõhutuile kõiki võimalikke kergendusi, kui walmis ollakse " Keisri usku" wastu wõtma.

Wiljandi maa ja linna koguduste arwude hindamisel peame arwesse wõtma seda, et mõlemad õpetajad asuwad linnas ja et koguduste täpsed suurust ja kihelkondi piire on raske täpselt kindlaks määrata. Suurom osa alewite elanikka lasiwad ja lasewad omi kiriklikke talitusi maakoguduse õpetajat täita. Koguduste suurus on wõetud õpetajate umbkaudse arwamise järele.

Paistu kihelkonna suhtelised arvud tulevad ühendada sellepärast, et Viljandi maakonnas seisvast Kaarli wallast on suurem osa Pärnu maakonna Talliste kiriku järele. Sünnivuse, surevuse j.n.e. väljaarvamisel olon aga Kaarli walla 1200 elanikuga Paistu kihelkonda kuuluvaks lugenud. Paistu kihelkonna tõelike suhtelised arvud on seega 10 % ümber suuremad.

Sündimised kuude kohta aastas.

Huvitust pakub sündimiste jagunemine kuude kaupa aastas. Sündimiste järele saame jälle väljaarvata kontseptsioonide aja.

Viljandi maakoguduses 1882/85, 1897/900, 1904/7, 1911/15 ja 1918/21 aastatel langes sündimisi ja nende järele kontseptsioonisi kuude kohta aastas järgniselt:

Kalendri kuud.	Sündimiste arv.	Kalendri kuud.	Kontseptsioonide arv.
jaanuar	<u>382</u>	aprill	<u>382</u>
veebruar	<u>386</u>	mai	<u>386</u>
märts	344	juuni	344
aprill	343	juuli	343
mai	326	august	326
juuni	348	september	348
juuli	<u>378</u>	oktoober	<u>378</u>
august	<u>372</u>	november	<u>372</u>
september	<u>393</u>	detsember	<u>393</u>

oktoober	358	jaanuar	358
november	317	veebruar	317
detsember	<u>392</u>	märts	<u>392</u>

On märgata kaks tõusu; kontseptsioonidel kevadel - märtsil, aprillil ja mail ja sügisel - oktoobris, novembris ja detsembris; sündimistel - detsembris, jaanuaris ja veebruaris ja juulis, augustis ja septembris. Kontseptsioonide esimene tõus langeb kokku varajase kevadega, teine - põllutöö lõpu järele.

Surnult sündinised.

Surnult sündimiseks märgib statistik selle juhtumise, kui lapsuke sündib surnult seitsmendas kandmise kuus ehk hiljem. Surnult sündimise korral võib surm juhtunud olla enne sünnitamist ehk sünnitamise ajal. Schweitsi *) ja Hamburgi linna statistiku järele on surnult sündinud lastest 60 % ümber enne sünnitamist ja ligi 40 % sünnitamise ajal otsa saanud. Prantsusmaal, Belgias ja Hollandis arvatakse surnult sündimiste hulka noodgi juhtumised, kus lapsuke on ärasurnud enne ametiasutusele teatamist, mis esimese kolme päeva kestel peab sündima, Inglismaa ei kogu surnult sündimiste kohta üldse teateid. Surnult sündimiste sagedusel on määduandvad loomulikud (füüsilised) ning sotsiaalsed põhjused (momentid). Viimased jagunevad otakorda majanduslisteks ja külblasteks. Muidugi ei ole mul võimalik olnud vahet teha andmete puudumisel, kuiwõrd ning missugused mõjundid on maksimusel olnud. Prinzing** loeb

*) Prinzing, Handbuch d. mediz. Statistik, lhk. 46.

**) Tsit. A. Grotjahn, Soziale Pathologie, lhk. 200.

üles üksikud otsekohesed põhjused surnultsündimistel; need oleksid järgmised:

I. Enne sünnitamist surnud	ca 60 %
1) Ema haiguse ja nõrkuse tagajärjel	" 10 %
2) Platsenti haiguse	" 2-3 %
3) Vigaste laste	" 4-5 %
4) Põhjused teadmata (sellest umbes 15 % enneaegsed)	" 40 %
II. Sünnitamise ajal surnud	ca 40 %
1) Ebanormse seisuga ja kitsa vaagna pärast	" 20 %
2) Placenta praeva	" 3-4 %
3) Nabavarre väljakukkumine	" 7-8 %
4) Teiste ja teadmata põhjusil	" 9-10 %

Prinzingi järele on 5 % juhtumistel siifilis surnultsündimiste põhjuseks.

Surnultsündimiste kvoot Wiljandi maakonnas, väljaarvatud 100 sündimise kohta.

Kihelkonnad.	<u>1834</u> 1840	<u>1841</u> 1850	<u>1851</u> 1860	<u>1861</u> 1870	<u>1871</u> 1880	<u>1891</u> 1890	<u>1891</u> 1900	<u>1901</u> 1910	<u>1911</u> 1920	<u>1834</u> 1922
Põltsamaa	5.5	4.0	2.0	3.5	3.3	3.1	3.4	2.6	3.8	3.6
Pilistvere	3.7	4.5	3.9	3.1	3.3	4.1	3.7	3.9	2.5	3.6
Suure-Jaani	4.4	3.4	4.1	3.6	3.8	3.3	3.5	2.8	3.1	3.6
Kolga-Jaani	3.4	3.0	3.2	4.2	4.0	3.3	2.2	3.5	3.1	3.4
Kõpu	3.7	3.0	2.9	2.6	2.8	3.6	4.2	2.9	5.1	3.4
Wiljandi mk.	4.2	3.6	2.8	1.8	2.2	3.3	3.8	3.1	3.7	3.2
Wiljandi ln.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.6
Paistu	5.9	5.0	4.3	2.3	2.4	3.7	4.2	4.9	4.2	4.1

Tarvastu	4.9	4.1	4.2	3.5	3.9	3.1	3.4	4.6	4.2	4.0
Helme	2.6	2.2	2.1	3.1	3.1	3.4	3.3	2.5	2.2	2.7
Maakond:	4.3	3.4	2.6	2.8	3.2	3.2	3.4	3.1	3.3	3.3

Viiksem on surnultsündiniste kwoot Helmes ja linna koguduses, 2.7 ‰ ja 2.6 ‰ sündimiste arvust; suurem on Paistus ja Tarvastus, 4.1 ‰ ja 4.0 ‰; kuna teistes kihelkondis see kwoot on maakonna keskmise arvu 3.3 ‰ ligi. Peab tähendama, et saadud arvud on samasuured kui Euroopa riikes.

Viiks veel tähendada, et Wiljandi maakonnas tuli 1884 - 1922 a. 100 surnult sündinud tütarlapse kohta 123.43 surnult sündinud poisslast ja et surnult sündinute suhteline arv oli kõige vähem 50 ja 70 aastate vahel, kui oli suurim sündivus, ja kõige suurem 30 ja 40 aastate vahel.

Sündimised väljaspool abielu.

Loomulik nähtus on, et inimese kehalisele täiskasvanisele järgneb pea abielu. Kultuuri rahwaste keskel maksmusel olewa õigulise ja ahistkondlise korralduse järelle on perekondlikeks ühenduseks monogaamiline abielu. Suguline läbikäimine väljaspool abielu on hukkamõistetav hügieenilisest ning kõlblisest seisukohast. Sarnane sugutungi rahuldamise wiis edendab suguhaigusi ja lõdvendab perekonna sidemeid. Nii tuleb väljaspool abielu sündimiste päüle waadata, kui testata pahe peale, mis on tingitud meesterahwaste hilisest abiellumisest. Mõlemad üheskoos meesterahwaste hiline abielu ja väljaspool abielu laste sündimise nähtus on rahwa ja riigi tulewikule kahjulikud. Rahwa vähese sündivuse seisukorra parandamiseks on Dr. J. Vilms+)

+) Polygamiline abielu testis.

soovitanud Eesti mitmenaise pidamist. Sooduslik luba oli olemas selleks Saksa-Prantsuse sõja järele. Kui palju sarnase sammu astujaid leidis, ei ole teada. Eesti saaks küll waewalt sellel tegeliku tähendust olemas. Kehwatu paranduse seisukohalt näeks prof. Fritz Lenz häämoeloga amerikaste meeste tõuparanduse jaama.

Wiljandi maakonnas oli 1834 - 1922 a. väljaspool abislu sündinud 100 kohta sündinute üldarvust.

Kihelkonnad.	<u>1834</u> <u>1840</u>	<u>1841</u> <u>1850</u>	<u>1851</u> <u>1860</u>	<u>1861</u> <u>1870</u>	<u>1871</u> <u>1880</u>	<u>1881</u> <u>1890</u>	<u>1891</u> <u>1900</u>	<u>1901</u> <u>1910</u>	<u>1911</u> <u>1920</u>	<u>1834</u> <u>1920</u>
Fõltsmaa	2.1	2.7	3.1	4.4	4.6	5.2	7.1	7.0	6.8	(%)4.8
Pilistvere	1.8	3.3	3.2	3.1	5.2	7.1	9.3	8.3	9.0	5.6
Suure-Jaani	2.7	3.8	4.8	5.2	6.8	7.1	9.2	9.0	10.1	6.5
Kolga-Jaani	2.3	3.9	5.1	5.6	6.3	7.7	8.6	7.7	8.9	6.2
Wiljandi mk.	2.5	5.6	6.0	5.2	7.1	8.3	7.9	8.6	8.4	6.6
Kõpu	4.4	5.1	4.6	6.3	8.5	11.8	12.4	10.2	5.2	7.8
Paistu	1.5	1.5	2.7	3.7	5.5	5.9	9.0	8.0	8.5	5.1
Tarvastu	1.8	1.9	2.9	3.5	5.7	7.7	8.2	8.1	7.5	5.3
Helme	2.0	2.4	2.6	3.2	3.6	4.7	7.2	7.4	6.3	4.4
Maakond:	2.4	3.0	3.6	4.2	5.6	6.9	8.0	7.8	7.9	5.5

Paistab silma väljaspool abiolu sündinud laste kvooti järjekindel kasvamine 1834/40 a. kuni 1891/1900 a. kogu maakonnas ja igas kihelkonnas. Viimase 40 aasta kestusel on see kvoot ^{ühel}üksikus kihelkonnas tõusu, teises langust näidanud; üle maakonna on aga märgata paigalseisu. Et 1880 aastatst eest alates sündimiste arv absoluutselt ja suhteliselt on kiiresti vähenenud, siis saame väljaspool abiolu sündinute kohta õigema pildi, kui võrdleme sigivuse arvasi.

1000 wallaliso, lesk- ja lahutatud neise kohta 15-49 a, vanuseni oli miljardi maakonnas sündinud lapsi väljaspool abiolu keskmiselt aastas:

1895/1900 a.	15.6
1918/1922 a.	9.0.

Sigivusarvud umbes noide samade aastate eest olid Inglismaal 8, Schottimaal 13, Iirimaa 3, Daanimaa 23, Norras 16, Rootsis 23, Soomes 17, Ungaris 41, Helveetsias 9, Saksamaal 26, Hollandis 6, Belgias 17, Prantsusmaal 18, Itaalias 19.

Siiit näeme, et n.n. "sigivuse arv" on viimase rahvalugemise aastatel palju väiksem, kui eelmise lugemise ajal, kuigi kvootide arvud ^{90% d}ühesuusteks on jäänud. Järeldada seda, et väljaspool abiolu suguline läbikäimine seega oleks vähenenud, kuidugi ei väi. Kagu üldise sündivuse tagasihakul nii vististe ka väljaspool abiolu sigivuse vähenemisel on mööduandvaks olnud vusmaltusiariski wool, mis kül sugutungi rahuldumist nõuab ja lubab, aga selle loomuliku tagajõrje eest ära hoiab.

Wäljaspool abiolu sündinud laste kvoot 1834 - 1920 a. on kõige väiksem Helmes, 4.4 % sündinute üldarvust. Helmelo järgnevad Põltsamaa 4.8 % , Paistu 5.1 %, Tarwastu 5.3 %, Pilistwere 5.6 %, Kolga-Jaani 6.2 %, Suure-Jaani 6.5 %, miljardi

maak. 6.6 /, Köpu 7.8 /.

1834 - 1922 a. on 100 tütarlapsa kohta väljespool abielu sündinud 105
poisslast.

S u r e m i s e d .

Suremiste arv 1000 elaniku kohta aastas - Wiljandi maakonnas.

Kihelkonnad.	<u>1801</u> 1810	<u>1811</u> 1820	<u>1821</u> 1830	<u>1834</u> 1840	<u>1841</u> 1850	<u>1851</u> 1860	<u>1861</u> 1870	<u>1871</u> 1880	<u>1881</u> 1890	<u>1891</u> 1900	<u>1901</u> 1910	<u>1911</u> 1920	<u>1834</u> 1920
Põltsamaa				24.7	26.0	24.1	22.0	18.8	19.9	20.2	17.2	19.0	21.3
Pilistvere				37.2	30.9	31.0	25.7	22.2	23.7	21.7	17.8	18.8	25.4
Suure-Jaani				25.6	21.0	19.4	21.2	18.7	18.9	18.9	16.3	19.3	20.0
Kolga-Jaani				27.5	28.2	25.9	20.1	16.1	16.9	15.9	14.0	19.1	20.4
Wiljandi mk.				34.4	35.7	30.4	23.6	22.8	24.6	23.5	21.1	25.1	27.0
Wiljandi lk.				6.8	6.4	6.0	12.0	10.2	10.1	9.9	10.9	11.1	9.3
Köpu				32.6	26.5	18.4	21.3	18.4	18.2	16.7	15.1	17.0	20.4
Paistu				44.4	39.1	27.7	26.2	24.5	19.5	17.2	13.9	18.9	25.7
Tarvastu				35.5	39.2	23.6	23.1	18.3	20.8	19.8	17.0	20.8	24.2
Helme				33.1	31.2	23.8	22.0	22.0	22.1	20.3	17.3	18.8	23.3
Maakond:	31.0	23.3	23.8	30.0	29.6	24.5	22.2	19.8	20.2	19.2	16.5	20.1	22.4

Wiljandi maakonnas on suremuse suurus pääsajalikult olnud tingitud hakatawatest haigustest ja rinnalaste suremusest. Hakatawad haigused on üle maakonna tihti ühesamal aastal lahti puhkenud ja sageli palju ohwreid nõudnud. Mii on maakonda laastanud: 1834 - 36 a. rüüged, kõhu-soetöbi ja sarlakid; 1839 - 41 a. sarlakid ja rüüged; 1845 - 46 a. kõhutöbi, leetrid, rüüged ja kõhusoetöbi; 1848 - 49 a. sarlakid, leetrid, kõhutöbi ja rüüged; 1853- 55 a. kõhutöbi, sarlakid, leetrid ja koolera; 1867 - 68 a. sarlakid, kõhutöbi ja rüüged.

Kolme koguduse kirikuraamatute järel on surnud hakatawatesse haigustesse 100 surnu kohta:

	Wiljandi maakog.	Paistu kog.	Pilistwere kog.
1834 - 40 a.		34.8	33.1
1841 - 50 a.	29.2	38.6	38.2
1851 - 60 a.	20.5	21.7	28.9
1861 - 70 a.	22.8	11.2	28.4
1871 - 80 a.	26.6	13.7	23.9
1881 - 90 a.	15.8	16.4	21.2
1891 - 1900a.	20.8		16.2
1841 - 1900a.	22.6		26.1

Noile surewuse arwudele peame juurelisama osakese, mis langob tiisikusse ja influentsasse surnute kohta; kirikuraamatutes on need juhtumised warajasemal aegil märgitud rinnahaiguste all.

Rinnalaste surewus on olnud üldisest surewusest Wiljandi maakonnas kuni 25%. Rinnalaste surewus on olnud suurem sääl kihelkonnas, kus oli sündiwus suurem. 1881 - 1920 a. on nähtawasti sündiwuse suurus olnud kihelkondade järgkorra määraks surewuse suurusel. Nii soisid Wiljandi maakonna kihelkonnad järgkorras:

Sündiwuse suuruse poolest.

1. Pilistwere
2. Wiljandi maa
3. Helme
4. Paistu

Surewuse suuruse poolest.

1. Wiljandi maa (2)
2. Paistu (4)
3. Pilistwere (1)
4. Tarwaste (5)

5. Tarwastu	5. Helme	(3)
6. Põltsamaa	6. Põltsamaa	(6)
7. Kolga-Jaani	7. Kolga-Jaani	(7)
8. Köpu	8. Köpu	(8)
9. Suure-Jaani	9. Suure-Jaani	(9)
10. Viljandi linna	10. Viljandi linna	(10).

Wiljandi maakoguduses oli surnud 1882 - 84, 1897 - 98, 1904 - 06 ja 1911 -13 aastatel 100 surmajuhtumise kohta koguarvust 3099:

sündimise nõrkusesse	3.3 %,
wanaduse nõrkusesse	16.6 %,
Hakata ^{na} tesse haigustesse	22.7 %,
hingamisteede haigustesse	18.5 %,
ajukelme haigustesse	2.8 %,
südame ja weresoonete haigustesse ..	7.4 %,
wetõppe, paistetusse	5.8 %,
neeruhaigusesse	1.0 %,
seedimisorganide haigustesse	6.1 %,
sisemised haigused	5.4 %,
krambidesse	3.1 %,
wähjatõppe	1.1 %,
enesetapmisi	0.55%,
mitmesugustesse teistesse haig.	5.5 %.

Haiguste üksikasjalik tabel on ilmunud eespool.

Ajaloo hallikatest loome, et hakatawad haigused, sõjad ja näljaaastad Eesti maad sageli on laastanud. Nii on Eiseini järele 1313 - 1315 wili ikaldanud, mille tagajärjel hirmus nälg walitsenud ja nälja ja musta surma kätte palju rahvast ära surnud. Edasi on nälg olnud 1491/92 Eiseini järele mitte wiljaikalduse, waid mõisnikude ahnuse pärast; mõisnikud olla wilja ära müünud Hollandi kaupmeestele, kes nooma - Prantsuse sõja puhul kõrget hinda maksnud. Wenelased laastasid maad 1481, 1504, 1558 a. Pakane, nälg, katk ja Poola sõjawägede rööwimine 1601 - 1603 muutsid maa kürbeks; 600 talust 1600 aastal Wiljandi lossi+) piirkonnas (Wiljandi, Köpu ja Suure-Jaani praegused kihelkonnad) oli 1613 aastal veel ainult järele jäänud 50.

1656 algas Wenemaa jällegi Rootsiaga sõda Läänemere ranniku pärast. Hirmsasti sai maa ära põletatud ja laastatud Põhja sõjas. Wäeülem Scheremetjew oli uhke, et ta oma tsaari käsu pääle wõis wastata, "Midagi ei ole enam rüüstata".

Sõja aruandes oma käskjalale teatas sama herra: "Loomi ja Eestlasi oleme meie külluses wangi wõtnud; lehmad on saada hüüd 3 altõni, lambad kahe dengi, wäiksed lapsed ühe dengi, suuremad griiwna eest, neli tükki ostetakse altõni eest". Kuiwõrd oli maa häwituste all kannatanud näeme sellest, kui krahw Broñne 1765 aastal maapäewale muuseas teadustas, et rahwa arv waewalt jõuab selle arwuni, mis oli Plettenbergi walitsemise ajal, s.o. 250 aastat tagasi. (Plettenberg 1492 - 1539).

Rinnalaste surewuse suurust Wiljandi maakonnas näeme allpoolseisewast tabelist.

+) Eison ütleb seda ekslikult Wiljandi kihelkonna kohta käiwat.

100 elusalt sündinu kohta oli suuremisi esimeses eluasetas.

	<u>1834</u>	<u>1841</u>	<u>1851</u>	<u>1861</u>	<u>1871</u>	<u>1881</u>	<u>1891</u>	<u>1901</u>	<u>1911</u>
	1840	1850	1860	1870	1880	1890	1900	1910	1920
Kihelkonnad.	19.4	18.2	14.9	13.1	13.1	14.2	14.1	11.0	14.9
Põltsamaa	14.9	17.7	16.9	14.5	14.4	11.3	11.8	11.5	10.4
Pilistvere	19.7	19.6	18.2	19.1	19.3	13.8	12.5	11.7	12.9
Suure-Jaani	10.8	12.4	12.7	11.6	10.3	10.85	11.05	10.95	8.7
Kolga-Jaani	15.2	16.48	14.56	11.5	13.3	14.45	14.6	13.35	11.3
Wiljandi maa	4.1	10.0	9.6	14.9	10.9	13.3	13.0	12.1	11.0
" linna	14.0	14.81	12.85	11.31	12.52	16.2	16.35	10.75	12.1
Köpu	15.0	18.0	13.3	14.6	12.3	15.05	14.1	10.65	9.85
Paistu	18.0	15.5	13.9	13.6	13.8	17.4	15.5	13.75	9.4
Tarvastu	22.1	22.2	21.0	19.9	18.1	18.05	16.65	14.60	12.95
Helme	16.9	17.7	16.2	15.1	14.9	14.9	14.2	12.4	12.0
Maakond:									

Laste ja eriti rinnalaste suremus on oma tagajärgede peolest suure tähendusega; tema suurusest ja kõikumisest oleneb suurel määral ära rahva üldsuse; ta näitab, missuguse hoolega kusagil maal emad omi väetikestega ümberkäivad. Rinnalapse olemine ehk mitteolemine on suurelt osalt tingitud sellest n.a. sotsiaalsest miliööst, mis teda ümbritseb; loomulikud mõjud, mis on makavad täiskasvanute juures, jäävad siin sotsiaalse momendi juures varju. Rinnalaps ei ole individuaalset iseseisvat elu, vaid tugeneb täielikult sotsiaalsele raku, perekonnale, selle liikme - rindaandva ema hoolitseva toetusele pääl. Kas ema - ehk amme rinda, kas lehma piima ehk mõnda asendust lapsele

antakse, on selles õrnas kaswanise eas otsustawa tähendusega.

Rinnalaste surevus on üldisest surevusest 10 - 25 %. Sellest h or näha, et rinnalaste surevuse vähenemisega ka üldsuresus tuntawalt peab kahanema. Wiljandi maakonnas oli 100 surnu kohta surmajuhtumisi esimeses eluaastas:

1881/85.	1886/90.	1891/95.	1896/900.	1901/05.	1906/10.	1911/15.	1916/20.
21.96	19.75	20.39	18.31	18.24	13.69	12.38	7.50

Kuna suremiste arv väga kõikuw on taudide puhul ja ebaloomulikul ajal, siis ei anna õiget pilti rinnalaste surrwuse suuruse kohta rinnalaste suremiste arwu wördlemine üldise suremisearwuga; sellepärast wõetakse aluseks rinnalaste suremiste arwu wördlemine sündimiste arwuga, mõnikord ka rahwaarwuga. Kõik need wördlemise wiisid on olemas tabelil N. 22 lk. Sellelt tabelilt näeme, et harilikul ajal koõlmel wördlemiswiisil saadud arwud peaaegu ühesuguse kiirusega ja ühes sihis kõiguwad, ebanormaalsel ajal (sõja aastail) arwud aga wastupidises sihis liiguwad.

Sel pool sai öeldud, et rinnalaste surevuse suurus oleneb sotsiaalseist oludest. Kas emarind, ehk aseaine; kas abielus, ehk wäljaspool abielu; kas maal ehk linnas sündinud lapsed; kas lahe ehk kitsas elukorter; kas jõukama, ehk waesena kihi lapsed; kas eaa kodus perenaiseks ehk wabrikutööliseks; kas suwi ehk teine aastaaeg; kas kuum ehk jahedam suwi; kas wanemad tiisiku - wõi siifilishaiged ehk terwed - kõigist noist ja wael muist mõjunditest on tingitud rinnalaste surevuse suurus.

Mul ei ole muidugi wõimalik olnud Wiljandi maakonnas kõiki neid wahesid selgitada jõu- ja aja puudusel. Kinnitust leiab see tõsiasi, et wäljaspool abielu sündinud rinnalaste surevus on suurem, kui abielus sündinuil. Paistab kinnitatud olema minu andmeil ka sündiwuse suuruse mõju rinnalaste surrwuse suuruse kohta; selle tõenduseks toon järg-

mise võrdlustabeli:

Rinnalaste surevus võrdlemisi sündivuse suurusega Viljandi maakonnas 1881-1922.

N ^o	Kihelkonnad.	Sündivus ‰ aastas.	N ^o	Kihelkonnad-	Rinnalaste surevus kvoot.
1	Helme	28.1	1 (1)	Helme	15.7 ‰
2	Wiljandi, maa	26.6	2 (5)	Tarvastu	14.0 "
3	Pilistvere	23.7	3 (7)	Kõpu	13.8 "
4	Põltsamaa	23.6	4 (4)	Põltsamaa	13.6 "
5	Tarvastu	22.9	5 (2)	Wiljandi, maa	13.4 "
6	Suure-Jaani	22.5	6 (6)	Suure-Jaani	12.7 "
7	Kõpu	20.8	7 (8)	Paistu	12.4 "
8	Paistu	20.6	8 (3)	Pilistvere	11.3 "
9	Kolga-Jaani	19.1	9 (9)	Kolga-Jaani	10.8 "
	Wiljandi, linna	8.1		Wiljandi, linna	12.4 "
	Kogu maakond	23.1		Kogu maakond	13.4 "

Meie näeme, et sündivuse ja rinnalaste surevuse suuruse poolest on esimesel kohal Helme, neljandal - Põltsamaa, kuuendal - Suure-Jaani, kaheksandal - seitsmendal - Paistu ja üheksandal - Kolga-Jaani kihelkonnad.

rinnalaste surevus surmapõhjuste järele.

Wiljandi maakoguduse kirikuraamatute järele on märgitud ülesantud surmapõhjustena rinnalaste suremistel 1859 - 1881 a., kokku 1096 juhtumist, järgmised vead ja haigused:

Nörkus.....	522	juht.	=	47.6	%
rinnahaigused	308	"	=	28.1	"
röuged	66	"	}	=	18.7
sarlakid	63	"			
leetrid	34	"			
lökaköha	14	"			
kurgu difterii ...	27	"			
ajukelme haigused	1	"			
mao-soolte haigus.	22	"	=	2.0	%
krambid	32	"	=	2.9	"
hambad	2	"	}	=	0.6
muud mitmesug. h.	5	"			

Kokku: 1096 juhtum.

Sama koguduse andmete järele 1882/84, 1897/99, 1904/06, 1911/13 ja 1918/20 aastateni on surnud 581 rinnalast, kus juures järgmised põhjused on ülesantud:

	Foissl.	Tütarl.	Kokku.	
Nörkus	75 juht.	48 juht.	123 juht.	= 21.2 %
kopsu haigused	74 "	54 "	128 "	= 22.0 %
röuged	7 "	8 "	15 "	}
sarlakid	14 "	17 "	31 "	
leetrid	15 "	25 "	40 "	
				= 23.2 %

lökaköha	4 juht.	2 juht.	6 juht.	} = 23.2 % = 23.2 %
difterii	12 "	13 "	25 "	
ajukelme põlet.	7 "	11 "	18 "	
köhu haigused	44 "	25 "	69 "	= 12.0 "
krambid	46 "	35 "	81 "	= 13.8 "
muud mitmes.h.	24 "	21 "	45 "	= 7.7 "

Kokku:	322 juht.	259 juht.	581 juht.	

Mõlemi ajajärgude eest on 1677 juhtumisest märgitud surmapõhjustena 100 juhtumise kohta:

- nõrkus = 38.4 %,
- kopsuhaigused = 26.0 %,
- Hakatawad h. = 20.2 %,
- köhu haigused = 5.4 %,
- krmbid = 6.9 %,
- mitmessug.h. = 3.1 %.

Surmajuhtumiste vanusline sehekõrd.

1882/4, 1897/9, 1904/6, 1911/13 ja 1918/20 oli Viljandi maakoguluses surmajuhtumisi 4102 (ilma surnult sündinuteta). Wie aastaste vanusrühmade järele jagunesid need juhtumised 1000 kohta järgmiselt:

0 - 4 a. w.	- 222	50 - 54 a.w.	- 52
5 - 9 a. w.	- 42	55 - 59 a.w.	- 59

10 - 14 a.w.	- 24	60 - 64 a.w.	- 68
15 - 19 a.w.	- 29	65 - 69 a.w.	- 79
20 - 24 a.w.	- 29	70 - 74 a.w.	- 89
25 - 29 a.w.	- 27	75 - 79 a.w.	- 71
30 - 34 a.w.	- 30	80 - 84 a.w.	- 56
35 - 39 a.w.	- 25	85 - 89 a.w.	- 23
40 - 44 a.w.	- 30	90 - 94 a.w.	- 5
45 - 49 a.w.	- 34	95 - 99 a.w.	- 5
		teadmata	- 5

Suur on surevus esimeses rühmas - 22.2 % üldarvust, kuna surevus järgne-
vates rühmas kõigub 2.4 - 4.2 % kuni 50 eluaastateni; säält edasi tõuseb ta 5-9%.

100 surmajuhumise kohta naissoost tuli igas vanusrühmas mehi:

0 - 4 a.w.	- 119,	30 - 34 a.w.	- 162,	60 - 64 a.w.	- 104,
5 - 9 "	- 123,	35 - 39 "	- 118,	65 - 69 "	- 109,
10 -14 "	- 94,	40 - 44 "	- 134,	70 - 74 "	- 81,
15 -19 "	- 97,	45 - 49 "	- 122,	75 - 79 "	- 61,
20 -24 "	- 130,	50 - 54 "	- 105,	80 - 84 "	- 77,
25 -29 "	- 136,	55 - 59 "	- 104,	85 - 89 "	- 103.

Siit näeme, et surevus meessoost isikutel alla 10 eluaasta ja 20 - 50 elu-
aastate vahel oli hästi suurem, kui naissoost isikutel, mis on ühendres nähtavas-
ti suurema meessoost aktiivsusega ja tema elukutsuga. Kõik naised üldse vanemaks
olavad, siis on loomulikult kõrgemais eluaastais nende surevus suurem.

Sellessamas koguduses samal ajal oli surmajuhtumisi 0 - 5 eluaastasi abielus sündinud laste - 876 ja väljaspool abielu sündinud laste - 104.

	0 - 1 a.,	1 - 2 a.,	2 - 3 a.,	3 - 4a.,	4 -5a.
Abielus sündinud lastest	55.5	17.5	10.9	8.9	7.2
Väljaspool abielu sünd.laest	71.2	11.5	7.6	6.7	3.3

Esimeses eluaastas oli väljaspool abielu sündinud laste suretus suurem, kui abielus sündinud laste.

Esimeses eluaastas suri 100 tütarlapse kohta 128 poeglast.

Esimeses eluaastas oli säälsemas 521 surmajuhtumist; neist surid elukuudes:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
210	64	43	30	29	23	18	19	20	22	23	15

210-st esimesel elukuul surnuist said wanaks päewi:

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10-14.	15-30.
33	25	7	10	3	15	4	19	11	6	47	30

Mainitud koguduses ja ajal oli üldse nagu öeldud 4102 surmajuhtumist; need jagunesid kuudesse:

Jaanu- aris.	Febbru- aris.	Märtsis.	April- lis.	Mais.	Juu- nis.	Juu- lis.	Augus- tis.	Septemb- ris.	Oktob- ris.	Nowemb- ris.	Det- sembr.
475	354	369	382	306	273	274	270	317	354	370	358

Suremiste rohkuse järele ülevalt alla seisawad kuud: 1) jaanuar, 2) aprill, 3) november, 4) märts, 5) detsember, 6) webruar ja oktoober, 7) september, 8) mai ja 9) juuli, juuni, august.

L o o m u l i k j u u r d e k a s w .

Rahva_loomuliku juurdekaswu saame kätte, kui sündimiste arvust mahaarvame suremiste arvu. Loomuliku juurdekaswu võrdlemiseks eelmiste ning tulevate segadega, samuti teiste maadega võetakse sündimiste ülekaal suremistega aastas 1000 elaniku kohta. Esimesel juhtumisel on meil juurdekaswu absoluutne, viimasel - suhteline arv. Tegelik ehk töölik rahva juurdekaswu leiame, kui arvestame wool sisse ja väljarändamised. Ca maid olomas, kus ei ole suurt vahet mõlomi juurdekaswu vahel; see nähtus tuleb ette seal, kus on sisse- ja väljarändamised tasakaalus, ehk kus neid ei olegi; on jälle maid, kus neil juurdekaswudel on suured vahed nii absoluutselt, kui suhteliselt, kus on teataval ajajärkudel töölik juurdekasw väljarändamiste tõttu palju väiksem, kui loomulik, näit.: Iirimaa, ehk vastupidi - töölik juurdekasw suurem loomulikust juurdekaswust sisserändamiste ülekaalu tõttu, näit.: Põhja-Ameerika Ühisriikides.

Wiljandi maakonnas on loomulik juurdekasw ikka suurem olnud, kui töölik. Esimesel rahvalugemisel 29.XII.1881 oli maakonnas 95061 elanikku, järgmisel - 28.I.1897 - 99747 elanikku; töölik juurdekasw oli seega 4680 . Sama aja kestusel oli sündinud ilma surnult sündinuteta 40092 last ja surnud 28848 isikut, seega oli loomulik juurdekasw 11244 inimest. Väljarännanud oli maakonnast onam kui sisserännanud 15 a. kestusel 6558 isikut, ehk keskmiselt aastas 437 isikut. Viimasel rahvalugemisel 29.XII.1922 a. oli maakonna endistes piires 87595 elanikku; võrreldes eelviimase lugemise ajal saadud arvuga, kahanemine 12152 inimese võrra. 1915 - 1922 a. oligi loomulik kahanemine (onam surnud kui sündinud) 4943 inimest. Kui aga võtame aja kahe viimase lugemise vahel, siis näeme, et loomulik juurdekasw oli ikkagi olemas ja koguniste 3809 inimest (sündinud 50022 ja surnud 46213).

Lahkunud oli maakonnast 1897 - 1922 a. enam, kui sissewoolanud 15961 inimest, keskmiselt aastas 614 inimest. Kogu aja kestusel 1882 - 1922 a., 41 aasta wältusel, rändas maakonnast enam wälja kui sisse keskmiselt aastas 550 inimest, ehk 6 isikut 1000 elaniku kohta aastas. See suur arv peab meie kodanikke, omawalitsuste tegelasi ja riigimehi täsiselt järeelmõtlemata ergutama, kas mitte ühiskondlik olukord Wiljandimaa põllumaapidamises suurte wäljarändamiste põhjuseks ei ole olnud. Samal ajal, kui maale asumise wõimaluse puudumisel majapidamiste ning perekondade seetamine pinda ei leia, seisawad mitmes talus harimisoks kõlbulikud laialised maasad, karja ning wõsamaa nime all, wähe kasutoowalt. Ma ei mõtle sugugi mitte talumaade sunnitükeldamist, waid nende, ajastläänud köidikute kõrwaldamist, mis Balti eraseaduses olemas talumaade jagamise wastu. Meie seadusandluse kohuseks on ergutada maa põhjalikku harimist ja wirgutada uute perekondade tekitamist.

Praegustes tingimustes kaob maalt tööjõud ära, asudes linnadesse ja rännates wälja.

Talupidajad kurtsid juba ammu onne ilmasõda tööliste kriisi üle ja nägidgi üksikud peremehed õigesti, et tööliste kriisi osaliseks põhjuseks on tööliste halwad korteriolud maal, perekondade asutamise wõimaluse puudus^{mine} ja reskemed töötingimused maal, kui wabrikutes ja linnades. Linu arwates seisab Wiljandimaal nois oludes suur kaudne põhjus, et sündimiste arv on aastaastalt wähenemas ja wäljarändajate arv hoologa hoogu wõtmas. Üksikud wõrdlemisi suured talud ja walleliste sulaste taludes pidamise süsteem ei wõimalda suurele hulgale abielawõimelistele perekonna asutamist ja sunnib mitmeid maalt wäljarändama kõige paremas elueas.

Ei olnud rohkem aega tarwis, kui üks inimese iga edasi, kui talude popsikchte hakati kaotama ja Wiljandi maa on peaaegu lage omist põllutöolistest. Wiljandimaa on sunnitud neid sissetooma Irboskast, Põtsarist ja Narwa tagalt. Tehtagu siit tulemusi, missugune rahwa koesseis 100 aasta järele saab olema. Kõige enam kannatawad põllupidajad ise. Kui see aga üldiseks nähtuseks muutub, on riigi ja rahwa tulewiku wäljawaated kurwad.

Loomuliku juurdekaswu kohta Wiljandi maakonnas ja tema kihelkondades esildan järgmise tabeli.

1000 elaniku kohta oli enam (+) ning vähem (-) sündinud, kui surnud.

Kihelkonnad.	<u>1801</u> 1810,	<u>1811</u> 1820,	<u>1821</u> 1830,	<u>1834</u> 1840,	<u>1841</u> 1850,	<u>1851</u> 1860,	<u>1861</u> 1870,	<u>1871</u> 1880,	<u>1881</u> 1890,	<u>1891</u> 1900,	<u>1901</u> 1910,	<u>1911</u> 1920,	<u>1834</u> 1920.
Põltsamaa			6.0	17.7	9.5	13.6	11.2	8.2	7.2	4.6	-4.3	8.2	
Pilistwere			7.4	9.7	10.6	16.1	16.6	8.6	7.1	4.5	-5.0	8.3	
Suure-Jaani			8.2	8.5	8.6	9.6	10.9	7.5	6.0	5.2	-5.0	6.6	
Kolga-Jaani			14.4	9.2	11.7	14.0	10.2	8.6	6.3	3.9	-1.9	8.5	
Wiljandi mk.			7.4	5.5	8.4	12.8	12.0	7.7	6.6	4.1	-14.1	5.6	
Wiljandi lk.			2.9	3.0	3.3	1.5	2.2	-1.0	-1.7	-2.3	-4.9	0.3	
Köpu			6.2	7.6	6.7	9.4	14.5	11.2	6.8	3.4	-2.7	7.0	
Paistu			7.4	0.6	13.4	15.0	12.4	7.0	6.1	4.3	-11.6	6.1	
Tarwastu			13.1	1.7	12.3	14.2	12.2	7.0	6.4	3.8	-8.0	7.0	
Helme			3.4	2.4	12.4	14.7	14.9	12.0	12.6	9.0	0.2	9.0	
Maakond:	3.0	9.7	13.7	9.1	5.9	10.2	12.6	12.1	8.1	6.9	4.7	-8.7	6.6

Waadeldes ülalseiswat tabelit, näeme alalist laenetamist nii üksikus kihelkon-

nas, kui kogu maakonnas.

Meie paneme tähele, et loomulik juurdekasw on olnud alla 10 ‰ 1834 - 40 a. vahel ja veel vähem (5.9 ‰) 1841 - 50 a. - 1850 aastast kuni 1880 aastani on juurdekaswu tõusuaeg maakonnas, ülima arvuni kuni 12.6 ‰. 1880 aastatest algab järgkindel langemine. See langemine muutub sõjaaastatel tuntavaks loomulikuks kahanemiseks. Meist laenetamistest ei tohi meie vaid ekslikka järeldusi teha, kui oleks langemine päälle kahoksakümnendate aastate samal põhjusil, kui kolme- ja viiekümnendate aastate vahel. Siis oli väike juurdekasw suure surevuse pärast, nüüd aga väheldase sündimise tagajärjel. Kui Euroopa rahwaste eluea pikkus on 50 aasta ümber, siis ei saa kauemat aega surevus mitte olla alla 20 tuhande elaniku kohta aastas. Selle ideaalsena surevuse arvuni on Wiljandi maakond jõudnud juba seitsmekümnendate aastatel ja selle surevuse juures oli Wiljandi maakonnas enne sõda 1901 - 10 a. loomulik juurdekasw ainult veel 4.7 ‰.

Juurdekasw on kõige parem olnud läbisegi kogu aja eest 1834 - 1922 a. Helme kihelkonnas, mis 1920 aastast saadik on osa Valga uuesti kujundatud maakonnast.

Helmele 9.0 ‰ järgnewad juurdekaswu suuruse järele: Kolga-Jaani 8.5, Pilistwäre- 8.3, Põltsamaa - 8.2, ühel samal kohal - Kõpu ja Tarwastu kihelkonnad - 7.0, kes kõik seisawad üle keskmise, maakonna arwu 6.8 ‰. Keskmisest erust madalamal on kihelkonnad: Suure-Jaani- 6.6, Paistu- 6.1, Wiljandi maa - 5.6 ja linna koguduste. Wiljandi linnas on see arw koguniste väike - 0.3 ‰, 1880 aastatest alates ei ole sündimiste arwud suremiste arwusi enam jõudnud katta.

19 aastasaja kestusel on rahwaarw Euroopas hiiglasuureks muutunud. Kõige eduka-

mat juurdekaswu on näidanud Rumeenia, kus rahwaarw enne sõda aastas kaswas 1.94 ‰ wõrra; siis järgnesid Bosnia 1.60 ‰, Bulgaaria 1.54 ‰, Græekamaa 1.52 ‰, Serbia 1.51 ‰, Saksamaa 1.46 ‰, Soomemaa 1.37 ‰, Wenemaa 1.37 ‰, Poolamaa 1.38 ‰, Hollandi 1.23 ‰, Daani ja Norra 1.11 ‰, Helwaetsia 1.09 ‰, Ungari ja Belgia 0.98 ‰, Inglismaa ja Austria 0.90 ‰, Luksemburg 0.87 ‰, Hispaania 0.83 ‰, Rootsi 0.71 ‰, Itaalia 0.69 ‰ ja Prantsusmaa 0.15 ‰. Viljandi maakonnas oli enne sõda juurdekasw 0.22 ‰, waewalt weel weidi kõrgem kui Prantsusmaal. On wäljaarwatud, et rahwaarw muutub kahekordseks juurdekaswuel 1 tuhande kohta 693 aasta jooksul, 2‰ 347 aasta, 5 ‰ 139 aasta, 10 ‰ 69.7 aasta ja 15 ‰ ja 20 ‰ 46 ja 35 aastate jooksul.

2, 2 =

K o k k u v ö t e .

1. Viljandi maakonnas oli laste- ja vanadeseis Mayri mõttes normaalne 1881a. ja 1897 a. rahvalugemiste järele ja ebanormaalne 1922 a.- 1000 elaniku kohta tuli neil aastail lapsi alla 15 a. v. 331, 304 ja 229 ja vanu 60 a. ja üle 85, 106, 153. (Vaata lehek. 210). Lasteseis oli kõige suurem viimasel rahvalugemisel 1922 a. Petseri maakonnas; temale järgnesid lasteseisu suuruse poolest: Saare, Viru, ja Võru maakonnad; kõige viimasel kohal seisis Viljandi maakond. (Vaata tab.lehek 211).

2. 1881, 1897 ja 1922 a. vahel, kui sündivus Viljandi maakonnas kiirelt vähenes, ei ole abielusolejate isikute suhteline arv, kes 15 aastat vanad ja üle selle, 1922 aastal mitte vähenenud, vaid veidi suurenenud. Vallalisi isikuid oli protsentides:

1881 aastal	mehi 42.5,	naisi 39.6,	üldse 40.8
1897 "	" 42.2,	" 38.9,	" 40.4
1922 "	" 42.1,	" 38.0,	" 39.8

Sündivuse vähenemise põhjusid Viljandi maakonnas, alates 1831 aastast, ei tule seega mitte otsida abielusolejate suhtelise arvu vähenemise juurest, vaid mujalt.

3. Mida kaugemal on linnast ja raudteest kihelkond Viljandi maakonnas, seda väiksem on vallaliste isikute suhteline ja järelikult seda suurem abieluliste suhteline arv. Linna eitäv mõju abielude pääle paistab Viljandi maakonnas tõenäolik olema. (Vaata lehek. 213).

4. Valla sekretäride kaudu 1924 aastal kogutud andmete järele langes Viljandi maakonnas 35 vallas ja alevis 864 vallalisest mehest 40. eluaastas ja üle selle taluomanikude =pidajate kohta - 22.4%

talurentnikude, asunikude konta	7.3 %
popside	" 1.7 %
kaupmeeste ja majaoman.	" 2.8 %
õpetajate ja ametnikude	" 3.1 %
käsitöölise	" 18.6 %
talusulaste, tööliste	" 44.0 %

Hilise abiellu ja vallalise põlve pääpõhjusteks Viljandimaal paistab olema talupidajatel hiline koha kätteandmine isa poolt, vahukord vanematega, vendiga ja õdedega ja sõjaväe teenistuse kohustus, ja talusulastel omaette korteri puudumine, taludes vallaliste sulaste pidamise viis ja sõjaväe teenistuse kohustus. (V.lhk. 217-221).

5. 1922 aasta rahvalugemiste andmete järele seisavad Eesti maakonnad perekoosseislaste rühkuse poolest järgmises suurenemise korras: Järju, Viljandi, Pärnu, Tartu, Lääne, Järva, Viru, Võru, Saare ja Petseri. (V. lehek. 223).

6. Viljandi maakonnas olid abielluvuse numbrid järgmised: 1801-1850a. 8.1- 8.4, 1851 - 1880 a. 7.5-7.7, 1881-1900 a. 7.2-7.0, 1901-1910a. 6.3 ja 1911-1920a. 4.8. Euroopa riikides kõikusid need numbrid enne ilma sõda 5 ja 10 vahel, olles vähemad Iiris ja Skandinaavias ja suurimad Slaavitõugu maades. (V.lehek. 225).

7. Viljandi maakoguduses astuti abiellu 1881-1900a. hiljemas elueas, kui 1834-1846a. Esimesel ajajärgul oli 1000 pruudist 53.7 % alla 25 aastat vanad, teisel - 48.6%; peigmeestest esimesel ajajärgul alla 25 eluaasta 32 %, teisel - 15.3 %. Mehed astusid Viljandi maakoguduses abiellu 1882 -1900 a. hiljemas elueas, kui Euroopa riikides 1872-1882 a. (V.lehek. 228).

8. Viljandi maakoguduse andmete põhjal 1834-1846 a. leiab kinnitust tähelpanud tösiasi abiellumistel: 1) kui mehed on alla 20 eluaasta, siis on naised vanemad, 2) 20-25 eluaastate vahel on mõlemad pooled selles eas ja 3) kui mehed on vanad üle 25 aasta, siis valivad nad endile nooremad naised. (V.lehek. 232).

9. Sündivuse tõus Viljandi maakonnas oli 1820-1840 a. vahel, mis arvatavasti ühenduses oli rahva pärisorjusest priikslaskmisega. Sündimiste absoluutsete ja suhteliste arvude järgkindel vähenemine Viljandi maakonnas algab seitsekümnendatest aastatest möödunud aastasajal .(V. lehek. 244-245). Sündivuse vähenemisele on arvatavasti kaasamõjunud:ühiskondlik-majanduslikud elutingimused, rahaline majapidamise viis ühes vallaliste talusulaste pidamise süsteemiga, viletsad korteriolud, elu kallinemine, hiline abiellu, tarviduste töushariduse edanemisega, raskuste kartus laste kasvatamisel ja soov, et varandus ei saaks tükeldatud, lastekaitse ja koolisund, ärahoiu viisidega ja vahenditega tutvunemine, tahtelik ärahoid, vähenenud kirikust, edasipüüd seltskonnas, uus malthusianism, steriilsote abielude ja väikearvuliste laste eeskujuga haritud perekondades, suguhaigused, vähenenud laste ja rinnalaste surevus ja m.

10. Surevus vähenes järgkindlalt Viljandi maakonnas 1840 aastast alates kuni 1910 aastani, liikudes 30 ja 16.5 vahel. Uuritud ajal on surevuse suuruse päälle tuntavalt mõjunud ~~hakatavad~~ haigused ja rinnalaste surevus . Uksikutes kihelkondades on esimesed mõnel aastakümnel kuni 38 % ja teine maakonnas kuni 24% üldsurevusest väljateinud. (V.lehek.258 ja 144). Rinnalaste surevus Viljandi maakonnas, võrreldud elusalt sündinutega, vähenes järkjärgult 1841 - 1850 aastatest alates kuni 1920 aastani liikudes 17.7 ja 12.0 vahel. (V.lehek. 261).

11. Loomulik juurekasv Viljandi maakonnas on aastakümnete kaupa 1801-1920aa. vahel väga kõikunud. Numbrid olid järgmised: 3.0, 9.7, 13.7, 9.1, 5.9, 10.2, 12.6, 12.8.1, 6.9, 4.7, - 8.7. (V. lehek. 270). Loomulik juurekasv on kolme rahavalugemise vahel olnud suurem kui täelik; 1881 - 1897 a. oli esimene absoluutselt 11244 ja teine 4686; 1897 - 1922 oli mõlema juurekasvu vahe 17095. Need arvud näitavad suurt väljarändamist Viljandi maakonnast.

Deutsches Referat.

Die Bevölkerungsbewegung im Kreise Fellin
von 1801 - 1923 .

Eine biostatistische Studie über die Eheschliessungs frequenz, Geburtenhäufigkeit, Sterblichkeit und den natürlichen Zuwachs.

Im ersten Teil wird die tabellarische Übersicht absoluter und relativer Zahlen über die Eheschliessungen, Geburten, Sterbefälle und den natürlichen Zuwachs im Kreise Fellin und dessen Kirchspielen und Gemeinden vorgebracht. Die diesbezüglichen absoluten Zahlen sind den Kirchenbüchern entnommen. Die Bevölkerungsgrössen vor 1881 sind in der Voraussetzung berechnet, als wäre der wirkliche Zuwachs in Zeitraum von 1801 - 1881 in demselben ^{jährlich} Maasse gestiegen, wie in der Zeit von 1881 - 1897. In den Tabellen sind die absoluten Zahlen alljährlich und die relativen in Jahrfünften, resp. Jahrzehnten angegeben.

Im zweiten Teil wird die Bevölkerung nach der Grösse, Altersbesetzung und dem Familienbestande beschrieben.

Die Kinder- und Greisenbestände der letzten Volkszählung waren nach Mayr anormal. In den Zählungsjahren 1881, 1897 und 1922 kamen auf 1000 der Bevölkerung Kinder (unter 15 J.) 331, 304, 229 und Greise 85, 106, 153. Die Ledigenquote war

bei den beiden letzten Volkszählungen zurückgegangen.

Gemäss einer Enquete über 870 ledige Männer kamen Personen von

	30 J.u.älter	40 J.u.älter.
auf Landwirte	18.3 ‰	22.4 ‰
" Arondatore, Siedler	12.9 "	7.3 "
" Häusler	1.5 "	1.7 "
" Hausbositzer, Kaufleute	1.2 "	2.8 "
" Beamte, Lehrer ...	4.1 "	3.1 "
" Handwerker.. . . .	16.5 "	18.6 "
" Arbeiter, Tagelöhner	45.5 "	44.0 " .

Als Hauptursachen der Ehelosigkeit und Spätheirat werden angegeben: bei den Arbeitern der Militärdienst und die Wohnungsnot, bei den Gesindebesitzern der Militärdienst, der Übergang der Besitzlichkeit an den Erben erst in höherem Alter, Familienverhältnisse u.a.

In demselben Abschnitt befindet sich eine interessante Tabelle über den Kinderreichtum der Familien aller Kreise.

Der dritte Teil befasst sich mit den Eheschliessungen, Geburten, Sterbefällen und dem Bevölkerungszuwachs.

Auf Grund des Zahlenmaterials von der Fölliner Landgemeinde wird erwiesen, dass Männer verhältnismässig spät heiraten.

Die Eheschliessungen im Kreise Föllin sind von 8.2 pro mille im Jahre 1841 - 50 bis auf 6.3 pro mille im Jahre 1901 - 10 und bis auf 4.8 pro mille im Jahre 1911 - 20 gesunken.

Als Grund des verspäteten Heiratens werden angesehen: die sozialen Lebensbedingungen, der Militärdienst, das Vorbild der höherstehenden Schicht, der Usus des späten Heiratens, das Emporstreben im sozialen Leben u.a.

Es wird die Tatsache bestätigt, dass Männer unter 20 Jahren bei Eheschliessungen gewöhnlich ältere Frauen auswählen, im Alter von 20 - 25 gleichaltrige und über 25 Jahre Frauen heiraten die jünger als sie sind.

Die Geburtenhäufigkeit betrug im Kreise Fellin im Anfange des vorigen Jahrhunderts 34 pro mille, stieg in der Zeit von 1830 - 40 auf 39.1, stand in den Jahren 1840 - 70 auf c a 35 pro mille. Von dem Jahre 70 fängt der Rückgang der Geburtenzahl an; in den Jahren vor dem Weltkriege betrug sie 21.2 pro mille.

Als Grund des Geburtenrückgangs werden angenommen: die sozial-ökonomischen Lebensbedingungen, Steigerung der Lebensbedürfnisse, Furcht vor den Schwierigkeiten des Erziehens, absichtliche Fruchtverhütung, Neo-Malthusianismus, späte Ehen, Wohnungsnot, Schwinden der Religiosität und Sinken der Moral, das Vorbild von kinderarmen, kinderlosen Ehen der höheren Gesellschaft, Bevorzugung lediger Arbeiter, erschwerte Teilung der Landstücke, lange Militärdienstzeit, Geschlechtskrankheiten und Alkoholismus.

In der Fellinschen Landgemeinde fielen die grössten Konzeptionsziffern auf die Monate März und Dezember.

Die Totgeborenenquote des Kreises Fellin entsprach 3.3 % der Zahl der Geborenen.

Die unehelichen Geburten der Jahre von 1830 - 40 sind bis zur Vorkriegszeit von 2.4 % auf 8 % gestiegen.

Die allgemeine Sterblichkeit im Kreise Fellin ist besonders von den Infektionskrankheiten beeinflusst gewesen, welche in verschiedenen Zeiten und Gemeinden von 16 - 40 % als Todesursache angegeben wurden. Ferner ist sie von der Zahl der Geburten abhängig gewesen, da die Säuglingssterblichkeit 7.5 - 22 % der Gesamtsterblichkeit ausmachte. Die allgemeine Sterblichkeit ist während der beobachteten Zeit von 30 pro mille bis auf 16.5 vor dem Kriege gesunken.

Die Säuglingssterblichkeit ist auffallend niedrig gewesen; sie betrug 17 - 12 % der Lebendgeborenen.

In der Felliner Landgemeinde sind für den Zeitraum von 32 Jahren, als Ursachen der Säuglingssterblichkeit in 1677 Fällen folgende Krankheiten angegeben worden:

Lobenschwäche in	38.4 %
Brustkrankheiten	26.0 "
Infektionskrankheiten	20.2 "
Magen- u. Darmkrankheiten	5.4 "
Krämpfe	6.9 "
Nicht benannte Krankheiten	3.1 "

Der natürlich Zuwachs im Kreise Fellin ist grösser gewesen, als der wirkliche. Seit der ersten Volkszählung haben alljährlich durchschnittlich 550 Personen den Kreis wegen schwieriger sozial-ökonomischen Lebensbedingungen verlassen müssen.

Was die Grösse des natürlichen Zuwachses anbetrifft, so ist sie im Kreise Fellin von zwei entscheidenden Faktoren abhängig gewesen: von der Sterblichkeit an infektiösen Krankheiten und von der Zahl der Geburten. Der Erstgenannte

Faktor war in der ersten Hälfte des 19 Jahrhunderts, der zweite am Ende dieses und im Anfange des laufenden Jahrhunderts tätig.

Die Grösse des Bevölkerungszuwachses war folgende: in den Jahren 1801 - 10 3.0 pro mille, 1841 - 50 - 5.9, 1851 - 60 - 10.2 - 12.6 und 1901 - 10 - 4.7.

J u h t l a u s e d .

1. Iga abielupaar on kohustatud vähemalt noli last sünnitama ja üleskasvatama, et võimaldada tarvilikuks tunnistatud rahva juurdekaswu.
2. Hiline abielu on sündimiste vähenemisel ja suguhaiguste laialilagunemisel suurimaks põhjuseks. Eesti isa ja ema kohus on hoolitseda, et laste abiellumine järgneb võimalikult kohe pääle täiskasvamist.
3. Eesti naisterahwa ülim kohus ja pääülesanne on oma olla abielus ja suurim õnn oma laste eest hoolitsomine. Sellest auwäärsest, naisale looduse poolest määratud sihist kõrwalekaldumine on waid hädaasi.
4. Tublil ja tüsedal abielupaaril võib lastearw olla kahokordne. Laste eest, kes üle vähimast arwust, on abielupaaril õigus riigilt saada materjaalset wastutasu, mis sissenõutakse wallalistelt ja wäikearwuliste laste wõnematelt.
5. Talukohtade osade wõörandamise keeld tuleb ära kaotada. Maale perekondade asumiswõimalust tuleb kõige jõuga etendada uute asunduste näol.
6. Tulumaksu seadus peab lasterohketele perekondadele tuntawat kõrgendust maksu määra suunas kindlustama.
7. Riigi ja kogukonna teenistusse isikute määramisel tuleb eesõigus anda abielulistele meestele ja lasterikastele isadele.
8. Tuleb tõsiselt kaaluda praeguse sõjawäe õppuse korra muutmise võimalust. Sugeenika seisukohalt on soowitawamad igaaastased paarikuulised sõjawäe õppusharjutused aastate kestel.